

საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის
საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-
საგანმანათლებლო კავშირის „საზოგადოება
ცოდნის“ ჟურნალი

სიტყვა

„როცა საზოგადო მნიშვნელობის
აზრი ამოქმედებს სიტყვას, მაშინ
თვითონ თქმა ქმნად გადაიქცევა
ხოლმე“

№8-9
2009

ჟურნალ „სიტყვის“ გამოცემა გრძელდება საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო კავშირის „საზოგადოება ცოდნის“ წესდების საფუძველზე, რაც საჭირო ცვლილებებით დამტკიცებულია საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს გადაწყვეტილებით №366, 30.09.2005 წ. მოწმობა №00541/12/0293

სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო ჟურნალი
„სიტყვა“

თუ რედაქციაში შემოსული მასალები არ ემთხვევა რედაქციის პოზიციას, გამოქვეყნებულ წერილებში მოყვანილი ფაქტების სიზუსტეზე პასუხს აგებს ავტორი

ჟურნალში გამოქვეყნებულ მასალებზე საავტორო უფლება ეკუთვნის „სიტყვის“ რედაქციას. შეუთანხმებლად რაიმეს გადაბეჭდვა კანონის ძალით აკრძალულია. ჟურნალი აიწყო, დაკაბადონდა და დაიბეჭდა საქართველოს „საზოგადოება ცოდნის“ სტამბაში

სარედაქციო კოლეგია:

ნუზარ ჟერეთელი (მთავარი რედაქტორი),

ნოდარ ზედელაშვილი (პასუხისმგებელი მდივანი),

ნანა გაფრინდაშვილი, გურამ გეგეშიძე, ემზარ კვიციანიშვილი, ნიკო ლეონიძე, ტარიელ სტურუა, რევაზ უზუნაძე, გარი ჩაფიძე, თამარ ყურაშვილი, ნინო წერეთელი.

რედაქციის მისამართი: თბილისი, მერაბ კოსტავას ქუჩა №47.

საკონტაქტო ტელეფონები:

99-00-35, 99-94-46, 93-43-10

877-52-31-31, 877-50-29-84

ISBN 5-89512-248-5

Y საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო კავშირი „საზოგადოება ცოდნა“

შინაარსი

„საზოგადოება ცოდნის“ საქმიანობის შესახებ	4
უმაღლესი ფარმაცევტული განათლების ახალი კერა	10
ომის საშინელება, ანუ წინა პერიოდის რეტრო	12
ჩემი უნივერსიტეტი	26
„ . !!!“	32
თხოვნა ქართული ჟურნალ-გაზეთების რედაქციებს	36
დიდი მწერალი დიდი მწერლის შესახებ	43
ქართველი ხალხის მეგობარი	50
რისთვის იჭერდნენ და აუბეღებდნენ ხალხს	56
ბუკინისტური და იშვიათი წიგნები	64
ნაზი სურმავა – ლექსები	76
ნუგზარ ერგემლიძე – ლექსები	81
როლანდო და როლანდინიო	92
ნუგზარ წერეთელი – ლექსები	105
ჯორჯ ბაირონის მიერ ბიბლიურ თემაზე დაწერილი ლექსების ციკლიდან ...	119
თარგმანები ლიტვურ-ესტონურ-რუსული პოეზიიდან	123
დღემდე გამოუქვეყნებელი პოეტი	129
დაუვიწყარი პიროვნება	132
ლექსებში დარჩენილი მეგობრობა	137
შემთხვევა წითელ მოედანზე	154
საყდარი (სოფელ ერგეს წარსული)	156
ახალგაზრდების შემოქმედება	160

„საზოგადოება ცოდნის“ საქმიანობის შესახებ

საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო კავშირმა „საზოგადოება ცოდნაში“ დაარსებიდან მეშვიდე ათეულის ათვლა დაიწყო. განვლილ ათწლეულებში „ცოდნაში“ გაუძლო უამრავ სიძნელეს, ფორმაციათა ცვალებადობით გამოწვეულ წინააღმდეგობებს და დღემდე მოვიდა.

განვლილი წლების განმავლობაში დიდი ილია ჭავჭავაძის მიერ შექმნი-

ლი „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების“ უმთავრესი სამართალმემკვიდრე და მისი მოდელის მიხედვით შექმნილი „მეცნიერული და პოლიტიკური ცოდნის გამავრცელებელი საზოგადოება „ცოდნა“ ქართველი ხალხის სულიერი ღირებულებების სამსახურს ეწეოდა, ავრცელებდა ერის ინტელექტუალური მონაპოვრების სიმდიდრეს, მოიცავდა ყველა ქალაქსა და რაიონს, დაბასა და სოფელს.

აღიარებულ ფაქტად ითვლება, რომ ლექტორის – მეცნიერის, მწერლის, მუსიკოსის, გამოჩენილი ადამიანის, ცნობილი სპეციალისტის მართალ სიტყვას გარკვეული სიკეთის მოტანა შეეძლო ხალხისათვის, უშუალო შეხვედრების დროს ადამიანებს საშუალება ჰქონდათ გაეგოთ ბევრი რამ მათთვის საინტერესო, ნებისმიერი შეკითხვა დაესვათ ლექტორისათვის, ეს უკანასკნელი კი ცდილობდა შეხვედრა უნარიანად გამოეყენებინა, რომ ყველა მწვავე კითხვისათვის რაც შეიძლება დამაჯერებელი პასუხი გაეცა. ხალხს მოსწონდა ასეთი ფორმა და ყველა გამოჩენილი ადამიანის ლექციას გარკვეული სიამოვნებით უსმენდა. დიდი პოპულარობით სარგებლობდა, მაგალითად, საჯარო ლექციების ციკლი, რასაც „აკადემიკოსის ტრიბუნა“ ეწოდებოდა, ასობით და ათასობით ადამიანის

წინაშე გამოდიოდნენ ცნობილი აკადემიკოსები, ხალხს აცნობდნენ ამა თუ იმ დარგში არსებულ მიღწევებს და მომავლის პერსპექტივებს, პასუხობდნენ უამრავ შეკითხვას და ამით ამყარებდნენ ცოცხალ კონტაქტს. ეს კი ათობით გაზეთსა თუ ტელე-რადიოგადაცემაზე გაცილებით მეტ სასარგებლო საქმეს აკეთებდა, ცოდნის სურვილი შექჟონდა ყველაზე შორეულ სოფლებშიც კი, ახერხებდა არსებული ინფორმაციული ვაკუუმის შევსებას.

საქართველოს „საზოგადოება ცოდნის“ ერთ-ერთი დამაარსებელი, გამოჩენილი მეცნიერი პროფესორი ვახტანგ პარკაძე ორმოცდაათი წლისთავის საიუბილეო თარიღთან დაკავშირებით წერდა: „თავისი არსებობის მანძილზე საზოგადოება „ცოდნამ“ კოლოსალური როლი შეასრულა რესპუბლიკის მოსახლეობის ფართო ფენებში მეცნიერული და პოლიტიკური ცოდნის გავრცელების თვალსაზრისით. საქართველოში არსებულ ყველა სოფელშიც კი ჩვენი ლექტორი ცოდნის ჩირაღდნით შედიოდა“...

ეს ძლიერი სულიერ-ინტელექტუალური მუხტი სამოცზე მეტი წლის მანძილზე მოჰყვებოდა „საზოგადოება ცოდნას“, რომელიც 1990 წლიდან ოფიციალური დოკუმენტების მიხედვით სრულად იწოდება საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო კავშირ „საზოგადოება ცოდნად“, რაც დროისა და ახალი

კანონების მოთხოვნათა შესრულებით იყო განპირობებული.

აღიარებული ფაქტია, რომ „საზოგადოება ცოდნამ“ ხალხის განვითარებისათვის უამრავი სასარგებლო საქმე გააკეთა და ღღესაც ცდილობს შეძლებისდაგვარად არ დათმოს წლობით ჩამოყალიბებული ტრადიციები.

თუმცა აქვე ისიც შეიძლება ითქვას, რომ ერთი ორგანიზაციის მიერ, ამ შემთხვევაში „საზოგადოება ცოდნის“ მიერ საინფორმაციო-სალექციო საქმიანობა უკიდურესად გაძნელდა და გართულდა, ათეულობით პარტია, მოძრაობა, ფორუმი, კონგრესი თუ აკადემია ცდილობს საკუთარი არა საერთო-სახალხო, არამედ ვიწრო იდეოლოგია დაამკვიდროს, ზოგიერთი პარტია საერთოდ თავდაყირა აყენებს ყველა მონაპოვარს, თვითდამკვიდრების ყველაზე ქმედით, საუკეთესო გზად დაუოკებელი ლანძღვა-გინება, ხალხისათვის ჭკუა-გონების არე-დარევა მიაჩნია. თითქმის იგივეს იმეორებს ზოგიერთი, ხაზს ვუსვამთ, ზოგიერთი ტელე-რადიომაუწყებლობა თუ მკვეთრი ყვითელი ფერით გადაღებილი გაზეთი, რაც თავისთავად, უსვამს ხაზს საქართველოში დემოკრატიულ პროცესებს. საერთოდ კი არსებული ბაკქანალიისა და სიტყვიერ-აზრობრივი შეხლა-შემოხლით ჩამოვარდნილი კაკაფონიის ლექტორთა გამოსვლებით გადაფარვა ან შერბილება-გაკეთილშობილება ძალიან ძნელი აღმოჩნდა, წლობით გამოძუშავებული ამოცანა ნაწი-

ლობრივ კი მაინც სრულდება, უსახსრობამ და უფულობამ გამოიწვია ქალაქებთან და რაიონებთან კონტაქტის გაწყვეტა, დაწყებული საქმის შენელება. რუსეთის აგრესიის შედეგად სალექციო-საინფორმაციო საქმიანობის დონე არნახულად დაეცა და ახლა მხოლოდ თბილისში თუ კეთდება რაიმე, ხალხი ლექცია-მოსწენებებს აღარ უსმენს.

უმდიდრესი ტრადიციების მქონე ქართული ლიტერატურის კლასიკოსი, ქალბატონი ანა კალანდაძე წლების წინ წერდა „საზოგადოება ცოდნის“ საქმიანობის შესახებ: „... მომხსენებელსა და მსმენელს შორის უშუალო კონტაქტი, ადამიანთა შორის ის „ცოცხალი“ ურთიერთობა, რასაც სულ სხვა მომხიბლობა და განუმეორებლობა ახლავს, ჯერჯერობით, მართლაც შეუცვლელი რჩება. ეს ორგანიზაცია ჯერ კიდევ „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებასთან“ იკიდებს ძირს. ამ საზოგადოების ფესვებზეა ამოზრდილი და განაგრძობს მის იმ დიდ საქმეს, რომლისადმი უანგარო სამსახურიც ჩვენს წინაპრებს თავიანთი ამ ქვეყნად არსებობის ძირითად მოვალეობად მიუჩნევიათ“.

1991 წლიდან საქართველოს საზოგადოება „ცოდნა“ გახდა გაუქმებული, ე.წ. სრულიად საკავშირო საზოგადოება „ზნანიეს“ ადგილას წარმოქმნილი საერთაშორისო ასოციაციის წევრი და ერთ-ერთი დამფუძნებელი. ასოციაციაში დამოუკიდებელი სახელმწი-

ფოების „საზოგადოება ცოდნის“ მონათესავე ან ზუსტად მსგავს ორგანიზაციებთან ერთად გაერთიანდნენ ამერიკის შეერთებული შტატების, ინგლისის, საფრანგეთის, გერმანიის, იტალიის, ბრაზილიის, ჩეხეთის, სლოვაკეთის, პოლონეთის, რუმინეთის იგივე დანიშნულების, ოღონდ სხვადასხვა სახელწოდების ორგანიზაციები, რაც ქმნიდა კონტაქტებისა და კულტურულ-სამეცნიერო ურთიერთობების განმტკიცება-გაფართოების თანამედროვე საქმიან საშუალებას.

ასოციაციის დაარსების პირველ წლებში ეს კონტაქტები მართლაც საქმიანი, სასარგებლო კუთხით მიმდინარეობდა. მაგალითად, საქართველოს საერთაშორისო „საზოგადოება ცოდნამ“ მჭიდრო მეგობრული კონტაქტები დაამყარა ამერიკის შეერთებული შტატების ქ. ნიუ-იორკის „ცოდნის“ მონათესავე საზოგადოება საგამომცემლო გაერთიანება „ნოვა საინენს პაბლიშინგ ინკომპანისთან“. ამ კონტაქტების წყალობით ამერიკაში ცალკე წიგნებად დაიბეჭდა, ჟურნალებში გამოქვეყნდა ან ბუკლეტების სახით გამოვიდა ოცდაათზე მეტი ქართველი ავტორის – ძირითადად მეცნიერების საუკეთესო ნაწარმოებები. ჩვენც ინგლისური ენიდან ქართულზე ვთარგმნეთ და „საზოგადოება ცოდნის“ გრიფით მაღალ დონეზე დავბეჭდეთ გამოცემლობის გენერალური დირექტორის, ქართველი ხალხის გულწრფელი მეგობრის ფრენკ კოლაბუსის

საინტერესო რომანი სათაურით „თავდაყირა რუსეთი“.

იმაზეც შეიძლება ითქვას, თუ როგორ „შეგვიწყო“ და „გვიწყობს“ ხელს საერთაშორისო ასციაცია „ზნანიეს“ დამფუძნებელი და ფაქტობრივად ხელმძღვანელი რუსეთი კვლავაც გავაფართოვოთ კონტაქტები, ვიზრუნოთ ურთიერთდახლოებისა და ურთიერთნდობის განსამტკიცებლად, შეიძლება მოვიტანოთ თუნდაც ორიოდ დამახასიათებელი მაგალითი. 2007 წლის 25-29 მაისს სანკტ-პეტერბურგში ტარდებოდა საზოგადოება „ზნანიეს“ დაარსებიდან 60 წლისთავის საიუბილეო თარიღი. დროულად მოვიდა ოფიციალური დოკუმენტი საქართველოს „საზოგადოება ცოდნის“ გამგობის თავმჯდომარის მიწვევის შესახებ სანკტ-პეტერბურგში. თითქმის ერთი კვირის მანძილზე რუსეთის საელჩოსა და საკონსულოში სიარულმა შედეგი ვერ გამოიღო, „ცოდნას“ ვიზა არ მისცეს. იგივე განმეორდა ივლისის თვეში, როცა ქ. მოსკოვი მასპინძლობდა საზოგადოება „ზნანიეს“ დაარსებიდან 60 წლისთავის საიუბილეო სხდომის მონაწილეებს. როცა საკონსულოს განმარტება ვთხოვეთ, თუ რა იყო უარის მიზეზი, მათ გვიპასუხეს: „საერთაშორისო ასოციაცია „ზნანიე“ ჩვენი ხელმძღვანელი არ არის, ამიტომ თქვენი გამოგზავნილი ბეჭდვითი და ბლანკიანი ქაღალდები ჩვენ არ გვაძლევს საფუძველს ვიზები მოგცეთ. საჭიროა საერთაშორისო ასოციაცია

„ზნანიემ“ თუ სანკტ-პეტერბურგის „ზნანიეს“ ხელმძღვანელობამ თხოვნით მიმართოს რუსეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროს საკონსულო დეპარტამენტს. მათთან შეთანხმებისა და დადებითი პასუხის გამოგზავნის შემდეგ შეგიძლია მოგცეთ ვიზები“. ეს მეტისმეტად რთულად გასავლელი ვიზა იყო, რის გამოც საქართველოს „საზოგადოება ცოდნის“ ხელმძღვანელობამ მონაწილეობა არ მიიღო საიუბილეო ღონისძიებებში, ეს კი იმის უტყუარი დასტურია, რომ წესდებითა და ორმხრივი შეთანხმებებით მიღწეული კონტაქტების მიზანდასახულობანი თავად რუსეთის არასწორი პოლიტიკის გამო დაირღვა და გაუფასურდა, რუსეთის აგრესიის შემდეგ კი გააფთრებული ოკუპანტების ქვეყანასთან და ასოციაციებთან კავშირი საერთოდ მოისპო.

ბოლო წლების დემოკრატიულ საქართველოში ხელისუფლების ნებით ფართოდ მკვიდრდება ცივილიზაციის მრავალი სიკეთე, მოქმედებს ათობით რადიომაუწყებლობა და სატელევიზიო არხი, გამოდის ათობით გაზეთი და ჟურნალი, ბევრი პოლიტიკოსი შესანიშნავად ლაპარაკობს, ნებისმიერ ლექტორზე საინტერესოდ, ფართოვდება მობილური ტელეფონების ქსელი, რაც უკვე ჩვეულებრივ მოვლენად იქცა, ფართოდ და შეუქცევადად იკიდებს ფეხს კომპიუტერი, ფაქსი, ელექტრონული ფოსტა, დიდი წინსვლა ხდება ადამიანების აზროვნებაში, რამაც, ბუნებრივ-

ია, გარკვეულწილად შეაფერხა ადამიანების, ლექტორების, მეცნიერების საინფორმაციო-საღიგობო საქმიანობა, თუმცა აქვე ისიც შეიძლება ითქვას, რომ აღმაავალი დროის ტექნიკის ეს მიღწევები ასჯერ და ათასჯერ მეტია ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ინგლისში, გერმანიაში, საფრანგეთსა და სხვა მაღალგანვითარებული ტექნოლოგიების მქონე ქვეყნებში, აქ კი ისიც ხაზგასმას საჭიროებს, რომ ყველა ნახსენებ და მრავალ სხვა ქვეყანაში არსებობს „საზოგადოება ცოდნის“ ზედმიწევნით მსგავსი, მონათესავე ორგანიზაციები, რომელთაც უმრავლეს შემთხვევაში მოზრდილთა უწყვეტი განათლების კავშირები, ცენტრები თუ კლუბები ეწოდებათ. თუკი ასეთი მაღალი განვითარების დიდ ქვეყნებში ხალხს, მოსახლეობას, ახალგაზრდობას სჭირდება დამატებითი უწყვეტი განათლება, ჩვენ მით უმეტეს გვჭირდება, გვჭირდება კი არა, აუცილებლად გვჭირდება. ამიტომ ვფიქრობთ, ყველა გაგებით უნდა შეხვდეს ქვეყნის უმაღლესი იურიდიული ორგანოს – საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მიერ 2005 წელს მიღებულ „საზოგადოება ცოდნის“ ახალ წესდებაში ჩაწერილ მნიშვნელოვან მითითებას: „ცოდნას“ კანონით დადგენილი წესით უფლება აქვს ქვეყნის ნებისმიერი ქალაქისა თუ რაიონის წარმოებებში, ორგანიზაციებში, კერძო სტრუქტურებსა თუ სასწავლო-სამეცნიერო დაწესებულებებში ჩაატაროს ლექცია-მონხსენებები ან სამეცნი-

ერო-შემეცნებითი ღონისძიებები, კონფერენციები, ტრენინგები, კითხვა-პასუხის საღამოები, შეხვედრები აკადემიკოსებთან, მწერლებთან და ა.შ“. „საზოგადოება ცოდნის“ თანამშრომლებმა და ლექტორებმა უნარიანად უნდა იმუშაონ ამ მიმართულებით, თუმცა ყველაფერი უკიდურესად გართულდა.

ისე, როგორც „ცოდნის“ მთელი განვლილი მოღვაწეობის მანძილზე, დღესაც დიდი ყურადღება ექცევა სასწავლო-საგანმანათლებლო საქმიანობას, რაც „ცოდნის“ ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულებაა, ეს საპატიო საქმე პიროვნებებსა და ჯგუფებს შეუძლებელი ისტორიის მქონე ერთ-ერთ უძველეს საზოგადოებას ეხება და ხელეწიფება.

„ცოდნის“ ინიციატივითა და საქართველოს განათლების სამინისტროს უანგარო მხარდაჭერით 1993 წლიდან თბილისსა და ბათუმთან ერთად მაღალმთიან რეგიონებში მოქმედებდნენ „ცოდნის“ სასწავლო დაწესებულებები: დუშეთში, თიანეთში, ონში, მარტვილში, ახალქალაქში. ამგვარი საპატიო საქმე ძირითადად კეთდებოდა ადგილებზე ახალგაზრდობის დამკვიდრების მიზნით, რისთვისაც „ცოდნის“ გამგეობამ ბევრჯერ ადგილობრივი მოსახლეობის დიდი მადლობა დაიმსახურა.

ეს მიმართულება კიდევ უფრო განმტკიცდა და გაძლიერდა ბოლო პერიოდში. „ცოდნამ“ მოახდინა მის ხელთ არსებული ძალების მობილი-

ზება, შესაფერისი აუდიტორების მომზადება, პროფესორ-მასწავლებლების შემოკრება, ყველა პრობლემატური საკითხის მოგვარება, გაიარა მეტად რთული, საპასუხისმგებლო, მძიმე, ოღონდ თავისთავად საპატიო გზა და 2007 წლის 22 ნოემბერს ხუთწლიანი ვადით მიიღო ინსტიტუციური აკრედიტაცია, რის საფუძველზეც „საზოგადოება ცოდნას“ აქვს საკუთარი უმაღლესი სასწავლებელი. ინსტიტუტში ფუნქციონირებს ჰუმანიტარული და ფარმაცევტული ფაკულტეტები. უთუოდ აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ „საზოგადოება ცოდნის“ ჰუმანიტარული ფაკულტეტი ქართული ენისა და ლიტერატურის განხრით, მოქმედებს საქართველოს ერთ-ერთ ყველაზე მაღალმთიან რეგიონში – ახალქალაქში და შეძლებისდაგვარად მოემსახურება ქართული სულისკვეთების გაღვივებას.

ინსტიტუტის გვერდით „საზოგადოება ცოდნაში“ საქმიანობას ეწევა სტამბა, სადაც იბეჭდება წიგნები, ბროშურები, ბუკლეტები და „ცოდნის“ ორგანო სქელტანიანი ჟურნალი „სიტყვა“, რომელმაც გააგრძელა ცოდნის წინანდელი ჟურნალების „გულანდილი დიალოგი“ და „კითხვა, პასუხი, პრობლემა“ ტრადიციები. საინფორმაციო-სალექციო საქმიანობის გვერდით საინ-

ტერესო, ახლებური და „საზოგადოება ცოდნისათვის“ სისხლხორცეული მართულებებიც განმტკიცდა.

საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო კავშირს „საზოგადოება ცოდნას“ სურვილი აქვს კვლავაც იმუშაოს ისე, როგორც ამას წერილში აღნიშნავდა ქართველი ერის სულიერი მამა, საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი, უწმინდესი და უნეტარესი ილია II: „ჩვენ დიდად ვაფასებთ საზოგადოება „ცოდნის“ საქმიანობას, რომელსაც უკვე რამდენიმე ათეული წელიწადია თავისი წვლილი შეაქვს ჩვენი ერის განათლების საქმეში. თქვენი ორგანიზაცია ყოველთვის ყურადღებით ადევნებდა თვალს საქართველოს სულიერი და კულტურული ცხოვრების მიმდინარეობას... სასიხარულოა, რომ საზოგადოება „ცოდნამ“ გადაწყვიტა ხელი შეუწყოს მოსახლეობაში სარწმუნოებრივი განათლების შეტანის უმნიშვნელოვანეს საქმეს“.

საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო კავშირი „საზოგადოება ცოდნა“ რთული ამოცანების წინაშე დგას და კვლავაც მონდომებული საქმიანობით შეეცდება მათ გადაწყვეტას.

სარედაქციო კოლეგია

უმაღლესი ფარმაცევტული განათლების ახალი კერა

საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო კავშირი „საზოგადოება ცოდნა“ მრავალი წლის განმავლობაში ეწეოდა ნაყოფიერ სამეცნიერო და კულტურულ-საგანმანათლებლო მოღვაწეობას, რასაც 15 წლის წინ დაემატა პედაგოგიური საქმიანობაც. 1992 წელს მის ბაზაზე ჩამოყალიბდა სამედიცინო კოლეჯი, რომლის კურსდამთავრებულები დღეს წარმატებით ემსახურებიან ქვეყნის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას.

მიმდინარე წელს „საზოგადოება ცოდნის“ ბაზაზე დაფუძნდა პროფესიული უმაღლესი საგანმანათლებლო სკოლა სპეციალობით ფარმაცია (კვალიფიკაცია ფარმაციის დიპლომირებული სპეციალისტი) და ინსტიტუტი ფარმაციისა და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა

ფაკულტეტებით. აღნიშნულმა სასწავლო დაწესებულებებმა წარმატებით გაიარეს აკრედიტაცია საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროში, რასაც ადასტურებს განათლების აკრედიტაციის ეროვნული ცენტრის მიერ გაცემული ინსტიტუციური აკრედიტაციის სერტიფიკატი.

ფაკულტეტების არჩევანი შემთხვევითი არ ყოფილა. ფარმაცია მედიცინასთან ერთად ძირძველი და უბერებელი დარგია, რომლის საწყისებიც ძველი წელთაღრიცხვით მე-5 – 4 საუკუნეებში უნდა მოვიძიოთ და დღესაც დიდ პერსპექტივებს სახავს. დღესდღეობით საქართველოში 1937 აფთიაქი, 64 ფილიალი და 354 სააფთიაქო პუნქტი, 88 ფარმაცევტული ბაზა, 60 ფარმაცევტული წარმოება, მრავალი წამლის ხარისხის და სტანდარტიზაციის ლაბორატორია, ქიმიურ-ტოქსიკოლოგიური ლაბორატორია თუ საექსპერტო ბიურო, სამეცნიერო-კვლევითი თუ სასწავლო ინსტიტუტი ფუნქციონირებს და მათი რიცხვი ყოველდღიურად იზრდება. სხვა სპეციალობებისაგან განსხვავებით ფარმაციაში დღესაც კადრების დეფიციტია და სპეციალისტებს ნამდვილად არა აქვთ დასაქმების პრობლემა. რაც შეეხება ახალქალაქში ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის დაფუძნებას ქართული ენისა და ლიტერატურის სპეციალობით, მას მნიშვნელოვანი საგანმანათლებლო და ეროვნული დატვირთვა აქვს, რაც საშვილიშვილო როლს შეასრულებს რეგიონის ცხოვრებაში.

საზოგადოება "ცოდნაში" წელს უკვე იზეიმა სტუდენტთა პირველი ნაკადის მიღება, რაც მეტად სასიხარულოცაა და პასუხსაგებაც. მისი ხელმძღვანელობისა და პროფესორ-მასწავლებელთა საქმიანობა ორიენტირებულია სასწავლო პროცესის

საერთაშორისო სტანდარტების დონეზე წარმართვასა და მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადებაზე. ამის საფუძველი უდაოდ არის, სტუდენტებს დახვდათ კეთილმოწყობილი აუდიტორიები, სათანადოდ აღჭურვილი ლაბორატორიები, სითბო-როგორც პირდაპირი, ისე გადატანითი მნიშვნელობით, მაღალკვალიფიციური და დარგის წამყვანი პროფესორ – მასწავლებლები. მაღალ დონეზეა სასწავლო პროცესის სახელმძღვანელოებითა და მეთოდური მასალებით უზრუნველყოფა, სტუდენტების განკარგულებაშია შესანიშნავი ბიბლიოთეკა და კომპიუტერული ქსელი. სასწავლო გეგმა და საგნობრივი სილაბუსები სრულად შეესაბამება ბოლონიის საერთაშორისოდ აღიარებულ ფარმაცევტულ უმაღლეს საგანმანათლებლო სისტემას, რაც იმის საწინდარია, რომ კურსდამთავრებულის თეორიული მომზადების დონე და პრაქტიკული უნარ-ჩვევები საერთაშორისო მოთხოვნების შესაბამისი იქნება.

მედიკო-ბიოლოგიურ და ქიმიური დისციპლინების შესწავლით სტუდენტებს მიეცემათ მყარი საფუძველი ისეთი ფუნდამენტური მაპროფილბული მეცნიერებების დაუფლებისა, როგორცაა ფარმაცევტული საქმიანობის სამართლებრივი საფუძვლები, ფარმაცევტული მენეჯმენტი და მარკეტინგი, ფარმაცევტული ქიმია და ფარმაკოგნოზია, ფარმაცევტული ტექნოლოგია, ტოქსიკოლოგიური ქიმია, ფარმაკოლოგია, ფარმაკოკინეტიკა და ფარმაკოდინამიკა და სხვა.

სასწავლო პროცესი მთლიანობაში მომავალ სპეციალისტს მისცემს საბაზისო ცოდნას:

ცოცხალი ორგანიზმების აგებულების, მათში მიმდინარე ფიზიოლოგიური და ბიოქიმიური პროცესების და სხვადასხვა პათოლოგიებით გამოწვეული ცვლილე-

ბების არსის შესახებ;

სამკურნალო საშუალებების ნომენკლატურის, კლასიფიკაციის, ძიების გზების, სამკურნალო საშუალებების ფიზიკურ-ქიმიური თვისებების – ანალიზის მეთოდების – სტანდარტიზაციის – ფარმაცოლოგიური აქტიურობის – წამლის ფორმების სტაბილურობის და შენახვის პირობების ურთიერთდამოკიდებულების კავშირის არსისა და მისი მნიშვნელობის შესახებ სამკურნალო საშუალებების შექმნის, ხარისხის შეფასებისა და მიმოქცევის ნებისმიერ ეტაპზე;

წამალთფორმების წარმოების ტექნოლოგიის თავისებურებებისა და მათი ხარისხობრივი შეფასების მეთოდების; წამლის მოქმედების მექანიზმების და მათი გვერდითი ეფექტების; ფარმაციის სფეროს ორგანიზაციის, ფარმაცევტული მენეჯმენტის და მარკეტინგის, მოქმედი საკანონმდებლო საფუძვლების შესახებ.

თეორიულ ცოდნასთან ერთად მომავალი სპეციალისტები შეიძენენ სამკურნალო საშუალებების წარმოებასა და ხარისხის შეფასებასთან, ფარმაცევტული ინფორმაციის შეგროვებასა და მის ანალიზთან დაკავშირებულ პროფესიულ უნარებს საკანონმდებლო მოთხოვნების შესაბამისი პრინციპებზე დაფუძნებული პრაქტიკული საქმიანობისათვის, რისთვისაც გამოიყენებენ ეთიკურ, პროფესიულ, უსაფრთხოების და ჰიგიენურ ნორმებს, რათა უზრუნველყონ მოსახლეობის რაციონალური ფარმაკოთერაპიული მომსახურება.

ფეხბედნიერი და წარმატებული ყოფილიყოს საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო კავშირის „საზოგადოება ცოდნის“ კედლებში პირველი სტუდენტური ნაკადის შემოსვლა.

ნაილი შენგელიძე
ფარმაცევტულ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი

ომის საშინელება, ანუ წინა პერიოდის რეტრო

ავად მოსაგონებელი 1921 წლის ოკუპაციიდან თითქმის ოთხმოცდაათი წლის შემდეგ რაოდენობით ბევრად მეტი რუსეთის აგრესიამ გამანადგურებელი ტორნადოსავით გადაუარა პატარა საქართველოს. გაშმაგებულმა რუსეთმა ომის დაწყების ერთ-ერთ მთავარ მიზეზად საკუთარი მოქალაქეების დაცვა დაასახელა და თავისი ჭკუით ვითომ ჰუმანური პრინციპების წინ წამოწევა მოინდომა, ყურით მოთრეული დაცვის განსახორციელებლად დამოუკიდებელი ურჩი ქვეყნის დასჯის საბაბით ნგრევა, დაწვა, გაპარტახება და უდანაშაულო მოსახლეობის სიკვდილი გააბატონა. თვალის ასახვევი ცდების მიუხედავად, ყველამ კარგად იცის, თვით რუსეთის გარდა, რომ ამგვარი არაადეკვატური ქვევა საუკუნის დანაშაულის სახელწოდებას უფრო იმსახურებს. რადგან მათ დაიწყეს ძალით რუსულ

პასპორტებდარიგებული ვითომდა საკუთარი ქვეყნის მოქალაქეების დაცვა.

რუსეთის დაუნდობელი აგრესიის შესახებ ძალიან ბევრი დაიწერა, გადაიცა რადიოთი, ტელევიზიით, ინტერნეტით არა მხოლოდ საქართველოს, არამედ გაუზვიადებლად შეიძლება ითქვას, მთელი მსოფლიოს მასშტაბით. იშვიათია ამერიკის შეერთებული შტატების თუ ევროპის ისეთი ქვეყანა, რუსეთის აგრესია რომ არ დაეგმო, ისევ და ისევ ყბადაღებულ ნიკარაგუას ან ვენესუელას თუ არ ჩავთვლით.

უკვე აღიარეს, რაც რუსეთის დაქირავებულმა პოლიტოლოგებმაც კი ვერ უარყვეს, რომ პატარა საქართველომ ვეებერთელა რუსეთს საინფორმაციო ომი მოუგო და არა საომარ, არამედ პოლიტიკურ ბატალიეზშიც აჯობა, ამით კი ძალიან მნიშვნელოვანი საქმე გაკეთდა.

დიდმპყრობელური რუსეთი 17-18 წელია მთელი მონღოლებით აპირებდა გაურჩეული საქართველოს დასჯას.

ყველას კარგად გვანსოვს ჯერ კიდევ 1991 წელს დასანგრევად განწირული საბჭოთა კავშირის მოდემოკრატიკ დემაგოგმა პრეზიდენტმა მიხეილ გორბაჩოვმა როგორ დაუფარავად უთხრა

საქართველოს პირველ პრეზიდენტს, ეროვნული სულისკვთებითა და პატრიოტიზმით სახელგანთქმულ ზვიად გამსახურდიას – თუ იფიქრებთ საბჭოთა კავშირის შემადგენლობიდან გასვლაზე, აფხაზეთსა და სამხრეთ ოსეთს ვედარ ეღირსებითო. ნაადრევად გამიზნულ ამ ორ კოზირს რუსეთი დიდხანს ათამაშებდა და ბოლოს მართლა რუსულად, უხეშად, სალდაფონურად მოახერხა მათი სამარცხვინო გათამაშება.

ეს ყველაფერი კარგად არის ცნობილი. ამ ბოლო ხანებში კი არ წყდება კამათი და მითქმა-მოთქმა, თუ ვინ დაიწყო ომი და ვინ ისროლა პირველად, თუმცა უკვე რამდენიმე თვეა რუსეთის სამშვიდობო ძალების თვალწინ, მათი უშუალო ხელშეწყობით, დახმარებით დაულაგებელი კოკოითის ბანდფორმირებები ისროდნენ და კიდევ ხოცავდნენ პოლიციელებს თუ მშვიდობიან მოსახლეობას, გამწარებული ხალხი დახმარებას, ჯარის შეყვანას მოითხოვდა, თანაც სრული დაბეჯითებით.

საქართველოს მიერ რუსეთისათვის ომის დაწყება იმას ჰგავს ცოფმეფრილმა მგელმა ბატკანი რომ შეჭამოს და მერე დაიწყონ გამოკვლევა, ვინ იყო დამნაშავე. არცერთი ჭკუათმყოფელი არ იტყვის დამნაშავე ბატკანი იყო. თუნდაც ეს პატარა ბატკანი ვეებერთელა, კბილებდაკრეჭილ მგელს მივარდნოდა და ჯერ კიდევ სუსტი რქებით მისი გაუმაძღარი მუცელი გაეკაწრა კიდევ.

ამასთან დაკავშირებით შესაფერ-

ისად მიგვაჩნია თუნდაც დიდი ქართველი მწერლის, სახელგანთქმული კლასიკოსის, სიცოცხლეშივე ლეგენდარულ პიროვნებად ქცეული ჭაბუა ამირეჯიბის გამეორება, სწორედ იმ ჭაბუა ამირეჯიბის, ვინც მშობლიურ საქართველოს აჩუქა სწორუპოვარი ლიტერატურული ძეგლები „დათა თუთაშხია“, „გორა მბორგალი“, „გიორგი ბრწყინვალე“ და ვისაც მტერიც კი ვერ დასწამებს ხელისუფლების სიყვარულს თუ თანადგომას. მიუხედავად ყველაფრისა ის მსჯელობს პრინციპულად, საქმიანად, კაცურად და, რაც მთავარია, ძალზე სამართლიანად.

გაზეთ „ყველა სიახლისთვის“ მიცემულ ინტერვიუში (18-24 სექტემბერი, 2008წ.) ჭაბუა ამირეჯიბი აღნიშნავს: „ერთობ საინტერესოა, ტრაბახად გადაქცეული ჩვენი ხელმძღვანელების საგარეო პოლიტიკა რატომ არ ამახვილებს მსოფლიო საზოგადოების ყურადღებას იმაზე, რომ ქართველები სხვათა ქვეყანაში არასოდეს შეჭრილან, ხოლო შიდა ქართლი და აფხაზეთი კოდორის ხეობითურთ ქართველთა ისტორიული მიწა-წყალია. ეს ორივე ტერიტორია უცხო ეროვნების ბანდიტებმა რუსეთის იმპერიის დაკვეთით მიისაკუთრეს და რომ ჩვენ საკუთარ მიწა-წყალზე შესვლის, იქ წესრიგის დამყარების, ქართველთა გენოციდის აღკვეთის სრული იურიდიული და მორალური უფლება ყოველთვის გვქონდა, გვაქვს დღესაც და ამ ტერიტორიებს მხოლოდ რუსეთის მიერ წართმეული შეიძლება ეწოდოს. რუსები რის საფუძველზე მიიჩნევენ ჩვენი უფლებ-

ის აღსრულებას რუსულ ტერიტორიაზე შეჭრად?“

ამ აზრებს დიდი მწერალი კიდევ უფრო ავითარებს 2008 წლის 15-21 სექტემბერს გაზეთ „ასავალ-დასავალის“ კორესპონდენტისათვის მიცემულ უაღრესად საინტერესო ინტერვიუში: „სიმართლე კი მაინც ის არის, რომ ოსეთში კი არ შევედით, არამედ ოსების მიერ მითვისებულ შიდა ქართლში ქართველთა გენოციდის აღსაკვეთი ღონისძიების ჩატარება ვცადეთ; მაგრამ უვარგისი სტრატეგიისა და ტაქტიკის წყალობით, არამცთუ მიზანს მივალწიეთ, არამედ გაუმართლებელი ზარალიც განვიცადეთ – ოსებს ქართველთა გენოციდის საშუალება მივეცით... ხოლო კატასტროფის წინაშე აღმოვჩნდით ნატოში გაერთიანების სურვილის გამო“.

„... სხვის მიწაზე ფეხი არასოდეს შეგვიდგამს. შევედით ჩვენს საკუთარ ტერიტორიაზე, ე.წ. სამხრეთ ოსეთში, ანუ შიდა ქართლში (ქართული მოსახლეობისადმი ოსური გენოციდის აღსაკვეცად) და კოდორში. ორივე ტერიტორია მიტაცებულია რუსების მფარველობით ნაძირალა კოკოითისა და თვითმარქვია ბალაფშის მიერ. ამის სრული უფლება გვქონდა და მოვალეც კი ვიყავით წინაპართა და შთამომავალთა წინაშე!“ „... დამარცხებულის გასამართლება თუ სხვა რამ მსჯავრის დადება, თითქმის ყოველთვის ხდება, მაგრამ დროა საჭირო იმის შესაცნობად, დაემარცხდით საბოლოოდ თუ, ღმერთის ნებით, რაიმე სახისა თუ ღირსების გამარჯვებას გვარგუნებს

ისტორია. სიმართლეს მოგახსენებთ, ღირსეული გამარჯვება ჩვენთვის ნაკლებად მოსალოდნელია. მაგრამ ხდება ხოლმე, გვევლინება გამარჯვების ტოლი დამარცხება, ისეთი დამარცხება, რომელშიც გამარჯვების ელემენტების საკმაო რაოდენობა მოიძებნება იმისათვის, რომ დასჯა არავისი მოხდეს!“.

„ – მგონია ყველაფერი მძიმედ, მაგრამ სწორად ვითარდება. გადავრჩებით, როგორც გადავრჩენილვართ არაერთხელ და ჩვენი მოსისხლე კი საბოლოოდ მიიძინებს. დრო, მოთმინება და გონიერებაა საჭირო. ჭკუით ქართველებო!“

მართლა გენიალური აზრებია, უზარმაზარი მწერლის მიერ ქართველი ხალხისათვის შთაგონებით ნათქვამი.

ვიციტ ჩვენს ჟურნალს ყველა ვერ წაიკითხავს და შეიძლება არც დაინტერესდეს, თუმცა ყველა ჟურნალს მკითხველთა საკუთარი წრე ჰყავს, მათთვის კი ან ვისაც ხელთ ჩაუვარდება ჩვენი კოლექტიური შრომის ნაყოფი, გვინდა ერთხელ კიდევ შევახსენოთ დიდი ქართველი კლასიკოსის კონსტანტინე გამსახურდიას აზრები უბრწყინვალესი რომანიდან „დიდოსტატის კონსტანტინეს მარჯვენა“: „ჩვენი უბედურება ამჟამადაც ეგაა: ჩვენში მოღალატენი სჭარბობენ ერთგულებს, განა თუ სხვისი, საკუთარი თავის, თავისი ხალხის მოღალატენი, კარგად ვიცი, თვით ჩემს მსტოვრებში ნახევარი ბიზანტიელებსა ჰყავდათ შესყიდული, ნახევარი სარკინოზებს.

როცა ერს აძენი მოღალატე შინა

ჰყავს, მაკედონელიც ვერ გამარჯვებინებს მას.

– თუ მთელმა ერმა გამარჯვება არ მოინდომა, მაკედონელიც ვერ უშველის, პიპა, რადგან ჯერ არსად გაუმარჯვნიათ მშიშრებსა და მსტოვრებს.

სიყრმე და სიჭაბუკე საქართველოს შევალე, მაგრამ ქართლელები „აფხაზს“ მეძახდნენ, ხოლო აფხაზები – „ქართლელების მსტოვარს“ მიწოდებდნენ ბაგრატიონებს, ლაზს.

– ჩვენი უბედურება ეგაა: სხვის ფანდურზე ბუქნაობა გვიყვარს, ამიტომაც მუსრს ავლებდა საქართველოს სხვის ქვეყნებში ატეხილი ჭირი.

სიმთვრალეში კარგი ვაჟკაცები ვართ და კარგი რიტორები, პიპა, ეგაა ოღონდ სიფხიზლის დროს ჩადენილი ცუდკაცობა სიმთვრალეში გვაიწყდება ხოლმე, ხოლო ქეიფის დროს დანაქანები უკვე აღარ გვახსოვს გამოფხიზლებულთ.

– ოდითგანვე ასე მოგვდგამს ქართველებს, მუდამ ჩვენს სიმცირეს მივსტიროდით, რადგან მტერი აურაცხელი გვყავდა მუდამ, მაგრამ დიდკაცი თუ გამოგვერია, მას ისე დავეკორტნით, როგორც დაკოდილ ძერას ყვავები“.

მხოლოდ მწერლების მხატვრულად მიმზიდველ აზრებს რომ არ დავეყრდნოთ შეიძლება სამხედრო ექსპერტის, უშიშროების პოლკოვნიკის ბესიკ ალადაშვილის აზრებიც მოვიყვანოთ სტატიიდან „რას გვემავს რუსეთი საქართველოში“, რაც გამოქვეყნებული იყო იგივე გაზეთ „ყველა სიანლის“ 2008 წლის 25 სექტემბრის 1 ოქტომბრის ნომერში: „საქართველოს

წინააღმდეგ „აქტიური ღონისძიებების“ – საბოტაჟისა და გაფიცვების სცენარები მოსკოვში იწერება, „რეჟისორები“ არიან რუსეთის სპეცსამსახურების მაღალჩინოსნები, ხოლო უშუალო შემსრულებლები – საქართველოში მათი აგენტები.

ამგვარი საიდუმლო ოპერაციების ხელმძღვანელობა, როგორც წესი, ევალეა საელჩოს რეზიდენტურას, რომლებიც თავიანთ აგენტებს ფარულად გადასცემენ ხოლმე დავალებასა და ფულს. სწორედ ამ თანხით შეცდებიან დააფინანსონ სპეციალური ჯგუფები, რომლებსაც საპროტესტო ქუჩის აქციების ორგანიზება დაევალებათ.

საქართველოში რუსეთის საელჩოს დახურვით ამ ქვეყნის სპეცსამსახურებს სერიოზული პრობლემა შეექმნათ. ისინი იძულებული არიან, უკვე არალეგალური რეზიდენტურა და აგენტურული ქსელი გამოიყენონ.

საქართველოს უახლესი ისტორიის ტრაგიკული ფურცლები ადასტურებს, რომ სახელმწიფოს მმართველობის სხვადასხვა რგოლში რუსეთის სპეცსამსახურებმა მოახერხეს ისეთი ხალხის „ჩანერგვა“, რომლებიც წლების განმავლობაში ქვეყნის შიგნით სიტუაციის დამაბვას ახერხებდნენ.

ზემოთ მოთხრობილი ჭკუის სასწავლი ფაქტები ჩვენი ხელისუფლებისა და სპეცსამსახურებისთვისაც გასათვალისწინებელია, რადგან რუსეთის მოქმედების მეთოდები ათწლეულების განმავლობაში დიდად არ შეცვლილა“.

ეს გაფრთხილება ჩვენც უნდა მივიღოთ. მთელი მსოფლიო, ვიმეორებ, ნიკარაგუის, ვენესუელის თუ კუბის გამოკლებით ადასტურებს, რომ არაპროპორციული ომის დამწყებიც და აგრესორიც რუსეთია. ამ დროს ძიება ვინ ისროლა პირველად თოფი, ბევრს ვერაფერ სასარგებლოს მოგვიტანს, პირიქით, დაანახებს ყველას, რომ სამშობლოს შესარცხვენად ჩვენ უფრო გულმოდგინედ ვიბრძვი.

ჟურნალ „სიტყვის“ სარედაქციო კოლეგიამ გადაწყვიტა 2007 წლის თებერვალში დაბეჭდილი და 2006 წლის დეკემბერში დაწერილი სტატია საერთო სათაურით „გათავხედებულის“ დასჯის სურვილი“ ჟურნალის ახალ ნომერში მცირე შემოკლებით გაიმეოროს, რათა კვლავ დავრწმუნდეთ, რომ შოვინისტურ რუსეთში ჩვენს გასანადგურებლად ბრძოლა ძალიან დიდი ხნის წინათ იყო დაწყებული, რამაც განაპირობა ნატოსკენ მიმავალ გზაზე შემდგარი საქართველოს გააფრთხილებული დაბომბვა და მოსახლეობის გაუბედურება. ეს სულ მალე ბუმერანგით მიუბრუნდება საბჭოთა კავშირის აღდგენის მოსურნე რუსეთს. წერილის სათაური **„საშინელი ომის კვალდაკვალ ანუ წინა პერიოდის რეტრო“** სწორედ გამეორებას ნიშნავს, რაც მიგვითითებს, თუ რამხელა სიფრთხილის გამოჩენა სჭირდება ქართველ ხალხს გაბოროტებულ რუსეთთან დამოკიდებულებაში.

„გათავხედებულის დასჯის სურვილი“

განვლილი ვრცელი ათწლეულების ანუ მთელი ეპოქის ჩავლის მიუხედავად ბევრი რამ მეორდება, ფესვგადგმული ბოროტება თავს ვერაფრით მაღავს, მხოლოდ დროებით ინახება და თუნდაც მცირე მიზეზის გამოჩენისთანავე სისინით წამოსწევს თავს.

საქართველოსა და რუსეთის ურთიერთობაში რომ უმძიმესი ჟამი დადგა, ამას ყველა კარგად ხედავს. გაგულისებულ-გაშმაგებულმა და ტაქტიკურად საკმაოდ გზააბნეულმა რუსეთმა აღარ იცის რა ბოროტება გააკეთოს, ურჩობისათვის რა სასჯელი მოიფიქროს, რაშიც ხელისუფლებას მოსახლეობის მხოლოდ უმცირესი ნაწილი თუ არ ეთანხმება, ვითომდა არსებული მეგობრობა ჯვანღვივით გადაფარა შოვინიზმის საბურველმა.

სრული ჭეშმერიტებაა, რომ გაგულისება და გაბოროტება დღეს არ დაწყებულა, ეს ყოველთვის ახლდა იმპერიალისტური მიდრეკილებებით უხვად გაჟღენთილ რუსულ სულს, რაც მოსახლეობის ზედმიწევნით აღრეულმა სიმრავლემ და ბუნებრივმა სიცივემაც გარკვეულწილად განაპირობა.

ბევრს ახსოვს ბოროტების დიდი მესაძირკვლის, პროლეტარიატის ყოფილი „ბელადის“ ვლადიმერ ლენინის მიერ საკუთარი ხელით დაწერილი დადგენილება 85 წლის წინანდელი დამოუკიდებლობისა და დემოკრატიის პირველი გაუბედავი ნაბიჯების გადამდგმელი საქართველოს შესახებ,

რომლის ხელისუფლებამაც გაბედა და თავისუფლების სურვილი გამოთქვა, ოცსაუკუნოვანი ისტორიის მქონე, შემდეგი უხეში ძალით დაკარგული სახელმწიფოებრიობის აღდგენა სცადა. გაბრუნებულ-გაბოროტებული ვლადიმერ ილიჩი ბოლშევიჩით წერდა: „...ამასთან იმის აღნიშვნა, რომ საქართველო საშინლად

გათავხედდა. დაევალოს კომისიას, რომლის შემადგენლობაშიც იქნებიან ამხ. ტროცკი, ამხ. ჩიჩერინი და ამხ.სტალინი“.

სრული სიმართლისათვის ისიც უნდა ითქვას, რომ „გათავხედებულის“ დასჯის სურვილი ლენინს პირველად არ გასჩენია, ის არ იყო ორიგინალური და დამწყები, პირიქით, საუკუნეების მანძილზე ბოროტების გამგრძელებლის როლში წარმატებით გამოდიოდა, უკვე ჩამოყალიბებულ შაბლონს იმეორებდა.

კომუნისტური პარტიის ბატონობის პერიოდში ბოროტების გამგრძელებლები „ხალხის მამა“ ლენინს ბლომად ჰყავდა. საილუსტრაციოდ საკმარისია გავიხსენოთ საბჭოთა იდეოლოგიის ჭლექიანი მამამთავრის, რუს კარდინალად წოდებული მიხეილ სუსლოვის უბოროტესი ნააზრევი. როგორც ცნობილია, ეს ჩონჩხივით აწოწილი სუსლოვი საკმაოდ ხანგრძლივი დროის მანძილზე ძალადობით შექმნილ ვეებერთელა საბჭოთა კავშირში იერარქიის საფეხურზე მეორე

კაცად ითვლებოდა. მოგვყავს ნაწყვეტი მისი მართლაც ფანატიკურად კაცთმოძულე ფაშისტური დოქტრინიდან:

„შორეულ აღმოსავლეთში მომსახურე ჩვენს გენერლებს უნდა მივცეთ ცხოვრების ნორმალური საშუალება. მათ ჩასასახლებლად გვჭირდება შავი ზღვის სანაპირო ტერიტორია, სადაც, როგორც მოგესხენებათ, ქართველები სახლობენ. უნდა გაითვალისწინოთ, რომ ქართველები ჩვენგან ძალიან განსხვავდებიან. ჭადრე თუ გვიან საქართველოს დამოუკიდებლობის საკითხს დააყენებენ და თავისუფლებას მოითხოვენ. მათთან ბრძოლა უნდა დავიწყოთ აფხაზეთიდან. აფხაზეთის გამოყენებით სამეგრელოს, სვანეთს, აჭარას და სხვა კუთხეებს უნდა მიეცეს დამოუკიდებლობა, მათში ცალცალკე უნდა გავადვივოთ კუთხურ-ეროვნული გრძნობა, დასავლეთ საქართველო უნდა დაგუპირისპიროთ აღმოსავლეთს, ამის შემ-

დეგ მათ შორის მომრიგებლის როლი უნდა შეეკასრულოთ. პარალელურად ქართველები მეცნიერულად უნდა დაეარწმუნოთ, რომ სხვადასხვა ქვეყნებიდან ჩამოსახლებული, სხვადასხვა ერის წარმომადგენლები არიან, რაც საქართველოს ტერიტორიიდან მათი საბოლოოდ გაძევების საშუალებას მოგვცემს. ქართველები სანახევროდ ლიკვიდირებულნი და ასოცირებულნი უნდა გავხადოთ, თუ მოგვეცემა საშუალება, მთლიანად ლიკვიდაცია ვუყოთ მათ“.

საქართველოს ურთულესი ისტორიის ცალკეული სისხლიანი მომენტების გახსენება არც არის საჭირო, ისედაც ყველამ კარგად იცის, ბევრს კი საკუთარ ზურგზეც აქვს ნაწვენევი.

„გულმან ირაკლისამ“, როცა გადაწყვიტა ვეებერთელა რუსეთთან დაახლოება, მხოლოდ მეგობრობისა და მხარში დგომის იმედი ჰქონდა. ერთმორწმუნე რუსეთმა ერეკლე მეორეს ჯერ კიდევ დასაწყისშივე, სიცოცხლეშივე ბევრჯერ უმუხთლა, უფსკრულის პირას დააყენა, მისი გარდაცვალებისთანავე კი საქართველოს სახელმწიფოებრიობაც მოუსპო, თავისუფლებაც და სწორი ევროპული გზით განვითარების საშუალებაც.

უზარმაზარი რუსეთის ჩრდილი ყოველთვის ჯანლივით აწვა საქართველოს, აწვა და ერთიანად გადაფარვას ცდილობდა, ამ მიზნით სამი წლის მანძილზე დამოუკიდებლობისა და წინსვლა-განმტკიცების გზაზე შემდ-

გარ ქვეყანას ნორმალური არსებობის ყველა გზა გადაუკეტა. ავადმყოფობით შეურაცხადობის მიჯნამდე მისული ლენინი საქართველოსთან მეგობრობისა და თავდაუსხმელობის 1920 წლის პაქტზე ხელს მოჩვენებითად აწერინებდა საგარეო საქმეთა მინისტრ ჩიჩერინს, საკუთარი ხელით კი უკვე საქართველოს დასჯისა და ოკუპაციის ვერაგულ გეგმას ადგენდა, მან ბოროტი ზრახვების აღსასრულებლად თავისუფლებაზე მეოცნებე ურჩ ქვეყანას მალევე შემოუსია კბილებამდე შეიარაღებული დივიზიები, სადაც ძირითადად უპატრონოთა სახლებში აღზრდილებისა და კრიმინალების ბნელი მასა იყო გაერთიანებული.

ამ თემისა თუ მოუშუმებელი ტკივილის შესახებ რეალური საფრთხის მიუხედავად არა ერთი და ორი ქართველი პოეტი, პროზაიკოსი, პუბლიცისტი წერდა: ხალხს დღემდე ახსოვს კოტე მაყაშვილის, გალაკტიონ ტაბაძის, იოსებ გრიშაშვილის, ტიცვიან ტაბიძის, კოლაუ ნადირაძის და სხვების შეფარვით ან პირდაპირ ნათქვამი სტრიქონები, სადაც პატარა, ამაყი ქვეყნისა და ქედმოუხრელი ქართველი ხალხის მძაფრი სულიერი ტკივილი ისმის.

ამ მხრივ ნიშანდობლივი და განსაზოგადოებულია თუნდაც პოლიტიკური მოტივით თხუთმეტწლიანი იზოლაციით მკაცრად დასჯილი ქართველი პოეტის აკაკი პავლეს ძე წერეთლის შვიდი ათეული წლის წინათ დაწერილი ლექსი „მწარე გახსენება“. საყოველთაოდ ცნობილი ჩვენი ნათქვამის, გნებავთ, მილიონმეტე

საილუსტრაციოდ გვინდა ლექსი აქაც მოვიტანოთ: „ეს ყველაფერი კარგად ვიცით საიდან მოდის, რას გვემართლება, რატომ გვთელავს დღემდე რუსეთი, ჩვენ ზუსტად მაშინ გავითალღეთ სამარის ლოდი, როცა ვიდექით და ლენინის ბოდვას ვუსმენდით. თუმცა წაგვართვეს სმენისა და განსჯის უნარი, ვერავინ შეძლო ქვეყნისათვის სხვაგვარი ებიძგა, ჩემო მამულო, ვინ იქნება შენი მკურნალი, ვინ დაგიფარავს წითელი ჭირის მოძალებისაგან. არსაიდან ხმა, არც მშველელი, რჩები ეული, თავისუფლებას ვინ დაუსვა სისხლით წერტილი, არ ჩანს მთავრობა დაცემული და გაქცეული, გმინავს მამული დაშლილი და სისხლდაწრეტილი. კვლავ ჩაქუჩივით მირტყამს ფიქრი: საით და როდის, აწი როგორღა გამთელდება გზა დაბზარული, სისხლით და ჟღერით მეთერთმეტე არმია მოდის, უწმინდეს მიწას თელავს ველურ ცხენთა თქარუნი. ძალით უხეშით შერყვნილია კუთხე ქებული, რას არ ჩაიდენს კაცი როცა ღალატს იკისრებს, ტირის თბილისი, გათელილი, დამცირებული, დეპეშა მზად აქვს გასაგზავნად ორჯონიკიძეს. ეცნობოს მტარვალს აღსრულება მისი ნებისა, სიამოვნებად რომ მიართვან „ბელადს“ დილისთვის, ტაბახმელიდან წვეთავს სისხლი იუნკრებისა და მძიმე ჯანლებს, განუჭვრეტელს იხვევს თბილისი“. მსგავსი ლექსები უთვალავი იწერებოდა, რაც ქართველი ხალხის გულისტკივილს, მწუხარებასა და დაგროვილ საუკუნოვან ბოლმას გამოხატავდა.

საქართველოს მოსახლეობას, მარ-

ად დაუვიწყარი წინაპრების სპეტაკ სულს, ჩვენი დღევანდელი მცხოვრებლების დიდ ნაწილს სისხლიანი, პირგახსნილი და ვერაფრით მორჩენილი ჭრილობებით აქვს შემორჩენილი 1921, 1924, 1937, 1942, 1951, 1956, 1989 და ნებისმიერი წლის ამაზრზენი საშინელებები, რაც ქართველი ხალხის ყოველი ურჩობის სისხლში ჩახრჩობის მიზნით ხდებოდა. მიტაცებული ისტორიული მხარის ბოლომდე შენარჩუნება-გადაგვარებისათვის სიბევრით გათამამებული რუსეთი არავითარ უკადრისს არ ერიდებოდა.

ის სავალალო დღეები წარსულს ჩაბარდა, მაგრამ ბოროტების პარპაში არ დამთავრებულა. როგორც კი საქართველომ, მონობისაგან თავის დახსნის ათასწლოვანი სურვილით ანთებულმა ქართველმა ხალხმა, მისმა ეროვნულმა ხელისუფლებამ დამოუკიდებლობა, თავისუფლება გამოაცხადა და უხეში ძალით წართმეული სახელმწიფოებრიობის აღდგენა დაიწყო, დიდი კი არა, ვეება რუსეთი მყისვე განსახიერებული ბოროტებით აღიმართა პატარა საქართველოს წინ. დაიწყო არეულობა აფხაზეთისა და ე.წ. სამხრეთ-ოსეთის ასაფეთქებელი ბომბების სახით წინასწარ შექმნილ ავტონომიურ რესპუბლიკასა და ოლქში, არეულობას ომიც მოჰყვა, სადაც აღნიშნული წარმონაქმნებისა და ჩრდილოეთ კავკასიის პატარ-პატარა ადრევე დამონებული ავტონომიური რესპუბლიკების სახით კვლავაც რუსეთის კბილებამდე შეიარაღებული ინტერნაციონალურ-კრიმინალური არმია ებრძოდა

ახლადფენადგმულ საქართველოს, საინფორმაციო საშუალებების სიუხვით კი ცდილობდნენ მსოფლიო თანამეგობრობისათვის დაენახვებინათ და როგორმე დაერწმუნებინათ, რომ საქართველო აფხაზებმა და მით უმეტეს ერთმა ციციქნა ე.წ. სამხრეთ-ოსეთმა დაამარცხა. ცდილობდნენ ტოლერანტული საქართველო პატარა იმპერიად და მცირერიცხოვანი ერების მჩაგვრელად გამოეყვანათ.

ამ ტაბუდებულ საჩოთირო თემას მთელი თორმეტი წლის მანძილზე მონური შიშით მალავდა წინა ხელისუფლება. მხოლოდ „ვარდების რევოლუციის“ შემდეგ მოსულმა ახალმა და ახალგაზრდა ხელისუფლებამ ვაჟაკცურად განაცხადა, რომ ეს ცუდად დადგმული ფარსი იყო საქართველოს ძირძველი ტერიტორიის ანექსია და წმინდა წყლის ოკუპაცია, რამაც რუსეთის ხელისუფლების არნახული განრისხება-გაშმაგება გამოიწვია. უცებ დაიწყო კიდევ უფრო ვერაგული, მსოფლიოს პროგრესული საზოგადოების მიერ დაგმობილი მეთოდების გამოყენება: საქართველოს დაქუცმაცების მიზნით ჩაყენებული ვითომდა მშვიდობისმყოფელი რუსეთის ჯარების შემოყვანა არ იკმარეს და თვითაღიარებული, არავისაგან ცნობილი აფხაზეთისა და ასევე არაღიარებული ე.წ. სამხრეთ-ოსეთის ძირძველ ქართულ ტერიტორიებზე გენოციდის შედეგად ქართველებისაგან გაწმენდილ მოსახლეობას უხვად და დაუბრკოლებლად დაურიგეს რუსეთის მოქალაქეთა პასპორტები, რაც ვითომდა ხალხის

მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად ხდებოდა, იმ დროს კი რუსეთის ძირითადი მოსახლეობის უდიდეს ნაწილს მიღებული არ ჰქონდა საკუთარი ქვეყნის პასპორტი და ბევრს ღლესაც არ აქვს მიღებული.

იმდენად დიდი იყო გაურჩეული საქართველოს დასჯისა და როგორმე შეჩერების სურვილი, რომ მისი საკუთარი ისედაც მცირე მიწების წართმევაც არ იუკადრისეს, გადაივიწყეს საშინელი ისტორიული ფაქტი, რომ საქართველოს გამგებლობაში არსებული მხარე გაგრიდან ვიდრე ტუაფსემდე უკვე წართმეულ-მითვისებული ჰქონდათ, საქართველოს უძველესი კუთხეები კი გაჩუქებული და გასხვისებული, რის ვითომცდა გამართლებასაც სოციალისტური ინტერნაციონალიზმის სულელური მეთოდებით ცდილობდნენ.

ბოროტებით დაბრმავებული რუსეთი სიტყვიერად, ფარისევლურად აღიარებდა საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობას, საქმით კი სულ სხვას აკეთებდა, ცხადად ამკვიდრებდა ორმაგ სტანდარტს, ყველანაირად ხელს უწყობდა და უწყობს დაქირავებულ სეპარატისტულ მთავრობებს რუსეთთან დამონების მიზნით რეფერენდუმები ჩაატარონ, ხალხს ძალით მოახვიონ თავს იმპერიალისტური ზრახვებით სავსე სახელმწიფოს სურვილი. მცირე ქართული მიწების ხელში ჩაგდების გააფთრებული ცდების დროს რუსეთს ავიწყდება, რომ ციმბირისა და შორეული აღმოსავლეთის ქალაქები, დაბები, სოფლები, მიწები მილიარდნახევრიანი

ჩინეთის მშრომელი მოსახლეობით ისე ივსება, როგორც ხეები იხუნძლებიან ხოლმე ბელურების მოფრენისას. გაივლის რამდენიმე წელი და მილიტარისტული რუსეთი საკუთარ თავზე იწვნევს სხვისთვის გამიზნულ ვერაგობას, საქართველოს ტერიტორიაზე ასჯერ და მეტად აღმატებულ მიწებს დაკარგავს.

არც ჩდილოეთ კავკასიის ქვეყნები მოისვენებენ, მოჩვენებითი სიმშვიდე, ან უფრო ზუსტად ძალადობრივი სიმშვიდე, ერთბაშად ცეცხლად აენტება და ყველა დამოუკიდებლობას მოითხოვს, რუსეთისაკენ ცუდად შებრუნდება ის საეჭვო კოზირი, რასაც იგი დღეს უსირცხვილოდ ათამაშებს აფხაზეთისა და ე.წ. სამხეთ-ოსეთის საშუალებით კვლავაც გაურჩეული საქართველოს წინააღმდეგ, ვინც გაბედა და ნატოში, ჩრდილოატლანტიკურ ალიანსში გაერთიანების სურვილი გამოთქვა, რუსეთი კი მტრულად განწყობილი ნატოს მის საზღვარზე დადგომას ვერაფრით ვერ შეეგუებოდა.

ამ დრომდე საქართველოს ტერიტორია მიაჩნდათ ბუფერულ ზონად, ასეთი ზონის კავკასიონის მწვერვალებს იქით გადანაცვლება რუსეთს საერთოდ ძილს უფრთხობს და წონასწორობის დაკარგვამდე ანერვიულებს, რადგან სიკვდილის დღესავით ეშინია აღნიშნული ზონის კვლავაც გადანაცვლება არ დაიწყოს და დაპყრობილ საზღვრებს არ გადასცდეს. სწორედ ამის შედეგი იყო, რომ მთელი ფრონტით დაიწყო „გათავხედებული“ და გაურჩეული საქართველოს წინააღმ-

დეგ ყველა არსებითი თუ არსებული სანქციის გატარება, უფრო ზუსტად გამოუცხადებული ომი, დაიწყო ცივილიზაციისაგან საერთოდ შორს მდგომი დამსჯელი მეთოდების გამოყენება: აიკრძალა ქართული ღვინო, რუსების საყვარელი ბორჯომის, მწვანის, ხილის, ციტრუსების შეტანა რუსეთის მთელ ტერიტორიაზე, ჩაიკეტა საზღვრები, აიკრძალა საჰაერო მიმოსვლა, რაც დავალიანებას გადააბრალებს.

„გრუს“ ოთხი გაშიფრული აგენტის დაკავების შემდეგ რუსეთის ხელმძღვანელობამ, განსაკუთრებით კი სუკის ყოფილმა ოფიციალურმა ფუნქციონერმა, ამჟამად რუსეთის თავდაცვის მინისტრმა სერგეი ივანოვმა მთელი აჟიოტაჟი ატეხა, მეტისმეტად ძნელი გახდა საკუთარი ამბიციების დაოკება, იმის გადაყლაპვა, რომ ერთ დროს ლამის გუბერნიად ქცეული ქვეყანა წლების მანძილზე გაბატონებული ქვეყნის სამარცხვინო ჯაშუშებს იჭერდა. ყურად არ იღეს რეალური გარემოებაც, რომ „გრუს“ აგენტების მთელი დივიზია იყო დისლოცირებული საქართველოს შემჭიდროებულ ტერიტორიაზე და მით უმეტეს უხეში ძალით მიტაცებულ ძირძველ ქართულ მიწაზე. დაუყოვნებლივ დაიწყო ლენინისეული გაგებით „გათავხედებული“ სახელმწიფოს ყველა არსებული მიღებული და მიუღებელი საშუალებებით დასჯა, რითაც რუსეთის ხელმძღვანელობამ თითქოს აფარებული ნილაბი ჩამოიხადა და შეულამაზებელი სახით წარუდგა საერთაშორისო თანამეგობრობას.

ყველაზე მიუღებელი, სამარცხვინო, მთელი მსოფლიოს წინაშე თავის მომჭრელი კი იყო ქსენოფობიის, სიძულვილის დაუყოვნებლივი აღორძინება და მთელი სისრულით გამოყენება, მათ მიერ დაგმობილი ფაშიზმის მიუღებელი მეთოდების გამოვლენა, რაც გამოიხატა უდანაშაულო მშრომელი ხალხის სისასტიკით გამორჩეული დეპორტაციით, ხაზს ვუსვამთ, უდანაშაულო ხალხის, თორემ დამნაშავეები თავს კომფორტულად გრძნობენ ვებერთელა რუსეთის ტერიტორიაზე, არხენად მიერთმევენ საქართველოდან გატაცებულ თუ ფარული პატრონების გამოყოფილ მილიონებს. საწყალი ხალხი რუსულ ყინვასა და სიცივეში ე.წ. გამანაწილებელის – საკონცენტრაციო ბანაკის მსგავს ჭერქვეშ ათენებდნენ და აღამებდნენ. შიმშილით რომ არ მომკვდარიყვნენ, ბოლო კაპიკებს ხარჯავდნენ, კვირაობითა და თვეობითაც კი ელოდებოდნენ სამშობლოში დაბრუნებას. ამ გაუთავებელ ლოდინსა და ზიზღს უკვე შეეწირა უდანაშაულო ადამიანების სიცოცხლე და ღმერთმა უწყის კვლავაც რამდენი შეეწირება. გაუსაძლისად ამაზრზენი იყო ის ფაქტიც, რომ მილიცია, იგივე საბჭოთა მილიცია, სკოლებში ეძებდა ქართული გვარის მქონე მოსწავლეებს და მათ ნორჩ სულებში მოძალადეებისადმი ზიზღს ნერგავდა. ამ უსამართლო ბაკქანალიის დამაგვირგვინებელ აკორდად გაისმა 2006 წლის 6 დეკემბერს რუსეთის დუმის მიერ მიღებული დადგენილება აფხაზეთისა და ე.წ. სამხრეთ-ოსეთის დამოუკიდებლო-

ბის აღიარების შესახებ, რაც მართლაც ანექსიისა და ძირძველი ქართული მიწების ძალადობით მითვისებას ნიშნავს. უსირცხვილოდ აცხადებენ ჩვენი მოსახლეობა უნდა დავიცვათო, აცხადებენ იმ გზაბნეული ადამიანების შესახებ, ვისაც დაჩქარებული წესით დაურიგეს რუსული პასპორტები, თან საზღვარი გაუხსნეს რუსეთისაკენ, საქართველოსთან კი სავიზო რეჟიმი დააკანონეს, ცხადად გამოხატეს მათი მხრივ გაორებული პოლიტიკის არსებობა.

მსგავსი რამ მსოფლიოს არ ახსოვს არც მეოცე და არც ახლახანს დაწყებული ოცდამეერთე საუკუნეების მანძილზე. ამიტომაც ყველა ამ საშინელებას უკვე ცხადად აღიქვამს თითქმის მთელი პლანეტა და ქმედითი დასკვნებიც იქნება გამოტანილი იმ დემოკრატიული სახელმწიფოების მიერ, ვისაც რუსეთის შემოგდებულ ბლევად მიაჩნია აფხაზეთისა და მცირემოსახლეობიანი ყოფილი სამხრეთ-ოსეთის დამოუკიდებლობის გამოცხადებაზე უბრალო საუბარიც კი. ან რა რეფერენდუმსა და აღსარებაზე შეიძლება ლაპარაკი, როცა აფხაზეთიდან გამოდევნილ სამასიათას ადამიანსა და ე.წ. სამხრეთ-ოსეთიდან უხეში ძალით ადგილგადანაცვლებულ მოსახლეობაზე კრინტის დაძვრასაც კი აღარ აპირებენ. გამართლდა ის მკრეხელური აზრები, რასაც საქართველოს თავისუფლებისაკენ სწრაფვით გამოხატული ურჩობის ჩასახშობად თვეებისა და წლების მანძილზე ხმის ჩახლეჩამდე ლაპარაკობდნენ ჟირინოვსკი, ზატულინი,

მიტროფანოვი, ლეონტიევი, მიგრანიანი, ბაბურინი, ალქსნისი, როგოზინი, კოკოშინი, სლისკა, აგრეთვე ძმანი და დანი მათნი, რომელთა შორისაც იმყოფებიან შავი პიარითა და სიძულვილით სამარცხვინოდ თავგამორჩენილი ანტუფიევი, დემჩუკინი, კოსაჩოვი, ჟუკოვი, კოვალიოვი, ფაბაევი, მახშუტოვი, ზელიხანოვი, ლიხაჩოვი, სნეგუტკინი და სხვა ვაიდუპუტატები, ვინც განსაკუთრებით აქტიურობას იჩენდა ქართველი ხალხის მიმართ ზიზლით გამსჭვალული ქსენოფობიის განსამტკიცებლად.

უკიდურესად ცუდი და უარყოფითია ყოველივე ეს, ჩვენს თვალწინ უხეშად იმსხვრევა მითი საქართველოსა და რუსეთის მეგობრობის შესახებ, ან რა მეგობრობა შეიძლება არსებულიყო დამპყრობელსა და დაპყრობილს შორის, წმინდა ტოტალიტარული სულის მქონე და თავისუფლების მსურველი ტოლერანტული მისწრაფებით სავსე ადამიანებს შორის. სრულიად ბუნებრივია, აქ მთლიანად ხალხებზე არ არის ლაპარაკი. უბრალო ადამიანებს თუ შემოქმედებით მუშაებს, ცალკეულ სპეციალისტებს თუ მეცნიერებს, მართლაც ჰქონდათ ერთმანეთს შორის მეგობრობა და ჩვენს უახლოეს მეზობელთან ურთიერთობები ისევ უნდა გავაგრძელოთ, რადგან პოლიტიკოსები იცვლებიან, ხალხი კი მუდმივად რჩება.

მოვლენების მსვლელობამ სამწუხაროდ კიდევ ერთხელ დაადასტურა არაერთხელ დადასტურებული ფაქტი, რომ რუსეთს არავითარ შემთხვევაში არ შეუძლია ყოფილ რესპუბლიკებთან

თანამშრომლობის პრინციპით არსებობა, თანაბარ საწყისებზე მეგობრობის დამყარება, ტოლერანტობისა და სითბოს გამოვლენა, პარტნიორული ურთიერთობის განვითარება, იმპერიული ამბიციების, დამპყრობლურ-მიმტაცებლური პოლიტიკის უკუგდება. უტყუარი ფაქტია, რომ ტოტალიტარიზმის საყვარელი გზიდან ვერგადასული რუსეთი დემოკრატიული ფასეულობებისაკენ სწრაფვის სურვილს ოდნავადაც ვერასოდეს ვერ გამოხატავდა.

ასეთი ურთულესი ვითარების დროს პრორუსული თუ საქართველოს ერთიანობის ხელის შემშლელი ან მოწინააღმდეგე ზოგიერთი პარტიის წარმომადგენელი და მათ ფეხის ხმას აყოლილი მოსახლეობის უმცირესი ნაწილი პათეტიკურ კითხვებს სვამს – შეიძლებოდა თუ არა ამ უმძიმესი ვითარებისათვის თავის არიდება. გადაჭრით და გარკვევით უნდა ითქვას – არ შეიძლებოდა. რუსეთის ხელისუფლებისათვის სულ რომ წითელი კვერცხები გვეგორებინა, გრიზლოვის ან ჟირინოვსკისთვის მამა გვემძახა, ლუბა სლისკასთვის დედა, სერგეი ივანოვისთვის ძმა, ზატულინისათვის კი გზის მანათობელი ჩირაღდანი, როგორც კი საქართველო ჩრდილოატლანტიკური ალიანსისკენ სწრაფვას დაადასტურებდა, იმ წამსვე ატყდებოდა ის, რაც ატყდა, დაიწყებოდა ის, რაც დაიწყო, უკვე აღარ გამოდგებოდა სიდიდითა და სიბევრით გათამამებული რუსეთის ან იგივე საბჭოთა კავშირის დროინდელი მაღალპათეტიკური ჰიმნის სიტყვები:

„სრული ბლეფი და შეცდომა აღმოჩნდა, ეს ვითომ შეკავშირებისათვის საჭირო ძალად ერთიანობა ხუხულასავით დაინგრა.

სწორად აღნიშნა საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარემ, რომ რუსეთს ხელს არ აძლევს საქართველო იყოს მოწინავე დემოკრატიული ქვეყანა, ემინია ეს მიმზიდველ მაგალითად არ იქცეოს სხვა ყოფილი რესპუბლიკებისათვის, სადაც რუსეთი ჯერ კიდევ ახერხებს შესუსტებული გავლენის შენარჩუნებას. თუნდაც ამ მხრივ სხვებისათვის საკუთარი ძალების დემონსტრირება იყო ის, რომ „გაზპრომმა“, რა თქმა უნდა, ხელისუფლების უსიტყვო დასტურით, გადაწყვიტა საქართველოს გაზი ასათი დოლარიდან, ორასოცდათხუთმეტ დოლარამდე გაუძვიროს, – მთელი ასოცი პროცენტით.

საქართველოს ამ ნაბიჯით ვერ დააჩოქებენ, რუსეთის გაათმაგებულმა სისასტიკემ ხელი ვერ შეუწყო მათთვის სასურველი ნაბიჯების გადადგმას, პირიქით ხალხი უფრო შემჭიდროვდა ხელისუფლების ირგვლივ, გაჭირვებისას მონოლითურობის სურვილი გაჩნდა, კვლავაც დადგა დღის წესრიგში დიდი შოთა რუსთაველის აფორიზმი: „ჭირსა შიგან გამაგრება, ისრე უნდა ვით ქვითკირსა“. ტოტალიტარული მიმართულების რუსეთსა თუ საქართველოში ზოგიერთ თავგზაარეულ ოპოზიციონერს, მაგალითად შეიძლება მოვუყვანოთ რუსეთის მიერ დეპორტირებული და მართლაც გაწამებული

ლი ხალხი, ვინც რუსეთსა თუ დაღესტნის საზღვრებს ქართული ეროვნული დროშების ფრიალით ტოვებდა, ვინც უკმაყოფილებისა და გაბრაზების გამოხატვის ნაცვლად გაიძახოდა-საქართველოს გაუმარჯოსო, აი, სწორედ ეს ხალხია ნაღდი ქართველები, მამულის მოყვარულები, ვის სულიერ სიმტკიცესაც გაჭირვება ვერ გატეხს. როცა უძველესი ქვეყნის სუვერენიტეტი მძაფრი ანტირუსული პოლიტიკის რანგშია აყვანილი, სახელმწიფო თუ ხელისუფლება, ვინც ამას აკანონებს, ვერაფრით ვეღარ გამოსწორდება, დემოკრატიის გზას ვერასოდეს დაადგება, შეიძლება ხალხებს შორის იყოს გარკვეული კომპრომისები, იყოს დათმობაც და დათბობაც, თუმცა მოჩვენებითი ინტერნაციონალური მეგობრობა უკვე ვეღარ აღორძინდება.

ამ ბოლო დროს რუსეთთან უკიდურესად დაძაბული ურთიერთობის ვითარებაში ერთ-ერთ აქტიურ პრობლემად იქცა დსთ-დან გამოსვლის საკითხი. ყველა საღად მოაზროვნე ადამიანი ხვდება, რომ დსთ-დან გამოსვლა გარდაუვალია, დღეს იქნება თუ ხვალ ეს მოხდება, ნატო და დსთ საერთოდ შეუთავსებელ ცნებად ანუ ანაქრონიზმად მოჩანს.

დსთ-ში რუსეთის გარდა გაერთიანებულია უკრაინა, ყაზახეთი, მოლდოვა, აზერბაიჯანი, საქართველოსთან მეგობრულ ურთიერთობაში მყოფი ქვეყნები. სულ მალე, ალბათ, უკეთესი მიზეზიც იქნება და ევროპული დემოკრატიის გზებით მიმავალი საქართველო საბოლოოდ დაუკრავს თავს დსთ-ს,

რაც სულაც არ ნიშნავს, რომ ზემოთ მოხსენებულ ქვეყნებთან საქმიან მეგობრულ ურთიერთობას არ გააგრძელებს. მთავარია ეგზალტირებულ რუსეთის ღუმას არ აყვეთ, ღუმაში სხვებთან ერთად თავი არ შევეყოთ, არც რუსეთის ხელისუფლებას არ აყვეთ, მთელი მსოფლიო კეთილი თვალთ ხედავს როგორი დაუნდობელი ზიზღით გამოყარეს ქართველები, ჩვენ კი სამშობლოში მიმავალი რუსები ყურძნით, ბორჯომითა და ქართული ღვინით გავაცილეთ. ამას ყველა ხედავს, ყველა ერთმანეთს ადარებს სიგიჟესა და სიმშვიდეს, ბოროტებასა და სიკეთეს, სიკეთე კი ღვთის მაღლით ყოველთვის იმარჯვებს ბოროტზე, ჯერ ქვეყანაზე ბოროტება განგების ძალით დაუსჯელი არ დარჩენილა.

რუსეთის ხელისუფლება, ეს ნათელზე-ნათელია, ყოველთვის შეეცდება გაურჩეული საქართველო კვლავაც ტოტალიტარიზმის საუკუნოდ დაგმობილ გზაზე შეაყენოს, თუმცა თვით საქართველო ამას არავითარ შემთხვევაში აღარ დაუბრუნდება, თავისუფლება და დემოკრატია ყოველგვარ ღირებულებაზე მაღლა დგას.

საქართველოს პრეზიდენტმა გამარჯვებულ ქართველ რაგბისტებთან

შეხვედრისას იმედიანი ტონით განაცხადა:

„საქართველო გუნდურად ითამაშებს და ლელოს გაიტანს ბოლომდე“.

ასეთ დროსა და ვითარებაში მართლა მისაბაძია სპორტის ეს აღიარებული სახეობა, გამამხნეველებია იმ ქართველი ბიჭების მაგალითი, რომელთაც ერთიანი ვაჟკაცური სულისკვეთება ამოძრავებდათ, მათ ბევრი დიდი ქვეყნის წარმომადგენლებს ტოლი არ დაუდეს და სოლიდარობით მიუღწევლის მიღწევა შეძლეს.

სწორედ ამ მაღალი მიზნების მისაღწევად არის საჭირო ერთიანობა და მრავალჭირგადანახადი ქართველი ხალხის შეკავშირება. ჩვენი დიდი იმედი გამოიწვია საქართველოს პარლამენტის იმ სხდომამ, სადაც კონკრეტული პასუხი გაეცა რუსეთის ღუმის შოვინისტურ განცხადებას და სადაც პოზიციისა თუ ოპოზიციის წარმომადგენლები ერთი სუნთქვით სუნთქავდნენ, ერთ მიზანს მიელტვოდნენ. სწორედ ასეთი სოლიდარობა და ერთობა სჭირდება დღეს საქართველოს, სწორედ ამგვარი „ჭირსა შიგან გამაგრება“ გადაგვარჩენს.

სარედაქციო კოლეგია.

ჩემი უნივერსიტეტი

ნოდარ ზედელაშვილი

უკვე ოთხმოცდაათი წლისაა. რატომ მარტო ჩემი, იგი ხომ ყველასათვის ძვირფასი, საყვარელი, ფასდაუდებელი და დაუვიწყარია. ამ პატარა მოგონებას მის ოთხმოცდაათ წლისთავს და იმ დაუვიწყარ ადამიანებს მივუძღვენი, რომლებიც თავიანთი ნიჭიერებით, განათლებით, მჭევრმეტყველებითა და ორიგინალობით გამოირჩეოდნენ. ზოგიერთი მათგანი მინდა გავიხსენო, მე უკვე, ხანშიშესულმა ყოფილმა სტუდენტმა, ისინი, როგორებიც ჩემს მეხსიერებას შემორჩნენ მათთვის დამასასიათებელი შტრიხებით, და, ვფიქრობ, მკრეხელობად არ ჩამეთვლება, რომ ზოგიერთს დიდი სიყვარულით, თუმცა იუმორით ვიხსენებ.

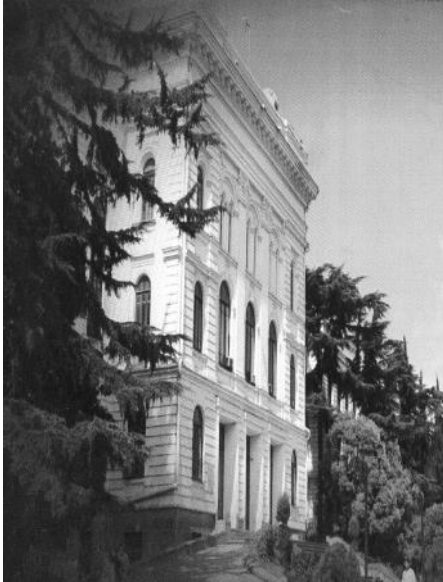
რექტორით დავიწყებ. 1952 წელს ჩავაბარე მისაღები გამოცდები და ისტორიის ფაკულტეტის სტუდენტი გავხ-

დი, მაშინ უნივერსიტეტის რექტორი ბატონი ნიკო კეცხოველი იყო. ყველას მოეხსენებოდა როგორ ვერ იტანდა ბატონი ნიკო უცხოურ, ხელოვნურად ნაწარმოებ სახელებს. და აი, გამოცდების ჩაბარების შემდეგ უკვე გასტუდენტებული აბიტურიენტები 31 აგვისტოს, როგორც გამოცხადებული იყო, უნივერსიტეტის სააქტო დარბაზში შევიკრიბეთ. ბატონ ნიკოს საზეიმო ვითარებაში უნდა გადმოეცა სტუდბილეთები. დადგა ის სანეტარო წუთიც და ბატონი რექტორი ანბანზე მიყოლებით გვიძახებდა თითოეულს, გვილოცავდა და გვაწვდიდა სანუკვარ ბილეთს.

ყველაფერი დინჯად და კარგად მიდიოდა, მაგრამ უცებ ბატონმა ნიკომ ამოიკითხა გვარი: ჩიქოვანი... და გაჩერდა. პაუზის შემდეგ ხმამაღლა ხაზგასმით გამოაცხადა: **ოტელო!** ყველანი გავისუსეთ, ველოდით რა მოხდებოდა. ამ დროს წამოდგა ერთი საკმაოდ ნაპატიები, გაჭარხლებული, განვითქული ყმაწვილი და რექტორისაკენ წავიდა. მან სტუდბილეთი გაუწოდა და როცა ოტელოს უნლოდა გამოერთმია, რექტორმა ხელი უკან გასწია და უთხრა: „ჩვენ აქ ბევრი დეზდემონა გვყავს, მაგრამ არავის დაგახრჩობინებთ. სამ დღეში სახელი გადაირქვი, თორემ მე ვიცი შენი...“

ასე გახდა ჩემი კურსელი და კარგი ამხანაგი ოტელო – ოტია, ასევე გებენ ჭაბუკიანი - პაატა. ისინი ახლაც ჯანმრთელად არიან და ტყუილს არ მათქმევინებენ.

მაშინ უნივერსიტეტში გამოდიოდა სატირული კედლის გაზეთი „ჭინჭარი“, რომელსაც ბატონი ნიკო ყოველთვის კითხულობდა ხოლმე. ერთხელაც გაზეთმა საკმაოდ დაიგვიანა, რის გამოც რექტორი

ძალიან განრისხდა. გამოიძახა მაშინდელი რექტორი, ჩვენი მეგობარი ჯიმშერ რჩეულიშვილი და მაგრად შეახურა. „ახლავე ჩამოჰკიდე „ჭინჭარი“, თორემ უნივერსიტეტს გამოეშვიდობებიო“. ჯიმშერი მაგარი იუმორის კაცი იყო, რაც ბატონ ნიკოს ძალიან მოსწონდა, და ჩვენი ჯიმიც გაიქცა უნივერსიტეტის რექტორის მიერ ნალოლიაგებ, აბიბინებულ ეზოში, სადაც ჭინჭარს მიაგნო, წამოიღო და გაზეთის მაგივრათ ის ჩამოჰკიდა. ბატონმა ნიკომ ბევრი იცინა თურმე, მაგრამ მაინც უთქვამს: რამდენიმე დღეში თუ გაზეთი არ გამოვა დანაპირებს შეგისრულებო. ჯიმიმ რა თქმა უნდა, გაზეთი გამოუშვა და ინციდენტიც ამოიწურა.

ახლა კი ლექტორები. პირველ კურსზე ძველი აღმოსავლეთის ისტორიას - ამ მეტად მძიმე საგანს გვიკითხავდა პროფესორი მაქსიმე ბერძნიშვილი. დაბალ-დაბალი, სათვალისანი, ფეხმტკივანი

ლექტორი. აქვე მინდა ვთქვა. რომ დიდი ივანეს დროიდან, რაკი პირველხანად ლექტორები საკმარისად არ ჰყავდათ, თითოეული მათგანი თავისი ნებით სხვადასხვა დისციპლინებს ამუშავებდა და კითხულობდა, ასე იყო ბატონი მაქსიმეც, მან იკისრა ეს უძნელესი საქმე.

როცა პირველ ლექციაზე შემოვიდა ჟურნალი წაიკითხა, თითოეულს გაგვესაუბრა და მერე გვითხრა: ჩემი გვარი და სახელია მაქსიმე ბერძნიშვილი და არა ბერძენიშვილი, გთხოვთ ეს დაიხსოვოთ. და კიდევ: როცა სათვალეს ჩამოვუშვებ (არადა კათედრაზე სათვალე შუბლზე ჰქონდა აწეული ხოლმე) ესე იგი ვიდაცა არ მისმენს, საუბრობს და ვაფრთხილებ. თორემ მაქსიმე კოჭლი, მაქსიმე ბრუციანი, მაგრამ მაქსიმე ყრუ არ არის - ეს ყველამ დაიმახსოვრეთ. ჩვენ მისი სტუდენტები ამ შეგონებას ვასრულებდით და იშვიათად თუ ზემოთქმული გაემეორებინოს. მაგრამ, ერთხელაც მის ლექციაზე ჩვენს გოგონებს გეოლოგი ბიჭები შემოჰყვინენ და მათ ესაუბრებოდნენ. ბატონმა მაქსიმემ სათვალე ჩამოუშვა, ჩვენ, რა თქმა უნდა, გავისუსეთ და დაველოდეთ რა მოხდებოდა. ბატონი მაქსიმე ერთხანს იდგა და დაჟინებით უყურებდა ერთ ყმაწვილს, არაჩვეულებრივ თვალტანად, ტანმოვარჯიშე გივი კ-ს, რომელიც მუსაიფს განაგრძობდა,

და აი განრისხებულმა ლექტორმა დასჭეკა: „მაქსიმე კოჭლი, მაქსიმე ბრუციანი, მაგრამ მაქსიმე ყრუ არ არისო,“ კათედრიდან ჩამოვიდა გივის მიუვარდა, ფეხზე წამოაყენა და ის მტკივანი ფეხი ისე უთავაზა, რომ მან შეპასუხებაც ვერ მოასწრო და დაბნეული გარეთ გავარდა.

X X X

ასევე პირველ კურსზე სომხეთისა და აზერბაიჯანის ისტორიის კურსს გვიკითხავდა აკადემიკოსი ლეონ მელიქსეთ-ბეგი. ტანდაბალი მელოტი კაცი იყო და ამიტომაც, ცოტა სიმაღლე რომ მოემატებინა მაღალქუსლა ფეხსაცმელს ატარებდა. თანაც სიარულიც რაღაც უცნაური იცოდა – თითქოს ცეკვავსო. ღმერთმა აცხონოს ბატონი ლეონი, რომელიც უაღრესად განათლებული, ძალიან გულკეთილი და მხიარული კაცი იყო. მაგრამ კამათის დროს მტრისას. ეს კოლეგებთან კამათს ეხება.

მახსოვს პირველ ლექციაზე აუდიტორიის კარი გააღო თუ არა გაცხარებული გაიძახოდა: „არ ვეთანხმები, არ ვეთანხმები!“ ჩვენ ვერ მივხვდით ვის არ ეთანხმებოდა. ერთმა გაუბედა და გაცხარებულს შეკითხვა დაუსვა, ვის არ ეთანხმებითო. „დონდუას, დონდუას არ ვეთანხმები!“ თურმე ბატონ ვარლამ დონდუას სტატია გამოუქვეყნებია (ახლა აღარ მახსოვს რას მიმოიხილავდა პატივცემული პროფესორი), რომლის დებულებებსაც ბატონი ლეონი არა და არ იზიარებდა. თურმე ლექციამდე პოლემიკა ჰქონია დონდუასთან. როგორც იყო დაშოშმინდა ბატონი ლეონი და ლექციაც ჩამთავრა.

ერთ ლექციაზე სტუდენტმა რატომღაც მიქოიანი ახსენა. განერვიულდა და რა განერვიულდა ჩვენი ლექტორი. „არა ხართ სწორი, სომხურად მიკოიანი-

ია და არა მიქოიანი. ქართულადაც ასე უნდა იწერებოდეს და გამოითქმებოდეს. აბა, კარგი იქნება, რომ ვიძახო ქაქაურიძე, ქაქაბაძე. არ ვეთანხმები იმასაც თითქოს გვარი მამასახლისი სომხური წარმომავლობის იყოს. სომხურში მამასახლისი არ არსებობს!“ და ასე შემდეგ და ასე შემდეგ მთელი ლექცია წავვიკითხა ამ საკითხზე.

კურსი ჩავამთავრეთ და ბატონმა ლეონმა დაგვისახელა წყაროები და გვერდებსაც მიგვითითებდა. ყველაფერი რიგზე იყო, სანამ 41-ზე არ მივიდა.

მან ორმოცდაპირველი გვერდი დაგვისახელა. ხომ მოგეხსენებათ 17-18 წლის ყმაწვილები რა ონავრებიც ვიყავით. ჰოდა ერთ-ერთმა, თითქოს ვერ გაიგო, რომელი გვერდიო შეეკითხა.

მან ისევ გაიმეორა „ორმოცდაპირველი“, რომელი, რომელიო წამოიძახა კიდევ ვიღაცამ. ბატონი ლეონი უკვე მიხვდა, რომ იაღლიში მოუვიდა, მაგრამ იხტიბარი არ გაიტენა და ცხარედ ერთი ხუთჯერ მაინც გაიმეორა - „ორმოცდაპირველი, ორმოცდაპირველი...“ და ჩვენ ფხუკუნ-ფხუკუნშიც ზარი დაირეკა.

საოცარი იყო მისი გამოცდა. არადა ეს კეთილი და გულისხმიერი კაცი ორიანს საერთოდ არ წერდა, სამიანს არავის დაამადლებდა, არც ოთხიანს, მაგრამ ხუთიანის მიღებას ცოდნა უნდოდა. უფროსკურსელებისაგან კი გაგვეგონა მისი უცნაურობის ამბავი, მაგრამ მაინც ვერ წარმოგვედგინა რა მოხდებოდა მის გამოცდაზე. ორ-ორი სტუდენტი შეჰყავდა და შეეკითხებოდა რა ნიშანი გინდაო. თუ ხუთიანი

გინდოდა დარცხვენით გეტყოდა - „მოდი ლოტო ვითამაშოთ!“ დაბნეულს პიჯაკის ჯიბეში ხელს ჩაგაყოფინებდა და იქიდან ოთკუთხა მუყაოს ნაჭერი უნდა ამოგელო, რომელზეც ბილეთის ნომერი ეწერა. ბილეთები მაგიდაზე კი არ ელაგა, კარტის დასტასავით ხელში ეჭირა და იქიდან მოგაწოდებდა საგამოცდო ბილეთს. ასეთი გამოცდის მიზეზს მორცხვად, ღიმილით გეტყოდა, „რა ვქნა, ცუდლუტმა სტუდენტებმა ბევრჯერ მომპარეს ბილეთები და ასე იმიტომ ვიქცევით“.

ბატონ ლეონს ვაჟიც, ისიც ისტორიკოსი, ცოტა უცნაური გამოუვიდა. მე უკვე უნივერსიტეტი კარგახნის დამთავრებული მქონდა და საქინფორმში ვმუშაობდი. ჩვენ ფოტოკორესპონდენტს ვეტერანი თბილისელი „მორაგების“ - „ლომვეშაპების“ სურათი გადაუღია, როცა ისინი სუსხიან ზამთარში წელამდე შიშვლები ყინულით იზელდნენ ტანს. მათ შორის ბატონ ლეონის ვაჟიც აღმოჩნდა. ფოტოსურათი რამდენიმე გაზეთმა დაბეჭდა და მაშინ მოგვივარდა განრისხებული მელიქსეთ-ბეგი უმცროსი. მე დასაქორწინებელი კაცი (რომელიც მაშინ თითქმის 50 წლის იყო) ვეტერანებში რატომ დამასახელებთ, ახლა ცოლად ვილა გამომეგებაო და „ობრავერჟენიე“ - შეცდომის გასწორება მოგვთხოვა. როგორც იყო დავაშოშმინეთ, ვუთხარი, რომ მამამისის სტუდენტი ვიყავი, დიდი სიყვარულით მოვიხსენიე ბატონი ლეონი და ასე ავიცილეთ სკანდალი თავიდან. თუმცა არ გამიგია დაქორწინდა თუ არა იგი.

X X X

მინდა სამხედრო კათედრის მასწავლებლებიც მოვიგონო. კათედრას პირველი ქართველი საბჭოთა გენერალი პავლე აბრამიძე ხელმძღვანელობდა. იგი მეორე მსოფლიო ომის თითქმის დაწყებისთანავე ტყვედ ჩავარდნილა, მაგრამ როგორღაც გამოუღწევია და რაკი „კვბ“-მ მაკომპრომიტირებული ვერაფერი მოუძებნა, მოქმედი არმიიდან კი გამოუშვეს, მაგრამ უნივერსიტეტის სამხედრო კათედრა ჩააბარეს. სამხედრო სწავლება ორშაბათობით გვქონდა და ექვს საათს გრძელდებოდა. ძალიან სიმკაცრე იყო. ცხონებულ ნოდარ დუმბაძეს რომ ჰყავს აღწერილი სამხედრო მასწავლებელი, ის ჩვენც გვასწავლიდა და ისეთი შემთხვევა ჩვენთანაც მოხდა.

1956 წელი იყო და მეოთხე კურსელი ვაჟები ერთი თვით დუშეთში სამხედრო ბანაკში წაგვიყვანეს „სამხედრო ცოდნის“ გასაღრმავებლად. 56 წლის 9 მარტის ამბები უკვე გადატანილი გვქონდა და უნდა გენახათ როგორ გვეპყრობოდნენ რუსი საბჭოთა ოფიცრები, რა პირობებში ვიყავით, დახვრეტილ კარვებში ვცხოვრობდით, არადა ის ზაფხული ჯიბრზე წვიმიანი გამოდგა. სულ იმას ვნატრობდით, ნეტავ გავცივდეთ, რომ იქნებ ორიოდ დღე სანიტარიულ ნაწილში გავატაროთო. მაგრამ გაგიგონიათ, კაჟივით ვიყავით. ჩვენი ოცეულის მეთაურად პოდპოლკოვნიკი შალვა ჯაში დაგვინ-

იშნეს. უნივერსიტეტშიც ჩვენი მასწავლებელი იყო. ძალიან ცდილობდა სიმკაცრე გამოეჩინა, მაგრამ მაინც ვეცოდებოდით და შეღავათს გვაძლევდა ხოლმე.

თუმცა „ენოჩერედნი ნარიადში“ და ჰაუპტვანტში ბევრი სტუდენტი მოხვდა, მათგან ჰაუპტვანტს ყველაზე „ღირსეულად“ თავი ჩვენმა მეგობარმა შალვა რჩეულიშვილმა (შემდგომში გამოჩენილმა იურისტმა და პოლიტიკოსმა) დააღწია. ახლა აღარ მახსოვს, მგონი ღუმეთში გაპარვისა და იქ დათრობის გამო მოუწია დაპატიმრება, მაგრამ, როცა მწკრივში იდგა მთელი ბატალიონი და იქ გამოაცხადეს შალიკოს ჰაუპტვანტის ამბავი, მან არც აცია და არც აცხელა, მწკრივიდან გამოვიდა, გაიქცა, მახლობელ გორაკზე ავარდა და დასჭექა „ვერ მოგართვით, ვერ დამიჭერთო“ და თანაც რუსულადც შეუკურთხა.

მაგრამ ცოტა ხნის შემდეგ, ეტყობა, გონს მოეგო, დაშოშმინდა და თვითონ ჩაბარდა უფროსობას. ოცი დღე მიუსაჯეს ჰაუპტვანტში ჯდომა. აბა, წარმოიდგინეთ ბანაკში სულ 30 დღე უნდა გაგვეტარებინა, აქედან მგონი ხუთი დღე უკვე გასული იყო, ჰოდა, იჯდა შალიკო „ნაობახტში“. ერთხელაც სუფთა ჰაერზე რომ გამოიყვანეს, ყური მოუკრავს ორი ქალის საუბრისათვის, ერთი მეორეს ეუბნებოდა, ჩემი გოგონასათვის პიანინო მინდა ვიყიდო, მაგრამ ვერ ვიშოვეო. შალიკო ბოდიშის მოხდით საუბარში ჩაერია, უთხრა, მე კი შემიძლია გიშოვოთ, მაგრამ აქ ვარ და თუ მიშველით, პიანინოს ჩამოვი-

ტანთო. თურმე ამ შერყენებულ შალვას სცოდნია, რომ ერთი ქალი დივიზიის მეთაურის ცოლი ყოფილა. მართლაც მეორე დღესვე „ნაობახტიდან“ გაათავისუფლეს, მანქანა „ვილისი“ მისცეს და თბილისში იმ ქალთან ერთად გაისტუმრეს.

როგორ გვონიათ, შალვა ვერ იშოვიდა პიანინოს?!

იშოვა და დიდად ნასიამოვნები ბანაკში დაგვიბრუნდა. (ღმერთმა აცხონოს ჩვენი დაუდეგარი შალიკო).

მაგრამ ბანაკი მაინც ბანაკი იყო და მეცადინეობაზე უნდა გავსულიყავით. ძველ გათხრილ სანგრებში მხესა თუ წვიმაში გავდიოდით წვრთნას. ბოლოს სროლის დრომაც მოაღწია. ავტომატებს ფუჭი ტყვიებით ვისროდით, პისტოლეტი კი ნაღდი საბრძოლო ტყვიებით ვისროდით მიზანში. ეს ძალიან სახალისო იყო. და აი, პოლპოლკოვნიკმა ჯაშმა გამოგვიცხადა, ხვალ ნამდვილი ხელყუმბარის სროლა მოგიწევთო. ბანაკში რომ ვბრუნდებოდით, მწყობრში ერთმანეთს ვეკითხებოდით, ნეტა ვინ ტყორცნისო.

ამ მარჩიელობაში რომ ვართ, ჩვენი კურსელი ბოლნისელი დათო აკოფაშვილი გვეუბნება – რა მოგივიდათ, რა გაშინებთ, მე ვტყორცნი, ქვას ლამის ას მეტრზე ვისვრი და მაგას თხუთმეტ მეტრზე ვერ გადავაგდებო?! აგაშენა ღმერთმაო, ყველამ შევძახეთ და სადილზე მხიარულად შევედით. მეორე დღეს ჯაშმა სანგარში ჩაგვსხა და გვეკითხება – აბა ვინ ისვრისო. ყველამ ერთხმად ვუთხარით, ამხანაგო პოლპოლკოვნიკო, აკოფაშვილი

სტყორცნისო. „მაღაღეც“ ავკოფაშ-ვილოო, მისცა საბრძოლო ხელყუმბარა, ერთხელ კიდეე აუხსნა, რგოლს რომ მოხსნი, ისროლეო. იმ შეჩვენებულმა დათომ ყველაფერი კი მოისმინა, მაგრამ დაფრთხა, ხელის კანკალით გაფითრებულმა რგოლი კი მოაძრო, მაგრამ აღარ ისროლა. უნდა გენახათ იმ ბინძურ სანგარში რა ფხაჭაფხუჭით მივრბოდით ჩვენც და ჯაშიც. კიდეე კარგი პოღპოღკოვნიკმა დაჰკივლა – ისროლე შენი ღედა ... და გონმოსულმა დათომაც ისროლა და ათიოდე მეტრზე ააფეთქა, ბედზე სანგარში ჩაძრომა არ დავიწყებია. ოჰ, რა გვლანძღა ბატონმა შალვამ!

უკვე დამთავრებისას ღამით 30 კილომეტრიანი მარში მოგვიწყვეს – ზურგჩანთით, დაგორგოლებული შინელით, ავტომატით ვიარეთ. ზოგიერთმა მოახერხა და სანგრებში „დაცვაში“ დარჩა. უნდა გენახათ დილით შეტევაზე რომ გადავედით და დავცხეთ კონდახები ზოგიერთ ჩასაფრებულ სიმულიანტს.

მანამდე კი რიჟრაჟზე ხევ-ხუვებით გვატარეს, რაღაც ხევში ძლივს ავძვერით და ველზე გავედით, სადაც გენერალი პავლე აბრამიძე – სარდალი ბრძანებებს იძლეოდა რუპორით. „ვლინიუ, ვლინიუ, ტოვარიში სტუდენტი“ - გვიბრძანებდა გენერალი. ახლაც არ ვიცი რა არის „ვლინიუ“, „ცეპი“ ვიცოდით, მაგრამ ეს არ მოეწონა „სარდალს“. „პოვტარიტ ოტაკუ“ - გვიბრძანა გენერალმა, დამფრთხალი ჯაში გვეხვეწება უკან გაბრუნდით და ისევ წამოდითო. ჩვენ გავეჯიუტდით,

დაღლილ-დაქანცულებმა ხევში ჩასვლა და ამოსვლა აღარ მოვისურვეთ.

გენერალმა რაკი შეატყო, რომ ბრძანებას არ ვასრულებდით, დაივრგვინა: „კტო ვედიოტ ვზვოდ“! - „არ თქვათ ბიჭებო“, გვეხვეწებოდა პოღპოღკოვნიკი, მაგრამ სოსოია ურუშაძემ (ღმერთმა აცხონოს) მაგარმა შაყირისტმა ჯაშს უთხრა – „გახსოვს, „ვენოჩერედნოი ნარიადში“ რომ გამგზავნეთ“ და გენერალს დაუდახა: „კტო ვედიოტ ვზვოდ და ტოვარიში ჯაშიო!“ ჯაშიოო, გადაირია ბატონი პავლე და „კომნე პოღპოღკოვნიკ ჯაში!“ უხ-თქვენი ცოცხალ-მკვდარიო, - შემოგვაგინა ჯაშმა და გენერლისკენ მოკურცხლა, გამოეჭიმა, „ჩესტი“ აულო და გაჭიმული უსმენდა ღანძლვას. ბატონი გენერალი ისე მოიშალა, რომ „ბრძოლის ველი“ მიატოვა და იგი პოღკოვნიკ ფანგანს გადააბარა, რომელმაც მალე მიაფუჩჩინა შეტევა და, როგორც ვითხარით ჩასაფრებულებზე მიგვიშვა ...

აი, დავწერე ეს მოგონებანი და გული მეთანაღრება, ვინმე მათი ახლობელი თუ წაიკითხავს, ხომ არ გამინაწყენდება? მაგრამ მგონია, რომ შეურაცხმყოფელი და გასაკილი არაფერი დამიწერია. ისე მინდა ჩემმა ჯერ კიდეე საღსალამათმა კურსელებმა გაიხსენონ ჩვენი ახალგაზრდობა, ჩვენი უნივერსიტეტი და სხვა ნათელ პიროვნებებთან ერთად ესენიც მოიგონონ – არაჩვეულებრივი, კეთილი, ზოგჯერ ახირებული პიროვნებები.

ღმერთია მოწამე ეს მხოლოდ მათდამი სიყვარულმა და პატივისცემამ დამაწერინა.

ღმერთო, ნათელში ამყოფე მათი სულები, ამინ!

”

გასული საუკუნის სამოციან წლებში (ვწერ ამას და მიკვირს, რა დრო გასულა, XX საუკუნე დაგვისრულებია!?) სამუშაოდ საქინფორმში გადავედი რუსთაველის პროსპექტზე შენობაში, „ზარია ვასტოკას“ რომ ეძახდნენ. აი, იმ შენობის ვესტიბიულში კიბის ქვეშ ჟორას სადალაქო შეკუნჯულიყო. ჟორა ხაჩატუროვს ძალიან ბევრი იცნობდა, მეც მათ შორის. მაგრამ, როცა საქინფორმში მუშაობა დავიწყე, მისი მუდმივი კლიენტი რომ გავხდი, და თანაც ბევრი ჩემი მეგობარიც მივეყვანე, უფრო დავძმაკაცდით. როგორც ყველა დალაქი, ჟორაც ძალიან კოლორიტული, ენაწყლიანი კაცი იყო, ქართულს თბილისური სომხური აქცენტით ლაპარაკობდა და გაკრეჭისას ენას არ აჩერებდა, სიცილ-ხარხარში გადიოდა დრო. იქვე კიდევ ერთი სომეხი გრიშა (გრიქურა, გვარი აღარ მახსოვს) ლიფტიორად მუშაობდა. თქვენ წარმოიდგინეთ, მაშინ იყო ასეთი თანამდებობა, ლიფტს არავის ანდობდა, თვითონ უნდა აეყვანე. ჩვენი გრიშა ცალთვალა იყო, თვალი ომში დაკარგეო, ასე ამბობდა, არადა კითხვა გვეუხერხებოდა.

ჟორა და გრიშა რატომღაც ერთმანეთს ვერ იტანდნენ, დალაქი „კუტუზოვს“ ეძახდა, სულ კინკლაობდნენ. ერთხელ დილით რომ მივედი სამსახურში, ჟორა სამართებლით ხელში მაღლა იყურებოდა და სომხურად ილანძლებოდა, გრიშა კი მეორე სართულზე

. !!!“

„ზარიას“ კარებთან ახლოს იდგა, ალბათ საფრთხის შემთხვევაში იქ შევარდნილიყო, და ისიც რასაკვირველია, ვალში არ რჩებოდა. მე რომ დამინახა, გრიშამ ქართულად გადმოსძახა: „ჰა, მოდი რაღა დამარტყი, რაღას უცდი?“. „ვას, ნოდარჯან, ხედავ რას მეუბნება! უნდა რომ დავარტყა და მერე მთელი სიცოცხლე მე მოვუარო - რაღა! ჩამო, ჩამო, „კუტუზოვ“, მაგის იმედი ნუ გექნება...“ და ასე გაუთავებლად, ხან მშვიდობა ჩამოვარდებოდა მათ შორის, მაგრამ ცოტახნით.

ჟორამ იმოღენა შენობაში მომუშავეთა შესახებ თითქმის ყველაფერი იცოდა და როცა მოგიხელთებდა, აუცილებლად გამოგკითხავდა. ერთხელაც მეკითხება: – ნოდარჯან, კარლო აღარ მინახავს, სად არის?

– შვებულებაშია, მგონი ზღვაზე ისვენებს, – თბილისის ზღვაზე, არა? (კარლოს საყვარელი ჰყავდა, ისიც ჩვენი თანამშრომელი, რომელიც თბილისის ზღვის დასახლებაში ცხოვრობდა).

როგორც ჟორა მეტყოდა ხოლმე, ხაჩატუროვები – ხაჩატრიანები ძველი თბილისელები, საკმაოდ შეძლებული ხელოსანთა ამქრის წარმომადგენლები იყვნენ და ამიტომაც მოხდა, რომ ცოლად გაატანეს ძირძველი თბილისელის, მთელ რუსეთის იმპერიაში ცნობილი ფარაჯანოვის (ალბათ ფარაჯანინის) ყოფილი დიდი სოვდაგრის ქალიშვილი ანია.

ქალბატონ ანიას მთელი საქინ-

ფორმი იცნობდა, რადგან ჩვენი საქინფორმის მაშინდელი რედაქციის გვერდით, ერთ, მეოთხე სართულზე იყო ჟურნალი „დროშა“, რუსული და სომხური გამომცემლობები, სადაც ქალბატონი ანია მუშაობდა. მაშინ საქინფორმში, როგორც ამ გამომცემლობებში, ერთ საწერ მაგიდასთან ორ-ორი ისხდნენ, მაგრამ ზოგჯერ საუზმის დროს სომხებიდან თევზის ისეთი მადისაღმძვრელი სუნი გამოდიოდა, რომ ხუმრობით ვიტყოდით ხოლმე – ხომ არ ვესტუმროთო!

ანია სერგო ფარაჯანოვის – საქვეყნოდ ცნობილი რეჟისორის და იყო. ანიაც, როგორც ბატონი სერგო – დაბალ – დაბალი, ჩაფსკვნილი, ძველად რომ იტყოდნენ ხოლმე, ნაპატივები ქალბატონი იყო. ჟორა კი, საშუალოზე მაღალი, ხმელ-ხმელი კაცი გახლდათ.

აბა ჟორა, რა ჟორა იქნებოდა, სხვებთან ერთად თავისი საყვარელი ანიაც არ გაეშაყირებინა. აღარ მახსოვს რომელი წლის ზაფხული იყო და ჟორა შეგებულებაში გასვლას აპირებდა ამიტომაც ყველა კლიენტს გვაფრთხილებდა: - ერთი თვე არ ვიქნები, ჩემი ანია გადამეკიდა, გინდა თუ არა „სოჩში“ დავისვენოთო, ჰოდა ეგრე გაბურძენულებს ხო არ დაგტოვებთ, დროზე მოდით და გაიკრიჭეთ - რაღა!

შეგებულება დაუმთავრდა თუ არა, ჟორა მხიარული, გარუჯული დაგვიბრუნდა. სალამ-ქალამის შემდეგ შევეკითხე - ჟორაჯან, შეგებულება როგორ გაატარე, ანია კმაყოფილია თუ არა – მეთქი. „კმაყოფილია მაშ, პლაჟზე რომ

გავიყვანე, ანიას ვეუბნები – ჰა, მიდი რაღა – მეთქი. ჯერ ვერ გაბედა, მაგრამ ზღვაში დელფინით რომ შევაცურე, უნდა გენახა ზღვამ როგორ მაიმატა“. მართალია, თვითონ იუმორით მიყვებოდა, მაგრამ სიცილი ძლივს შევიკავე. ჩვენთან, მე-4 სართულზე რომ ავედი, ეს ნუკრი მანჯგალაძეს მოუყევი და უნდა გენახათ რა ხარხარი აგვიტყდა, როცა წარმოვიდგინეთ როგორ მიდგაფუნობდა ის „კალაბოკა“ ქალბატონი ანია.

ზემთ მოგახსენეთ, რომ შეგებულებაში გასვლის წინ, რამდენიმე კვირით ადრე ყველას გვაფრთხილებდა: ამა და ამ დროს მივდივარ და დროზე გაიკრიჭეთო. ამჯერად გვითხრა, კიევში სერჟიკასთან მივდივარო. ჰოდა წავიდა კიდევ. ჩვენ მისი მოსაკლისებაც კი ვერ მოვასწარი, რომ ათიოდე დღეში სამსახურში გამოგვეცხადა.

ყველას გაგვიკვირდა და ვეკითხებოდით, რა მოხდა, ჟორაჯან, ასე ადრე რატომ ჩამოხვედიო. - „მაიცა რა, კიდევაც დიდხანს დავრჩი, ბიჭო, ეს რა ვნახე, სერჟიკას იმ ერთ ოთახში გაფენილ დათვის ტყავზე მილეთის ხალხი – ქალიც და კაციც იჯდა, იწვა და არაყს სვამდა. ერთი ორი დღე მეც აყვევი, მაგრამ აბა ამას მე როგორ გავუძლებდი. მერე ცოლისძმას ვუთხარი, არა, ძმაო, ეს ჩემი საქმე არ არის, მივდივარ – მეთქი. შემეხვეწა, რაკი არ დავიშლია, ანიას ნუ ეტყვი, სმა რომ მიწევსო“.

გავიდა ხანი და სერგო ფარაჯანოვი, როგორც მოგეხსენებათ, დააპატიმრეს. ეს კიევში მოხდა. ერთხელაც ჟორასთან რომ სადალაქოში

ვიჯექი, უგუნებობა შევატყე. თითოროლა სიტყვას თუ იტყოდა. ბოლოს, ველარ მოითმინა და მეუბნება: „წუნელ ჩემთან „ობისკი“ დამირტყეს (ჟორა მთაწმინდის უბანში ანიას მამის ყოფილი სახლის პატარა ბინაში ზედსიძედ იყო შესული). შეწუნებულმა ვკითხე, რა მოხდა - მეთქი, „რა მოხდა და ხომ იცი, სერჟიკა რომ დაიჭირეს. ჰოდა, კაგებეში, ეტყობა მაგრად აჯანჯლარეს და ყველაფერი დააფქვევინეს რაღა! ვახ, ნოდარჯან, ეს რა ვნახე - „ლუსტრიდან“ იმდენი ოქროულობა ამიღეს, რომ ვერც კი დამესიზმრებოდა, მარტო „ცეპი“ იყო, მე და შენ ერთად რამდენჯერმე შემოგვეხვეოდა. ვახ, ვახ, ან ანიასთვის ეთქვა, ან ჩემთვის, მაგ ყურუმსალს, ხომ გადავძალავდით. ეს რა ქნა, მე მაგის ... და კარგა ხანს ვიშვიშებდა ჟორიკა. აბა, იმ წამხდარ საქმეს რა ეშველებოდა, ანდა ბატონი სერგო რას იფიქრებდა, რომ დააპატიმრებდნენ. „იქ“ კი მას კი არა, ალბათ, კამოსაც ყველაფერს დააყაჭვინებდნენ.

კარგა ხანი გავიდა და გვეუბნება: „ეს ოხერი „პრასტატა“ თუ რაღაც ღოზანა, მაწამებს, ლამის წამდაუწუმ „იქ“ დავრბივარ, რაღა, მოსკოვს ვაპირებ წასვლას, „აპერაცია“ იქ უნდა გავიკეთო. მართლაც მალე მოსკოვში გაემგზავრა და რამდენიმე ხანში ჩამოვიდა კიდეც. კარგ გუნებაზე იყო, ძველებურად ათას რამეს ყვებოდა. ისიც გვიამბო, როგორ მივიდა განთქმულ კლინიკაში მთავარ ექიმთან და თავისი გასაჭირი უთხრა. „არა, ბიჭო, მთავარი მეკითხება „ნაპრაველენი“ თუ

გაქვსო. მე ვუთხარი -

– მეთქი, ერთი ჩაილიმა და, მოკლედ, დამაწვინა და გამიკეთა კიდეც „აპერაცია“. ეხლა ჯივრულად ვარ-რა, - მითხრა გახარებულმა ჟორამ. რამდენიმე ხანს მართლაც კარგად იყო, მაგრამ თურმე აღენომა ავთვისებიანი გამოდგა და ჩვენი ჟორა გარდაიცვალა. მისი მთელი კლიენტურა არც ერთ პანაშვიდსა და დასაფლავებასაც არ გამოჰკლებია. ცოლშვილთან ერთად ბატონი სერგოც ჭირისუფლობდა. იმხანად იგი განთავისუფლებული იყო და თბილისში მამისეულ სახლში ცხოვრობდა.

აი, რამდენი ხანი გავიდა და ახლაც თვალწინ მიდგას, როგორ ლამაზად, მართლაც რომ „რეჟისორულად“ იყო ყველაფერი გაფორმებული. უნდა გენახათ რა ცხარე ცრემლით ტირიოდა ცალთვალა გრიშა-„კუტუზოვი“. მოკლედ, ყველამ გულისტკივილით, ალალად გავისტუმრეთ იმ ქვეყნად ჩვენი კოლორიტი, ენაწყლიანი დალაქი ჟორა.

ღმერთმა ნათელში ამყოფოს და აცხონოს, ამინ!

X X X

აქვე მინდა რამდენიმე სიტყვით სერგო (სერჟ) ფარაჯანოვზე ვიამბოთ. შეიძლება ბევრმა არც იცოდეს, რომ იგი ძალიან დიდი „ნიმანდრისტი“ იყო. თურმე სულ იმას ცდილობდა, როგორმე რაიმე კვიმატური გაეკეთებინა, ეხუმრა. ეს ჟორასგანაც მომისმენია და სხვებ-

ისაგანაც, განსაკუთრებით შეკლული ჰყავდა იქვე ქუჩაზე მცხოვრები შინაბერა ქალბატონი, თავისი თანატოლი და კარგი მეგობარი. თვითონ ხან მუშაობდა, ხან ქეიფობდა, ამიტომ გათენებისხანს თუ იძინებდა ზოლმე. იმ საწყალ ქალს კი არ აძინებდა – მივიდოდა, ფანჯარაზე მიაკაკუნებდა და სანამ არ გააღვიძებდა არ მოასვენებდა. ხანდახან ატყუებდა, ნახე ვინ მოგიყვანე, საზღვარგარეთელი რეჟისორი ან მსახიობი, უნდა გაგაცნო.

გამოღვიძებული მეზობელი ეხვეწებოდა: „C , , ,
“-ო. ეს, შე ძილის გუდა, სიცოცხლეს, ვატყობ, ძილში დაამთავრებო. სტუმრები ჩვეულებრივი იმ უბნელი თბილისელები იყვნენ ზოლმე.

ერთხელაც, თითქმის რიჟრაჟზე, სერჟმა ისევ მიუკაკუნა ფანჯარაზე და სანამ არ გააღვიძა არ მოეშვა. ქალი

ისევ აწუწუნდა, ეხვეწებოდა შემეშვი, დამაძინეო.

- ქალო, შეხედე ვინ მოგიყვანე, ვინ უნდა გაგაცნო, გაახილე თვალი - მარჩელო მასტროიანი არისო. მარჩელო არა, ბიჭო, მარლონ ბრანდოს მომიყვანდიო, - უპასუხა შიგნიდან ქალმა, მაგრამ რა უნდა ექნა, მაინც ადგა და ფანჯარასთან მივიდა, გამოალო და მხიარული სერგო ეუბნება: - გაიცანი, მარჩელო მასტროიანი არისო. მარჩელოსაც, რომელიც ასეთ რამეებში გამოცდილი ყოფილა, ღიმილით ხელი გაუწვდია ქალისათვის. იმას ხელი კი ჩამოურთმევია, მაგრამ იქვე თურმე კინაღამ გული წასვლია, როცა მართლა ის დიდებული და ლამაზი მამაკაცი დაუნახავს.

- ჰა, კიდევ მეტყვი, ნუ მალვიძებო, ხედავ ვინ გაგაცანი, ზნაჩიტ, ახლა ნაკლებს დაიძინებო, - ასე დაამთავრა მოყოლა ჟორა დალაქმა.

თსოვნა ქართული ჟურნალ-გაზეთების რედაქციებს

რა თქმა უნდა, ვგრძნობ, რომ ასეთი სათაურიც კი პრეტენზიულად შეიძლება მოეჩვენოს ვინმეს, თუმცა ცდას და კოლეგიალურ რჩევას წინ არაფერი უდგას.

ამ რამდენიმე თვის წინ გაზეთ „კვირის ქრონიკის“ ფურცლებზე წავიკითხე პატარა წერილი საერთო სათაურით „ზურაბ წერეთელს გიჟები უტყვენ“

სიმართლე რომ ვთქვა, მესიამოვნა რედაქციის მიგნება — მშვენიერი სათაური შეურჩევიათ, რაც კარგად გამოხატავს იმ რთულ ვითარებას ამ ბოლო

წლების მანძილზე რუსეთში, ყველაზე მეტად კი მის დედაქალაქ მოსკოვში მსოფლიოს მასშტაბით სახელგანთქმული დიდი ქართველი მხატვრის ზურაბ წერეთლის მიმართ ზოგჯერ რომ იჩენენ და ჩვენდა სასიხარულოდ ვერაფერს აღწევენ. ზურაბ წერეთლის უდიდესი ტალანტი და კაცური კაცობა ყველაფერს ძლევს. გაზეთ „კვირის ქრონიკის“ რედაქცია ხაზგასმით წერს არეულ-დარეული რუსული საზოგადოების განსხვავებულობის შესახებაც: „ზოგიც რუსეთის სამხატვრო აკადემიის პრეზიდენტს იცავს და ამგვარ აქციებს გიჟების გამოხდომად აფასებს“.

რომ არ იცავდნენ და თავად რაიმეს გაკეთების თავი ჰქონდეთ, მაშინ ქართველს ანუ მათივე სიტყვებით „ნაცმენს“ უძველესი სამხატვრო აკადემიის პრეზიდენტად კი არ აირჩევდნენ, თანაც მეორედ და მესამედ. ზ. წერეთელმა აკადემია სრულ კრახს გადაარჩინა და ფეხზე დააყენა. სხვათა შორის, ნიშანდობლივია, რომ რუსეთის მხატვართა კავშირმაც დასვა საკითხი, დამოუკიდებლად არ ეფუნქციონირათ და სამხატვრო აკადემიის ფრთებქვეშ ემოქმედათ, რადგან ყველას იქ ეგულება დიდი მხატვარი, მოღვაწე, ათობით პრემიის ლაურეატი, ყველა უმაღლესი რეგალიის მფლობელი, მეცენატი და ორგანიზატორი ზურაბ წერეთელი.

ჯერ კიდევ ათიოდე წლის წინათ საკუთარი თვალთ ვაიკითხე რუსულ

პრესაში და ზეპირი ლაპარაკის დროსაც არაერთხელ მოვისმინე, რომ რუსეთში ერთადერთი პიროვნება, ერთადერთი კაცი არის ზურაბ წერეთელი, ვისაც ხელეწიფება თქვას, იდეა წამოაყენოს, გეგმა დასახოს და შეასრულოს კიდეც. წერილებში ჩამოთვლილი იყო არა ერთი და ორი მხატვარი და არქიტექტორი, ვინც დაიწყო ესა თუ ის საქმე და მიატოვა, ვერ გააკეთა, ბოლომდის ვერ მიიყვანა, ან ტრადიციად ქცეული ლოტობის გამო ჩააგდო. ამიტომაც აღრჩობს შური ბევრ რუს შემოქმედს, ვინც ზოგიერთი ჟურნალისტის დაქირავებასაც არ თავილოებს და ათას ხერხს ხმარობს ზურაბ წერეთლის წინააღმდეგ. ამგვარ სინამდვილეს „კვირის ქრონიკასთან“ ერთად ჟურნალი „სარკეც“ აღნიშნავს: **მათი მიზანია გამოაცოცხლონ რუსული მონუმენტური ხელოვნება, რათა ამიერიდან მოსკოვის ქუჩებში აქტუალური ხელოვნების ნიმუში იდგეს**“. აი, სწორედ ეს არის მათი მიზანი, რომ მხოლოდ რუსები ქმნიდნენ მონუმენტურ ხელოვნებას, ამართლებდნენ ყველანაირ რუსულს, რისი თავი, როგორც ვთქვით, ბევრს არ აქვს და შურიანი დაპირისპირების პრინციპით მოქმედებს.

ასეთ ვითარებაში მრავალრიცხოვანი რუსული ყვითელი, მიკერძოებული პრესის ფურცლებზე ზოგჯერ არასწორი ინფორმაცია იწერება დიდი მხატვრისა და დიდი პატრიოტის შესახებ. შეიძლება ეს არ იყოს ისე საწყენი, როგორც ქართულ პრესაში ჭეშმარიტი მტრის გაზეთებიდან გადმოღებუ-

ლი შოვინიზმის სუნით სავსე ესა თუ ის წერილი, რითიც ზოგიერთ ქართველსაც შეიძლება მცდარი შეხედულება შეექმნას ჩვენი სახელოვანი თანამემამულის შესახებ, რომელიც რუსეთში და მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაშიც ღირსეულად წარმოადგენს ჭეშმარიტი ქართველი კაცის სახეს, საქართველოს სახელი კი ფართოდ გააქვს საერთაშორისო ასპარეზზე და რომლის მონუმენტური სკულპტურები მსოფლიოს ოცდაათზე მეტ ქვეყანას ამშვენებს.

კიდევ უფრო უარესი, მიუღებელი ან გნებავთ, გულსატკენია, როცა ჩვენთან, საქართველოში, თბილისში, ზურაბის სამშობლოში შეიკრიბება ნებისმიერი ასაკის ორი ან სამი კაცი და ყოვლისმცოდნე ბრძენის იერით იწყებენ მსჯელობას მხატვრის ამა თუ იმ ქმნილებაზე. ამ განსაკუთრებულმა, ხმაურიანმა და შემტევმა კასტამ ყველაფერი იცის, შეგიძლიათ დაუსვათ ნებისმიერი შეკითხვა ავიცენას, ფანასკერტელის, ლეონარდო და ვინჩის,

მიქელანჯელოს, მარკესის, ბორხესის, პელეს, მარადონას, ლენინის, ბერიას, პუტინის თუ კალადის ცხოვრებიდან. ყველაფერს მაღალფარდოვანი მსჯელობით გაგირჩევენ, ყველას თავის ადგილს მიუჩენენ, ისე რომ საერთოდ არ დაფიქრდებიან თავად ვინ არიან, რა შეუქმნიათ, რა გაუკეთებიათ, რისი უფლება აქვთ. ასეთი პიროვნებების საკმაო ნაწილს თავი ბევრჯერ აქვთ შერცხვენილი უკადრებლის წერით, შექმნით რაღაც ახალი სექსუალურ-მანიაკალური მიმართულების დანერგვით, რითიც ხალხის დიდ უკმაყოფილებას იწვევენ. მათი მიზანი ნათელია, აკრიტიკონ გამოჩენილი ადამიანები, რომ სხვები დაარწმუნონ რამდენად ძლიერები, რამდენის მცოდნენი არიან. ასე შეიძლება მოხდეს ზურაბ წერეთლის მაგალითზეც, რადგან დღეს საქართველოდან წამომდგარ შემოქმედებს შორის, თუკი გამოჩენილობის ხარისხსა და სიდიდეზე ვინმე ილაპარაკებს, მას მსოფლიო მასშტაბით ანალოგი ძალიან ძნელად თუ მოეძებნება.

თუკი ვინმეს სურს ზურაბზე წერილის დაწერა, ეს კი სრულიად ბუნებრივია, რომ საყოველთაოდ ცნობილ დიდ შემოქმედზე წერონ და ხალხს გააცნონ მისი ცხოვრება – შემოქმედების დეტალები, რაც ყოველთვის იწვევდა და იწვევს ადამიანების უსაზღვრო დაინტერესებას, სრულიად ბუნებრივად, თანაც ნამდვილ ჟურნალისტიკაში მიღებული წესისამებრ შეუძლიათ ახლობელ ადამიანებთან დააზუსტონ დეტალები. თბილისში ცხოვრობს ზურაბის უმცროსი და, დისშვილი, სიძე,

რძალი, ცხოვრობენ ბიძაშვილები, დეიდაშვილები, მამიდაშვილები, უახლოესი მეგობრებისა და კლასელების მთელი არმია, მათთან ნებისმიერი საკითხის გადამოწმება არის შესაძლებელი. ვინმე იტყვის სად და როგორ დაუეკავშირდეთო. ბოლოს და ბოლოს ჩვენი ჟურნალის დასაწყისშივე მითითებულია საკონტაქტო ტელეფონები, ჩვენ შეგვიძლია ნებისმიერ ახლობელ ადამიანთან დაგაკავშიროთ, ანდა ჩვენი პირადი კომპეტენციის ფარგლებში დაგეხმაროთ სწრაფად და საფუძვლიანად გაირკვეს ნებისმიერი საინტერესო საკითხი.

ზურაბ წერეთელზე ლაპარაკს როცა ვინმე დააპირებს ან უფრო ზუსტად – გაბედავს, მინიმალურად მაინც უნდა იცოდეს დიდი მხატვრისა და მონუმენტალისტის არა მარტო უმდიდრესი შემოქმედება, არამედ მისი მაღალი დონის პიროვნებაც, მისი ცხოვრებისეული კრედოც, რაც მოყვასისადმი კაცურად გულწრფელი სიყვარულით არის განპირობებული. ასეთ დროს იგი არის უშუალო, პრინციპული, გაბედული და მთელი ძალით შეუძლია ბრძოლა სიკეთის გამარჯვებისათვის.

უამრავი ფაქტის მოყვანა შეიძლება ამ მიმართულებით, რასაც თავად ზურაბ წერეთელი არასოდეს უწევს თუნდ მცირე აფიშირებას. აქ გამახსენდა ამ ორიოდე წლის წინ გაზეთში გამოქვეყნებული ცნობილი ქართველი რეჟისორის ბუბა ხოტივარის წერილი, სადაც იგი ეხება უფროსი ძმის, ნამდვილად შესანიშნავი პიროვნების ქართ-

ლოს ხოტივარის თავსდამტყდარ ტრაგედიას. აქვე ავტორი ერთ დამახასიათებელ შემთხვევას იხსენებს და სრულიად მიუკერძოებლად წერს:

– „მსურს, იმ ხელმოწერების შესახებ გიამბოთ, რომელსაც „თვითმფრინავის ბიჭების“ გადასარჩენად ვაგროვებდით. გეგა კობახიძის შშობლები – მიშა კობახიძე და ნათელა მაჭავარიანი ჩემი ძმის – ქართლოსის მეგობრები იყვნენ და, რა თქმა უნდა, ჩემი მეგობრებიც. ეს ამბავი რომ მოხდა, თავი ვალდებულად ჩავთვალეთ, მათ გვერდით ვმდგარიყავით. მით უმეტეს, ვიცოდით, რომ გეგა არ მონაწილეობდა იმ სისხლისღვრაში, რაც მოხდა (და არც ისინი, ვინც გადარჩნენ). ყველა თავზარდაცემულები ვიყავით, საშინელი იყო ის განაჩენი – დახვრეტა, რაც მათ გამოუტანეს. როგორც ჩემთვის ცნობილია, პროცესებში თავიდანვე მოსკოვი ჩაერთო, ქართულ მხარეს არაფერს ეკითხებოდნენ. როდესაც სიტუაციამ კულმინაციას მიაღწია, მოსამართლე უკან არ იხევდა, ერთმა იურისტმა მიშას ურჩია, იქნებ ცნობილი ადამიანების შუამდგომლობამ იმოქმედოს და დახვრეტის მუხლი შეცვალონო. მახსოვს, მათთან სახლში ვისხედით, მიშამ, ეს მოსაზრება რომ გაგვიზიარა, უცებ სიჩუმე ჩამოვარდა – იმ დროს სარისკო იყო ასეთ შუამდგომლობაზე ხელის მოწერა. იმდენად უხერხული სიტუაცია შეიქნა, რომ მიშას ვუთხარი: ხელმოწერებს შევაგროვებ-მეთქი. სიის ჩამოწერა რომ დავიწყე, მიშამ შემაჩერა – შუამდგომლობაზე ხელის მოწერას მაშინ ექნება აზრი, თუ აქ იქნება ცნო-

ბილ პიროვნებათა გვარები – სსრ კავშირის დეპუტატების ან სახალხო არტისტების და ა.შ. ხელმოწერების შეგროვება დავიწყეთ მე და არაჩვეულებრივმა პიროვნებამ ნოდარ რჩეულიშვილმა. ზაფხული იყო, აგვისტოს თვე, ვინც იმ პერიოდში თბილისში ვნახეთ, თითქმის ყველამ თავი შეიკავა ხელის მოწერაზე ... წარმოიდგინეთ, ეს იყო ანდროპოვის დრო, რომელიც ხალხს რეპრესიებით ემუქრებოდა, ახალ 37 წელს მოგიწყობთო, ამიტომ ეშინოდათ. რა თქმა უნდა, უხერხულ სიტუაციაში არავინ ჩამიყენებია, პირიქით, ვამშვიდებდი – თუ ხელმოწერაზე უარს იტყვით, ამას ვერავინ გაიგებს-მეთქი. თავს იკავებდნენ, ჯერ სხვამ მოაწეროს, შემდეგ – ჩვენო. ბოლოს გავრისკე და მივედი ზურაბ წერეთელთან, რომელიც მაშინ დეპუტატი იყო, ლენინური პრემიის ლაურეატი და ა.შ. ვუთხარი: ბატონო ზურაბ, ხელს არავინ აწერს ამ შუამდგომლობას, თუ უარს იტყვით არ დაგემდურებით-მეთქი. ბატონი ზურაბი დაფიქრდა და მიპასუხა: სიკვდილის წინაშე ყველა ერთნი ვართო და ხელი მოაწერა გაკვრით, გვარი არ იკითხებოდა – დახედა და თქვა: – გაურკვეველი რომ არ იყოს, თავიდან მოვაწერო და თავისი გვარი აბსოლუტურად გარკვევით დაწერა, ჩამოწერა თავისი ყველა რეგალია. შემდეგ მითხრა: საქართველოში ეს წერილი არ გაჭრის, მოსკოვშიც უნდა გაიგზავნოსო. აილო ცარიელი ფურცელი და თავისი გვარი რუსულადაც მოაწერა. გადავეხვიე ბატონ ზურაბს, ეს იყო მისი მხრიდან ვაჟკაცური ნაბიჯი და *დღესაც*

ვერ ვიტან, მის შესახებ ვინმე აუგს რომ ამბობს... ამის შემდეგ ხელი ბევრმა ადამიანმა მოაწერა“.

მსგავსი ვაჟკაციური ფაქტები ზურაბ წერეთლის ცხოვრებაში ასობითა და ათასობით მოიძებნება. დიდი მხატვარი სიკეთის დანერგვასა და კეთილი საქმეების ძალდაუტანებელ კეთებაში ყელთამდეა ჩაფლული. 2002 წელს ვრცელ ინტერვიუში კორესპონდენტის შეკითხვასთან დაკავშირებით ზურაბ წერეთელი აღნიშნავდა: „ჩემი სამყარო სიკეთით არის სავსე. განსაკუთრებით მიხარია იმ ადამიანებთან ურთიერთობა და მათი საუბრების მოსმენა, რომლებიც ჩემს ცხოვრებისეულ შეხედულებებში კარგად ერკვევიან“.

ჭეშმარიტი ქართველი კაცი ზურაბ წერეთელი საკუთარი სამშობლო-

სათვისაც ბევრ რამეს აკეთებს. აქ თუნდაც ერთი ფაქტი შეიძლება გავიხსენოთ 2002 წელს ჩაწერილი ერთი ინტერვიუდან: „ყველაზე მნიშვნელოვანი მაინც თბილისის ზღვის გრანდიოზული კომპლექსი „საქართველოს მატეიანია“. ეს არის ჩვენი კულტურა და ისტორია, დაწყებული ამირანიდან – დღევანდელი დღით დამთავრებული. აქ საუკუნეების მიხედვით აღწერილია საქართველოს დამწერლობა, წმინდანები, მეფეები, საზოგადო მოღვაწეები და ა.შ. ამ პროექტზე დაახლოებით 20 წელია ვმუშაობ... ეს ჩემი შემოქმედებაა, რომელზეც მართალია, არ ვიტანჯები, მაგრამ იოლი შრომაც არ გახლავთ, პირიქით, ძალიან მძიმე შრომაა. ჩემი ნიჭი საჩუქარია ჩემი ქვეყნის, ხალხის, წინაპრებისა და ყველასთვის, ვისაც უშრომია ჩვენი ერის ისტორიის შესანარჩუნებლად“.

ზურაბ წერეთელს არცერთი წოდება და ტიტული არ დაკლებია, მისი საოცრად დიდი შემოქმედება შესაბამის დაფასებას პოულობს, მაგრამ უმთავრესი მაინც ხალხის აზრია, მას მსოფლიოს ბევრ ქვეყანაში „მოვლენას“, „გიგანტური ძალის შემოქმედსა“ და „თანამედროვეობის ცოცხალ ლეგენდას უწოდებენ“, ამერიკის შეერთებული შტატების პრესამ კი „ყველა სფეროში ჩემპიონის“ ტიტული მიანიჭა.

არნახული წარმატებების მიუხედავად, ზურაბი სულ მუშაობს და მუშაობს, ხელოვნება მისთვის სუნთქვაც არის, მოწოდებაც, სულიერი სამყაროც, გზაც, დღევანდლობაც, მომავალ-

ზურაბ და ნუგზარ წერეთლები

იც. ერთ-ერთი ცნობილი ინტერვიუს დროს იგი ამბობდა: „საერთოდ ჩემთვის მუშაობა ყველაზე მთავარია და ვცდილობ რაც შეიძლება მეტი გავაკეთო. თუ დააკვირდით, ინტერვიუს განმავლობაში რაღაცას ვხატავ, სანამ ინტერვიუს დავამთავრებთ, ნახატიც მზად მექნება“. დიდი ხელოვანი საკუთარ თავს შეჩერების უფლებას არ აძლევს, სულ ქმნის და ქმნის, თანაც ქმნის ისეთი ძალით საუკუნეებსაც რომ გაუძღვება.

ზურაბ წერეთლის შემოქმედების შესახებ უამრავი იწერება მსოფლიო პრესაში, ასევე ქართულ პრესაშიც. ამიტომაც მის საოცრად წარმატებულ საქმიანობას აღარ ვიხსენებ, ის უკვე ყველასთვის ხელშესახებად თვალსაჩინო გახდა, უფრო მის მომხიბლავ პიროვნებაზე ვაკეთებ აქცენტს. ზურაბი ჭეშმარიტი ქრისტიანია პიროვნულადაც, ცხოვრების წესითაც, მთამომავლობითაც, ოჯახითაც, შემოქმედებით

თი მიმართულებებითაც, არის ადამიანების დამხმარე და ათასობით კეთილი საქმის უშურველი მკეთებელი. თავად ერთ სიტყვასაც ვერ დააცდენინებ ასობით გაწეულ დახმარებაზე, შეთვისებული აქვს, რომ ქველმოქმედებას საპიარო აფიშირება არ უხდება. თავად გადაჭრით აცხადებს კო-

რესპონდენტის შეკითხვაზე: „არც ვისაუბრებ იმაზე, რომ ქართველებს ვეხმარები“. ასე ჩუმად, უხმაურად გაკეთდა მრავალი საშვილიშვილო საქმე, მაგალითად, გამოვიდა აფხაზეთის ისტორიის თემატიკისადმი მიძღვნილი ათობით წიგნი, გამოჩენილი ქართველი ეთნოგრაფის აკადემიკოს გიორგი ჩიტაიას სამეცნიერო შრომების ხუთტომეული, 26 წლის მარადიულ ჭაბუკად დარჩენილი დიდი ქართველი მწერლის, ლევენდად ქცეული გურამ რჩეულიშვილის აკადემიური გამოცემის ექვსტომეული და ასობით სხვა წიგნი, რომელთა ჩამოთვლას ერთი პატარა საჟურნალო წერილი ნამდვილად არ ეყოფა.

წლების წინანდელ ერთ-ერთ ინტერვიუში ზურაბ წერეთელი დამახასიათებელი სიმშვიდით, ღირსებითა და ჭეშმარიტი შეგნებით წერდა: „მე ქრისტიანული კანონებით ვცხოვრობ, ვცდილობ სიკეთე ვთესო, რაც შემიძლია

დავეხმარო ყველას, მეტყვიან მადლობას – გამინარდება, არადა, – კარგად მეყოლონ“. ასე ცხოვრობდა და ასე ცხოვრობს ზურაბ წერეთელი, მხოლოდ სიკეთითა და სიყვარულით, რწმენითა და მოყვასის მხარში დგომით, სიმშვიდის დამამკვიდრებელი ღირსების თესვითა და ზოგიერთ ბოროტებით შეპყრობილ ადამიანში კეთილი საწყისის გაღვივების იმედით.

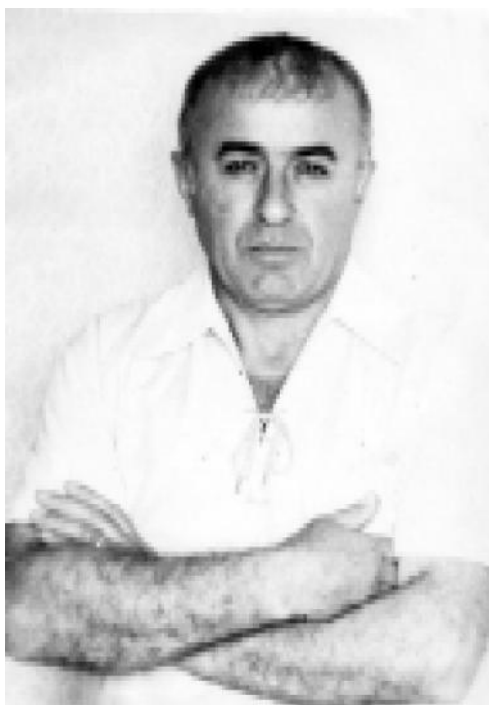
ალბათ ამიტომაც ჩემი პატარა საყურნალო წერილის სათაურიდან გამომდინარე მინდა კოლეგიურად ვთხოვო ქართული ჟურნალ-გაზეთების მაღალკვალიფიციურ თანამშრომლებს – ნუ ენდობით რუსული ყვითელი პრესის მუშაკთა მოგების ნახვით დაინტერესებულ ბოლშევიკთა გამონაგონებს და აშკარად შეკვეთილის სურნელით გაჟღერებული წერილები არ გამოაქვეყნონ, ასევე უნდობლობის გამო ბევრი მასალა არ გადაიცეს რადიოთი და ტელემაუწყებლობით, მით უმეტეს დღეს, როცა რუსეთის მასმედია თუ პოლიტიკა ცდილობს ყველაფერი ქართული მხოლოდ და მხოლოდ უარყოფითი კუთხით მოაჩვენოს რუსულ საზოგადოებას, დამტკიცოს სულელური თეზისი, თითქოს ოთხ მილიონამდე მოსახლეობის საქართველომ 140 მილიონიან დაუნდობელ რუსეთს დაუწყო

ომი და რუსეთიც „იძულებული“ გახდა თავისი „მშვიდობისმყოფელები“ და რუსული პასპორტებით მომარაგებული მოსახლეობა „დაეცვა“. მადლობა ღმერთს, ჩვენი პატარა ქვეყნის პრესა გაცილებით მაღალი დონისაა და გაცილებით თავისუფალიცაა, ვიდრე რუსული პრესა, სიყალბესა ან აშკარა ტყუილზე თვალის დახუჭვა კი ჩვენ არ გვეკადრება. რა თქმა უნდა, ისიც კარგად მესმის და ბოლომდე არც მჯერა, რომ ჩემი პატარა მოცულობის წერილი, ძალიან დიდ, გადამჭრელ ზემოქმედებას მოახდენს ჩემს ახალგაზრდა კოლეგებზე, თუმცა კვლავ ვიმეორებ და ასეც ვფიქრობ, რომ კეთილ რჩევას უარი არავინ არ უნდა უთხრას.

მსოფლიოში სახელმოხვეჭილ დიდ ქართველ მხატვარსა და მოქანდაკეს ზურაბ წერეთელს მალე დაბადებიდან სამოცდათხუთმეტი წლისთავის საიუბილეო თარიღი უსრულდება, რაც ძალიან ფართო მასშტაბით აღინიშნება. ჩვენც გვინდა სულითა და გულით ვუსურვოთ ამ არაჩვეულებრივ, გენიალურ პიროვნებას ხანგრძლივი სიცოცხლე, კვლავაც უჩვეულოდ ნაყოფიერი შემოქმედებით ემოღვაწეოს, რადგან იგი არა მარტო ეამაყებათ, არამედ ძალიან სჭირდებათ ადამიანებს, მისი იმედი აქვთ და დღემდის მიღწეული არნახული წარმატებებითაც ხარობენ.

**ნუზზარ წერეთელი – ჟურნალისტთა
საერთაშორისო ფედერაციის წევრი,
საქართველოს დამსახურებული ჟურნალისტი, პროფესორი.**

დიდი მწერალი დიდი მწერლის შესახებ

ინანიშვილის მოგონებებს მიძღვნილს დიდი ქართველი მწერლის გურამ რჩეულიშვილისადმი.

რეზო ინანიშვილის მოგონება სათაურით „გურამ რჩეულიშვილთან“ გამოქვეყნდა გაზეთ „ლიტერატურული საქართველოს“ 1989 წლის 11 აგვისტოს ნომერში, მეორე უსათაურო მოგონება კი დაიბეჭდა ლაშა თაბუკაშვილის ჟურნალ „XX საუკუნეში“ 1987 წელს, საერთო სათაურით რეზო ინანიშვილის „სამაგიდო რვეულებიდან“.

რევაზ ინანიშვილი

„გურამ რჩეულიშვილთან“

მეგობრები არ ვყოფილვართ, არც ახლო ამხანაგები. პირიქით, აშკარად

2009 წლის 4 ივლისს დაბადებიდან 75 წლისთავის საიუბილეო თარიღი უსრულდება დიდ ქართველ მწერალს, 26 წლის მარადიულ ჭაბუკად დარჩენილ ლეგენდარულ გურამ რჩეულიშვილს. ერთ წელიწადში კი მისი ტრაგიკული აღსასრულიდან 50 წლისთავის სამწუხარო თარიღიც აღინიშნება.

ჟურნალ „სიტყვის“ სარედაქციო კოლეგია იწყებს გურამ რჩეულიშვილის ცხოვრებისა და შემოქმედებისადმი მიძღვნილი მასალების გამოქვეყნებას. მკითხველს ვთავაზობთ დიდი ქართველი მწერლის, ლიტერატურული პროცესების უანგარო შემაფსებლის რეზო

გვიპირისპირდებოდა ჩვენი თაობის მწერლებს – გაბელულებით, სილალით, ხელგაშლილობით.

მას და მის მეგობრებს შეეძლოთ ფულობანა ეთამაშათ საოპერო თეატრის წინა კედელზე – ფულს რომ კედელს მიარტყამენ და ვისიც ყველაზე შორს გადავარდება, ის რომ არის მოგებულნი. შეეძლოთ – ჩემი თვალთ მინახავს ესაც, – რუსთაველის გამზირზე საზეიმო სიამაყით ჩაეტარებინათ სულ პატარა ჩოკინა; ის ჩოკინაც ამაყად ყურებაჭიმული და ყოჩაღად ფეხგაშლილი, პაკუნა.

სადაც არ უნდა მდგარიყო, წამოგვეყვებოდა შთაბეჭდილება, რომ როგორღაც ზემოდან დაჰყურებდა თბილისს.

ჩვენი ნაცნობობა ერლომ ახვლედიანის შუამდგომლობით დაიწყო. მე მარჯანიშვილის მოედანთან ვცხოვრობდი, ერლომი კამოს ქუჩაზე, ველოდრომის გვერდით. ხშირად მივდიოდი ხოლმე მასთან. ერლომის პატარა ოთახი ბუდე იყო მოკამათეთა. რაზე აღარ გვიკამათია იქ. ერლომთან მოდიოდა ხოლმე გურამიც, ჩვენს კამათს შემოუერთდებოდა ღიმილით, ხუმრობ-ხუმრობით. შეეძლო, რა საკითხიც არ უნდა ყოფილიყო, ქილიკით ეთქვა ბევრი ჭკვიანური რამ. ჩაიხსნიდა და შეიკრავდა ხალათის საკინძეს. მინახავს საუბრისას როგორ იხდიდა და ისევ იცვამდა თავის საყვარელ ქურთუქსაც. აგზნებული იყო ხან რით, ხან რით, მაგალითად, ერთი ძალიან რიგითი რუსული ფილმი „ქალიშვილი გიტარით“ უკვე ოთხჯერ ენახა, მეხუთ-

ედ ჩვენც წაგვიყვანა. იცინოდა ისე გულიანად, დაინტერესებულნი იყურებოდნენ აქეთ-იქიდან. ხან სვამდა (თავად მე არ მინახავს გადამეტებით მსმელი), ხან წვეთ სასმელს არ იკარებდა. მაშინ ის ჩაცმითაც სხვანაირად იცვამდა – სუფთად, ორიგინალურად, გიჟდებოდა მაღალყელიანი ფეხსაცმელისათვისაც, ჩინელი სალდათების ბათინკებს „რჩეულკებიც“ კი დაერქვა, მუშაობით ხომ, მუშაობდა „მხეცივით“, გარეთ არ გამოვიდოდა მთელ კვირას.

ერთი ხანობა გატაცებული იყო ორთაჭალის ჩაიხანებით. აუ, რა ჩაია, რა ტიპები არიან ჩალაგებულნი! ძველი და ახალი. აშვერილი აქვთ აორთქლებული თეფშები ამ ორს შუა და არიან ეგრო!

ერთხელ, ამ საჩაიეებით გატაცების დღეებში, ერთმანეთს შვხვდით წიგნის პალატის დაბლითა ვესტიბიულში. მასთან იყო სარკასტული ინტელიგენტის გარეგნობის თითქმის შუახნის კაცი. გამაცნო, – ბატონი შოთა დედაბრიშვილი, შიო არაგვისპირელის ვაჟიო! დედაბრიშვილმა ხელი ჩამომართვა, გადაატრიალ-გადმოატრიალა ჩემი ხელი და თქვა, – ნამდვილი გლეხური წითელი ხელია. ლექსებზე არ გაისარჯოთ, არაფერი გამოვივათ, – პროზა? პროზა შეიძლება, მოგონებები სოფლის ცხოვრებიდანო.

მოვიდა ერლომ ახვლედიანიც. გურამმა ხელაწევით თქვა: – მივდივართ ჩაის დასალევად ორთაჭალაში, ჭრელ აბანოსთან.

ნოემბრის ბოლოს ნაწვიმარი იყო, კარგი სიგრილე. იგრძნობოდა, რა სა-

სიამოვნო იქნებოდა ახლა ცხელი ჩაი. ყმაწვილური ხალისით მოგვეყვებოდა ბატონი შოთაც. მან ერთხელაც გაამახვილა ყურადღება ჩემს გარეგნობაზე, – ტუჩებიც არ გაქვთ მწერლისა... ნიკაპიცო...

გურამი მართალი აღმოჩნდა. მარტო იქაურობის ნახვაც კი ღირდა იქ ჩამოსვლად. ნაფლეთი ნისლეები ხან დაფარავდა, ხან გამოაჩენდა ნარიყალას, ლელვთახევის გაღმა, თაბორის გორები, დაჟანგებულღვით იყო – გადაწინწკლული წითელ-ყვითელი ფერებით. პირდაბანიღვით ცოცხლად იყურებოდნენ ზემოთ წასული აბანოთუბნის სახელები.

გურამმა მეტეხის გადმოღმა გადაკოცნა ვიღაც მილიციელი. გურამის მაყურებელი მილიციელი გახარებული იყო: ბოდიშობდა, ყმაწვილივით აწითლებული, პოსტს ვერ მივატოვებო, გურამმა ერთხელაც აკოცა.

საჩაიე იყო იქვე, ძველი აბანოების დასაწყისში – გრძელი, ბარაკულად შეკრული, ლურჯად შეღებილი, შიგნით უფრო იგრძნობოდა მისი სიდიდე. მიუხედავად ამ სიდიდისა, გამოვსებული იყო ხალხით. იდგა სასტიკი ბული, ორთქლი და კვამლი არეული ერთმანეთში. თავში, სადაც ვეება სამოვრები ღუღდა, საპატიო ადგილას ძველი ყაიდის მაჰმადიანები ისხდნენ – ზოგი ფაფახით, ზოგი თავშიშველი, თავგადასოტრილი, ოფლით გადაცვარული. იყო რამდენიმე თავდაკეჭნილიც, ერთი მთლად წითელჭრილობიანიც. ეწეოდნენ ყალიონს, ან გაზეთის ქალაღდში გახვეულ მაგარ წეკოს.

სვამდნენ წელში გამოყვანილი ჭიქებით და თეფშებით მუქ, მაგარ ჩაის, თითო-ოროლა სიტყვას თუ იტყოდნენ, იმასაც თითქოს მხოლოდ თავისთვის.

იმ ჯგუფიდანაც გამოუნათეს ყვითელი დიდი კბილებით გურამს. გურამი მივიდა, ხელი ჩამოართვა ორსა თუ სამს, მომტანებს დაუძახა – ჩემს ანგარიშში გაუმასპინძლდით ამათო. ყონალები იცინოდნენ თავის ქნევით და ხელის მალლა აწევით.

იყვნენ ქალებიც, უფრო ხნიერები, დიდშალმოხვეულები, დახრილები, მუქები. ისინიც უნათებდნენ კბილებით გურამს.

გურამი გვიმასპინძლებოდა ჩვენც. სიამაყით გვიწყობდნენ ჭიქებს ახალგაზრდა მიმტანები. თითქოს არ შეიძლებოდა, მაგრამ გურამმა მაინც საიდანლაც გააჩინა კონიაკი, ბატონ შოთას დასდო პატივი. ბატონმა შოთამ მოფერებით მოჰკიდა ხელი კონიაკის ბოთლს.

კვამლით იმ მართლაც მშვენიერ ჩაის და მიკვირდა გურამის შემწნეების სიზუსტე: მარტო ტოკავენო ძველსა და ახალს შორის. თითქოს მართლა ექსპონატებივით იყვნენ ჩაწყობილნი. გაბრწყინდებოდა ესა თუ ის ოფლიანი თავი, ანდა იმ თავებს ზემოდან გადაწვდილი შავი ხმელი ხელი, უცებ ავიღოდა წვრილი და მკვრივი თეთრი კვამლიც, ერთ თავს აჰყვებოდა ორისამი სხვაც, მათ ადგილს იკავებდნენ სხვები.

საჩაიეს ბოლოსაკენ ყაყანებდა და იცინოდა ბიჭბუჭობა, საჩაიეს თავში კი უფრო და უფრო იჯანღებოდნენ

ბებერი მაჰმადიანები.

– იმას შეხედე, რამსიგრძედ იშვერს ტუჩებს! ის ნახე, რა თავია და რა ყურები! მეორე, მეორე, ცალი წარბი რომ არა აქვს სრულიად.

შემოვიდა ორი ქართველი ახალგაზრდა კაცი, ინტელიგენტური გარეგნობის. ჩანდა – ცოტა ნასვამნიც. გურამი იცნეს, ბატონი შოთაც.

– ტკბებით სიფლიტიკების რომანტიკით? – ჩაკვისისინა ერთმა ხითხითით.

გურამს ცუდმა სიმკაცრემ წამოუარა თვალებში.

ცოტა ხანსაც ვიყავით და ავდექით, წამოვედით, სადღაც მიექარებოდა ერლომს.

ისევ ირეოდნენ ნარიყალაზე ნისლები, ისევ სველი იყო სახლების სახურავები. ფეხით ამოვუყევით ლესელიძის ქუჩას ლენინის მოედნამდე. მხოლოდ ერლომი დაგვშორდა, რომელიღაც ავტობუსს გაჰყვა. გურამს აინტერესებდა ყველაფერი: სომეხთა ეკლესია, სინაგოგა, სიონი, ჯვარის მამა, მალაზიებიც – თითქოს ხელიერთპირად საკომისიოები. არაფერი კი არ გვიყვია არცერთს. ეგრე ამოვედით მოედანზე.

მაშინდელ „პასაჟთან“ კედელს მიყუდებული ტიროდა სოფლელი ხნიერი ქალი. ეხვეოდა ხალხი, კეითხებოდნენ რაღაცებს, ბრაზობდნენ. გამოირკვა: შეიდი თუმანი ჰქონია საცოდავს (ფულის ძველი კურსით) და ამოუცლიათ. კაპიკი აღარ დარჩენოდა, რომ შინ მაინც დაბრუნებულიყო.

გურამი სულ ცოტა ხანს იდგა და უყურებდა მტირალ ქალს.. მერე სხვე-

ბი მისწი-მოსწია, ქუდი მოიხადა, ასწია მალლა, ლამაზმა, ახოვანმა, შემოატარა წრედ;

– კეთილ თბილისელებს ვთხოვთ, დაეხმარონ ჩვენს სოფლელ დედას! – თვითონ ხუთმანეთიანი ჩააგლო ქუდში, – კეთილო თბილისელებო, დაეხმარეთ ჩვენს გაჭირვებულ სოფლელ დედას, უსინდისო ჯიბგირებმა რომ ამოაცალეს უკანასკნელი კაპიკებიც.

ლიმილ-ლიმილით, თითქოსდა თამაშით, სხვებმაც ჩაუყარეს წვრილ-წვრილი, მაგრამ სულ ქაღალდის ფულები. ორმა სქელმა ძიამ თუმნიანებიც. ხნიერმა სოფლელმა ქალმა ტირილს უმატა, ჩაკუნტდა. გურამმა იდროვა, ფული დათვალა, ცხრა თუმნამდე გამოვიდა. ის ფული დედაბერს ჩაულო მუჭებში, ერთი აკოცა კიდევ მოსახვევზე, ზემოდან, ხელი ასწია და დაიძახა:

– მადლობა, მადლობა, კეთილო თბილისელებო!

და წავიდა – ჩქარი ნაბიჯით, თითქოს ჩვენ დავავიწყდით.

მობრუნდა:

– არ შემიძლია საცოდავების დალოცვის ატანა.

ვიღაც კაცი დაინახა, ქუჩაზე გადამავალი უადგილო ადგილას. იმ კაცს წამოეწია, ხელმკლავი გამოსდო და გაჰყვა თითქოსდა ძალიან საქმიანი საუბრით, წინ წახრილი...

შეიძლება მისი ზურგი მაშინ არც იყო ესოდენ შეფიქრიანებული, მაგრამ დღეს მაინც ძალიან კაეშნიანად ვხედავ.

**რეზო ინანიშვილის
„სამაგიდო რეკულებიდან“**

გუშინ, 20 იანვარს, მეტეხის თეატრში გაიმართა გურამ რჩეულიშვილის მოსაგონარი საღამო. ასი თუ ასოცი კაცის ტევადობის დარბაზში ადგილების თითქმის მესამედი ცარიელი იყო. პრეზიდენტში ვისხედით: კობა იმედაშვილი, ნუგზარ წერეთელი, ერლომ ახვლედიანი და მე. კობა იმედაშვილის შესავალი სიტყვის შემდეგ წავიკითხე ქვემოთ მოტანილი ტექსტი:

„გურამ რჩეულიშვილი მამაცი იყო, იმდენად გამორჩენიულად მამაცი, რომ 37 წლის ექოსთვის მუდმივი შიშით დაყურადებულ ჩემი და ჩემზე უფროსი თაობის ბევრ მწერალს უსიამოვნოდ აღიზიანებდა.

ერთხელ ერთ სტამბაში ასეთი რამ ითქვა: – თუ ვინმეა ჩვენს შორის გენიოსობის ნიშნით დაბადებული, გურამ რჩეულიშვილიაო. ერთი ყაყანი ატყდა. იმ დღიდან რამდენიმე საბრალო, რომელთათვისაც (თავიანთი თავიდან გამომდინარე), ქვეყნად არ არსებობს არავითარი გამორჩეული ნიჭი, ყოველი შეხვედრისას მომტყვებელი ღიმილით მიტყაპუნებდა მხარზე ხელს და ქირქილით მეუბნებოდა, – მაშ გურამ რჩეულიშვილი გენიოსი გყავთო?! როცა დაიღუპა, პირველნი თუ არა, ერთ-ერთი პირველთაგანნი მაინც ისინი აღმოჩნდნენ მისი კაცობისა და ნიჭის დიდი თაყვანისმცემლები.

რას ვგულისხმობ, როცა გურამის სიმამაცეზე ვლაპარაკობ? პირდაპირი, მამრული სიმამაცის გვერდით, აზროვნებით სიმამაცეს. ოცდაოთხი

წლის ახალგაზრდამ დაწერა წიგნი „ჩემი ლიტერატურული შეხედულებანი“ (სრული სახით არ გამოქვეყნებულა), იმავე ხანებში აქვს დაწყებული დიდი რომანი „შამას რევოლუცია“; დაწერა დღიური თუ ტრაქტატი დედამიწაზე მოქმედ უდიდეს იდეოლოგიურ ძალებზე; პიესა – „იულონი“ – ასევე გლობალური – იდეით, მასშტაბებით.

გურამს, ისე, როგორც თითქმის არავის ჩვენს შორის, შეეძლო გულთან ახლოს მიეტანა სოციალურ-პოლიტიკური ვითარებანი მთელი დედამიწის მომცველობით. იგი აღფრთოვანებული იყო ჩვენი ქვეყნის ჭაბუკური ენერგიით.

გურამისთვის არ არსებობდა მცირე ეტალონები. ყოველ შემთხვევაში, ჩვენი ძალიან მოკლე ხნის ნაცნობობის პერიოდში არასოდეს უკამათია – ეს ამას სჯობს და ის იმასო (სადღეისო, საჟურნალ-გაზეთო ფარგლებში). მისთვის არსებობდნენ: ვაჟა-ფშაველა, დოსტოევსკი, ტოლსტოი. მათი შემოქმედების ფონზე აფასებდა ამა თუ იმ ლიტერატურულ ნაწარმოებს.

ამასთან ერთად, გასაოცარია, ჩვენი თანდასწრებით, ბავშვური სიკისკასით ეძლეოდა სრულიად გულუბრყვილო ფილმს – „ქალიშვილი ვიტარით“. უკვე მეხუთედ უყურებდა მგონი.

ექებდა ნაწარმოებში ეროვნული ტემპერამენტისა და რიტმების ჩამტვევ საშუალებას (დააკვირდით, როგორ თხრობს „დევების ცეკვაში“: – „რიჰაა! დიდება მარიამ უშგულისასა!..“ და „ბათარეკა ჭინჭარაულში“: – „იშვიათია ისეთი მთა სამოსახლო,

როგორც ხევესურეთია“. სძულდა, აბრა-
ზებდა ეგრეთ წოდებული ქვეტექსტე-
ბი. როდესაც ამ საკითხზე საუბრის
დროს ნიცშეს სიტყვები ვთქვი – „პო-
ეტები განგებ იმღვრევენ წყალს, რომ
ღრმად მოაჩვენონ სხვებს-მეთქი“, ძალიან
გაიხარა.

ერთხელ ოპერის წინ შეხვედრილე-
ბი, ავედით ერლომ ახვლედიანის მაშ-
ინდელ სამსახურში – ძეგლთა თუ
სიძველეთა დაცვის კომიტეტში. გურამი
გვიყვებოდა, რა სისულელები (რა თქმა
უნდა, მისი აზრით) ჩაიდინა წინა დღეს.
გვიჩვენებდა დაგაზულ მხრებს. და რამ
მიიქცია ჩემი განსაკუთრებული ყურა-
დღება – დიდი-დიდი ერთი საათის
განმავლობაში რამდენჯერმე ჩაიცვა და
გაიხადა თავისი მოკლე პალტო, რამ-
დენჯერმე დაკეცა და ზედაც კი დაჯ-
და (მაგიდაზე შემოდებულზე, რა თქმა
უნდა). ისეთი დაუოკებელი ენერგია
ბობოქრობდა მასში, შეუძლებელი იყო
დიდხანს ერთფეროვნად დარჩენა.
უთუოდ ამით იყო გამოწვეული, დილ-
ით რომ რაღაც დაძველებულ ტანსაც-
მლიანს ნახავდი, საღამოს კი შესანიშ-
ნავ მკაცრ კოსტუმში გამოწყობილს,
ანდა, პირიქით, დილით – კოსტუმში,
საღამოს – ძველმანებში.

ვნებიანად, გამომჟღავნებით უყვარ-
და მძიმე, მაღალყელიანი ფესსაცმელები,
მერე რომ „რჩეულკებს“ ვეძახდით.

ბავშვობიდანვე სისხლ-ხორცში
ჰქონდა გამჯდარი კაი ყმის ფუფუნება,
წნელით და ლაფნით რომ იბამდნენ
ხმლებს. გურამის დედის ნაამბობი ვიცი:
ერთხელ, ალვანში ყოფნისას, ჯერაც ისევ
მთელ შარვალზე უკან ამომაჭრევინა

და საკერებლები დამადებინა, ბიჭები
ყველანი ეგრე დადიანო.

ერლომ ახვლედიანი, გივი კიკილაშ-
ვილი და ზოგჯერ მეც ვმუშაობდით
გურამის არქივზე, მისი ხელნაწერების
დასაბეჭდად მომზადებაზე. გურამი წერ-
და სხვადასხვანაირი ხელით – ზოგჯერ
წვრილად, მიჯრით, ზოგჯერ უჩვეულოდ
დიდი და მიმოხვეული ასოებით. ხშირად
უკამათიათ მის ენაზე; გურამიც ჩიოდა
ხოლმე, ენა არ ვიცი ისე, როგორც
საჭიროა, როცა ვწერ, ხშირად ფურ-
ცელს არ ვუყურებ, არ მინდა ნაწერის
გადაკითხვამ აზრი დამირღვიოსო. ეს
ნათქვამი მისი ხელნაწერებითაც დას-
ტურდება. მაგრამ ყოველივე ამის მი-
უხედავად, მე თუ მკითხავენ, რას
ვფიქრობ მის „ენაზე“, მე დაურიდე-
ბლად ვიტყვი, – ძნელად, რომ ვინმე
ესოდენ ბევრის თქმას ახერხებდეს
ყოველდღიურად სახმარი სიტყვებით,
თანაც გამორჩეული, განუმეორებელი
ელვარებით, როგორც ამას გურამი ახ-
ერხებს.

აი, პატარა ნიმუში:

„პირველი თოვლი სულ თხელი
იყო. იმ ღამეს არ გადაიღო. დილ-
ისთვის მთელი ველი დაფარა. ახლა
უკვე ფეხი ეფლობოდა. მოშივდა ბაჭ-
იას. ციოდა. თოვლი გაქექა და უკანა
ფეხებზე ხტომით დაეშვა ჭალისკენ.
ქარი უბერავდა, ვერაფერი იპოვა.

შიოდა.

ძალიან, ძალიან მოუნდა ბალახი,
თუნდაც სულ ცოტა; უფრო მოუნდა
ან თივა, ან ყლორტი.

შიოდა.

რა გემრიელი იქნებოდა ბალახი.

ახლა შუა ველზე მიკუნტრუშობდა.

შიოდა.

უცებ იგრძნო რაღაც.

ტკივილი? – არა.

რაღაც და გათავდა.

განომ თავის შვილს დაუძახა და მოკლული ბაჭია აბგაში ჩაუდო.

– მამა, ფეხები მომეყინა, – თქვა ბიჭმა.

– ნუ გეშინია, ერთ საათში შინ ვიქნებით, – დაამშვიდა მამამ.

პედანტისთვის მართლაც და არ არის ეს „უკანა ფეხებზე ხტომით დაეშვა“, ანდა თითქმის ზედიზედ სამჯერ გამეორებული „შიოდა“, მაგრამ რა საოცარი აქტი შედგა ჩვენს თვალწინ! განა შეიძლება დაგავიწყდეს სწორედ ეს „უკანა ფეხებზე“, ეს „შიოდა“ და სასტიკად უბრალოდ ნათქვამი „მამა ფეხები მომეყინა“, განა ყველა ეს არ ჰგავს წმინდა სანთლის პაწაწინა შუქს, რომლის გვერდით არარაობებია მრავალი დიდ-დიდი კოცონის ბურბური?

გურამი თავის ნაწერების წიგნად გამოცემას ვერ მოესწრო. პირველი წიგნი ასოთამწყობებმა ორ დღეში ააწყვეს, თანაც თითქმის უშეცდომოდ, ისე რომ პირველივე კორექტურის გავლის შემდეგ დასაბეჭდად იყო მზად.

მეორე წიგნი „მოთხრობები და პიესა“ (შედარებითი სრული კრებული) ორ წელიწადზე მეტ ხანს იდო

გამომცემლობაში, რომელიც უშუალოდ მწერლობას ეკუთვნის – პოეტი იყო და არის დირექტორი, მწერალია მთავარი რედაქტორი, მწერლები ტრიალებენ შიგ. მთავარმა რედაქტორმა ერთხელ ასეთი რამაც კი თქვა: – თქვენ ფიქრობთ, რომ ამ წიგნის გამოცემა სასარგებლო აღმოჩნდება ჩვენი საზოგადოებრიობისთვისო?! მაშინ წიგნი „საბჭოთა საქართველოში“ იქნა გადატანილი და იქ, განსაკუთრებით ალექსი გომიაშვილის მეცადინეობით, შედარებით მოკლე ხანში დაისტამბა.

განვსაჯოთ ახლა, სასარგებლო აღმოჩნდა ამ წიგნის გამოცემა ჩვენი საზოგადოებრიობისთვის, თუ არა.

გურამი 26 წლის დაიღუპა. იგი ულამაზეს ჭაბუკად დარჩება ჩვენს მწერლობაში. მისი პირველყოფილად მშვენიერი შემოქმედება კი იზრდება და იზრდება ყოველწლიურად.

ჩვენ ამ ზრდის უშუალო მოწმენი ვართ.

საღამოზე გამოვიდა ნუგზარ წერეთელიც, ერლომიც, რეზო ამაშუკელიც, ახალგაზრდა მწერალი პაატა ნაცვლიშვილიც. ერთმა ახალგაზრდამ წაიკითხა „დევების ცეკვაც“.

ძალიან გულნაკლული დავბრუნდი. ეგაა და ეგ თვით გენიოსების ბედი ლიტერატურაში – ასოცი სკამიდან ოცდაათზე მეტი თავისუფალი, თანაც დუმილი, დუმილი ...

ქართველი ხალხის მემობარი

1959 წლის ოქტომბრის დასაწყისისათვის, პოლონეთის რესპუბლიკაში ჩატარებული ლიტერატურისა და ხელოვნების დეკადის დამთავრების შემდეგ სხვა მონაწილეებთან ერთად საქართველოს ესტუმრა გამოჩენილი პოლონელი პოეტი და საზოგადო მოღვაწე იგორ სიკირიციკი.

საქართველოს მწერალთა კავშირმა ჭეშმარიტად მეგობრული შეხვედრა მოუწყო ძვირფას სტუმრებს. სწორედ ქართველი მწერლების ოჯახში პირველად აჟღერდა პოლონურ ენაზე შოთა რუსთაველის უკვდავი სტრიქონები. იგორ სიკირიციკიმ საჯაროდ წაიკითხა მის მიერ თარგმნილი პოემის ნაწყვეტები.

იგორ სიკირიციკიმ წარმატებით შეასრულა დიდი ხნის ურთულესი ოცნება, პოლონურ ენაზე თარგმნა უკვე

აზა ანთელავა
ილია ჭავჭავაძის სახელობის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ინგლისური ენის ლექტორი.

მთელ მსოფლოში ცნობილი „ვეფხისტყაოსანი“. ჯერ კიდევ ადრე საქართველოში ხანგრძლივი სტუმრობისას იგი გულდასმით გაეცნო ქართველი ხალხის უმდიდრეს ისტორიას, ლიტერატურას, ხალხურ პოეზიას, გამოჩენილი ქართველი პოეტების სიმონ ჩიქოვანის, ირაკლი აბაშიძის, გრიგოლ აბაშიძის, იოსებ ნონეშვილისა და სხვათა დანმარებით მოახერხა შეეგრძნო ქართველი ხალხის ეროვნული სულისკვეთება და ნაციონალური თავისებურებანი.

აქვე ისიც გვინდა შევნიშნოთ, რომ ჯერ კიდევ მე-19 საუკუნეში „ვეფხისტყაოსანი“ ქართულიდან პოლონურ ენაზე თარგმნა საქართველოში მცხოვრებმა პოლონელმა პოეტმა კაზიმირ ლაფჩინსკიმ. ეს ისტორიულ-ლიტერატურული მოვლენა მოხდა გამოჩენილი ქართველი დრამატურგის გიორგი ერისთავის დანმარებითა და უშუალო მონაწილეობით.

ტექსტის ყურადღებით შედარებისას ჩანს, რომ იგორ სიკირიციკი გარკვეულწილად ხელმძღვანელობდა შალვა ნუცუბიძისა და ნიკოლოზ ზაბოლოცკის მიერ რუსულ ენაზე სხვადასხვა დროს შესრულებული „ვეფხისტყაოსნის“ გახმაურებული თარგმანებითაც.

იგორ სიკირიცკის მიერ დიდი რუდუნებით თარგმნილ რუსთაველის პოემას აკლია პროლოგი, რადგან ეს ნაწილი შესანიშნავად ჰქონდა ნათარგმნი დიდ პოლონელ პოეტს იულიან ტუვიმს. სამწუხაროდ, მას არ დასცალდა თარგმანის დასრულება. უფროსი კოლეგის შემდეგ იგორ სიკირიცკიმ თავს უფლება არ მისცა ეთარგმნა „ვეფხისტყაოსნის“ ღრმაშინაარსიანი პროლოგი.

იგორ სიკირიცკის თარგმანში რაც შეიძლება მაღალ დონეზეა დაცული ორიგინალის შინაარსობრივი და აზრობრივი სიზუსტე, მართალია, ზოგიერთ შემთხვევაში მთარგმნელს რამდენიმე სტროფი ერთ სტროფში გაუერთიანებია, მაგრამ ორიგინალის შინაარსი დარღვეული არ არის. წიგნში მოცემული ამბები სიუჟეტურად ერთიანია, მეტიც – მთლიანია და განუყოფელი. ამბის საერთო განვითარებისათვის დამახასიათებელია დინამიკურობა და დრამატიზმი, პოემის სიუჟეტური სიტუაციები ერთიმეორეს თანმიმდევრულად ენაცვლება. ი. სიკირიცკი სიუჟეტურ ამბავს ავითარებს მოკლედ, დახვეწილად, სწრაფი და შთამბეჭდავი ტემპით. პოემა თავიდან ბოლომდე შეუნელებელ ინტერესს იწვევს.

ისტორიულად ლექსური მეტყველება ყველგან თავისებურია და ეს თავისებურება დაკავშირებულია საზოგადოებრივ – ისტორიულ ვითარებასთან, მის შინაგან წყობასთან, მოძრაობასთან. რუსთაველის ლექსთა წყობა ცვალებადია და საინტერესო

სწორედ ის არის, თუ რის მიხედვით ცვლის თავისი ლექსური მეტყველების ზომას რუსთაველი. ძირითადი და მთავარი დამახასიათებელი თვისება რუსთაველური სალექსო მეტყველები-სა არის მისი ცვლილება სიტუაციური თავისებურებების მიხედვით. პოემაში გამოყენებული ლექსის რიტმისა და ჟღერადობის საფუძვლად რუსთაველი იღებს ადამიანის განცდის იმ ფსიქოლოგიურ თავისებურებას, რომელსაც ბუნებრივად კარნახობს სიტუაცია, ხოლო სიკირიცკის თარგმანში კი ლექსური მეტყველება არ იცვლება სიტუაციური თავისებურების მიხედვით, რაც შეიძლება ითქვას, რამდენადმე ერთფეროვნად ხდის ორიგინალის ლალ და ძალდაუტანებელ მიმდინარეობას. ტექსტის ანალიზის დროს ჩანს, რომ იგორ სიკირიცკის თარგმანი ტაეპის ზომის მხრივ ზუსტად შეესატყვისება დედანს. შოთა რუსთაველის 16 მარცვლიანი ტაეპი სიკირიცკის თარგმანში გაყოფილია 8 მარცვლიან 2 ტაეპად.

„ვეფხისტყაოსნის“ რითმები კატრენულია, სიკირიცკის კი შერითმული აქვს მეორე და მეოთხე ტაეპები, პირველი და მესამე ტაეპები უგარეგნო რითმებად არის დატოვებული. ასეთი წესი გატარებულია პოემის მთელი მსვლელობის მანძილზე. ი. სიკირიცკის თარგმანში ჯვარედინობის ფარგლების დაცვით უნარიანად მონაცვლეობს ქალური და ვაჟური რითმები. ძალიან ცუდია, რომ ამჟამად არ გვაქვს საშუალება ერთმანეთს შევუპირისპიროთ ეს რითმები, თუ თარგმანის

სხვა ენობრივი ნიუანსები. ეს ჩვენი მიმოხილვითი თემისადმი ინტერესს ერთიათად გაზრდიდა.

მთარგმნელის მიერ ძალიან ეფექტურად არის შესრულებული შოთა რუსთაველის საქვეყნოდ ცნობილი აფორიზმები. უაღრესად სწორად, პოეტური შესაბამისობის დაცვითაა გადმოცემული მაგალითად აფორიზმის აზრი: „ლეკვი ლომისა სწორია, ძუ იყოს, თუნდა ხვადია“. ასევე სწორად აქვს გაგებული მთარგმნელს და ზუსტად გადმოცემული თარგმანში არანაკლებ ცნობილი და ყოველდღიური ურთიერთობის დროს სასარგებლო აფორიზმი – „სჯობს სიცოცხლესა ნაზრახსა სიკვდილი სახელოვანი“.

საერთოდ უნდა ითქვას, რომ გამოჩენილი პოლონელი პოეტის იგორ სიკირიციკის მიერ დიდი შოთა რუსთაველის უკვდავი პოემის თარგმანი ზოგიერთი ხარვეზის მიუხედავად ძალიან დიდი მნიშვნელობის მოვლენა იყო, რამაც გარკვეულად შეუწყობ ხელი ურთიერთგაცნობისა და ურთიერთგამდირების პროცესის გამყარებას, ქართველი და პოლონელი ხალხების კულტურული ურთიერთობის განვითარებას.

იგორ სიკირიციკი ქართული კულტურის, ქართული ლიტერატურის, კლასიკური თუ თანამედროვე მწერლობის ჭეშმარიტად ღირსეული ელჩი და წარმომადგენელი იყო არამარტო პოლონეთში, არამედ მთელ ევროპაში. მისი ვებერთელა მეგობრული სიყვარული, მონღოებმა, ენერგია და ყურადღება საქართველოსკენ იყო მომართული. იგი

ხშირად სტუმრობდა საქართველოს, თბილისს, ეცნობოდა ყველა სიახლეს, მეგობრებთან ერთად განიხილავდა სამომავლო გეგმებს, მეგობარი და კეთილისმსურველი კი უხვად ჰყავდა საქართველოში, მათთან ერთად მოგზაურობდა და ყველა კუთხის გაცნობას ცდილობდა, ხშირად იყო მცხეთაში, გორში, კახეთში, ქუთაისში, აჭარაში.

ი. სიკირიციკი დიდი ხნის მანძილზე მუშაობდა თანამედროვე ქართული პოეზიის ანთოლოგიის მაღალ დონეზე გამოსაცემად, ის ერთ-ერთი ძირითადი მთარგმნელი იყო, დამხმარე მთარგმნელებსაც ანაწილებდა და სამუშაოს მიმდინარეობასაც ხელმძღვანელობდა, ყველაფერს დიდი სიყვარულითა და ფაქიზი დამოკიდებულებით აკეთებდა. ქართველი ხალხის მეგობარმა პოლონეთის ლიტერატურული სააგენტოს კორესპონდენტს ინტერვიუს დროს განუცხადა: „გამოვიტყდებით და ქართული ლექსების სილამაზემ დამიმონა და დამატყვევა. მოსკოვში ქართული პოეზიის საღამოზე დიდი სიამოვნებით ვკითხულობდი ჩემს თარგმანებს პოლონეთისათვის რუსულ ენაზე გამოცემულ ჟურნალში, რაც საქართველოს ლიტერატურისა და ხელოვნებისადმი იყო მიძღვნილი, მის ვრცელ და სიყვარულით გამთბარ ინტერვიუსთან ერთად იგორ სიკირიციკის მიერ თარგმნილი 24 ლექსიც იყო დაბეჭდილი საერთო სათაურით – „საქართველო ჩემი ცხოვრების ნაწილია“.

იგორ სიკირიციკიმ თარგმნა და პოლონეთში სოლიდური ტირაჟით

გამოსცა ძალზე საინტერესო კრებული „ძველი ქართული პოეზიის ანთოლოგია“, სადაც გამოქვეყნებული იყო ქართული პოეზიის საუკეთესო ნიმუშები ჩახრუხადიდან გალაკტიონ ტაბიძემდე.

იგორ სიკირიციკის მიერვეა თარგმნილი ასევე ძალზე საინტერესო კრებული საერთო სათაურით – „ჩემი უსაყვარლესი პოეტები“, სადაც საკმაოდ ფართოდ არის წარმოდგენილი ქართული ხალხური პოეზიის ნიმუშები, „ვეფხისტყაოსნის“ ნაწყვეტები, ალექსანდრე ჭავჭავაძის, აკაკი წერეთლის, ვაჟა-ფშაველას, გალაკტიონ ტაბიძის, გიორგის ლეონიძის, სიმონ ჩიქოვანის, ირაკლი აბაშიძის, გრიგოლ აბაშიძის ლექსები.

იგორ სიკირიციკიმ ცალკე წიგნად გამოსცა ნიკოლოზ ბარათაშვილის ლექსების კრებული მიხეილ ქვლივიძის საინტერესო წინასიტყვაობით, აგრეთვე ღრმაშინაარსიანი წიგნი „ქართველი პოეტები პოლონეთს“, აქ შესულია პაოლო იაშვილის, გიორგი ლეონიძის, სიმონ ჩიქოვანის, იოსებ ნონეშვილის ლექსები.

განსაკუთრებით საყურადღებო და ძალიან დიდი მნიშვნელობის მქონე მოვლენა იყო „ქართული პოეზიის ანთოლოგია“. ეს სქელტანიანი კრებული ძირითადად თარგმნეს და შეადგინეს ქართული ლიტერატურის ყველაზე ცნობილმა სპეციალისტებმა – იგორ სიკირიციკიმ, ვარშავის უნივერსიტეტის პროფესორმა ფლორიან ნეუვაჟიმ, ცნობილმა პოეტმა თადეუშ ხრუშჩელევსკიმ და სხვებმა.

ქართული პოეზიის 40 საავტორო ფორმაზე მეტი მოცულობის სქელტანიან წიგნში, რომლის გამოცემაც მართლაც ძალიან დონეზე განახორციელა ქალაქ ლოდის გამომცემლობამ, დასტამბული იყო 82 ქართველი პოეტი შავთელიდან და ჩახრუხადიდან ქართული პოეზიის ახალგაზრდა წარმომადგენლებამდე. ანთოლოგიას თან ერთვოდა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის სარგის ცაიშვილის ამომწურავი წინასიტყვაობა და ბიოგრაფიული მონაცემები ქართული პოეზიის ანთოლოგიაში წარმოდგენილი ყველა ავტორის შესახებ.

საქართველოს დიდი პოლონელი მეგობრის იგორ სიკირიციკის პოეზიის თარგმანებიც ცალკე კრებულად დაიბეჭდა 1978 წელს გამომცემლობა „მერანში“. წამძღვარებულ მოკლე ანოტაციაში ვკითხულობთ:

„გამოჩენილი პოლონელი პოეტის იგორ სიკირიციკის შემოქმედებაში ფართო ადგილი აქვს დათმობილი საქართველოს წარსულსა და აწმყოს, ჩვენს დღევანდელობას. იგი ქართული ლიტერატურის მოამაგეც არის – პოლონელმა მკითხველმა სწორედ სიკირიციკისეული თარგმანით გაიცნო ჩვენი უკვდავი „ვეფხისტყაოსანი“, ნიკოლოზ ბარათაშვილის, გრიგოლ ორბელიანის, ვაჟას, ილიას, აკაკისა და გალაკტიონის ლექსები. ამჟამად გამოსაცემად ამზადებს ქართული პოეზიის ანთოლოგიას“.

ჩვენს მიერ უკვე ზემოთმოხსენიებული ძალიან მნიშვნელოვანი ანთოლოგია 1985 წელს გამოვიდა დიდი

ტირათ და მალე ბიბლიოგრაფიულ იშვიათობად იქცა.

იგორ სიკირიცკის ლექსების კრებული ქართველი მკითხველისათვის კარგი საჩუქარი აღმოჩნდა. აქ არა ერთი და ორი ლექსია მიძღვნილი საქართველოსადმი, რომელმაც უცხოელი პოეტის გულწრფელ სიყვარულს ჩვეული სიყვარულითვე უპასუხა და ნამდვილ მეგობრად აღიარა.

მაძიებელი პოეტი ღრმად იყო ჩაძირული საქართველოს გმირულ ისტორიაში, ფიქრით, სიტყვით ეალერსებოდა დავით აღმაშენებლის, თამარ მეფის, შოთა რუსთაველის ხსოვნას. შედარებით მკაცრ ისტორიულ თემატიკაში ზოგჯერ ლირიკასაც ურევდა და სათქმელს უფრო მისაწვდომად, უფრო ადამიანურად ხდიდა. ასეთია მაგალითად ლექსი „თამარ მეფის სურათთან“. ამ ვრცელი ლექსიდან ორიოდ სტროფი მაინც უნდა მოვიტანოთ ჩვენი ნათქვამის დასადასტურებლად:

„შენი ეშხით მოშვილდული
წარბები,
თამარ,
შოთას რად ესროდა ისრებს?
და წავიდა რუსთაველი წამებით,
ვერ გაგიტყდა სიყვარულში ისე.
ვით შეეძლო
სახე არ ჰყვარებოდა,
სილამაზით
საქართველოს მსგავსი...
შენი სახის გულგრილობით
კვდებოდა,
აცოცხლებდა
იმედების ხავსი“.

ისტორიული ვარძიის გაცნობით მოხიბლული იგორ სიკირიცკი წერს ღრმაშინაარსიან ლექსს „ვარძია“ და მას მეგობარი პოეტის სიმონ ჩიქოვანის ხსოვნას უძღვნის. ვარძიის სწორუპოვარ პალატებს, გამოქვაბულებს, ტალანებს პოეტი „გაქვავებულ თაფლის ფიჭებს“ ადარებს, ის გულისტკივილით იგონებს რაინდებით სავსე კუთხეს მუდმივი ბრძოლითა და თავის გადარჩენით რომ იყო გართული, სადაც იწრთობოდა ადამიანების მამაცური გამძლეობა, „ბრძოლაში ნაწრთობი ორლესულები“ სისხლით იღებებოდა, „მიწას მუდამ ერეოდა კვილი სისხლის, დღე ილეოდა, მიცურავდა დედების კვნესით“, მაგრამ გმირების შთამომავლობა მაინც იბადებოდა ამ ფიჭაში, მრავლდებოდა, მებრძოლი სულისკვეთებით ივსებოდა, სამშობლოს ერთგულ მცველებად ყალიბდებოდა, მათ კი წინ მეფე-დედოფალი უნეტარესი და ულამაზესი თამარი მზესავით მიუძღოდა. შინაგანად აღელვებული, აფორიაქებული პოეტი მაინც იკრებს სასიცოცხლო ძალებს და საქართველოს მომავალი წინსვლით დაიმედებული ოპტიმისტური სულისკვეთებით აცახდებს:

„აი, ამიტომ
დღესაც ბრწყინავს
ეს სასწაული,
რომ არ დაეცეს
და გადარჩეს ეს სკა
ძვირფასი,
რომელსაც ისევ საქართველო
ჰქვია სახელად“.

ლექსში „წუნდა“ საქართველოს ისტორიის ფოლიანტებში ღრმად

ჩადირული იგორ სიკირიცკი იგონებს გმირებს, ვინც თავი დასდო საქართველოსთვის, ვინც საკუთარი გმირობით ხელშეუხებლად დატოვა ქართველებისთვის უწმინდესი ქვეყნის საზღვრები:

„თავი ვინ დასდო
ამ კლდეკართან მტერთან
გამწყვრალი
და დაიფარა საქართველოს
წმინდა საფლავი“.

პოეტი გულით განიცდიდა საქართველოს უძლიერეს, გმირული სულით განათებულ ისტორიას. ის არგონავტებსაც კი არ ივიწყებდა, რომლებიც ძლიერი და მდიდარი საქართველოსკენ მიემართებოდნენ, თითქოს არგონავტებს მკვიდრი ხომალდის აგებაშიც კი ეხმარებოდა, რომ უფლის დალოცვილ ნავს სიკეთის მომტანი გზებით ევლო ულამაზესი საქართველოსკენ:

„ ... და ნავი –
თეთრი არწივი
ზღვის ფაფარაყრილ ტილოზე
იცურებს,

სანამ არ მივა
კოლხეთის სანაპიროზე“.

იგორ სიკირიცკის უსაზღვროდ უყვარდა საქართველო, ნაცნობ-მეგობრებს ეუბნებოდა კიდევ – პოლონეთი რომ არ ყოფილიყო მხოლოდ საქართველოში ცხოვრებას ვინატრებდით, ხშირად იმასაც კი ამბობდა თურმე – ამ სამყაროში ორი სამშობლო მაქვს პოლონეთი და საქართველო.

საქართველოს ჭეშმარიტი სიყვარულით შთაგონებული მისი ბოლო უმნიშვნელოვანესი ნაშუქვარი „ქართული პოეზიის ანთოლოგია“, ეს 630 გვერდიანი დიდი წიგნი 1985 წლის ზაფხულში გამოვიდა, სამწუხაროდ, იგორ სიკირიცკი ამ მოვლენას ვეღარ მოესწრო, 62 წლის პოეტი სულ რამდენიმე თვით ადრე წავიდა ამ ცოდვილი წუთისოფლიდან.

წავიდა გამოჩენილი პოეტი და მთარგმნელი იგორ სიკირიცკი, მაგრამ მის წმინდა ხსოვნას მშობლიურ პოლონეთთან ერთად მეორე სამშობლოდ მიჩნეული საქართველოს მდიდარი ლიტერატურული ისტორიაც შემოინახავს.

რისტვის იჭერდენ და აუზელურებდენ ხალხს

მამაჩემი აკაკი პავლეს ძე წერეთელი, პოეტი, ლიტერატურათმცოდნე, ფართოდ ცნობილი წიგნის სპეციალისტი და ბიბლიოფილი 37 წლის ასაკში დააპატიმრეს. პირველ ეტაპზე მისთვის ყველა ცოდვის აკიდება მოინდომეს, გამოძიება წერდა, რომ ის არის პირწავარდნილი ტროცკისტი, მენშევიკი, სოციალ-დემოკრატი, მენშევიკების ერთ-ერთი ბელადისა და რუსეთის დროებითი მთავრობის თვალსაჩინო მინისტრის კაკი (ირაკლი) წერეთლის ახლო ნათესავი, ამავე ღრის თანამზრახველიც, იგი სახლში ხშირად მართავდა არალეგალურ კრებებს, არ ერიდებოდა საბჭოთა ხელისუფლების, მსოფლიო პროლეტარიატის ბელადის იოსებ სტალინის უხეშ კრიტიკას, ცდილობდა ძირი გამოეთხარა მსოფლიოს ყვე-

ლაზე „ჭუმანური“ წყობილებისათვის.

ამ „ბრალდებების“ გამო მამაჩემს დახვრეტის მუხლი ჰქონდა წაყენებული, მაგრამ სრული განუკითხაობის მიუხედავად, უაღრესად განათლებულ, სპეტაკ და პატიოსან კაცს ბევრი რამ ვერ დაუმტკიცეს. გამომძიებელი არტაშეს მარქაროვი იძულებული გახდა სხვა კუთხე მოეძებნა, დაეწერა, რომ აკაკი წერეთელი ბიბლიოთეკაში ინახავდა მკაცრად აკრძალულ კონტრ-რევოლუციურ-მავნებლურ ლიტერატურას, რასაც თანამოაზრეებსაც აცნობდა და პრაქტიკულად უთხრიდა ძირს საბჭოთა წყობილებას. დანაშაულებრივი ქმედებების გამო უდანაშაულო კაცს დახვრეტა 10 წლის პატიმრობით, 5 წლით ქ. თბილისიდან 100 კილომეტრის დაშორებით გასახლებისა და პირადი ქონების სრული კონფისკაციით შეეცვალა. პირად ქონებაში მამას უმდიდრესი ბიბლიოთეკაც მოხვდა, სადაც ოცდაათი ათასი სქელტანიანი და თხელ-თხელი წიგნი ინახებოდა. სხვათაშორის, რევოლუციამდე ძალიან ბევრი პატარა წიგნი გამოდიოდა მწერლის თითო მოთხრობით, პოემით თუ რამდენიმე ახალი საინტერესო ლექსით. ეს კი ბუნებრივია, ბიბლიოთეკის წიგნადი ფონდის რაოდენობას მეტისმეტად ზრდიდა. კონფისკაციის მოტივით წიგნებთან და ვრცელ არქივთან ერთად, სადაც ჩვენი წინაპრების ასობით სიგელ-გუჯარი, საბუთები, დოკუმენტაცია თუ ფოტოსურათები ინახებოდა წაიღეს, ასევე მიითვისეს მთელი სიმდიდრე, წლების მანძილზე ბაბუას თუ მამას მიერ დაგროვილი ქონება, და თითქმის ცარიელ კედლებში დაგვტოვეს, სახლი ვეღარ წავგართვეს, რადგან

დღის მხრივ ბაბუას საკუთრებას წარმოადგენდა.

მამაჩემმა საშინლად გაწვლილი ტუსალობის ვადა მკაცრი შრომა-გასწორების კოლონიაში მოიხადა, დამატებითი გადასახლების ხუთი წელი კი ქ. ცხინვალში გაატარა. მე და ჩემი ძმებიც ოთხი წლის მანძილზე ცხინვალში ვსწავლობდით პირველ ქართულ საშუალო სკოლაში.

რეაბილიტაციისა და დაჭერა-გაუბედურებისთვის ბოდიშის მსგავსი წერილის მიღების შემდეგ მამა დადიოდა ყველა ზემდგომ ინსტანციაში, ცდილობდა, ეძებდა, წვალობდა, რომ თავისი უმდიდრესი ბიბლიოთეკის ნაწილისთვის მინც მიეკვლია, მაგრამ არაფერი გამოუვიდა, ორჯერ ტოტალიტარულმა სახელმწიფომ მცირეზე-მცირე თანხა გამოუყო ვითომ დანაკლისის ასანაზღაურებლად, ეს იყო და ეს, ვერც წიგნებს მიაგნო, ვერც პირად არქივს და ვერც ზედმეტად წაღებულ უძვირფასეს საგნებს. ათი წლის გულმოდგინე ძებნის შემდეგ 1966 წლის 10 იანვარს „კვბ“ს მაშინდელი მრისხანე შეფის ალექსი ინაურისთვისაც მიუძღრთავს უიმედო დახმარების იმედით. ეს წერილიც აღმოჩნდა და აქვე საილუსტრაციოდ ვბეჭდავთ. ოღონდ თუ რაიმე შედეგი მოჰყვა ინაურისადმი გაგზავნილ წერილს, ეს საერთოდ უცნობია.

საქ. სახელმწიფო უშიშროების
კომიტეტის თავმჯდომარეს
გენერალ ა. ნ. ინაურს
მცხ. ქ. თბილისში ქობულეთის
ქ. №20/30
აკაკი პავლეს ძე წერეთლის

გ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა

მოგახსენებთ, რომ მე დამაპატიმრეს 1941 წლის 26 მაისს. იმავე წლის დეკემბრის თვეში მომისაჯეს ათი წლით პატიმრობა, მაგრამ ჩემი საქმის გადასინჯვის დროს უმაღლესი სასამართლოს სამხედრო კოლეგიის მიერ რეაბილიტირებული ვიქენი 1957 წლის 18 აპრილს.

ჩემი დაპატიმრების დღისათვის მე მქონდა ბინაში ათეული წლების მანძილზე დიდი შრომით შეგროვილი საკუთარი ბიბლიოთეკა, რომელიც 30 000/ოცდაათი ათასი/წიგნისაგან შედგებოდა, ვინაიდან მთელი ჩემი ცხოვრება წიგნის საქმეში ვმუშაობდი. კარგად ვიცოდი, რომ მაგალითად არ არსებობდა არავითარი შრომა არც ქართულ არც რუსულ ენაზე ამიერკავკასიაში წიგნის ბეჭდვისა და წიგნით ვაჭრობის შესახებ ათეული წლების მანძილზე. ჩემი მიზანი იყო ამ დიდი ხარვეზის შესავსებად დამეწერა „წიგნის გამოცემისა და წიგნის მიმოქცევის ისტორია ამიერკავკასიაში“.

ჩემი დაპატიმრების დღისათვის თხუთმეტი თავი უკვე დაწერილი მქონდა. როგორც ეს ნაშრომი, ასევე დიდი არქივი და მთელი ჩემი უნიკალური ბიბლიოთეკა თავისი კატალოგებით იავარქმნილი გახდა, წაიღეს და სად წაიღეს კი არ სჩანს. ჩემი ბიბლიოთეკის დღევანდელი ადგილსამყოფელის შესახებ პასუხის გაცემა შეუძლიათ ორგანოს მუშაკებს: მელიქოვს (სახელი და მამის სახელი არ ვიცი), რომელიც დიდი ხნით იმყოფებოდა ჩემს ბიბლიოთეკაში და როგორც გადმომცეს, ყოველდღე ბიბლიოთეკის დალუქვის შემდეგ ორი შეკვრა წიგნით ბრუნდებოდა უკან და ჩემს გამომძიებელს არტაშეს მოსეს ძე მარქაროვს, რომელ-

მაც ჩემი ბიბლიოთეკის მხოლოდ ჩხრეკის ოქმი წამაკითხა, სადაც, მახსოვს, ეწერა: „ოთახი სავსეა წიგნებით იატაკიდან ჭერამდე“ – ეს კი სიმართლეა, დიდ ოთახს, სადაც ბიბლიოთეკა არსებობდა, ოთხივე კედელზე გაკეთებული ჰქონდა თაროები და გავსებული იყო უძვირფასესი ანტიკვარული იშვიათი წიგნებით.

ჩხრეკის დროს დამსწრეთ მოწვეული იყო მეუღლე იმ ადამიანისა, რომელმაც ჩემი დაპატიმრება-გაუბედურება ჩააწყო. ჩხრეკის ოქმის ასლიც მის ხელთ იყო, რომლის ასავალ-დასავალს, მიუხედავად მთელი წლების მანძილზე ძებნისა, მე ვერ მივაკვლიე.

როგორც ახლა დამარწმუნეს, ჩემი ბიბლიოთეკის დღევანდელი ადგილსამყოფელი, ჩემი არქივი და სხვა საბუთები შეიძლება მოინახოს საქ. სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტის სათანადო განყოფილებაში, აქვე იქნეს საოჯახო კუთვნილების მსხვილი ნივთებიც აღმოჩნდეს.

ამიტომ გთხოვთ თქვენს განკარგულებას გადასინჯული იქნას საქმე, დაკითხულ იქნან ჩემი კუთვნილი ბიბლიოთეკის სადყოფნის მცოდნენი, რათა მოინახოს და დამიბრუნდეს ათეული წლების მანძილზე დიდის წვითა და დაგვით შეგროვილი იშვიათად მდიდარი უნიკალური ბიბლიოთეკა, ხელნაწერები, ავტოგრაფები, არქივი და სხვა საგნები.

ჩემი ბიბლიოთეკის სიმდიდრისა და უნიკალობის შესახებ შეუძლიათ მოგახსენონ: 1. საქ. წიგნის ყოფილმა მმართველმა ტიგრან გიორგის ძე ხარაზიანმა, მცხ. ქ. თბილისში, ჯაფარიძის ქ. №16-ში, 2. მისმა მოადგილემ ვარლამ

კონსტანტინეს ძე გვახარიამ, მცხ. ქ. თბილისში, გურამიშვილის ქ. №16-ში, 3. საქ. წიგნის ყოფილმა თანამშრომელმა გიორგი შაქროს ძე ელიზბარაშვილმა, მცხ. ქ. გურჯაანში, ორჯონიკიძის ქ. №17-ში, 4. ორგანოს ყოფილმა მუშაკმა პენსიონერმა გიორგი დავითის ძე მეღულაშვილმა, მცხ. ქ. თბილისში, ძნელაძის ქ. №5, 5. დურგალმა კირილე ყარამანის ძე ნებურიშვილმა, მცხ. ქ. თბილისში, ქობულეთის აღმ., გ. შატბერაშვილის №31. სწორედ მან 1933 წელს გამართა ჩემი ბიბლიოთეკის თარო-კარადები ორბელიანის ქ. №38-ში, შემდეგ კი მანვე გადაიტანა და ახალი თარო-კარადებით შეავსო ჩემს ვაკის დღევანდელ ბინაში ახალი ბიბლიოთეკა. ბიბლიოთეკის დაბრუნებით მე საშუალება მომეცემა დავაგვირგვინო ბევრი სანუკვარი ოცნება, დავამთავრო დიდი ხნის დაწყებული შრომები, რომელთაც დიდი მნიშვნელობა ექნებათ ამიერკავკასიის კულტურის ისტორიისათვის.

ამ განცხადებას თან ერთვის ასლი იმ განცხადებისა, რომლის საფუძველზეც რეაბილიტირებული ვიქენი 1957 წელს.

მთხოვნელი: ა. პ. წერეთელი
10 იანვარი, 1966 წ.

ასე ცდილობდა და წვალობდა საწყალი უდანაშაულო კაცი, მიღწევით კი ვერაფერს მიაღწია, ყველაფერს რომ თავი დავანებოთ, საკუთარი თუ წინაპრების ერთი ფოტოსურათიც კი არ დაუბრუნებიათ.

ჩამორთმევა-გაქრობა-გაუბედურებას გადარჩენილ მამაჩემის არქივში ვიპოვე

მანქანაზე გადაბეჭდილი და მრისხანე „ენკავედეს“ სახელმწიფო ბეჭდით დამოწმებული იმ „კონტრევიოლუციურ-მავენებლური“ წიგნების სია, რისთვისაც მამა დაიჭირეს, გააუბედურეს და გაალატაკეს. ხშირად მეკითხებიან ხოლმე, წიგნები და ჟურნალები რატომ არ გადაძალაო. ჯერ ერთი, „კავებესგან“ სად უნდა გადაეძალა, მეორე – იმედი ჰქონდა, როგორც ნამდვილად პატიოსან კაცს, მას არ დაიჭერდნენ, მესამეც – ისე უყვარდა წიგნებიც და ჟურნალებიც, მათთან დროებით განშორებაც კი ვერ წარმოედგინა, ყოველდღე შუალამედე იჯდა თავის ბიბლიოთეკაში, კითხულობდა და კითხულობდა, წერდა, ინიშნავდა.

დღეს ჩვენი ჟურნალის ფურცლებზე ვაქვეყნებთ ამ „მავენებლური“ წიგნების სრულ სიას, რათა ბევრმა ადამიანმა ნახოს, წაიკითხოს, დარწმუნდეს რა აუტანელი დრო იყო, რისთვის იჭერდნენ, რისთვის კლავდნენ და აუბედურებდნენ ადამიანებს.

ეს იმ მიზნითაც კეთდება, რომ მეტი პატივი ვცეთ ჩვენს დროს, მოპოვებულ თავისუფლებას, დემოკრატიის ყველა სიკეთეს და არ მოვიქცეთ ისე, რომ კვლავაც დაგუბრუნდეთ ტოტალიტარული, იმპერიალისტური, ძალით დამპყრობელი სახელმწიფოს ყველა საშინელებას.

ნუგ ზარ წერეთელი.

აქტი.

**1942 წლის 17 ივლისი,
ქ. თბილისი.**

ჩვენ, ქვემოთ ხელისმომწერებმა, შევადგინეთ ეს აქტი მასზედ, რომ ქობულეთის ქ. №20-ში აკაკი პავლეს ძე წერეთლის კუთვნილი ბიბლიოთეკა – წიგნების საწყობის შემოწმების შედეგად აღმოვაჩინეთ საზღვარგარეთული და სხვა კონტრევიოლუციური ლიტერატურა:

1. გრიგოლ ვეშაპელი – აჯანყების შემდეგ გაზეთ „ახალი საქართველოს“ წლისთავი (ქართულ, ფრანგულ და რუსულ ენებზე) გამოცემული ქ. პარიზში 1925 წელს.

2. ვლადიმერ ვოიტინსკი – ქართული სოციალ-დემოკრატია, გამოცემული 1920 წელს რომში (იტალიურ ენაზე), რომელშიც გამოთქმულია ყოფილი მენშევიკური მთავრობის ლიდერთა ირაკლი წერეთლის, სილიბისტრო ჯიბლაძის, ნოე ჟორდანიასა და ვალიკო ჯუღელის დიდი პროტესტები.

3. ნიკო ნიკოლაძე – „სომხეთ-საქართველოს ურთიერთობა“. გამოცემული ტფილისში 1920 წელს რუსულ ენაზე – ორი წიგნი.

4. ყოფილი მენშევიკური მთავრობის ლიდერთა ნ.ს. ჩხეიძის, მ. ი. სკობელევის, ი. გ. წერეთლის სიტყვები, გამოცემული პეტროგრადში 1917 წელს (რუსულ ენაზე).

5. მენშევიკ ი. გ. წერეთლის საპარლამენტო სიტყვები დამფუძნებელი კრების მეორე სახელმწიფო სათათბიროში. გამოცემულია ტფილისში 1918 წელს რუსულ ენაზე.

6. ვ. ჩერქეზოვი – „სამანსოვრო ქართულ საკითხზე“. გამოცემული პეტროგრადში 1917 წელს რუსულ ენაზე.

7. დოკუმენტები და მასალები ამიერკავკასიისა და საქართველოს შესახებ. გამოცემულია ქ. ტფილისში 1919 წელს რუსულ ენაზე.

8. გრიგოლ ვეშაპელი – პარლამენტში წარმოდგენილი სიტყვები (ეროვნულ საბჭოში). გამოცემულია ქართულ ენაზე ქ. ტფილისში 1919 წელს.

9. სამსონ ფირცხალავა – „ერი და თავისუფლება“. გამოცემულია ტფილისში 1918 წელს.

10. ნ. რამიშვილი – ეროვნული თვითმმართველობა. გამოცემულია ქ. ქუთაისში 1917 წელს.

11. კარლ კაუცი – სოციალიზმის პრობლემები და პერსპექტივები საქართველოში. მენშევიკური პარტიის ცკ გამომცემლობა. ქ. ტფილისი 1920 წელს.

12. ნოე ჟორდანი – „თანამედროვე საქართველო“ ნოე ჟორდანიასა და ყოფილი მენშევიკური მთვარობის ყველა მინისტრის ფოტოსურათებით. გამოცემულია ტფილისში 1916 წელს.

13. „სომხეთ-საქართველოს ისტორიიდან“ 1918 წ. (სასაზღვრო კონფლიქტები, მოლაპარაკებები, ომი, შეთანხმება) გამოცემულია ტფილისში 1919 წელს, რუსულ ენაზე.

14. ნოე ჟორდანი – ისტორიული მატერიალიზმი. გამოცემულია ტფილისში 1917 წელს.

15. ვალიკო ჯუღელი – „მძიმე ჯვარი“ (სახალხო გვარდიელის ჩანაწერები), გამოცემულია ტფილისში 1920

წელს რუსულ ენაზე.

16. ტიტე მარგველაშვილი – „ჩვენი ეკონომიკური სვლა“ (გამოცემულია ქუთაისში 1917 წელს რუსულ ენაზე).

17. გრ. ვეშაპელი – „საქართველოს ერთიანობა და რუსული პროტექტორატი“ (გამოცემულია მოსკოვში 1917 წელს რუსულ ენაზე).

18. სიმონ ქვარიაძე – „ქართველი ერის ისტორია“ (გამოცემულია ქუთაისში 1919 წელს, ქართულ ენაზე).

19. ლე-ბონი – „სოციალიზმის ფსიქოლოგები“ (გამოცემულია პეტერბურგში 1908 წელს რუსულ ენაზე).

20. ტ. ართმელაძე – „მარკოზა“ (მენშევიკური სამხედრო სამინისტროს გამოცემა ტფილისში 1920 წელს, ქართულ ენაზე).

21. ს. ავალიანი – „დამოუკიდებელი საქართველო“ (გამოცემულია ოდესაში 1920 წელს რუსულ ენაზე).

22. ს. ა. ხვალიანი – გლეხთა საკითხი ამიერკავკასიაში (გამოცემულია ტფილისში 1920 წელს ქართულ ენაზე).

23. ა. ა. ცაგარელი – საქართველოს უცილობელი უფლებები (დამოუკიდებლობის აღიარებისა და მისი სახელმწიფო საზღვრების აღდგენის შესახებ) გამოცემულია ტფილისში 1919 წელს რუსულ ენაზე.

24. გ. გვაზავა – „საქართველო საერთაშორისო სამართლის თვალსაზრისით“ (გამოცემულია ტფილისში 1919 წელს რუსულ ენაზე, ოთხი წიგნი).

25. დ. კასრაძე და ნ. სმიამოტი – საქართველოს ისტორია (გამოცემულია ტფილისში 1919 წელს რუსულ ენაზე).

26. ნ. ჟორდანი – „ბრძოლა

დამოუკიდებლობისათვის“, ნოე ჟორდანიასა და სხვათა ფოტოსურათებით, ქართულ ენაზე.

27. მენშევიკური ჟურნალი „ორიონი“, გამოცემულია 1919 წელს რუსულ ენაზე.

28. ჟორჟ სორელი – „თანამედროვე ეკონომიკის ნარკვევები“ (კაპიტალიზმის დეგენერაცია და სოციალიზმის დეგენერაცია) გამოცემულია მოსკოვში 1908 წელს რუსულ ენაზე.

29. ნოე ჟორდანია – „სოციალ-დემოკრატია და საქართველოს სახელმწიფოს ორგანიზაცია“.

30. შ. ამირეჯიბი (ემიგრანტი) – „ქაშანური“. გამოცემულია 1920 წელს ქართულ ენაზე.

31. „შვილდოსანი“ მენშევიკური ჟურნალები – გამოცემული ტფილისში 1920 წელს ქართულ ენაზე (სამი ჟურნალი).

32. ყოფილი მენშევიკური მთავრობის კანონმდებლობანი – გამოცემულია ტფილისში 1919 წელს ქართულ ენაზე.

33. მენშევიკური მთავრობის 1920-1921 წლების სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტი, გამოცემულია ტფილისში 1920 წელს, ქართულ ენაზე.

34. გრ. ვეშაპელი – „თურქეთის საქართველო“, გამოცემულია მოსკოვში რუსულ ენაზე.

35. ზ. ლენსკი – „კოოპერატივები ერევანში“ (პირადი შთაბეჭდილებანი), გამოცემულია ქ. ქუთაისში 1918 წელს ქართულ ენაზე.

36. ი. ფერაძე – „საქართველოს ისტორია“, გამოცემულია ქ. ქუთაისში 1918 წელს ქართულ ენაზე.

37. „ერი“ – მენშევიკური ჟურნალები – 7 ჟურნალი.

38. ერი თუ კაცობრიობა, გამოცემულია ტფილისში 1912 წელს ქართულ ენაზე.

39. მენშევიკური ჟურნალი „შვიდი მნათობი“, გამოცემულია 1919 წელს.

40. ან. „კონსერვატიზმი, ლიბერალიზმი, სოციალიზმი“, გამოცემულია ტფილისში 1916 წელს ქართულ ენაზე (ორი წიგნი).

41. „სომეხ-თათართა ამბოხება კავკასიაში, როგორც სომხური საკითხის ერთ-ერთი ფაზისი“, გამოცემულია ტფილისში 1915 წელს რუსულ ენაზე.

42. ევ. ნიკოლაძე – „მენშევიკური საქართველოს ისტორია“, გამოცემულია ქ. ქუთაისში 1919 წელს ქართულ ენაზე.

43. ნ. ჟორდანია – ავტონომიური საქართველოს წარმოქმნის შესახებ, გამოცემულია ტფილისში 1917 წელს.

44. ზურგიელიძე – მენშევიკური „ღია წერილი“, გამოცემულია 1919 წელს ქართულ ენაზე.

45. მენშევიკური ჟურნალი „მეოცნებე ნიამორები“.

46. ი. ნაკაშიძე – „სოციალ-დემოკრატები“, გამოცემულია ტფილისში 1907 წელს ქართულ ენაზე.

47. ერასტ ლევისი – მენშევიკთა ახალი ისტორია, გამოცემულია ქ. ქუთაისში 1918 წელს ქართულ ენაზე.

48. მ. კელენჯერიძე – მენშევიკური საქართველოს მოკლე ისტორია, გამოცემულია ქ. ქუთაისში 1918 წელს ქართულ ენაზე.

49. ს. კაკაბაძე – საქართველოს მოკლე ისტორია. გამოცემულია 1921 წელს ტფილისში, ქართულ ენაზე.

50. პ. იოსელიანი – „საქართველოსა და ქართველი ერის განადგურე-

ბა“. მენშევიკური გამოცემა, 1919 წელი, ტფილისი.

51. ი. ირემაშვილი – „რევოლუციის ტალღაში“. მენშევიკური გამოცემა, 1920 წელი ტფილისი, ქართულ ენაზე.

52. ს. ავალიანი – მსოფლიო ისტორიის სახელმძღვანელო. მენშევიკური გამოცემა 1920 წელი.

53. ნ. ნიკოლაძე – „ნაროდნაია ვოლიას პარტიასთან საღვთო, რაზმეულის მოლაპარაკება“. გამოცემულია პეტროგრადში.

54. ბ. იშხანიანი – „დიდი საშინელებანი ბაქოში 1918 წელს“. გამოცემულია ტფილისში 1920 წელს.

55. მენშევიკური საქართველოსადმი მიძღვნილი 1920 წელს პარიზული გამოცემის სხვადასხვა საზღვარგარეთული ლიტერატურა – სამი წიგნი, გამოცემულია ტფილისში. პირველი წიგნი ფრანგულ ენაზე.

56. პ. კროპოტკინი – „კომუნისმი და ანარქია“. გამოცემულია ტფილისში 1921 წელს ქართულ ენაზე.

57. ნ. რამიშვილი – „ისტორიული მატერიალიზმი“. გამოცემულია ტფილისში 1911 წელს ქართულ ენაზე.

58. ვ. ჩიქოვანი – „ჩვენი სოციალური საქმე“. გამოცემულია ტფილისში 1911 წელს ქართულ ენაზე.

59. ა. ბაბელი – „ქრისტიანობა და სოციალიზმი“. გამოცემულია ტფილისში 1911 წელს ქართულ ენაზე.

60. ს. ხუნდაძე – „მკვლევები და მფარველები“. გამოცემულია 1901 წელს ქართულ ენაზე.

61. ბ. იშხანიანი – სომხეთ-საქართველოს ანტაგონიზმის ეკონომიკური და საზოგადოებრივი საფუძვლები, გამოცემულია ტფილისში 1899 წელს რუსულ ენაზე.

62. ბ. ს. ესაძე – რუსეთის ურთიერთობა საქართველოსთან, გამოცემულია ტფილისში 1899 წელს რუსულ ენაზე.

63. რუსეთის ძველი რევოლუციონერები. გამოცემულია 1903 წელს უნევეკაში ქართულ ენაზე.

64. კ. ორგეიანი – „მუშათა კავშირები და მათი მნიშვნელობა“. გამოცემულია ტფილისში 1906 წელს ქართულ ენაზე.

65. „საქართველოს რუსიფიკაცია“ – გამოცემულია ტფილისში 1915 წელს ქართულ ენაზე.

66. კანდელაკი – „ქალთა სოციალური მდგომარეობა“ – გამოცემულია ტფილისში 1906 წელს ქართულ ენაზე.

67. ა. ლომთათიძე – „როგორ უნდა ავირჩიოთ ხალხის წარმომადგენლები“, გამოცემულია ტფილისში 1906 წელს ქართულ ენაზე.

68. ხ. ისმაცაშვილი – „საქმის კეთების დროა“ – გამოცემულია ტფილისში 1881 წელს ქართულ ენაზე.

69. ობოლი მუშა (ქართველი ემიგრანტი) – „წითელი ვარდი“ (ედვინება სახალხო გვარდიას), გამოცემულია ტფილისში 1920 წელს ქართულ ენაზე.

70. ვ. სტაროსელსკი – „კავკასიური დრამა“ (ქ. ბაქოში 1906 წელს ბრძოლის შესახებ), გამოცემულია მოსკოვში რუსულ ენაზე.

71. ლ. დელინკერი – „საუბარი სოციალიზმის შესახებ“ – გამოცემულია ტფილისში 1906 წელს ქართულ ენაზე (რუსულიდან თარგმნილი).

72. ვინ განი – „მიმდინარე ომი და სოციალ დემოკრატია“ – გამოცემულია ქუთაისში 1916 წელს ქართულ ენაზე.

73. ი. მაქსიმოვი – „მარქსიზმის შესახებ“ – გამოცემულია 1906 წელს ტფილისში ქართულ ენაზე.

74. ანჩინი – „ერი და ჩვენ“ – გამოცემულია 1915 წელს ტფილისში, ქუთაისში ქართულ ენაზე.

75. ჭიჭინაძე – „საქართველოს გაერთიანების გამო“ – გამოცემულია ტფილისში 1907 წელს ქართულ ენაზე.

76. „მუშები და პოლიტიკური წყობილება რუსეთში“ – გამოცემულია 1902 წელს ტფილისში ქართულ ენაზე.

77. მ. კრონკოლი – „1871 წლის კომუნა“ – გამოცემულია 1902 წელს ქუთაისში ქართულ ენაზე.

78. გიონ საგანელი – „დრუმი“ – ანტიბოლშევიკური ლექსების მენშევიკური გამოცემა, ტფილისში 1921 წელს ქართულ ენაზე.

79. ს. ავალიანი – „გლეხთა საკითხი ამიერკავკასიაში“ – გამოცემულია ოდესაში 1912 წელს რუსულ ენაზე.

80. მისივე – „ნარკვევი გლეხთა საკითხზე“ – გამოცემულია ოდესაში 1913 წელს.

81. კ. გოცირიძე – „გლეხთა მდგომარეობა ამიერკავკასიაში“ – რუსულ ენაზე, გამოცემულია ტფილისში 1904 წელს.

82. 1921 წლის მენშევიკური კალენდარი – გამოცემულია ქართულ ენაზე ტფილისში.

83. გაზეთი „უკრაინსკაია ნაროდნაია რესპუბლიკა“ უკრაინის სამხარეო საბჭოს ორგანო ამიერკავკასიაში“, 25/II-18.

84. გაზეთი „უკრაინსკიე ვესტი“ – 5/V-17 (ამიერკავკასიაში).

85. გაზეთი „დენ პოეზიი“ – მენშევიკური გამოცემა.

86. ჟურნალი „ზემლია“ – 1/XI-1917.

ჩამოთვლილ გამოცემათა გარდა აღმოჩნდა უამრავი წიგნი, რომლებიც ჩამორთმევას ექვემდებარება.

ყველა ჩამორთმეული წიგნი ჩაბარდა საქართველოს სსრ შინსახკომს, რაზეც შედგენილია ეს აქტი.

სამი პირის ხელმოწერა.

აღნიშნული წიგნები გადავათვალიერეთ, სისწორეს ვადასტურებთ და ხელს ვაწერთ.

ცნობა

06. 03. 91 წ.

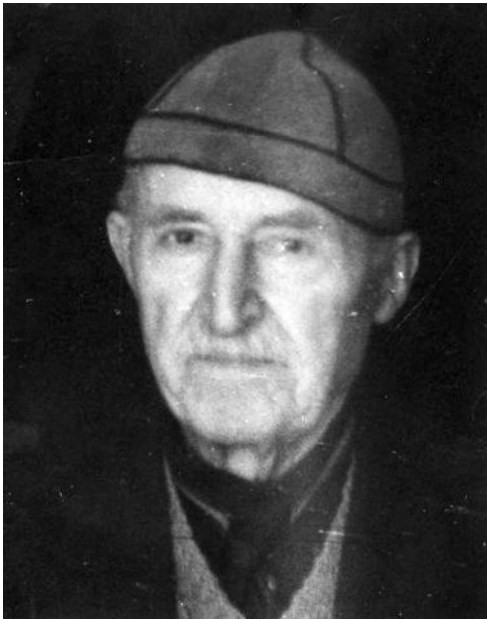
ქ. თბილისი.

მოქ. აკაკი პავლეს ძე წერეთელი, დაბადებული 1904 წ. საქართველოს შინსახკომის სამხედრო ტრიბუნალის 1941 წ. 11 დეკემბრის განაჩენით ცნობილი იქნა დამნაშავედ საქართველოს სსრ სსკ-ს 58-10 მუხ. II ნაწ. და მიესაჯა 10 წ. თ/აღკვეთა.

სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოს სამხედრო კოლეგიის 1957 წლის 9 აპრილის განჩინებით საქმე ა. პ. წერეთლის ბრალდებაზე შეწყდა წარმოებით და მოქ. აკაკი პავლეს ძე წერეთელი რეაბილიტირებულია.

*სახელმწიფო უშიშროების
ორგანოებში
გამოძიებასა და მოკვლევაზე
ზედამხედველობის
განყოფილების უფროსი
ვ. ს. გელაშვილი.*

ბუკინისტური და იზვიათი წიგნები

ცნობილი ქართველი მწიგნობრის, ლიტერატურათმცოდნის, ბიბლიოფილისა და პოეტის აკაკი პავლეს ძე წერეთლის მემუარული ხასიათის წიგნის მასალებში აღმოჩნდა საყურადღებო ნაშრომი **„თბილისელი ბუკინისტებისა და ანტიკვარულ – იშვიათი წიგნების ისტორიის შესახებ“**. ნაშრომში მოყვანილი ბევრი ლიტერატურული ფაქტი, ვფიქრობთ დააინტერესებს ჩვენს მკითხველს, ამიტომაც გადავწყვიტეთ აკაკი წერეთლის მოგონებათა სქელტანიანი ნაშრომიდან საერთო სათაურით „არც მეტი, არც ნაკლები“ ერთი ნაწილი გამოვაქვეყნოთ ჟურნალ „სიტყვაში“.

X X X

საქართველოს პროფსაბჭოსთან არსებული გამომცემლობა „შრომა“-დან 1929 წელს გადამიყვანეს საქართველოს სახელმწიფო გამომცემლობაში ჯერ კიდევ მაშინ, როდესაც „სახელგამის“ გამგეობა მოთავსებული იყო „საქწიგნის“ დღევანდელი პირველი მალაზიის (საოპერო თეატრის პირდაპირ) ერთ დარბაზში მარცხენა მხარეს.

იმ დროს ყალიბდებოდნენ ახალ-ახალი დაწესებულებები, იზრდებოდნენ, ფართოვდებოდნენ, ზრდას ვერც „სახელგამი“ ასცდებოდა, ის უკვე ველარ ეტეოდა ერთ დარბაზში.

სახელგამის გამგეობას გამოეყო ამავე შენობის მეორე სართული მთლიანად /სადაც ამჟამად პოლიკლინიკაა მოთავსებული/. რამდენიმე წლის შემდეგ ეს შენობაც აღარ კმაროდა „სახელგამისთვის“ და მას გამოეყო საქართველოს უკანასკნელი მეფის გიორგი მეტორმეტის ვაჟის ერეკლეს ორსართულიანი შენობა სულხან-საბა ორბელიანისა და კიროვის ქუჩების კუთხეში /ახლა იმ შენობაზე დაშენებულია მესამე სართული/.

რამდენიმე წლის შემდეგ კი დაისვა მთავრობაში საკითხი წიგნის სასახლის აგების შესახებ.

წლების მანძილზე მე სახელგამში ბევრ თანამდებობაზე ვიმუშავე, რიგითი მუშაკიდან გავხდი „სახელგამის“ ცენტრალური ბაზის დირექტორი, „სახელგამთან“ ჩამოყალიბებული „საქწიგ-

ნის“ ღირექტორის მოადგილე, გამოყოფის შემდეგ რესპუბლიკური გაერთიანება „საქწიგნის“ მმართველი, უღანაშაულო დაპატიმრების წინა წელს კი ანტიკვარ-ბუკინისტური წიგნის ბაზის ღირექტორი.

რადგან ამ წერილის მიზანი სწორედ ის არის, რომ მიხდა მოკლედ გაგაცნოთ ბუკინისტებისა და ანტიკვარულ-ბუკინისტური წიგნით ვაჭრობის საქმიანობა, პირდაპირ გადავალ ამ საკითხზე.

წინასწარვე უნდა ითქვას, რომ ბუკინისტებისაგან დიდად არიან დავალებულნი ჩვენი გამოჩენილი მწერლები: იოსებ გრიშაშვილი, დიდი გალაკტიონი, გოგლა ლეონიძე, სანდრო შანშიაშვილი, სიკო ფაშალიშვილი, ვალერიან გუნია, ჩვენი საამაყო ისტორიკოსები: ივანე ჯავახიშვილი, ექვთიმე თაყაიშვილი, მოსე ჯანაშვილი და სხვანი.

სემინარიისა თუ სხვა სასწავლებლების მოწაფეობა საჭირო წიგნების შოვნასა და შექენას მხოლოდ მათთან ახერხებდნენ.

მათ გასული საუკუნის უკანასკნელი მეოთხედიდან, ჩვენი საუკუნის შუაწლებამდე დიდი სამსახური გაუწიეს საქართველოს.

კლასიკური განათლების არმქონემ, მაგრამ ბუნებრივი ალლოთი და ნიჭით უხვად დაჯილდოებულმა სამშობლოს უზომოდ მოყვარულმა, უსახსრო, უფულო ადამიანმა ზაქარია ჭიჭინაძემ რამდენიმე შესანიშნავი ქართული ძეგლის გამოცემა შეძლო, მისი ქველმოქმედება და ერისკაცობა ვისთვის აღარ არის

ცნობილი.

იოსებ იმედაშვილმა ბევრი რამ გააკეთა საქართველოს კულტურული ცხოვრების წინსვლისათვის თავისი წიგნის მაღაზიით, რომელსაც ის „საწიგნობელს“ ეძახდა, სხვადასხვა წიგნების გამოცემით, ჟურნალ „თეატრი და ცხოვრებით“. თუმცა არც მას ჰქონია კლასიკური განათლება, მაგრამ ბევრ აკადემიკოსზე მეტად დაეხმარა სამშობლოს.

ის ფაქტიც ბევრის მეტყველია, რომ გამოცემლობა „სორაპანას“ და სტამბის პატრონმა მიხა გაჩეჩილაძემ იმ დროს დამწყები პროექტის იოსებ გრიშაშვილის პირველად დაბეჭდილი ლექსები მოჰფინა საქართველოს.

ამ ღვაწლმოსილ ადამიანზე არაფერი ღირსეული არ დაწერილა, გარდა განსვენებული მკვლევარის ლეევან ასათიანის ნაშრომისა „პატარა შოველი“, სადაც მოკლედ და მოთხრობილი ზაქარია ჭიჭინაძის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის შესახებ.

პროფესორ ივანე ლოლაშვილს თავის წიგნში „ოცი წელი გოგლა ლეონიძესთან“, მერანი, 80წ. გ. 26-30/ მხოლოდ ოთხიოდ ფურცელი აქვს დაბეჭდილი, თანაც ზოგი უზუსტობის შემცველი ადგილებიცაა თბილისის ბუკინისტების შესახებ.

ასევე საქვეყნოდ ცნობილი მოღვაწის იოსებ იმედაშვილის მოგონებებში „ჩემი ცხოვრების წიგნი“ გარკვეული ადგილი ეთმობა ზაქარია ჭიჭინაძეს და მის მოღვაწეობას.

მე, როგორც წიგნის აღიარებული სპეციალისტი, თბილისის ყველა

ბუკინისტს პირადად და ახლო ვიცნობდი. მათგან შექმნილი უამრავი უნიკალური წიგნი ამკობდა ჩემს პირად ბიბლიოთეკას.

მათი სავაჭრო ადგილების განლაგება რუსთაველის გამზირის მხრიდან ასე გამოიყურებოდა: პირველად იყო ივანე სამადაშვილის სავაჭრო, მერე სოსიკო მერკვილაძის, არშაკ მერაბოვის, კუმუხა ბრინძიანის, ყოფილი გამომცემლის და მესტამბის მიხეილ გაჩეჩილაძის მაღაზიები.

მოპირდაპირე მხარეს კომუნართა ბაღში კეცხოველის ძეგლის ცოტა ქვემოთ ერთ მრგვალ ჯიხურში ვაჭრობდა სუმბათ გორგაძიანი.

იმავე ჯორჯაძის ქუჩის ბოლოს ძნელაძის ქუჩის ქვეშ, კომუნარების ბაღთან ჩასახვევში მიწაში იყო რამდენიმე დარაბა, რომელთაგან ერთი განაპირა ეკავა წერა-კითხვის სრულებით არმცოდნე ვინმე კაჭარტუროვს, რომლის ვიტრინა იყო კომუნარების ბაღის რკინის ღობის ცემენტის საყრდენი. იგი აქ გამოფენდა წიგნებს, ვაჭრობდა, საღამოს კვლავ დარაბაში შეალაგებდა, ასე იყო ყოველ დღე.

კომუნარების ბაღის ბოლოს იმ სახლის ალაყაფის კარებში, რომელსაც ახლაც ამშვენებს ოთხი ბიუსტი, ლამაზად გამოძერწილი მამაკაცისა, ვაჭრობდა წიგნის კარგად მცოდნე ბუკინისტი პიჩკოვი.

ზაქარია ჭიჭინაძისა და იოსებ იმედაშვილის წიგნების სავაჭროები ჩემი თბილისში გადმოსვლის დროს, 1923 წელს მე აღარ მინახავს, ორივე უკვე მოხუცებულობის ასაკში სხვა

საზოგადოებრივი საქმიანობით იყვნენ დაკავებულნი.

ბუკინისტებთან მუდამ ხალხმრავლობა იგრძნობოდა, ვის არ შეხვდებოდი აქ. სტუდენტობა და ზედა კლასების მოწაფეობა ხომ ბევრზე ბევრი იყო.

დადგა დრო და დაისვა საკითხი ბუკინისტური წიგნით კერძო ვაჭრობის ლიკვიდაციის შესახებ. მათ ვაჭრობის პატენტს აღარ აძლევდნენ.

ღრმად მოხუცი დიდად ღვაწლმოსილი ზაქარია ჭიჭინაძის შუამდგომლობით, ფილიპე მახარაძის განკარგულებით, რომელიც ზაქარიას ბრწყინვალე წარსულისათვის დიდ პატივს სცემდა, კიდევ ორი წლით მიეცა მათ ვაჭრობის პატენტი.

1930 წლიდან საბოლოოდ აიკრძალა ბუკინისტური წიგნით კერძო ვაჭრობა.

ბუკინისტური წიგნის ბაზრიდან გავიდნენ: სოსიკო მერკვილაძე, სუმბათ კორგაძიანი, კუმუხა ბრინძიანი, კაჭარტუროვი და პიჩკოვი. დარჩნენ ივანე სამადაშვილი და მისა გაჩეჩილაძე, მათ თავიანთ ადგილებზე – გაჩეჩილაძემ მაღაზიაში, ხოლო სამადაშვილმა მაღაზიის ეზოში, სათანადო პატენტის მიღებით მოაწყვეს საამკინძაო სახელოსნოები და შენიღბულად წიგნებითაც ვაჭრობდნენ.

ხალხმა მიაშურა ბაზარს, დღევანდელი კიროვის საკოლმეურნეო ბაზრის /მაშინ ღია ბაზარი იყო/ ბოლოს ვანქის ქუჩაზე რა წიგნს და რა მყიდველს არ შეხვდებოდა კაცი. სწორედ ამიტომ გოდებდა წიგნის უზომოდ

მოყვარული მგოსანი იოსებ გრიშაშვილი:

„ქვევით ბაზარზე, კვირა
დღით ვანქთან,
მტვრიან ქუჩაში, დამპალ ჰავაზე,
წონით ვიყიდე ექვსი გირვანქა,
შოთა, აკაკი და ჭავჭავაძე“.

არ ჩანდა ორგანიზაცია, რომ ანტიკვარულ-ბუკინისტური წიგნით ვაჭრობის საქმე მოეგვარებინა, ეს საქმე რომელიმე გამომცემლობისათვის დაექვემდებარებინა.

მე ვგრძნობდი ამ საქმის მოგვარების აუცილებლობას, ეს უსათუოდ საჭირო საქმე იყო. ანტიკვარულ-ბუკინისტური წიგნის ადგილს ახლად გამოცემული წიგნი ვერასოდეს დაიჭერდა. ხშირ შემთხვევაში ახალი გამოცემის მეცნიერულად დამუშავებისათვის, მისი წინა გამოცემები აუცილებლად საჭირო იყო მათი შინაარსობრივი ცვლილების, პოლიგრაფიული მონაცემების, ქალაქის ხარისხის, წიგნის ზომის, ტირაჟის თუ გამოცემის დროის დადგენის მიზნით. ანტიკვარულ-უნიკალური წიგნის აუცილებელ საჭიროებაზე ხომ ლაპარაკიც ზედმეტია.

მე ამ მიზნით რამდენჯერმე მოვიარე რუსეთის ბევრი ქალაქი. ბოლო მგზავრობის დროს, 1934 წელს, ერთად ვიმგზავრეთ ლენინგრადამდე მე, იოსებ გრიშაშვილმა და თბილისელმა მხატვარმა ქალმა თამამშევამ.

ვსწავლობდი ბუკინისტური წიგნის საქმეს, შევიძინე კატალოგები: სიცინის, სმირდინის, ვოლფის, ნეკრასოვის, მარქსის, ბროკჰაუზ-ეფრონისა და მრავალი სხვა ავტორის.

წიგნის საქმის ზედმიწევნით მცოდნემ ბუკინისტური წიგნის საქმეც მალე ავითვისე და სათანადოდ არგუმენტირებული მოხსენებით წარვდექი „სახელგამის“ გამგეობის თავმჯდომარის ბარონ ბიბინეიშვილის წინაშე. მან გულდასმით მომისმინა, მაგრამ ცივზე-ცივი უარით გამომისტუმრა, ახლაც მახსოვს მისი პასუხი: „ახალი გამოცემებით საწყობები პირთამდე სავსეა, სულ საწყობებში ვართ გამოცემების მოსათავსებლად და ახლა, რომ ძველი წიგნები შევიძინოთ, ვინ რას იტყვის?“. დაწყებული ბრძოლა ჯერ კიდევ არ მიმჩნდა წაგებულად, რამდენიმე დღის შემდეგ „სახელგამის“ კომერციული დირექტორის, წიგნის საქმის დიდი მცოდნის, მოსკოვში აღზრდილი და იქვე მცხოვრები /მან არა ერთ წიგნის მცოდნესთან გამატანა ბარათი მოსკოვსა და ლენინგრადში/ გიორგი ილარიონის ძე ლორთქიფანიძესთან და „სახელგამის“ მხატვრული ლიტერატურის განყოფილების გამგე ნიკოლო მიწიშვილთან ერთად /ესენი ორივე დიდად დაინტერესებული იყვნენ ამ საქმის მოგვარებით/ შევედით ბარონთან, რომელმაც კვლავ ცივი უარით გამოგვისტუმრა.

მე ისევ არ ვეშვებოდი ბრძოლას, საჭირო იყო საქმის მოგვარება. მოულოდნელად ბარონ ბიბინეიშვილი გადაიყვანეს საჯარო ბიბლიოთეკის დირექტორად, მის ადგილას კი დანიშნეს გაზეთ „კომუნისტის“ ყოფილი რედაქტორი, უსპეტაკესი პიროვნება ნიკო დავითის ძე კიკნაძე.

მანაც ახალი გამოცემების ძალიან

ნელი რელიზაციის გამო უარი მითხრა. ბიბინეიშვილიც და კიკნაძეც მართლები იყვნენ ერთი მხრივ, იმიტომ რომ წიგნის რელიზაცია საშინლად დაბალი ტემპით მიდიოდა. მას იმ დროისათვის თავისი მიზეზები ჰქონდა, რომელთა ჩამოთვლა აქ საჭიროდ არ მიგვაჩნია, ისე დაბალი ტემპით, რომ წლობით ეწყო საწყობებში შტაბელები ისეთი ძვირფასი წიგნებისა, როგორიცაა მაგალითად, სტენდალის „წითელი და შავი“, მოპასანის „ფუნთუშა“ თუ „ლამაზი მეგობარი“, ფლობერის „ქალბატონი ბოვარი“, ბოკაჩიოს „დეკამერონის“ ორივე ტომი და მრავალი სხვა, ასევე ჩვენი თანამედროვე ქართველი და რუსი ლიტერატორების ნაწარმოებები თუ კლასიკოსთა ქმნილებები.

საქმე იქამდე მივიდა, რომ საჭირო გახდა რუსეთიდან მოგვეწვია წიგნის გამავრცელებელი ვინმე ვიშემირსკი, რომელმაც დიდძალი ლიტერატურის გავრცელება შეძლო და სოლიდური თანხაც მიიღო კუთვნილი პროცენტების სახით.

ვიშემირსკიმ ისიც არ იკმარა და საჭირო გახდა მუშა-მოსამსახურეებზე წიგნების ნისიად გაცემა. ამ საქმეს ხელმძღვანელობდნენ კარგი მწიგნობარი ანდრო შილაკაძე და ვერა მაღალაშვილი. სახელმწიფოსათვის სასურველი შედეგი მაინც ვერ იქნა მიღწეული.

ახლა კი საოცრება ხდება. საჭირო წიგნის შოვნა თითქმის შეუძლებელია და ბევრგან მსმენია საზოგადოებაში, დამახინჯებულ ფასად წიგნის შეძენის შესახებ, წიგნზე ასეთი დიდი

მოთხოვნილება ბუნებრივი, კანონზომიერი და გასაგებია, მაგრამ რა ქნას წიგნის იმ მოყვარულმა, რომელმაც წლების მანძილზე დიდი რუდუნებით შექმნა თავისი პირადი ბიბლიოთეკა. თუ ამგვარმა პიროვნებამ საჭირო წიგნი ვერ შეიძინა, საკუთარ ბიბლიოთეკას ვერ მიუმატა, ბიბლიოთეკა ხომ დაპატარავდება, გაიყინება, შეიძლება ითქვას მოკვდება. ეს ცხოვრებისეული საკითხიც კი მოგვარებას საჭიროებს, რათა გამონახული იქნას საშუალება საზოგადოებრიობის წევრების საჭირო წიგნებით დაკმაყოფილების შესახებ.

რა თქმა უნდა, საჭიროა აღინიშნოს რომ ბიბინეიშვილი და კიკნაძე არ იყვნენ მართლები, როცა ანტიკვარულ-ბუკინისტური წიგნების მნიშვნელობა სათანადოდ არ შეაფასეს. უამრავი უნიკალური წიგნი ილუპებოდა პარკებით მოვაჭრეთა ხელში. მაშინ ყველა ბაზარზე იყიდებოდა ნაბეჭდი ქალაქისაგან შეკოწიწებული პარკები. ადამიანს გული მოგიკვებოდათ, როდესაც მარი ბროსეს, ნიკო მარის, ვახუშტი ბატონიშვილის, დავით ჩუბინაშვილის, ავქსენტი ცაგარელის, ალექსანდრე ხახანაშვილის და სხვათა ეროვნული, მეტად საჭირო წიგნებიდან ამოხეულ ფურცლებს ნახავდით პარკებად შეკოწიწებულს. ილუპებოდა ძველი პერიოდული გამოცემების უსაჭიროესი გაზეთები თუ ჟურნალები.

ბრძოლას კვლავ განვაგრძობდი. ვფიქრობდი ყველა ბაზარზე შემიძინა ამ გულსაკლავად დახეული ძვირფასი წიგნების თუ პერიოდული გამოცემების ფურცლებიდან შეკოწიწებული

პარკები, დამეშალა, დამესათაურებინა და თხოვნით მიმემართა განსახკომისათვის /მაშინ ასე ეწოდებოდა/ ან ზემდგომი ინსტანციებისათვის, მაგრამ საქმე სულ სხვანაირად წარიმართა.

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორად დაინიშნა – ორაგველიძე, ჩვენთან „სახელგამში“ მომუშავე მისმა ძმამ დავითმა იცოდა ამ საქმისათვის დიდი ხნის ბრძოლის ისტორია და მიიჩნია, ვინაიდან ანტიკვარულ-ბუკინისტური წიგნის ყველაზე დიდი მომხმარებელი არის და იქნება თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, რექტორთან შევიდეთ და მოველაპარაკოთო.

ორიოდე დღის შემდეგ შევხვდით რექტორს, დავითმა წარმადგინა მასთან, მე გაგაცანი მოსვლის მიზეზი და ამ დარგში არსებული მდგომარეობაც.

ამდენი ხნის მანძილზე უარყოფილი საქმე იმ დღესვე გადაწყდა, მხოლოდ საქმეს ისევ თქვენ უნდა უხელმძღვანელოთ, რათა ჩვენ ხალხი საბეზარი არ გაგვიხდესო, – განაცხადა რექტორმა, – აქ დიდი ცოდნა და გამოცდილება აუცილებლად საჭიროაო.

მე მაშინ უკვე „საქწიგნს“ ვხელმძღვანელობდი, მაინც უყოყმანოდ მივეცი დასტური. ამის შემდეგ გამოიძახა თავისთან უნივერსიტეტის გამომცემლობის მაშინდელი დირექტორი, მეტად ნათელი გონების პატრონი ვარლამ მიქაძე და მას დაავალა ამ საქმის დროული მოგვარება.

მიქაძემ საქმე გულთან მიიტანა, შეუთანხმდა პრორექტორს სამეურნეო დარგში და გამოყოფილ იქნა საკმაოდ ფართო და ნათელი შენობა ვერის ბა-

ზრის პირდაპირ, სადაც მერე აგებულ დიდ შენობაში მოთავსდა საქწიგნის მე-5 მალაზია.

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ანტიკვარულ-ბუკინისტური წიგნის მალაზიის გამგედ უყოყმანოდ დავნიშნე სასწაული კაცი ივანე სამადაშვილი. სასწაულს იმიტომ ვუწოდებ, რომ ამ კაცს არავითარი კლასიკური განათლება არ ჰქონდა, მაგრამ ნაკითხობისა და თავისი ზღაპრული მეხსიერების გამო, შეეძლო ნებისმიერი წიგნი დაესურათხატებინა მკითხველისათვის, იცოდა სად, როდის იყო გამოცემული ან რამდენი ტირაჟით, ხშირად ამა თუ იმ სურათსაც დაუსახელებდა, რომელ გვერდზე იყო, იცოდა რომელ მკითხველს რა წიგნი სჭირდებოდა, მოკლედ ზედმიწევნით იცოდა წიგნის ყადრი და ფასი.

კონსულტანტად მივიწვიეთ მათემ-ატიკოსი და ფილოლოგი, ევროპული ენების მცოდნე, პეტერბურგის უნივერსიტეტში განსწავლული სუმბათ ლოცოვევი, სურამში დაბადებული და გაზრდილი, მშვენიერი ქართული ენით მოლაპარაკე.

მალაზიის შიგნით და გარეთ შეკეთება-შეღებვის შემდეგ რჩებოდა მხოლოდ წიგნის თაროების და ინვენტარის საკითხი. დრო კი არ ითმენდა, უამრავი ხალხი მოდიოდა მალაზიაში, რათა მათი წიგნები შეეძინათ, ტოვებდნენ მისამართებს და ითხოვდნენ საქმის დაჩქარებას.

ამ დროს მოხდა მეტად ხელსაყრელი შემთხვევა, კიროვის ქუჩაზე მდებარე რეზინოგასაღების საფირმო მალაზია დაიხურა და ის მშვენიერი

ლამაზად გაფორმებული კარადები ბალანსიდან ბალანსზე გადმოგვეცა, კარადები სწორედ წიგნის თაროს ზომისანი იყვნენ და არავითარ შეკეთება-გადაკეთებას არ საჭიროებდნენ და რაც ხელოსნებს ორი-სამი თვე უნდა ეკეთებინათ, სულ ორ-სამ დღეში მოგვარდა.

მაღაზიაზე აბრის გაკეთებისთანავე, რომელზეც სულ სამი სიტყვა ეწერა „ანტიკვარულ-ბუკინისტური წიგნი“, იგივე რუსულად, მაღაზია ხალხით გაივსო. მოჰქონდათ და მოჰქონდათ წიგნები, რომლებიც წიგნის საქმეში ათეული წლების მანძილზე მომუშავე ადამიანს თვალთაც არ ჰქონდა ნანახი. და რა უნიკალურ წიგნს არ შეხვდებოდით იქ. საკვირველი იყო, რომ საზღვარგარეთ, მონტობანსა, კონსტანტინოპოლსა და მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში გამოცემული წიგნებიც მოჰქონდათ. მიღება-გაფორმებას ვეღარ ასწრებდნენ პირველ ხანებში მაინც და ამიტომ ორი-სამი სტუდენტი მუდამ ეხმარებოდა თანამშრომლებს. ისინი თავისუფალ დროს და საღამოს საათებში მუშაობდნენ და მიღებულ გასამრჯელოს დიდ დახმარებად თვლიდნენ. ახლად დაფუძნებული მაღაზია ყველა ოპერაციისათვის უკვე მზად იყო 1935 წლის აგვისტოს დამლევს. წიგნების შესაძენად დადგენილი თანხის ლიმიტის რამდენიმეჯერ გაზრდაც გახდა საჭირო.

რამ განაპირობა ასე მასობრივად ამდენი უნიკალური წიგნის თუ პერიოდული გამოცემების მოსახლეობიდან მოზღვაება? პასუხი მოკლეა: შესაძენ ფასთა სხვაობამ. კერძო ბუკინისტები წიგნებს იძენდნენ მეტად დაბალ ფასებში,

როგორც ამას თავის ზემოთ მოხსენიებულ წიგნში აღნიშნავს პროფესორი ი.ლოლაშვილი, ახალ მაღაზიაში კი იძენდნენ მთავრობის დადგენილი ნიხრის მიხედვით, რაც მოსახლეობისათვის ხელსაყრელი იყო. საქართველოს განსახკომში ჩვენს მიერ წარდგენილ წინადადებაზე ნებართვის მიღების შემდეგ გასაბჭოებამდე არსებულ ყველა სკოლის ძველი, მათთვის უკვე გამოუსადეგარი წიგნადი ფონდი შეცვლილი იქნა თანამედროვე ლიტერატურით, თანახმად მათი შერჩევისა და შექმნილი ახალი სიტუაციისა.

ამავე წესით წიგნების დიდი ფონდი მივიღეთ იმ დროს საქართველოში მდგარი ქართული ჯარის ნაწილებიდან.

ყველა ამ წიგნით მათი დამუშავების შემდეგ მარაგებოდა პირველ რიგში სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფუნდამენტური ბიბლიოთეკა, მასთანვე არსებული სტუდენტთა საფაკულტეტო სამკითხველო-ბიბლიოთეკები, შემდეგ საჯარო ბიბლიოთეკა. პუშკინის სახელობის პედინსტიტუტი ძირითადად, ანტიკვარულ-ბუკინისტური წიგნებით დაკომპლექტდა ისტორიული ბიბლიოთეკა, რომელიც მაშინ წმინდა ბარბარეს ეკლესიის მახლობლად მდებარეობდა. დიდძალი წიგნი მიჰქონდა ბიბკოლექტორს /ის ჯერ ისევ რუსთაველის გამზირზე იყო მოთავსებული/ თავისი ქსელის ადგილობრივი თუ რაიონული ბიბლიოთეკებისათვის.

შემდეგ საჭირო გახდა დევექტიანი /ფურცელნაკლული/ წიგნების შეძენაც კი, რამაც გაამართლა. ხშირად ორი წიგნისაგან ღებოდა – ივსებოდა ერთი,

ხშირად სამი-ოთხისგან ერთი მთლიანი გამოდიოდა. ამ და სხვა წიგნებს, რომლებიც აკინძვას საჭიროებდნენ, სათანადო ხელშეკრულების საფუძველზე ბარდებოდა საჯარო ბიბლიოთეკის საამქინძაო სახელოსნოს, სადაც გამგედ მუშაობდა თბილისში დაბადებული და თბილისშივე აღზრდილი, სულით და გულით გაქართველებული უკრაინელი ვლადიმერ სოზოტენკო, კარგი სპეციალისტი და კარგი ადამიანი. ის ჩვენ დაკვეთებს მალე და მაღალხარისხიანად აკეთებდა, ათასობით აშკარა სიკვდილს გადარჩენილი წიგნი ბარდებოდა სათანადო ბიბლიოთეკებს.

ვამოწმებდით ნაბეჭდი ქალაქით ნაკეთებ პარკების მოვაჭრეთა მარაგს. სულით და გულით მიხაროდა, რომ არსებული სავალალო მდგომარეობა სულ უფრო და უფრო მცირდებოდა, ბოლოს კი სავსებით მოისპო. აღარსად იყო ამა თუ იმ უძვირფასესი წიგნის ფურცლებისაგან შეკოწიწებული პარკები.

1938 წლის ზაფხულში თბილისის საკანალიზაციო ტრესტის კომისიამ გამოაცხადა, რომ ვერის უბანში არსებული ერთსართულიანი შენობა უნდა აღებულიყო ბელინსკისა და მიმდებარე ქუჩების ნიაღვარგამტარი კოლექტორის ასაგებად.

ამიტომ მაღაზია გადატანილი იქნა მელიქიშვილის ქუჩაზე №13-ში, სადაც ახლა „საქწიგნის“ სამედიცინო წიგნების მაღაზიაა და სადაც ჩვენი დიდი თხოვნითა და მცდელობით კვლავ გახსნილია ბუკინისტური წიგნის საკომისიო მაღაზია.

მალე ამავე საქმეზე სამუშაოდ მიმიწვია „საბლიტგამის“ გამგეობამ, შეთავსება - კონსულტირების წესით გამაფორმეს თავმჯდომარის მოადგილედ, ჩემს მოადგილედ კი დაამტკიცეს ყოფილი მესტამბე, წიგნის საქმეში კარგად გათვითცნობიერებული მოხუცი ასლან კალანდაძე. გამოგვიყო ფართო, ნათელი, კარგი დარბაზი, ასევე ნათელი ვიტრინებით რუსთაველის გამზირზე მდებარე სახლში ელბაქიდის დაღმართის მხრიდან, უკვე გამზადებული წიგნის სახლისათვის საჭირო ყველა მოწყობილობა, ვინაიდან აქ აღრე იყო „სახელგამის“ ტექნიკური წიგნის მაღაზია.

სპეციალისტების მიერ დაწყებული საქმე მალე აეწყო და მუშაობა გაძლიერდა, ფართო ვიტრინა ყოველთვის უნიკალური წიგნებით ივსებოდა და იცვლებოდა.

იმ წლებში საქალაქო ყველა სახეობის ტრანსპორტი ელბაქიდის დაღმართით მიმოდინებდა. ერთ საღამოს მანქანის ფანჯრიდან დავინახე „სახელგამის“ თავმჯდომარე ნიკო კიკნაძე განათებული ვიტრინის წინ იდგა და წიგნებს გულდასმით ათვალიერებდა.

რამდენიმე დღის მერე ისევ ამავე მდგომარეობაში დავინახე, ის უნივერსიტეტის წინ ცხოვრობდა, ამ აღმართის ამოვლა და ფეხით სახლამდე მისვლა უყვარდა.

ერთ დღეს სახელგამის ბაზის წინ დაფიქრებით მიმავალს შემხვდა ცნობილი გამომცემელი ნიკო კიკნაძე. მოსალმების და ხელის ჩამორთმევის შემდეგ მან ვაჟკაცურად მითხრა „მე შენთან დამნაშავე ვარ, სრულიად მარ-

თებული თხოვნა სწორად ვერ შევაფასე, – შევცდი, შენ ისევ „საქწიგნს“ დაუბრუნდი და ამ დიდ საქმეს ხელმძღვანელობ, კარგია, ყველას ასე რომ უყვარდეს საკუთარი საქმე, ქვეყანა უფრო სწრაფი ნაბიჯებით წავიდოდა წინ“.

მალე „საბლიტგამის“ მალაზია „სახელგამის“ მალაზიად გადაკეთდა, მალაზიაც გარდაიქმნა ანტიკვარულ-ბუკინისტური წიგნის ბაზად და დაექვემდებარა ბუკინისტური წიგნის მალაზიები: პუშკინის №11, რუსთაველის №40, მარჯანიშვილის №14 და კიდევ რამდენიმე სხვა ადგილას.

პუშკინის ქუჩაზე მდებარე მალაზია გაფართოების მიზნით გადმოტანილ იქნა რუსთაველის გამზირის №44 შენობაში, სადაც ახლა „საქწიგნის“ ხელმოწერითი წიგნის №31 მალაზიაა. ყველა ამ მალაზიას განაგებდნენ წიგნის მოყვარული და წიგნის საქმის კარგად მცოდნენი: მიხეილ კოფმანი, პლატონ კიკნაველიძე, დიმიტრი ესე-ბუა, ვასილ დიომინი და სხვები.

ამავე დროს გაიხსნა ბუკინისტური წიგნის მალაზია გამომცემლობა „ფედერაციასთან“, რომელსაც ჩვენი გამოჩენილი ბელეტრისტის კონსტანტინე ლორთქიფანიძის ძმა ვალიკო ლორთქიფანიძე ხელმძღვანელობდა, წიგნის კარგი მცოდნე და განვითარებული პიროვნება. მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობასთან არსებულ ბუკინისტური წიგნის მალაზიას ხელმძღვანელობდა ძველი მწიგნობარი მიხეილ კაკაბაძე. ეს მალაზია რუსთაველის გამზირის №19-ში მდებარეობდა.

ქალაქის ამ ადგილებში ადგილობრივ მოსახლეობასთან ერთად პრო-

ფესორ -მასწავლებლები, სტუდენტები და ზედა კლასების მოსწავლეები, რაიონებიდან ჩამოსულები იყრიდნენ თავს და ყველა ერთნაირად იყო დაინტერესებული საჭირო წიგნის შოვნით.

თითქმის ყოველდღიური სტუმარი იყო მეტად სიმპათიური და ტკბილ-მოუბარი მოხუცი /ცხოვრობდა წიგნის ბაზის ახლოს მოსკოვის ქუჩაზე/ ბატონი თელო სახოკია. ყოველდღე მოვიდოდა, მიუჯდებოდა საწერ მაგიდას, უბის წიგნაკში ჩაიწერდა უკვე ნაპოვნ სიტყვას, შემდეგ ჩვენ მოგვმართავდა თავისებური ტკბილი ღიმილით: „აბა, თქვენ რა მიშოვეთ დღეისთვის, თუ კი რაღე იყო „ნაშოვნი“ შეჭკველად იყიდლა, ჩაიწერდა. ის მაშინ მუშაობდა ქართულ სურათ-ხატოვან თქმათა ლექსიკონის გამოცემაზე, რაც მერე გამოსცა საკმაოდ დიდი ტირაჟით და მალე საერთოდ გაქრა წიგნის ბაზიდან თუ მალაზიებიდან.

თბილისზე უზომოდ შეყვარებული იოსებ გრიშაშვილი ყველა ბუკინისტური მალაზიის მუდმივი სტუმარი იყო. ჩვენ ახლო მეგობრობა გვაკავშირებდა ჯერ კიდევ იმ წლებიდან, როდესაც მე გამომცემლობა „შრომაში“ ვმუშაობდი. სოსო გრიშაშვილი გამომცემლობის დირექტორმა პოეტმა შალვა აფხაიძემ გამაცნო, ეს გაცნობა გულწრფელ მეგობრობას დაედო საფუძვლად. ხოლო, როცა მისი საყვარელი წიგნების ბედ-იღბალი ჩემს ხელქვეითებზე იყო დამოკიდებული, ყოველდღიურად მიღებულ წიგნებს მათი დამუშავების შემდეგ პირველად მხოლოდ მას ვასინჯებდით. ახლაც თვალწინ მიდგას მისი გაცისკროვნებ-

ული, გახარებული სახე, როდესაც იმ წიგნს, იმ ჟურნალს თუ გაზეთის ნომერს იპოვნინდა, რომელიც მას უბის წიგნაკში ჰქონდა ჩანიშნული საშოვნელად. გრიშაშვილს არ იზიდავდა ბროკჰაუს-ევრონის თუ სხვა გამომცემელთა ოქროთი მოვარაყებული გამოცემები. შეძენილი წიგნების ღირებულება შეჯამდებოდა, ჩემი განკარგულებით ღირებულებას არ ვახდევინებდით, ანგარიშსწორება ხდებოდა მისი ძვირფასი ბიბლიოთეკის იმ ორეული თუ ზედმეტი წიგნებით, რომელთა განტვირთვაც იმ დროს მცირე მოცულობის ბინაში მოთავსებული ბიბლიოთეკისათვის ნაკლებ საჭირო იყო. აიღებდა სოსო გრიშაშვილი ქაღალდის მთელ ფურცელს და თავისი ლამაზი კალიგრაფიით დაწერდა:

თამასუქი:

მმართველს თავადი აკაკი წერეთლისა აძენი მანეთი თეთრით, თავისი მშვენიერ ხელწერით დაამოწმებდა და დაათარილებდა. დრო და დრო ამ „თამასუქების“ მიხედვით გზავნიდა მისი ბიბლიოთეკისათვის ზედმეტ წიგნებს ჩემი რომელიმე თანამშრომლის ხელით. მე სოსოს ვეხუმრებოდი, ყველა ამ თამასუქს შენს საიუბილეო კომისიას გადავცემ და სცენიდან გამოვაცხადებ, ვალი მიპატიებია მეთქი, რაზეც ის იღიმებოდა თავისი მომხიბლავი ღიმილით.

ასევე ხშირი სტუმარი იყო გოგლა ლეონიძე, მას ყოველთვის თან ახლდა ყრმობის მეგობარი კახეთიდან, „სახელგამის“ საქმეთა მმართველი სოსო ჯეირანაშვილი. გოგლა იშვიათ წიგნებს იძენდა, როგორც თავისთვის ისე ლიტერატურული მუზეუმისთვის, რომლის ღირებულორადაც მაშინ

მუშაობდა.

ხშირად მოდიოდა პროფესორი გიორგი გეხტმანი, რომელიც საკუთარი ხელით შეარჩევდა უნიკალურ წიგნებს. ერთ ნაწილზე დაწერდა: თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფუნდამენტურ ბიბლიოთეკას, მეორე ნაწილზე დაწერდა თბილისის საჯარო ბიბლიოთეკას. მის მიერ შერჩეული წიგნების გატანა სასწრაფოდ ხდებოდა.

ეს საქმე ბატონ გიორგის სულაც არ ევალებოდა, მაგრამ მას ამოდრავებდა წიგნისა და საქმის უანგარო სიყვარული. ის ხომ პირველი ღირებულორი იყო თბილისის საჯარო ბიბლიოთეკისა და რამდენიმე წელს უძღვებოდა ამ ღიდ და მეტად კეთილშობილურ საქმეს.

ჩვენ კი ყოველთვის მაღლობას გვიცხადებდა უამრავი უნიკალური წიგნის გადარჩენისა და მათთვის კუთვნილი ადგილის მიჩენისათვის.

ხშირი, თითქმის ყოველდღიური სტუმარი იყო ღიდი მოქანდაკე იაკობ ნიკოლაძე. ის სამხატვრო აკადემიიდან ნელ-ნელა დაეშვებოდა, ბაზაში შევიდოდა, მაგიდაზე დალაგებულ მისთვის საინტერესო წიგნებს დაათვალიერებდა, ბევრ ჩვენთვის საჭირო კითხვაზე გვიპასუხებდა, გამოგვემშვიდობებოდა და პეროვსკაიას ქუჩით ნელ-ნელა წავიდოდა შინისაკენ. მე მასთან საუბარში მუდამ უხერხულობას ვგრძნობდი, რადგან ქანდაკების და მხატვრობის საკითხების სპეციალისტი არ ვიყავი, მაგრამ პასუხს თუ მსჯელობას მუდამ შემეშვებოდა, ალბათ ღიდსულოვნებით რომ გავემხნეებინე.

იყო ერთი შემთხვევა, რომელიც ჩემ სიცოცხლეში არ დამავიწყდება. სა-

მუშაოს დამთავრების შემდეგ წიგნებისათვის შევიარე ბაზაში, ვხედავ შემოდის ბატონი იაკობი. სკამი და ახალად მიღებული წიგნებით პატარა მაგიდა მართევს. გადაათვალიერა, ორი წიგნის შენახვა ითხოვა, ხვალ ჩვენი ბიბლიოთეკარი ქალი წაიღებსო. მერე გარეთ გამოვედით, ვფიქრობ გამოვეთხოვო და შინ წავიდე-მეთქი, მაგრამ მკლავი-მკლავში გამიყარა და დინჯად მითხრა: „ასე წავიდეთ, შენ ხომ ვაკეში ცხოვრობ“. რაღას ვიტყვოდი, თუმცა უხერხულად ვიგრძენი თავი, რომ დიდ ხელოვანთან ასე „ჩაპოდრუჩკებული“ მივდიოდი. მივედით როდენის ქუჩაზე. შემიყვანა სახელოსნოში, დამაყენა ერთი დამთავრებული ქანდაკების წინაშე და მითხრა – „აბა რას მეტყვი ამ ქანდაკების შესახებ?“. მე მგონი უხერხულობისაგან ფერიც კი დავკარგე, მაგრამ იხტიბარი არ გავიტეხე და წყნარად ვუთხარი: „ქართველი ვაჟაკის ტიპიური სახეა“. ბეჭზე ხელი ფრთხილად დამადო და დინჯად მითხრა: „დიდებული შეფასებაა, მე ხომ ყოველთვის ვამბობ, რომ თქვენი ბაასი მუდამ ყურადსაღებია“. გვიან გამოვეთხოვე და უხერხულობას გადარჩენილი კმაყოფილი გავუდექი გზას შინისაკენ.

ასევე ხშირი სტუმარი იყო დიდი ქართველი მხატვარი ლადო გუდიაშვილი. იგი ზოგჯერ მეუღლესთან ერთად შემოივლიდა, საჭირო წიგნს შეიძენდა და მუდამ მადლობას იხდიდა, რომ ჩვენ დიდძალი უნიკალური წიგნი გადავარჩინეთ აშკარა დაღუპვას.

მერე როცა ლადო გუდიაშვილს ლექსი მივუძღვენი, მისი მადლიანი ხელით დახატული საკმაოდ მოზრდილი

სურათი „ლამაზმანი“ მივიღე შინ, მეტად გულისხმიერი წარწერით. ამ ფაქტის აღწერა გამოსაქვეყნებლად გადავეცი ჟურნალ „დროშის“ რედაქციას.

მხატვარ ქალთაგან ხშირად შემოდიოდა ელენე ახვლედიანი, რომლისთვისაც წიგნები ძველი თბილისის შესახებ მუდამ მზად ჰქონდათ თანამშრომლებს.

ახალგაზრდა მხატვართაგან ხშირი სტუმარი იყო ჯერ კიდევ სამხატვრო აკადემიის სტუდენტი კორნელი სანაძე.

ვინ, ვინ არ შემოდიოდა სასურველი წიგნის მოსაძიებლად, მათი ჩამოთვლა შეუძლებელია.

აქვე შეიძლება გავიხსენოთ პირადი ბიბლიოთეკის მქონე წიგნის მოყვარულნი.

1. მასწავლებელი გიორგი გიორგაძე, რომელსაც ძალზე მდიდარი ბიბლიოთეკა ჰქონდა და მაინც სულ ბიბლიოთეკის გამდიდრების ცდაში იყო.

2. გაზეთ „ზარია ვოსტოკას“ რედაქტორის მოადგილე პეტრე ალტუნოვი, რომელსაც ახალი პერიოდის ლიტერატურით მეტად მდიდარი ბიბლიოთეკა ჰქონდა და ახლა უნიკალური წიგნებით ბიბლიოთეკის გამდიდრებას მონდომებით ცდილობდა.

3. დოცენტი ფითოევი, რომელსაც უფრო ეკონომიკურ-სოციალურ-პოლიტიკური ლიტერატურა აინტერესებდა.

4. ცნობილი პედაგოგი ბიძინა ფერაძე, მაშინ სტუდენტი, მერე განათლების სამინისტროს საშუალო სკოლების სამმართველოს უფროსი. სულ საჭირო წიგნების ძებნაში იყო.

5. იმ დროს სტუდენტი, დღეს პროფესორი ივანე ლოლაშვილი,

საჭირო წიგნების ძეგნით გართული ყველა ბუკინისტს იცნობდა. მე არ მინახავს, მაგრამ ამბობდნენ, მას ძალიან მდიდარი ბიბლიოთეკა აქვსო.

6. ექიმი ზუნდურიტი, რომელიც კამოს ქუჩაზე ცხოვრობდა და თავის საკუთარი სახლის ორი დიდი კარადით გამართულ ოთახში უამრავი სხვადასხვა დარგის ლიტერატურა ჰქონდა; შინ მიმავალი მუდამ წიგნებით დატვირთულს ვხედავდი.

1942 წლიდან პოლიტიკური მოტივებით დაპატიმრების გამო უღანაშაულო კაცს ყოველგვარი სამსახურიც და საყვარელი საქმეც ძალიან დიდი ხნით, მთელი 15 წლით მიმატოვებინეს. რამდენიმე ხნის მერე მოხდა „საქწიგნის“ ანტიკვარულ-ბუკინისტური წიგნის ბაზის ლიკვიდაცია.

ასევე ლიკვიდირებულ იქნა მისი მაღაზიებიც, მერე აკადემიის და ფედერაციის ბუკინისტური წიგნის მაღაზიების დახურვაც დიდი დაფიქრებისა და განსჯის გარეშე გადაწყდა. ნება მისცეს ცალკეულ წიგნის მაღაზიებს ბუკინისტური წიგნის შექენისა, დატოვებულ იქნა ერთი ბუკინისტური წიგნის მაღაზია და ერთი ბუკინისტური საკომისიო მაღაზია.

„საქწიგნის“ ანტიკვარულ-ბუკინისტური წიგნის ბაზის და მისივე მაღაზიების, აგრეთვე აკადემიის და ფედერაციის ბუკინისტური წიგნის მაღაზიის დახურვა ჩემი აზრით მაინც მოხდებოდა, რადგანაც წლების მანძილზე მათ ანტიკვარ-ბუკინისტური წიგნის მარავი ამოწურეს მოსახლეობისაგან და ჩააბარეს სათანადო ბიბლიოთეკებს.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ სულ სხვადასხვა ანტიკვარულ-უნიკალური და ბუკინისტური წიგნი.

ბუკინისტური წიგნები – ეს მოსახლეობაში უკვე გამოყენებული უმთავრესად მხატვრული ლიტერატურაა, რომელიც დიდ ინტერესს არ წარმოადგენს ამა თუ იმ სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტებისათვის. საქმე ისაა, რომ მონახული და განადგურებას გადარჩენილ იქნა ის ანტიკვარულ-უნიკალური წიგნები, რომლებიც საქართველოს რაიონებში იყო შემორჩენილი.

როგორც არქიტექტურულ ძეგლებს, უნიკალურ წიგნებსაც უნდა დაცვა და რესტავრაცია. ამ მიზნისათვის გამოყენებულ უნდა იქნას ადგილებზე კულტურის დაწესებულებები თუ უმაღლესი და საშუალო სასწავლებლების ფართო ქსელი.

იშვიათი, უძვირფასესი წიგნების გადარჩენას დიდი სამომავლო მიზანი აქვს, ვინ იცის, სად, რომელ რაიონში რა ანტიკვარულ-უნიკალურ წიგნებს წააწყდება ადამიანი, საამაყო მამულიშვილმა ექვთიმე თაყაიშვილმა გასანადგურებლად განწირული ძველი წიგნის ფურცლებიდან აღადგინა ის დიდი ძეგლი, რომელიც ღღეს თამარ მეფის „კარის გარიგების“ სახელით არის ცნობილი.

ბუკინისტური და ანტიკვარული წიგნების აღმოჩენის მოვლისა და გაფრთხილების საქმე სახელმწიფოსთან ერთად მოსახლეობისთვისაც საყვარელ, საპატიო საქმედ უნდა იქცეს.

ნაზი სურმავა

ფარმაცევტულ მეცნიერებათა დოქტორი, თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტისა და საქართველოს „საზოგადოება ცოდნის“ ინსტიტუტის ფარმაცევტული ფაკულტეტის პროფესორი ნაზი სურმავა წარმატებით ემსახურება ადამიანებისათვის უაღრესად საჭირო წამალთმცოდნეობის სფეროს. ეს კეთილშობილი, ნაზი და მომხიბვლელი ქალბატონი ადამიანთმცოდნეობის დარგშიც მოღვაწეობს, ცდილობს კალმითაც დაეხმაროს შეჭირვებაში მყოფ ადამიანებს, საკუთარ სათქმელსა და უსაზღვრო სიყვარულს პოეზიით გამოხატავს. ჩვენს მკითხველს ვთავაზობთ ნაზი სურმავას ლექსებს.

სიბერე

მოჰქრის სიბერე, როგორც მხედარი
თეთრ რაშზე თეთრად ამხედრებული,
მოჰქრის ჭენებით შეუსვენებლივ.
ცხენს ვერ ერევა
დაფეთებული

ჩვენ კი ვდგავართ და
წყნარად მოველით...
ვიცი, არ დაგვთმობს, არ შეყოვნდება,
გადაგვიპენტავს თმებს
თეთრ თოვლივით,
ჩამოიკარვებს ზამთრის ოცნება.

გაქრება ჩვენი ახალგაზრდობა...
 ვით ღამეული ლურჯი სიზმარი
 და მარტოობის ზღვაში დავცურავთ.
 ნავსაყუდელი ჩვენი იქ არი.

წყნარად დავითვლით
 დარჩენილ დღეებს
 და გავიხსენებთ ლამაზ ოცნებებს...
 ჩავეკითხებით ჩვენს თავს ხშირ-ხშირად,
 რა გავაკეთეთ, რისთვის ვიცხოვრეთ.

ტაატით ჩავალთ სიბერის კიბეს...
 დალურსმულს მოკლე წვრილი ლურსმნებით,
 სადღაც ჩატყდება და ჩვენც გავქრებით -
 თეთრი სიბერის – თეთრი ფურცლები.

X X X

ცაზე აცურდა ნისლების ფარდა,
 ცა გაეხვია ნისლის სამოსში,
 ცას ცრემლით თვალი კვლავ დაენამა,
 ველარ გაერკვა ქვეყნის ქაოსში.

ო, მეც ცასავით ცრემლს
 ველარ ვიშრობ,
 სული ქცეულა ნაცრისფერ ბაღად.
 ბედნიერება არის მირაჟი,
 ცას ღრუბელივით ვაწყდები მაღლა.

უიმედობა ტივტივებს წყალზე,
გრძელდება
სიკვდილ – სიცოცხლის დავა,
სიკვდილთან ბრძოლით არ დავიღლები
და დროც სულელურ დავაში გავა.

თოვლის ფიფქივით დადნება წლები,
სულიც დაცხრება ქარიშხლის დარად.
მოვისმენ ძველ და ნაცნობ მონოლოგს
და დავეშვები მიწაზე ქარად.

შემდეგ ვიქცევი უნაზეს სიოდ
იმედს ბალღივით შევისვამ მხარზე,
ღმერთის ტაძარში ჩამოვიქროლებ,
ბედნიერებას დავუნთებ სანთელს!

მოლოდინით დავიღალე

უსასრულო მოლოდინით
გამითეთრდა თმები,
ვერა და ვერ გადიკვეთა
სიყვარულის გზები.
მოლოდინით დავიღალე,
დავემსგავსე ტირიფს,
სიყვარულს რომ ვერ პოულობს
და ყოველთვის ტირის.

შეჩერდი წამო!

შეჩერდი წამო, სულ ერთი წამით
 და მათქმევინე ჩემი სათქმელი,
 შეჩერდი წამო, სულ ერთი წამით
 ამანთებინე შენთვის სანთელი!
 ამომასუნთქე და დამამშვიდე,
 მაჩუქე წამი შენზე ლოცვისთვის.
 შენა ხარ ის დრო, როცა იწყება
 სიცოცხლე – ქვეყნად ისევ მოსვლისთვის.
 შენა ხარ ის დრო, რაიც ჭირდებათ
 ადამიანებს სასიხარულოდ,
 შენა ხარ ის დროც, როცა იწყება
 სიცოცხლე – ქვეყნის ძალა ფარული.
 შენა ხარ ის დრო, რაიც ჭირდებათ
 ადამიანებს გულთ სალხენად,
 შენა ხარ ის დროც, როცა ითქმება
 სულ სამი სიტყვა, როგორც გამხელა,
 ჰოდა, შეჩერდი სულ ერთი წამით,
 სულ ერთი წამით მაჩუქე დარდი,
 შემდეგ თუნდ წუთად გადაიქეცი,
 არ მოიხელო და ისე წადი!

წვიმის წვეთი

მინდა სადღაც ჩავიკარგო ნისლში
 უშენობის განვიქარგო სევდა,
 გადავიქეცე წვიმის ცისფერ წვეთად,
 ხმა მესმოდეს მოჩურჩულე ხეთა.
 რომ ქარდაქარ გაფანტული ფიქრი
 მოგწვდეს სადღაც და გიცვალოს ფერი,
 იქნებ შენაც გადაიქეცე მზედ და
 წვიმის წვეთი - შემისრუტო ცქერით.

დარდის სარეცელი

მე მივეჯაჭვე დარდის სარეცელს,
დარდის კუნძულზე ავაგე კოშკი
შემდეგ კი დარდის ფარდით შევმოსე
და დარდის შავბნელ გოდოლში მოვხვდი.
დარდის სამოსელს ვიძარცვავე ახლა...
დარდის ნაწნავიც დავშალო მინდა,
დავგლიჯო დარდის მძიმე ფარდებიც
იმედის ზოდი მოვტეხო ციდან.
შემდეგ დავტოვო დარდის კუნძული
და გადავსახლდე იმედის ტბასთან,
რომ არ ვიარო დაწყვილებულმა
ისევ სევდის და დარდების დასთან.

დავიბენი

დავიბენი, აღარ ვიცი,
ვის მივმართო, ვისა,
სად ვეძებო სამართალი,
ზეცაში თუ ძირსა.
იქნებ ღმერთო, გადმოხედო,
დამაყენო გზაზე,
იქნებ თვალი ამიხილო
სიზმარსა თუ ცხადზე...
მინდა კარგად გავერკვიო,
ვის მივანდო ბედი...
ვინ განაგებს ქვეყნის ტრიალს –
სატანა თუ ღმერთი?!

ცნობილი ქართველი მუსიკოსი ნუგ ზარ ერგემლიძე, როგორც ბევრი ჭეშმარიტი შემოქმედი, მონათესავე სფეროშიც მოღვაწეობს. იგი წერს საყურადღებო ლირიკულ ლექსებს. მათი წაკითხვისას იგრძნობა, რომ გულწრფელი სტრიქონები მომღერლის დაწერილია და ლამის მკითხველიც აამღეროს. ნუგ ზარ ერგემლიძის საკუთარ ტექსტზე დაწერილი სიმღერა „თუთიყუში

მარჩელო“ ჰიტად იქცა მთელ საქართველოში, ასევე არა ერთი სიმღერაც.

მკითხველს ვთავაზობთ ნუგ ზარ ერგემლიძის ლექსებს და იუმორისტულ ნოველას „როლანდო და როლანდინიო“, რაც დარწმუნებულები ვართ, ჩვენი ყურნალის მკითხველების დიდ დაინტერესებას გამოიწვევს.

ალექსანდრეს ბალი

ალექსანდრეს ბალის სკამზე
დახეული ბარათი,
ეგლო როგორც მკვდარი გედი,
როგორც სევდა მარადი.

„ჩვენ ამ ბალში პაემანზე
მთელი წელი ვიდლოდით.“
გაწყვეტილი აზრის ბოლოს
ჩანდა სიტყვა „მშვიდობით“.

გული დამწყდა. შემოდგომის
ცივმა ქარმა დაჰქროლა
წერილი კი გაყვითლებულ,
ფოთლებს თან გააყოლა.

ასე გაჰყვა ბედისწერას
პირმცინარი გოგონა,
ჩემზე კარგად იცით ბევრმა
ქვეყნად ხდება როგორაც...

თვალეში დგას ჩუმი სევდა,
ღიმილით შეფერილი,
ო, რა ღიღხან ათამაშა
ქარმა მისი წერილი...

დრო გავიდა... ეფინება
მწვანე მდელოს სხივი მზის,
ალექსანდრეს ბალის სკამზე
ახლა სულ სხვა წყვილი ზის.

აღარავის აღარ ახსოვს
სიყვარულის ბარათი,
არაფერი არ ყოფილა
ქვეყანაზე მარადი!

მცხეთა

მოვდივარ, ვმღერი თან მომყვება
შრიალი ხეთა,
კამკამა მტკვარში ირეკლება
ნანატრი მცხეთა!

დამლოცავს წმინდა სამკუთხედი
ქართველი ერის:
სვეტიცხოველი, სამთავრო
და ჯვრის მონასტერი!

ხორკლიანი ხეები ხეკორძულას ხევში,
წამლეკავი წვიმებით წაზნექილი წელში,
საქართველოს სათავე – სამთავროთა ეშნი
მცხეთა! – მაღლი მცხეთა!
მაცხოვარი მზეში!

მოვდივარ შენტან, მშვენიერო
პირველ ქალაქო,
შენი ტაძრიდან
მინდა უფალს ველაპარაკო!

შენტვის ვილოცებ საქართველო,
ვიმღერებ შენტვის...
მწამს, შეგვეწევა
დიდი მაღლი პატარა მცხეთის!

წიგნი

მარჯნის თითთა მიმოფრენა
ახსოვთ შავ-თეთრ კლავიშებს.
სიყვარული - წმინდა ცრემლით
დაპკურებულ ბალიშებს...

გულგრილობა – ზაჭესივით
მოელვარე რესტორანს.
ძმაბიჭობა, მტკვარზე ტივი
- ძველ მეღუქნე ნესტორას...

ბალერინა ახსოვს სცენას,
თავის მსუბუქ ნახტომით,
ძალღს არასდროს ავიწყდება,
მისი ძველი პატრონი...

საყვავილეს ახსოვს ია,
- გაზაფხულის დესპანი.
სტუდენტს ჩათვლის წიგნაკი და
ბრაზიანი დეკანი.

მატარებელს - მგზავრები და
მარტოსული მეისრე...
ტახტი ოხვრით გაიხსენებს
ზურგსშემოჯდარ კეისრებს...

ჩემოდანი ჭრელა-ჭრულებს,
იატაკი - ხალიჩებს...
თითო ხსოვნას, მოკლედ რომ ვთქვა,
ბევრი გაიჩალიჩებს...

მაგრამ ხსოვნა არ იქნება,
ქვეყნად რაც არ გინახავს,
მხოლოდ წიგნი ყველას ხსოვნას
გრაალივით ინახავს.

1994

გული

გული პატარა სამყაროა
ვარსკვლავებით და მზით...
გულში მრავალი საღამოა
მთვარით, ბაღით და ზღვით...

გულში ჭადრები შრიალებენ
გზას ულოცავენ წყვილს,
მერე კაცები ჭიქებს სწევენ,
გარეთ კი წვიმს და წვიმს.

გულში ათასი ზღაპარია
ქართულ მთების და ტყის...
გული სიკეთის ლამპარია
მანათობელი გზის...

გულში პატარა ჩიორაა,
სამოთხისდარი ხმით.
და იქვე მწარე ჭრილობაა,
- ხსოვნად ორგული ძმის.

გული გააღეთ! ავდარია!
თავშესაფარი - მწირს!
გული პატარა საყდარია
სანთლით, ხატით და ჯვრით!

ბათუმი. პლაჟი.

ხსოვნის ტალღაზე ვხედავ
ფრაგმენტს გარდასულ ფილმის,
მაბნევ და მაინც ვბედავ:
გილიმი, გილიმი...

შენ თეთრ შეზღონგზე წვეხარ,
მიცქერ ირიბი მზერიით...
შოკოლადი და რძე ხარ:
გიმღერი! გიმღერი!...

ისეთი ლურჯი
თვალები...
ისეთი ურჩი,
თავენება,
ვერ გადავურჩი,
ამ გამოუცნობ
არსებას...

...მერე მიღიხარ ზღვასთან,
გიცქერს ათასი თვალი...
ასეთი მაინც რა ხარ:
ქალი თუ ღმერთქალი!

მზის ელვარება მწვავს თუ,
შენი მხურვალე ტანი...
გაახსენდები ბათუმს
ისე, ვით სიზმარი!

ისეთი ლურჯი
თვალები,
ისეთი ურჩი,
თავენება,
ვერ გადავურჩი!...

აღ კაპონე

(სიცილ-სიზმარი)

დამესიზრმა სან-ფრანცისკო...
საოცარი ხიდებით...
ფანტასტიკურ გოგონებით,
შავი ლიმუზინებით...

იყო რესტორანი, ჟღერდა ჯაზ-ორკესტრი,
სევდა სვინგნარევი...
იყო იდილია, რაღაც იისფერი,
რაღაც გადასარევი!

შემოვიდა აღ კაპონე,
განუყრელი ამალით...
ამაყი და თავმომწონე,
ბაფთიანი მამალი!

ერთი-ორი გაისროლა,
ერთი-ორი - დაღია... მაფიოზმა განთქმულმა,
მერე ჩემსკენ მოიხედა:
„რავა ხარო, ძამია!“ - ჩამჩურჩულა ქართულად!

„არვინ იცის ქვეყანაზე,
თუმცა დიდად ვარ განთქმული,
- ალიკა ვარ, ბიჭო, კაპანაძე,
მენატრება ქართული!

...და დილაძდე ვიქეიფეთ,
„შამპანი“ ვსვით თასებით...
აქეთ - მულატები, იქით - განგსტერები!
დიქსილენდი! ჯაზები!

რომელიღაც მაგიდიდან
გაისროლეს უცებ ფიშტო...
(გამელვიდა...) „ჩაო, ჩაო, საოცარო
სან-ფრანცისკო!!!“

* * *

მთვარე ჰყვება ლეგენდას,
უსმენს მიწა დაღლილი . . .
სიზმრად შემოიხედავს
საუკუნე ჩავლილი. . .

დგას ბერმუნა მძლავრ ფესვზე,
მუძლი შემოხვევია,
და ილიას თვალებზე
საქართველოს ცრემლია.

მის: ეს საწუთრო ასეა, მივალთ მივედინებით...
გული რწმენით სავსეა, იმედებით სავსეა,
საქართველოს შვილების.
ეს საწუთრო ასეა, მომავალი კარზეა!
ნიჭით გამოვბრწყინდებით!

მზე ოქროს ტახტს დაიჭერს,
ივერთ მიწას დაჰხარის,
მალე შემოაბიჯებს
საუკუნე ახალი!

დგას ბერმუნა მძლავრ ფესვზე,
გაჰქრა ძველი ტკივილი.
კრთის ილიას ბაგეზე,
საქართველოს ღიმილი!

* * *

ის მარტოდმარტო ცხოვრობდა მთებში,
ჩუმი ღიღინით ვიღოდა მთა-მთა
და როს ღმერთს მისი ხმა ბეზრდებოდა
ის საუბრობდა საკუთარ თავთან...

ბევრჯერ აცივდა და ბევრჯერ დათბა,
თვალწინ გაფრინდა გრძელ წელთა რიგი
და როცა წლების მობეზრდა დათვლა,
საკუთარ თავსაც მობეზრდა იგი.

ო, მარტოობავ, გართობავ ღმერთის!
აუწვეველო სიმძიმე კაცთა...
ნუგეშად გვერგო ჩვენ ერთმანეთი
ვით უკვდავების მაცლური განცდა...

გარინდებული იდგა ქვეყანა,
და მხოლოდ იგი მღეროდა სოლოს...
აპლოდისმენტად თვით ვარსკვლავთცვენა
და ეს დიდებაც მობეზრდა ბოლოს...

* * *

სიმყუდროვით სრულით,
ომგადახდილ გულით,
ბელურების გადაძახილს ვუსმენ...
წიგნში ჭკნება ვარდი,
თქვენი მისამართი
შეუნახავს გაყვითლებულ ფურცელს...
ახლა, რაც დავშორდით,
რატომ მომაგონდით?
თავს აუხდენ სურვილებში ვიჭერ...
კენესის ეს აკორდი:
„მოდი, მოდი, მოდი!“
და ცრემლებს ჰგვრის
თმაშევერცხლილ ბიჭებს.
პოეზია შელის,
ახლა ისე მშველის,
ბაირონიც დამავიწყდა ურჩი...
დღეს ერთმანეთს ველით
მოქიშპენი ძველი:
თქვენ სიყვარულს
ვინაც გადაურჩით!

თოვლი

თოვლი თეთრად ფერავს
ჩაძინებულ ქალაქს
და მთელი წლის ცოდვებს,
თეთრ საფარქვეშ მალავს...

თოვლი ნელა – ნელა,
ფიფქზე აფენს ფიფქს
ახლა იწყებს ყველა
შეცდომებზე ფიქრს!

თოვს! მთელი დღე თოვს!
თოვს მთელი დღე...
თოვლი ყველაფერს ფარავს,
მოგონებებს კი – ვერ!

თოვლის თეთრი ფარდა,
მალავს თვალზე ცრემლს...
ყველას მე შენს გარდა
ველოდები დღეს!

ახლა ისე ბარდნის,
ჩიტიც ვერ შლის ფრთას –
ხიდან ჩამოვარდნის
ეშინია მას!

როლანდო და როლანდინიო

როლანდო პროვინციული თეატრის მსახიობი იყო. თეატრი, ფეხბურთი, ქეიფი და ქალები უყვარდა. შეიძლება ეს თანმიმდევრობა ბოლოდანაც დაგვეწყვიტო, ბევრი არაფერი დაშავებულა ამით. უდიპლომო მსახიობი არანაირ წოდებას არ ატარებდა; ასე წერდნენ აფიშებზე: „მსახიობი როლანდო“. ერთხელ საპრემიერო აფიშას მეგობრებთან ერთად კითხულობდა: „მკვლელობა აეროპორტში“. მონაწილეობენ: რესპუბლიკის სახალხო არტისტი ნინო სკანინი, რესპუბლიკის სახალხო არტისტი მანჩუ შერვინო, რესპუბლიკის სახალხო არტისტი იურუს ცანინიო, რესპუბლიკის სახალხო არტისტი სიმონე დარჩინი და მსახიობი როლანდო კაკაურე. როლანდომ მეგობრებს გადახედა და სიცილით უთხრა:

– „რას წვალობდნენ ამდენს ამ აფიშის შემდგენლები? უბრალოდ დაეწერათ: მონაწილეობენ როლანდო და რესპუბლიკის სახალხო არტისტები, ასე არ აჯობებდა?“.

ზოგს ეგონა, რომ ძალიან განიცდიდა უტიტულობას, მაგრამ არა, მას პოპულარობა არ აკლდა, ცოტა ფულიც ჰქონდა და სახლში ბიჭი ეზრდებოდა - როლანდინიო. ფეხბურთში ბრაზილიას გულშემატკივრობდა, თეატრში სახასათო როლებს ირგებდა, ჩუმად კი ოცნებობდა ჰეროიკულ როლებზე, მაგრამ... ყველა რეჟისორი, ვინც კი ამ თეატრში ჩამოსულა (თითქოს პირი შეკრესო), სახასათო

როლებს სთავაზობდნენ. ერთხელ, ახალი რეჟისორი წარუდგინეს მსახიობთა დასს. გოგინო ქავთა - დედაქალაქიდან იყო, ახალგაზრდა და პოპულარული. რეჟისორმა ზოგადად ისაუბრა შემოქმედებით გეგმებზე, რამდენიმე ქაინაური წარმოთქვა თეატრის კოლექტივის და საკუთარი ინტუიციის მისამართით და ტუალეტს მიაშურა. როლანდოსაც რატომღაც მაშინ „მოუნდა“. მთავარი რეჟისორი უკვე „ასრულებდა“ პროცესს... როცა როლანდო გვერდით მიუდგა. უხერხული სიტუაციის გამო ჭერს მიაპყრო მხერა და რაღაცის სტვენა წამოიწყო. გოგინო ქავთამ ეშმაკურად გადახედა მისთვის უცნობ მსახიობს და ჰკითხა: - ბატონო ჩემო, თქვენ ალბათ არ გინახავთ, როგორ შარდავს მთავარი რეჟისორი?

როლანდომ სასწრაფოდ მიუგო: - მაი ნამდვილად არ მინახავს, მარა რაფერ იჯვამს მთავარი რეჟისორი, ბევრი მინახავს ამ თეატრში!

ქავთამ სიცილი ძლივს შეიკავა და სუნთქვაშეკრული გავარდა ტუალეტებიდან...

მეორე დღეს, თეატრის თანამშრომელმა როლანდოს „ახარა“ - მთავარი რეჟისორი გიბარებს. როლანდო, რა თქმა უნდა, მიხვდა, რას ნიშნავდა ეს. გაეშურა ქავთას კაბინეტისაკენ, თან ფიქრობდა, თოჯინების თეატრში ზომ არ მოესინჯა თავი. არც შეუხედავს რეჟისორისათვის ისე ჩამოჯდა შემოთავაზებულ სკამზე... როლანდო

ფიქრობდა „დამიწყებს ახლა, რა დავამთავრე, როგორ მოვხვდი თეატრში“. გოგინომ იცნო თუ არა როლანდო, თვალეში ეშმაკები ჩაუჯდნენ. მან ამ დილით თანამშრომლებს ჰკითხა:

- ერთი ეს მითხარით, ვინ არის ჩვენთან ისეთი, აი... ქეიფის, „ბახმელიის“ და ამნაირი საქმეების სპეციალისტი?

- როლანდო! - ერთხმად მიუგეს თეატრალემა...

- ესე იგი, თქვენ ხართ კაკაურე? - ძალით დაისერიოზულა თავი ქავთამ.

როლანდომ მხრები აიჩეჩა და იმავდროულად ხელები გაშალა. ეს ისე სასაცილოდ გამოუვიდა, მთავარმა თავი ვერ შეიკავა და გაუცინა:

- როლანდო, „ბოჩკის პივა“ ხომ არ იცი სად არის? თავი მისკდება, გუშინ მანჩუმ იმდენი დამალევიდა!

- ასეა! ბანკეტი სახალხო არტიისტებისა და „ბოჩკის პივა“ მსახიობ როლანდოს პრეროგატივა!...

კარგი ლუდი იყო პროვინციაში, ზღვისპირას ჩამოსხდნენ და მწვადი და „ბოჩკის პივა“ შეუკვეთეს. იქეთური, აქეთური თქვეს. თან ლუდს სვამდნენ. ოფიცინტმა მწვადი მოიტანა. მწვადზე ალყა-ალყა ხახვი იყო დაყრილი. როლანდომ მწვადს დახედა, ქავთასაც შეახედა და ოფიცინტს უთხრა:

- წადი, ამ ხახვს ცოტა მწვადი მოაყარე და მოდი!

სანამ მწვადი მოვიდა, „ტარანის“ დამუშავება დაიწყო.

- ამას ჩვენთან, მთავრობა ანაწილებს, - სინანულით წარმოთქვა ქავთამ...

- ვუთხარი, მთავარი რეჟისორი რომ ხარ და...

- ესე იგი, ასეთი დიდი ავტორიტეტით სარგებლობს მთავარი რეჟისორი ამ ქალაქში? - მიამიტად იკითხა გოგინომ...

- სანამ ლუდს სვამს და მხოლოდ შარდავს, კი! - დიდხანს იცინეს.

- უკვე მთელმა ქვეყანამ იცის შენი ამბავი, - თვალი ჩაუკრა ქავთამ როლანდოს.

ძალე როლების განაწილება და პიესასთან გაცნობა დაიწყო.

- ექვსი ქალი თამაშობს და ერთი მამაკაცი... ქალები გვყავს, კაცია პრობლემა... - ფიქრიანად დაასრულა წინადადება გოგინო ქავთამ.

- აგერ არ ვარ? - თქვა როლანდომ და წამოდგა. ყველამ გადაიხარხარა.

- საქმე იცი რაშია? პიესა ომზეა... შენ ომზე შექმნილი პიესებიდან ცუმბუმის* როლი მოგიხდებოდა, ეს კი... ტრაგედიაა... თითქმის!

- რა პიესაა, პატივცემულო? - იკითხა მანჩუმ.

- რუსულია, მეორე მსოფლიო ომს ეხება, ტრაგედიაა.

- მე არ გამოვდგები? - იკითხა სახალხო არტიისტმა.

- თქვენ უფრო დონ-კიხოტის როლი მოგიხდებოდათ!

- კარგი აზრია! - თქვა როლანდომ, - მე სანჩო ვიქნები!

ქავთამ თავი დაუქნია, მართლაც „კარგი აზრიაო“, ანიშნა.

- ესე იგი კაცი არ გვყავს? - შემ-

* ცუმბუმი - ჩეხი სამხედრო კომიკური პერსონაჟი

ფოთებით იკითხა ცირანა აბბამ.

- მოდით, პიესა წავიკითხოთ და მერე ვიმსჯელოთ.

პიესა დიდხანს იკითხეს...

- ისე გამოდის, - თქვა იურუსმა - ეს კაცი მთელი ორი მოქმედება სცენაზეა, წუთით მოსვენება არა აქვს, დარბის, ისვრის, წყალი მოაქვს, ყველა რეპლიკას პასუხობს, ტელეფონზე უფროსს ესაუბრება, ქალებს ბრძოლას ასწავლის... რთულია! - დაასვენა ბოლოს.

სიჩუმე გამეფდა.

- ესე იგი, არავინ გვყავს მოხალისე? - ყველანი შეათვალიერა ქავთამ.

- ასე გამოდის! - თქვა ვილაცამ.

- მაშ, სხვა გზას დავადგეთ! შენ ხომ იყავი მოხალისე? - ბრძანებაშეპარული კილოთი მიმართა როლანდოს.

- კი ვიყავი, პატივცემულო, მოხალისე, მაგრამ ამ პიესის წაკითხვის შემდეგ . . . დამეკარგა ხალისი!

- ომის ენაზე ხომ ვარ მე თქვენნი გენერალი?

- აქამდე დირექტორი გვეგონა გენერალი! - ჩაბურტყუნა ვილაცამ.

- არა! - იჭექა გოგინო ქავთამ, - თეატრში მთავარი რეჟისორია გენერალი.

- ნება თქვენია, ბრძანდებით... - ჩაილულულა როლანდომ.

- ჰოდა, როგორც გენერალს, მე მაქვს უფლება ამ სპექტაკლზე როლი კი არ დავნიშნო, არამედ პირდაპირ სამხედრო მოწვევა გავუგზავნო ნებისმიერ თქვენთაგანს!

- აი, ეს მესმის! ასეთი რამ სტანისლავსკისაც არ უთქვამს!

- რა ბრძანეთ? - თვალები დააბრიალა ქავთამ - ახლა ნამდვილ გენერ-

ალს ჰგავდა, სამხრეთის შტატებიუს კონფედერაციის გენერალს.

ყველამ თავი ჩაღუნა. „გენერალმა“ ყველა ყურადღებით შეათვალიერა. როლანდომ სიჩუმეში მანჩუს უთხრა:

- ხომ არ მოვწონდი? ჩემი ბედი, რომ ვიცი, ახლა მე დამადებს ხელს.

- როლანდოს გაეგზავნოს სამხედრო მოწვევა! - უცებ გადაწყვიტა გოგინო ქავთამ.

კაცებმა ამოისუნთქეს. ქალები ზუსტად ექვსნი იყვნენ საბრძოლო ასაკისა და ისე გავიდნენ ოთახიდან, არც უკითხავთ, ვინიშნებით თუ არა როლზეო. როლანდო უხმოდ მივიდა ქავთასთან, ხელი სამხედროსავით ყურთან მიიღო, გაიჯგემა და მხედრული ხმით მიმართა:

- ნება მიბოძეთ, ბატონო გენერალი, განცხადებით მოგმართო!

ქავთამ:

- თავისუფლად! ჯარისკაცო როლანდო! განცხადებით წერილობით მომმართეთ! განვიხილავთ!

მეორე დილით მთავარ რეჟისორს ასეთი სახის განცხადება ეღო მაგიდაზე: „ჩვენი თეატრის მთავარ რეჟისორს გოგინო ქავთას,

მსახიობ როლანდო კაკაურეს

გ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა

მოგახსენებთ, რომ სამედიცინო შემოწმების შედეგად, დამიდგინეს 11 . რაც იმას ნიშნავს, რომ მშვიდობიან პერიოდში დაწუნებული ვარ სამხედრო სამსახურისათვის, ხოლო ომის დროს ვარგისიანი ვარ კარტოფილის თლაზე! ასე რომ, გთხოვთ გამათავისუფლოთ შემოთავაზებული როლიდან.

* * *

როლანდო რესტორანში ქეიფობდა. გვიან ღამით მისმა ცოლმა მანჩუსთან დარეკა:

- როლანდო შენთან ხომ არ არის?

- არა, არ მინახავს, არ ვიცი სად არის! - უპასუხა ძილგატეხილმა შერვინომ.

ორი საათის შემდეგ ისევ გაისმა ტელეფონის ზარი.

- ბოდიში, ისევ რომ გაღვიძებ... მაგრამ როლანდო ხომ არ გამოჩენილა?

- არა, არა! - გაწამებული ხმით ჩასძახა ყურმილს რესპუბლიკის სახალხო არტისტმა.

როლანდო დილის 5 საათზე მორჩა ქეიფს. ნახევარ საათში სახლს მიაღგა. ცოლმა საყვედურის კორიანტელი დააყენა:

- მთელი ღამე უურეკავდი მანჩუ შერვინს, შენს ძებნაში კაცი არ დავაძინებ! ღამაშია ახლა ეს, როლანდო? ამხელა კაცი ვანერვიულე!

როლანდო ტელეფონთან მივიდა, ყურმილი აიღო და შერვინის ნომერი აკრიფა.

- დი...ახს! ! ! - გაისმა შერვინის ტრაგიკული ხმა.

- აღარ ინერვიულო! სახლში დავბრუნდი! - დაამშვიდა მეგობარი როლანდომ.

- დამაძინეთ... თქვენი... - გაისმა ყურმილში. ვინ იცის, კიდევ რა თქვა მანჩუმ, მაგრამ როლანდომ ყურმილი დადო, აღარ დაინტერესდა ამით.

- ასე ყვირის, რაღაც რომ გაუხარდება! - ჩაულაპარაკა ცოლს.

* * *

როლანდოს ქალაქში ხშირად წვიმდა. ტროპიკული, დაუმთავრებელი წვიმა იცოდა აქ. ამდენი წყლისგან ფეხსაცმელი „პირს“ დააბჩენდა ხოლმე. როლანდომ წებო „მომენტი“ იყიდა. ყოველ ღამე წებოს ჩაასხამდა ფეხსაცმელში და მაგიდის ფეხს დაადგამდა ზემოდან, დილაზე რომ გაქვავებულიყო. დილით, ფეხსაცმელი „სამუშაო“ მზადყოფნაში ხვდებოდა. თუ ისევ წვიმდა, საღამოსთვის ისევ დააღებდა პირს, ახლადდაჭერილი თევზით, მისი ფეხსაცმელი. ქავთამ დაურეკა ერთ ასეთ საღამოს:

- როლანდო, სტუმარი მყავს ცენტრიდან, ტაქსი აიყვანე და სასწრაფოდ მოდი, კაი პურმარილი მაქვს!

- ვერ მოვალ, გვიანია! - საათს გახედა და თან დაამთქნარა როლანდომ.

- სტუმარი სადგურიდან პირდაპირ ჩემთან მოვიდა, ამიტომ ვიწყებთ ცოტათი გვიან. წამოდი, წამოდი!

- ვერ წამოვალ, უკვე ფეხსაცმელში წებო ჩავასხი!

- აუჰ! რომელ წებოს ასხამ?

- „მომენტს“

- რა ღირს?

- მანეთი.

- ჩემო როლანდო, აქ სულ წვიმს და მაგ წებოს ამდენჯერ ყიდვას, ახალი ფეხსაცმელი გეყიდა არ გერჩინა?

- მართალი ხარ, მაგრამ რა ვქნა, ფეხშიშველა ხომ არ მოვალ?...

პაუზის შემდეგ ქავთამ მოისაზრა:

- ტაქსში ვინ დაგინახავს, და აქ რაღაცას მოგცემ, შინაურულად იქნე-

ბი...

- კარგი, - დაეთანხმა როლანდო. ფეხსაცმელი და წებო გაზეთში შეახვია და ტაქსი გამოიძახა.

- სა მიგაქვს ეგ ფეხსაცმელი? - შეეკითხა გაკვირვებული მეუღლე.

- იქედან ფეხშიშველი ხომ არ დავბრუნდები?

ცოლმა ვერაფერი გაიგო. მხრები აიჩეჩა.

სტუმარი როლანდოსთვის ცნობილი ადამიანი აღმოჩნდა. ერთმანეთს გადაეხვივნენ. ქავთამ გაზეთში საგანი შეამჩნია.

- ეს რა არის? საჩუქარი მომიტანე?

- ჰო, ფეხსაცმელი და წებო! - გაუცინა როლანდო. - მაგიდა ხომ გაქვს? - მაგიდისაკენ დაიძრა, ოდნავ წამოწია და მას ფეხსაცმლის წვერი შეუშვირა.

- კაცო, სახლში მაგიდა არ გქონდა? - გაოცდა გოგინო.

- ამას სიმძიმე უყვარს! - მრავალმნიშვნელოვნად, თითის აწევით წარმოთქვა როლანდომ - ცარიელი მაგიდა ვერ აწებებს კარგად, როგორც კი მითხარი, ცენტრიდან მყავს სტუმარიო, მაშინვე მივხვდი, არ იძუნწებდი და საკმაოდ „დაამძიმებდი“ პურმარილით მაგიდას! ა, ახლა ჩვენ ვიქეიფოთ და ამასობაში ეს ისე დაწებდება შენი მოწონებული!

სტუმარი ძალიან გაართო ამ სიტუაციამ:

- ესე იგი ვიქეიფობთ წარმოებისგან მოუწყვეტლად, არა?

- რა ვქნა, ბატონო! რასაც თეატრში მიხდიან ამ წებოზე მყოფნის მარ-

ტო... - თავი მოისაწყლა როლანდომ.

-- მოდი, წვიმას გაუმარჯოს! - თქვა ცნობილმა სტუმარმა, - კარგია, როცა წვიმს და შენ გადახურულში ხარ! მეგობრებთან, ბუნართან, ფიქრობ, ოცნებობ, გიყვარს... და ყველაფერს ამას ისე ალამაზებს წვიმა, როგორც ფილმს საუკეთესო მუსიკალური თანხლება...

- უკაცრავად, - შეაწყვეტინა როლანდომ სტუმარს, - წებო არ დაგავიწყდეთ...

- წებო რა შუაშია?

- მაგი წვიმაა, გაზეთით რომ დამატარებინებს საკუთარ ფეხსაცმელს, ყოველდღე ერთი ტუბი წებო სჭირდება აქაური წვიმით დამბალ ფეხსაცმელს, პირი რომ შეკრას...

- ოოო, ეგ სულ დამავიწყდა! ჩემო გოგინო, უყიდეთ ჩემს სახელზე ბატონ როლანდოს წყალგამძლე, ახალი ფეხსაცმელი! - ფული გაუწოდა ქავთას სტუმარმა.

გოგინომ თვალი ჩაუკრა როლანდოს:

- ამაზე რას იტყვი, როლანდო?

- რა უნდა ვთქვა: წვიმას გაუმარჯოს, კარგია როცა წვიმს და შენ გადახურულში ხარ, ფიქრობ, ოცნებობ, გიყვარს! და თან... უკვე ფეხებზე გკიდია მაგიდის ფეხის ქვეშ შემოდებული ფეხსაცმელი! - სიცილ-ხარხარში როლანდო სტუმარს გადაეხვია.

- კაი კაცი ხარ, ჩემო როლანდო, კაი კაცი! - ცოტა ხანში ახალი სალღეგრძელო წამოიწყო ქავთამ, - და კაი ბიჭიც გეზრდება - როლანდინო.

- ოოო, გაგიზარდოს ღმერთმა, - ფეხზე წამოდგა სტუმარი. - შენგან

ბევრ რამეს ისწავლის!

- კი, მემგვანება ნელ-ნელა! რაც მთავარია, „დეტსკი“ წებო ვუყიდე და სათამაშო მაგიდის ქვეშ ფეხსაცმელს წებავს უკვე!

სტუმარმა საფულე დაადრო.

- სტოპ! - შეაჩერა სტუმარი გოგინომ - როლანდინოს მე ვაფინანსებ! - ჯიბეზე ხელი გაიკრა მთავარმა რეჟისორმა.

- იცის, ბავშვის ფეხსაცმელი უფრო იაფი რომ ღირს! - თვალი ჩაუკრა როლანდომ სტუმარს. - ისე, გოგოც მყავს სახლში, სკოლაში დადის! - სტუმარმა ისევ გახსნა საფულე...

- ა, ახლა დაერწმუნდი ამ ანდაზის სიმართლეში: სტუმარი - ღვთისაა! - ჭიქა ბოლომდე დაცალა როლანდომ.

* * *

როლანდინო მამის კვალს გაჰყვა და სკოლის დამთავრების შემდეგ თეატრალური ინსტიტუტის სტუდენტი გახდა. ერთი კურსელი ჰყავდა, ყოველდღე ქვით ხელში შემოაღებდა აუდიტორიის კარს.

- რა არის ეს? - ერთხელ ჰკითხა როლანდინომ.

- ეს ჩემი მეგობარია, - მრავალმნიშვნელოვნად უპასუხა თანაკურსელმა. ჩანდა, თავის გამოჩენა უნდოდა.

ერთხელაც, ხელში ქვა რომ ვეღარ დაუნახა მას, როლანდინომ შეჰკვივლა:

- რაიმე უბედურება ხომ არ დაგემართა? სადაა შენი ქვა?

- დამავიწყდა, დილით ვჩქარობდი... - ჩაილულულა ამხანაგმა.

- ოოო, ეს ლალატია! მეგობრის ლალატი კი ყველაზე დიდი ცოდვაა. მთელი კურსი ახარხარდა ამ სიტყვების გაგონებაზე. ასე სიცილ-სიცილით დაამთავრა საკლუბო-სადირექტორო ფაკულტეტი და ცირკში ადმინისტრატორად მოეწყო ჩვენი როლანდინო.

ერთხელ დირექტორმა სერჟიომ დაიბარა:

- ჰამადრილები ჩამოვიდნენ... მაგარი ატრაქციონია, - უთხრა დირექტორმა, - სხვათა შორის, წითელ წიგნში შეტანილი მაიმუნებია. კარგი რეკლამით ბევრი ხალხის მოზიდვა შეიძლება, მაგრამ, რა... - ამოიოხრა სერჟინომ, - მთელი ფული გადასახადებში მიდის . . .

როლანდინო მყის მიუხვდა უფროსს:

- საჭმლიდან მოვტეხოთ! რას ჭამენ ეგ მაიმუნები?

- ნიგოზს!

- თხილი ვაჭამოთ! ნიგოზი 20 დოლარინო ღირს, თხილი 1 დოლარინო. 20 - 1 უდრის 19-ს. ცოტა მეც შემხვდება, ალბათ. - თვალბრუნებით შესცივინა როლანდინომ სერჟიოს.

- რა თქმა უნდა! როგორც ყოველთვის უკმაყოფილო არ დარჩები... - ფიქრებში წასულმა უფროსმა ჩაილაპარაკა - მაგრამ... როგორ უნდა მოახერხო ეს?

ცოტა ხნით სიჩუმე გამეფდა. როლანდინომ შუბლში ხელი იტკიცა:

- მაიმუნების მწვრთნელი რუსეთიდანაა ხომ?

- კი, რუსია! - კვერი დაუკრა დირექტორმა.

- რუსულად ნიგოზიც და თხილ-
იც ერთნაირად ჟღერს „ორეხი“ -
ცოდნა გამოამჟღავნა როლანდინიომ.

- ააა?! - თვალები გაუბრწყინდა
სერჟიო უფროსს. - ეს ხომ გე-
ნიალურია! ჩააწერინე „ორეხი“ 20
დოლარინიოდ და მაიმუნებს აჭამე
„ორეხი“ 1 დოლარინიოდ!

- მთავარია, რუსი „შეკვეროთ“;

- ეგ მე მომანდეთ! მაგრამ, უფრო
მთავარია მაიმუნებმა 1 დოლარინიოდ
ღირებული „ორეხი“ ჭამონ! ცოტა
ფული მომეცით, რუსს არაყი რომ ვუყ-
იდო!

როლანდინიომ ფული აიღო და
მწვრთნელს არყის ბოთლით მიაშურა.
ცხელოდა სამხრეთ ამერიკანოში, მა-
გრამ, რუსი რისი რუსია, არყის დანახ-
ვაზე ხასიათი რომ არ გამოკეთებოდა.

- ვოტ ეტო დელო! (აი ეს საქმეა!)

- გაიცინა მაიმუნების მწვრთნელმა.

როლანდინიომ ბანანი გაფცქვნა და
რუსისკენ დადო.

- ზაკუსკა! ზაკუსკა! - გაუცინა
ადმინისტრატორმა..

რამდენიმე ჭიქის შემდეგ როლან-
დინიომ კვების რაციონზე ხელის მოწ-
ერა მოითხოვა სტუმრისაგან.

- ნეტ! ნი ვ კოემ სლუჩაე (არა,
არა! რავა გეკადრებათო!)

- „ორეხი“ „ორეხი“! - ერთდოლა-
რინიოდ ღირებულ თხილზე მიუთითებ-
და კონტრაქტის გრაფაში.

კიდევ ერთი „ნეტ“ რომ მიიღო,
როლანდინიო წამოხტა და იქვე მყოფ
მაღაზინიოში შეიჭრა.

- ვოდეკა! - დაუძახა გამყიდველს.

- ტემპერატუროს! - თერმომეტრზე

მიუთითა გამყიდველმა.

თერმომეტრი +50-ს აჩვენებდა, თან
თითი საფეთქელთან დაიტრიალა. რაც
მათ ენაზე „გიჟი ხომ არ ხარო“-ს
ნიშნავს. როლანდინიომ ფული დახ-
ლზე დაუდო და ცირკში ახალი ბოთ-
ლით დაბრუნდა.

- „ვოტ ეტო დელო!“ (ეს უკვე
გადავთარგმნეთ!)

გახარებულ რუსს როლანდინიომ
კონტრაქტი „შეაპარა“.

- „ორეხი“ 1 დოლარინიოდ! -
თან ხვეწნა-მუდარის ნიშნად ყელი
გამოიწია.

- „ლადნო! ტვოე ვზილო!“ - გაიც-
ინა ჰამადრილთუხუცესმა. ავტოგრაფი
იმავე ხელით დატოვა დავთარში, რომ-
ლითაც არყის ჭიქა ეჭირა. ჭიქა და-
ცალა და ბანანი მიაყოლა.

- პაიდიომ! - მწვრთნელმა ადმინ-
ისტრატორს მხარზე ხელი დაჰკრა.
როლანდინიომ გარჩეული თხილი ჯიბე-
ში ჩაიყარა, მწვრთნელს თვალი ჩაუკრა
და მაიმუნების გალიასთან მიჰყვა.
მაიმუნებმა დიდი სიამოვნებით მიირთვეს
თხილი. გახარებულმა მწვრთნელმა
კიდევ რამდენიმე ჭიქა დასცალა...

დადგა პრემიერის დღე. სალარო-
ში არცერთი ბილეთი აღარ იყო. ქალა-
ქის თავიცი კი ეწვია ცირკს, აღარაფერს
ვამბობ მაღალ საზოგადოებაზე, რომელ-
იც ამ სიცხეშიც კი თავის ფენისათვის
შესაფერისად (თუმცა ცირკისათვის
შეუფერებლად) ჩაცმულ-დახურული
მოვიდა. ქალაქის მერი და მისი ცოლ-
შვილი პირველ რიგში მოკალათდნენ.
მისი დაცვა და დანარჩენი მლიქვნელ-
მაქებრები უკანა მეორე რიგში. ყვე-

ლაფერი კარგად მიდიოდა. როლანდინიო გულიანად იცინოდა, ფული უკვე საიმედოდ ელო ჯიბეში, არსაიდან საფრთხე არ ეშუქებოდა, წარმოდგენის დასასრულს ჰამადრილები წარუდგინეს პატივცემულ საზოგადოებას.

ჰამადრილები ტაშის გრიალში ტუმბოებზე შეხტნენ.

- ალე, პოპ! - დაიძახა რუსმა.

ერთი ჰამადრილი ტუმბოდან ტუმბოზე გადახტა.

- დომინოს! (დმერთო დამიცავი! ლათ.) - შეჰყვირა ქალაქის მერმა. მისმა გამოპრანჭულმა ცოლმა, ქმრის გაქათქათებულ პერანგზე, ხმლის ნაკვალევით წვრილი გადატრაწული დაინახა და შეჰკვივლა. კვილი ასე არ უნდაო და მეორე ჰამადრილმა პირდაპირ მისხურა საზეიმოდ ჩაცმულ ქალბატონს. ხალხი აღრიალდა. შეშინებულმა ჰამადრილებმა ტრაწის ჭავლები მიუშვეს მაყურებელზე...

ჰამადრილების მიერ „გალამაზებულ“ მწვრთნელს გისოსებიდან თავი გამოეყო და როლანდინიოს ეძახდა.

- გავარილ შე ია ტებე! ეს, ტი, პრავდა ორეს ნელობიტი! (ხომ გეუბნებოდი შე დაუნაყავო გოზინაყო!).

შერცხვენილი როლანდინიო ცირკიდან გაიპარა.

* * *

როლანდოს და გოგინო ქავთას თითქმის ერთნაირი უღვაშები ჰქონდათ. უღვაშებივით ჰგავდნენ ერთმანეთს მათი დღის რეჟიმები: რეპეტიციები, სპექტაკლები და ქეიფები, დილაამდე დამძლეული პურმარილები. ერთხელაც

ნაბახუსევმა, ძილგატეხილმა მეგობრებმა გადაწყვიტეს, იმ დღეს არ დაეღლიათ. გოგინო ქავთა ნაქირავებში მარტო ცხოვრობდა. შუადღისას, ნახევრად მძინარე გოგინომ როლანდოს უთხრა:

- წამოდი, ჩემთან დავისვენოთ, ცოტა წავუძინოთ და აზრზე მოვიდეთ.

როლანდოს მოეწონა ეს აზრი. შევიდნენ ბინაში და ერთადერთ, განიერ ლოგინში ჩაწვნენ. გადასაფარებლები უღვაშამდე წაიფარეს. ის იყო უნდა ჩასძინებოდათ, რომ კარი უცხო მამაკაცმა შემოაღო.

- დენის მრიცხველი უნდა შევამოწმო! - შემოსძახა კარებიდან, მაგრამ ორი მამაკაცი გვერდიგვერდ დაწოლილი რომ დაინახა, შეცბა და გასვლა დააპირა.

- უკაცრავად! - ჩაიბუტბუტა.

- არ წახვიდე, შე კაცო! - დაიყვირა როლანდომ, - არაფერი გეგონოს, შემოაღე შე კაცო კარი! სად მიდიხარ!

ინკასატორი შემოტრიალდა, რა თქმა უნდა, ქალაქის საყვარელი ხალხი შეიცნო და უხერხულად გაიცინა.

- კარი ღია დაგიტოვებიათ და იმიტომ...

გოგინომ ჭერს ახედა.

- არ გვიწერია დასვენება! გამოგვიწერე ეგ ქვითარი. შენ კი როლანდო, წადი არაყზე! ამ პატიოსან კაცს ეჭვები რომ გავუფანტოთ.

დაღამებამდე ქეიფობდნენ როლანდო, გოგინო და ინკასატორი, თან მეტწილად ქალებზე ლაპარაკობდნენ...

- ერთხელ, - წამოიწყო როლანდომ, - აეროპორტში ვაცილებდით

სტუმარს. - თან გოგინო ქავთას თვალი ჩაუკრა. - ჰოდა ტაქსი გავაჩერეთ... ტაქსში ულამაზესი ქერა ქალბატონი აღმოჩნდა. სანამ აეროპორტში მივედი, ეს ქალი დავიმეგობრეთ, გვიცნო, რა თქმა უნდა.

- კარგი, არ გინდა ეგ ისტორია, სირცხვილია! მოდით, ლამაზი ქალების სადღეგრძელო იყოს! - შეაწყვეტინა ქავთამ.

- მართლაც საოცარია თქვენთან ქეიფი! და რაც მთავარია, მეზობლები გადარჩნენ დაჯარიმებას, - გაიცინა ინკასატორმა.

- მერე, რა მოხდა შემდეგ? - შეეკითხა როლანდოს მას შემდეგ, რაც ლუკმა გადაყლაპა. როლანდომ თვალებით ნებართვა აიღო მთავარი რეჟისორისაგან და გააგრძელა:

- ისე მოგვეწონა ეს ქალბატონი, რომ ზღვისპირა კაფეში დავვატიყუეთ.

- კი, მაგრამ აეროპორტი? - შეაწყვეტინა ინკასატორმა.

- სტუმარი გავაცილეთ და უკან გამოვბრუნდით.

- იოლად დაითანხმეთ?

- ასე უნდოდა მასაც. დაქალს დაურეკა და ავშენდით ხალხი. ერთი წყვილი რომ სასტუმროში გავისტუმრე, მე ფული აღარ მქონდა და ქალაქის გარეუბანში გასეირნება შევთავაზე. ასე ვთქვათ, „მოფარებულში“!

გოგინო ხითხითებდა, ინკასატორს თვალები გაფართოებოდა და წამოწითლებულიყო.

- მერე? მერე?

- მერე, სასაცილო ამბავი დამემართა! ბნელოდა და რკინიგზის რელსებთან,

ბურქებში წამოვიწყე სასიყვარულო სცენა. მაგარი ქალი იყო. წითელი ტრუსები ეცვა...

ინკასატორმა სუნთქვა შეაჩერა.

- მაგრამ, ჩემი ბედი ხომ იცით. მატარებლის ვატმანი წამომადგა თავს! ჩამეშალა ყველაფერი!

- რატომ? რა მოხდა? - სულ გაგიჟდა ინკასატორი.

- რატომ და ის წითელი ტრუსი თურმე ხელში მეჭირა და ვაფრიალებდი, მატარებლის მძღოლს წითელი, გამაფრთხილებელი დროშა ეგონა და ზედ თავზე გამიჩერა მატარებელი!

ინკასატორი სიცილით კინაღამ მოკვდა.

- ეგ არ ვიცოდი, შე ყურუშსალო, შენა!

გოგინო ქავთამ ჭიქა შეივსო.

ჰამადრილების ცნობილი ამბის შემდეგ, ცირკს ხალხი შემოაკლდა. ისევ დაიბარა დირექტორმა სერჟიომ ადმინისტრატორი.

- რა ქენით? - სტრატეგიული შეკითხვა დასვა სერჟიომ. - ამ ქალაქში თავი მოგვეჭრა!

- სხვა ქალაქში წავიდეთ, - დაიწყო როლანდინიომ, მაგრამ დირექტორმა შეაწყვეტინა:

- სხვა ქალაქში, სადაც ცირკის შენობაა, ყველგან იყვნენ და სადაც შენობა არ არის, იქ როგორ უნდა გაიმართოს წარმოდგენა ... შეუძლებელია!

- სტადიონზე გავმართოთ! მაგ მაიმუნებს საერთოდ თავი დავანებოთ ... ცხენები წავიყვანოთ!

- ცხენები? - თვალები დაჭყიტა სერჟიომ.

- ჰო! გაწვრთნილი, პატიოსანი ცხენები – აქვე გვყავს! ერთი-ორი ჟონგლიორი დავამატოთ და ფულიც მოფრინდება!

სერჟიომ ხელი დაჰკრა მხარზე:

- კლოუნიც დაამატე! საიდან დავიწყვით? მცირე პაუზის შემდეგ რონალდინომ წამოიძახა - სამტრედინო!

- სამტრედინო? ჰო, იქ არის სტადიონი, წადი, კონტრაქტო გააფორმე!

სტადიონზე ზღვა ხალხი მოვიდა. ხუმრობა ხომ არ იყო, ცირკი პირველად ესტუმრა პატარა ქალაქს, რომელსაც დიდი ამბიციები ჰქონდა! როცა მთავრობა და ქალაქის პატივცემული ადამიანები ლოჟაში მოკალათდნენ, წარმოდგენა დაიწყო. ჟონგლიორს ერთი – ორჯერ ბურთი დაუვარდა, ყოველ შეცდომაზე სტადიონი ამოიოხრებდა:

- ოოხ!

ძალიან არ უნდოდა მაყურებელს, მისთვის მდარე ხარისხის პროდუქცია შეეჩერებინათ, ამიტომ კლოუნის დანახვაზე ძალით იცინოდნენ. არ იცინოდა გამოჩენილი მწერალი, რომელიც ლოჟაში მთავრობის გვერდით გრძელ მუნდშტუკში გარჯობილ მდარე ხარისხის სიგარეტოს აბოლებდა. მწერალს ოტიო დე სოლიანო ერქვა. მთავრობა ყოველ ხუმრობას მასზე ამოწმებდა: თუ სოლიანო არ გაიცინებდა, ისინი ჩუმად იხსდნენ. ოტიო კი ჯიუტად არ იცინოდა, ცალი თვალი, მჭვარტლისგან შეწუხებული, მუდამ მოჭუტული ჰქონდა.

- ახლა კი... – მიკროფონს ღეჭავდა კონფერანსიე, – ახლა კი თქვენს წინაშე წარსდგებიან გაწვრთნილი

ცხენები, მომთვინიერებელი სიმონე მასხარონი და მისი დასი! შოლიანომ ერთი ჩამქრალი სიგარეტო მუნდშტუკიდან გამოაძრო და ახალი „შეაკეთა“. ცხენები ფეხბურთელთა გასახდელიდან გამოქანდნენ. ამოქანდნენ და მთელი მინდორი გადაკვეთეს, როლიანომ მათ მოძრაობას მუნდშტუკი მიაყოლა... ყველასთვის მოულოდნელად ცხენები სტადიონის გალავანს თავს გადაეკლნენ და რიგრიგობით გაუჩინარდნენ!

სტადიონი გაოგნდა.

სიჩუმე როლანდინომ დაარღვია:

- პოლიციო! პოლიციო! – გასძახოდა იქვე სეირის საყურებლად, უბილეთოდ შემოსულ ორ პოლიციელს.

პოლიცია მოტოციკლს შემოახტა და სტადიონი ოპერატიულად დატოვა. როლანდინო მოტოციკლს გაეკიდა და მისაბმელიან მოტოციკლს სათადარიგო ბორბალზე მოაჯდა. ცხენები აღარსად ჩანდნენ...

- წინ! – გაჰყვიროდა როლანდინო, – დაუჩქარეთ, თორემ დამაპატიმრებენ!

ვანიოს გადასახვევთან გამოჩნდნენ გაწვრთნილი, წესიერი ცხენები. ისინი მთელი გულმოდგინებით ურტყამდნენ წრეს საგზაო დანიშნულებისათვის შექმნილ მოედანს...

- ცირკის არენა ჰკონიათ, – გაიცინა როლანდინომ.

წრეზე სირბილს არიან შეჩვეულები!

პოლიციელებმაც გაიცინეს.

- ჯარიმა მაინც არ აგცდება, – უთხრეს მას.

**როლანდინიო იძულებული
გახდა ცირკს დამშვიდობებოდა!**

როლანდო ბერდებოდა, როლანდინიო ვაჟკაცდებოდა მხოლოდ პრეზიდენტ შევარდინიოსთვის არ იცვლებოდა არაფერი: სულ სათავეში იყო! ერთხელ ვარსკვლავს მიანიჭეს მისი სახელი, ზოლო ერთ კვირაში ტელევიზორმა გამოაცხადა, რომ შევარდინიოს კენჭის გავლა აქვს. ერთ საღამოს, როლანდო ეზოში, ბაღის სკამზე იჯდა და მოწყენილი, ვარსკვლავებით მოჭედული ცას გაჰყურებდა. ჭიშკარი როლანდინიოს მეგობარმა შეალო. ცისკენ მაცქერალი მასპინძელი რომ დაინახა, ხუმრობით ჰკითხა:

- სენიორ როლანდო! რას გეუბნებიან ვარსკვლავები?

როლანდომ გაიცინა, ხელი ჩაიჭინა და თქვა...

- არ ცალიათ ახლა მაგენს ჩემდა... – თითი ცას მიუშვირა, – კენჭის გავლაა იქ!...

- მამაჩემო, ნახე როგორი ტელევიზორი მოგიტანე თავისი თეფშით!

- თეფში ცარიელია თუ... მწვადი მოაყარე ზედ?

სტუმარმა განუმარტა:

- ეს თეფში, მთელ მსოფლიოს დაიჭერს, აი, შემობრუნდით და ნახეთ.

როლანდო სავარძელში მოკალათდა, გვერდით მეგობარი მიუჯდა, როლანდინიო კი არხებს ცვლიდა. ყველა არხზე რატომღაც არაბი და ინდოელი წამყვანები ისხდნენ სხვადასხვაგვარი ჩალმებით.

- ეტყობა, ოკიანისგალმა იჭერს უკეთესად! შორსმხედველი ყოფილა... ჩემსავით! – მრავალმნიშვნელოვნად წარმოთქვა როლანდომ.

როლანდინიომ ისევ გააგრძელა ძებნა. უცებ, მოცეკვავე გოგონა გამოჩნდა, ნახევრად შიშველი. აღმოსავლური მუსიკის თანხლებასზე ტრუსი ჩაიხადა და საჯდომი ეკრანს მოადო.

- ეს კარგია! – თქვა როლანდომ.

ახალი გოგონაც ასე მოიქცა: ცოტა წაიცეკვა, ტრუსი გაიხადა და შიშველი, ატამივით ლოყებმწითლებული გავა ეკრანს მოაბჯინა!

- არა, ეს მართლაც გენიალური გადაცემაა! – ისევ გამომწვევად წარმოსთქვა როლანდომ.

მესამე, მეოთხე მოცეკვავემაც რომ იგივე გააკეთა, კმაყოფილმა როლანდომ თვალი ჩაუკრა სტუმარს – კარგი გადაცემაა! არა?

- რატომ, სენიორ როლანდო, გოგონები ისევ გიზიდავთ?

- არაა! – გააგრძელა მასპინძელმა, – ენობრივი ბარიერი რომ არ არსებობს, იმიტომ არის კარგი გადაცემა!

როლანდინიომ ტელევიზიაში დაიწყო მუშაობა. ჯერ ოპერატორე იყო, მერე პროდიუსერე, ბოლოს – თავმჯდომარეც გახდა. დაფეხვილი, ფორთოხლისფერი მანქანა ჰყავდათ, „ტელევიზია“ ეწერა საქარე მინის მარჯვენა მხარეს.

- წავედით! მძლოლს დაუძახა როლანდინიომ. მიაწეკით, მძლოლმა იქვე მდგომ თანამშრომლებს მიმართა. ხუთი კაცი მიაწვა ჯაბახანას. როლანდინიომ თვალი აარიდა სამარცხვინო სანახაობას და თანამშრომელთან გააბა ბაასი.

- გამხდარხარ როლანდინიო! დიეტაზე ხაარ?

- ჰო...

- მე საზამთროზე ვარ მარტო! შენც საზამთროზე ხარ?

- ჰო, ორი თვეა საზამთროს მეტი არაფერი მიჭამია, ყოველ დამე თელავინო მესიზმრება!

ამ დროს ვიღაცამ ჩამოიარა.

- როლანდინიო ცოტა ფული ხომ არ გაქვს?

- სად მუშაობ? – კითხვითვე მიმართა მოსულს.

- არსად. - ნაღვლიანად მიუგო მან.

- 20 დოლარიანიო!

- დიდი მადლობა, როლანდინიო, ღმერთი გადმოგვხედავს! როლანდინიომ მანქანას გახედა, ისევ ბუქსაობდა, არც მიწოლა შევლოდა, არც არაფერი.

- ასეთს უნდა მისცე ფული! არსად რომ არ მუშაობს, ასეთი კაცია საშიში, რა იცი, სად დანიშნავენ!

თანამშრომელმა თავი დაუკრა:

- აბა, მე კი ვიცი, სადაც ვმუშაობ! (იგულისხმა ფულს იმიტომ არ მადლევო). როლანდინიო ისევ მანქანას მიუბრუნდა:

- რას შვრები, თევდორინიო, ვერ დაქოქე?

- მოიცა ცოტა კიდევ ვცდი! აბა, ბიჭებო! კიდევ მოაწექით!

- შენ რა ჰქენი იცი? გირჩევ მაგ მანქანას „რადიო“ დააწერო და თავი დამანებო.

როლანდინიომ ტრაფარეტი, რომელზეც „ტელევიზია“ ეწერა შორს მოისროლა...

კაბინეტის კარი თანაშემწემ სწორედ მაშინ შეაღო, როცა როლანდინიო მეგობარს პროექტზე ესაუბრებოდა.

- სენიორ, პრინცია თქვენთან, ევროპიდან!

როლანდინიომ გაოცება ვერ დაფარა.

- შემოვიდეს! საიდან არის?

- რომელიღაც პატარა ქვეყნის პრინცია. მგონი კუთხის თუ რაღაც მსგავსი...

- შემოვიდეს! – თან ფეხზე წამოღდა და კარებში მიეგება სტუმრებს:

სტუმარი ფლამანდრიულ თუ პრუსიულ დიალექტზე საუბრობდა, სანამ თარჯიმანი გადათარგმნიდა, როლანდინიომ კარგად გაარჩია სიტყვები „კამერა“ „ოპერატორ“, „ოტელი“. არც შემცდარა. თარჯიმანმა ასე გადათარგმნა პრინცის სიტყვები:

- ჩვენ ვიღებთ ფილმს თქვენს ქალაქზე, ამ ფილმს ევროპის ერთ-ერთი ტელევიზია გაუშვებს... ჩვენ გვჭირდება თქვენი კამერა, ოპერატორი, სასტუმრო და გამცილებელი, ანუ ადამიანი, ვინც საინტერესო ადგილებს გვიჩვენებს, თან – ჩვენ შეკითხვებს უპასუხებს.

როლანდინიომ პირი დააღო:

- კი მაგრამ ფულს ვინ გადაიხდის?!

- ჩვენ ქალაქის მერთან ვიყავით და იმან თქვენთან გამოგვიშვა...

- ო, ქალაქის მერთან თუ იყავით და იმან ჩემთან გამოგვიშვათ, რაღა გაეწყობა! მოგცემთ რაც გნებავთ,

- დიდად გმადლობთ! ბატონი პრინცი დაინტერესდა, თუ როდიდან შეიძლება საქმეს შევუდგეთ, – ეს თარჯიმანმა წარმოთქვა.

- ხვალღიდან! – ხელი ჩამოართვა სტუმარს როლანდინიომ დანქე, გრაცი, თენქ იუ! მელსი! – ყველა ენაზე უხდიდა მადლობას პრინცი, რომელსაც

ეტყობოდა, საკითხის ასე მალე გადაჭრას არ ელოდა. რევერანსით გავიდა სტუმარი. როცა მარტონი დარჩნენ როლანდინომ მეგობარს უთხრა:

- ა, ასეთი ბედი მაქვს მე! ჩემთან პრინციც რომ მოვიდეს, ისიც მათხოვარი იქნება!

X X X

როლანდოს გოგინო ქავთა ეწვია. ტროპიკული წვიმა ლამის თევზებს მორეკავდა სახლის კარებთან.

- არ გინდა ახლა, შინ დაბრუნება? – ნაღვლიანად წარმოთქვა გოგინომ.

- ჯერ ჩემთან ხარ, და თუ არ გადაიღო... ჩემთან დარჩები ამაღამ.

- ეს ხვალაც არ გადაიღებს, – ფანჯრიდან გადაიხედა რეჟისორმა. სარკმლიდან კარგად მოჩანდა, თუ როგორ მოაცურებდნენ პატარა ბიჭები სახლის ჩამოსასხნელ კარებს, საბურავებს, დიდ ტაშტებს და სხვა მცურავ „ტექნიკას“

- ვენეციაში ვართ! – თქვა გოგინომ.

- გონდოლა გვაკლია... და მანდოლინა...

როლანდინო პირდაღებული უსმენდა უფროსებს.

- ვენეციაზე გამახსენდა! ჩემო როლანდო, მოდი „ორი ვენეციელი ვაჭარი“ დავდგათ.

- ჩემგან ვაჭარი არ დადგება! – კატეგორიული უარი მიიღო ქავთამ მასპინძლისაგან.

- აბა რომელ როლზე ოცნებობ? როლანდომ სივრცეს გახედა. ოცნებებში ჩაიძირა.

- ჰამლეტი მინდა ვითამაშო, ჩემი ბავშვობის ოცნებაა!...

- და აუსრულებელი! – სიტყვა გააწყვეტინა რეჟისორმა. – შენნაირი ცხვირით და მოხეული პირით, ჰამლეტს ვერ ითამაშებ, არადამაჯერებელი იქნება!

- სამაგიეროდ, – შეეკამათა როლანდო, – მაგარი ჩანაფიქრიაო, ვილაც ჭკვიანი თეატრმცოდნე იტყვის, ორიგინალური ხედვა აქვს რეჟისორსო!

- რა ვიცი, ისე, სანჩო პანსა უფრო მოგიხდება! ამას წინათ „ოტელო“ დადგეს და ... ოტელო თეთრი აღმოჩნდა!

- მერე რა? – საუბარში როლანდინო ჩაერია.

- რა და ... ჩემო როლანდინო – ოტელოს ტრაგედია და ეჭვიანობის მთავარი მიზეზი ის იყო, შავს თეთრი ქალი რომ ჰყავდა!

მამაშენს რომ შეხედავ, შეიძლება რეპლიკაზე „ყოფნა – არყოფნა?“ მაყურებელმა „არყოფნაო“ დარბაზიდან დაუძახოს.

- ესე იგი, ჰამლეტი ჩემგან არ გამოვიდა, არა? – სინანული შეეპარა როლანდოს ხმაში.

- არც ჰამლეტი, არც კოსმონავტი, აღარც ფეხბურთელი შენგან აღარ გამოვა...

- აბა, რა გამოვა ჩემგან?

- შენ ხარ როლანდო ... დიდი კაცი! ჩემი მეგობარი, – გაიცინა გოგინო ქავთამ.

- კიდევ კარგი! – შვებით ამოისუნთქა პროვინციული თეატრის მსახიობმა.

ნუგ ზარ წერეთელი

მლოდინი

ზაფხულიც გაქრა,
წავილა
და მოგონებად იქცა,
ავსილი ცუდით,
მწართაც,
აქ მიწა იყო,
იქ ცა.
რომ გვანებებდეს მტერი თავს,
წინ წავიდლოდით სწრაფად,
მტერი კი წინსვლას ვერ იტანს,
ძველის ნერგებსაც კაფავს.
ლომს ვეღარ შევლის ლომობა
თავდამსხმელ ათას ძველთან,
ომიანობა, ომობა
უყვარს ქვეყანას ველთა.
ანდა თუ ვიტყვით მაგ აზრით,
- მხარეს უსაზღვრო სტეპთა,
ვეებერთელა ნაგაზი
გუშინაც ავად ყფფდა.
თავისუფლება არ მოსწონს
მეზობელს –
მხოლოდ სხვისი,
წარსულის ფურცლებს ამოსწევს

დრო დავიწყების ღირსი.
იხილავს ნაღალატარებს,
რაც არასოდეს უთხრეს,
და ყველას ხსოვნით ატარებს
შეუპოვართა კუთხე.
ჰა, ყველაფერი გაცხადდა,
ვერ დააჩოქეს ერი,
თავს ვინც მეგობრად რაცხავდა
თურმე ყოფილა მტერი.
ის მტრობის ბოღმა თავდება,
გზა სულ სხვაგვარად გველის,
თუმც სიბრაზისგან ავდება
ცხვრის ქურქიანი მგელი.
ჟამი ვერ დადგა საჩვენო,
იმედი ფარავს მწარეს,
ღმერთო მაღალო, მაჩვენე
თავისუფალი მხარე.

განმეორება

ძველ ტკივილში გვახვევს
ვაება და მოთქმა,
ვაი, მაგათ სახელს,
ვაი, მაგათ მოდემას.
საქართველოს ცაში
ყრანტალია სვავთა,
დასაწყისშიც,
მაშინ,
სვავე ჩვენს სისხლს სვამდა.
ერთზე მოდის ასი
უსირცხვილო მოდემის,
ფაშისტური კლასით
და დედების მოთქმით.
ვის იცავენ,
რისგან,
თუკი ყველას კლავენ,
ხალხი ბრძოლას რისკავს,
დღეს იმზადებს ხვალეს.

რომ ვიცხოვროთ ქართულად
 გაუტენი სულით,
 ისევ ისე გართულდა
 საუკუნო წყლული.
 ერთიანი გაძლებით
 ვკაფავთ უღრან ახოს,
 რომ ციმბირის ნაძვები
 ველარავინ ნახოს.
 აღარ მოგვწვდეს ტაიგა
 სასიკვდილო სუსხად,
 კვლავ წაკითხვით გავიგეთ
 ძველისძველი ნუსხა.
 ქართველს ისევ ქართველის
 სიყვარული იხსნის,
 რომ მორჩეს და გამთელდეს
 იარები სისხლის.
 რომ ჩვენც დავტკბეთ,
 სხვებივით,
 თავისუფალ ყოფით,
 გაქრეს შავი ჯებირი
 ტანკების და თოფის.
 რათა სიკვდილს პირისპირ
 კვლავ არ შევეჯახოთ,
 ნაბრძოლებმა
 დილისთვის
 მისი მადლიც ვნახოთ.

დამთავრება დასაწყისისთვის

მორჩა,
 ბოლომდის გაირკვა
 ვინც არის ქვეყნის მტერი,
 აწი გზას თავად გაიკვლევს
 უმაძაცესი ერი,
 თითქოს ძველი ღრო დაბრუნდა
 ერთზე მოსული ასით,

მტერი სისხლისგან გაბრუნდა,
 როგორც არყით და კვასით.
 ზიზღის მორევში გადასვლის
 ბოლოს ხვედრია მათი
 ტანკების რიგით ათასით
 მოდის ციმბირის დათვი.
 ის შფოთი აღარ ასვენებს,
 ბედის გვიმრუდებს ბორბალს,
 მირონიც აღარ ასველებს
 ისეთი ბრაზით გვბომბავს.
 დაკარგულია მტრებისგან
 მცირე სირცხვილის გრძნობაც,
 სამარადისოდ
 შეგვზიზღდა
 ნაძალადევი ძმობა.
 ერთობა იდგა დაპყრობით,
 ვაებითა და ჟლეტით,
 გამოგონილი და-ძმობა
 აღარ გვენახოს მეტი.
 შრიალს იწყებენ ყანები,
 ტარო მწიფდება – ადლი,
 ისევე გავიბანებით
 მაღალი ღმერთის მაღლით.
 და გავექცევით მონობის
 დღემდის მოყოლილ შიშებს,
 რადგან იმგვარად
 ვცხოვრობდით,
 ვმირები კვლავაც იშვნენ.

სიტყვის განმეორება

ბავშვობაში გვესმოდა
 სიტყვა ოკუპანტები,
 თითქოს ტყვიას გვესროდა
 სიტყვა შიშის დამტვევი.
 ჩვენც გინებას ვუსმენდით,
 ვგრძნობდით ბოროტ განზრახვებს,

გვაძულებდნენ რუსები
გერმანელთა გვარ-სახელს.
ზიზღის წლებით ვიარეთ,
რაც კერაფრით ვერ მალეს,
ქვეყნის ყველა სიავეს
აბრალებდნენ გერმანელს.
თურმე სად ხარ,
მოდიან
ციდან ცეცხლის დანთებით,
ზიზღს აფრქვევენ შფოთიანს
რუსი ოკუპანტები.
ერთ ღროს ძალად ნაძმობნი
ბომბებს წყებად გვესვრიან,
საქართველოს ნაცნობი
ბანდა შემოესია.
ცხადზე უცხადესია
მათი გულის ნადები,
ბავშვებსაც კი ესვრიან
რუსი ოკუპანტები.
რისი გერმანელი და
რისი ღუჩეს მხედრობა,
კვლავაც რუსი ვერ გვიტანს
რუსი თანამედროვე.
გზით სიკეთის არ ივლის
სამტრო გზაზე მარტოა,
და ცოფდება ხარივით
სადაც სიტყვა ნატოა.
ჩექმასავით გაიძრეს
დიდხანს გულში ნადები,
ფრთხილად,
ბოლმით დაიდრნენ
რუსი ოკუპანტები.
ჯერ ჩვენ გადაგვთელავენ,
მერე სხვების ჯერია,
მტერს შევებათ ყველანი,
ხმალი მუდამ გვჭერია.
ტანჯვას კვლავაც გავუძლებთ,
შენდობას ვთხოვთ გარდაცვლილს,

იქნებ გული გაუძღეთ
 ნაქურდლით და ნაძარცვით.
 ეს იოლი როდია,
 მით უმეტეს მარტივი,
 ფრთხილად,
 ზიზღით მოდიან
 რუსი ოკუპანტები.
 წითლად ანთებულია
 წვერი ათას ანტენის,
 ქვეყნებს ცხვირწინ უვლიან
 რუსი ოკუპანტები.
 მალე დააწვიმებენ
 ვინმეს მსხვერველად ყუმბარებს,
 ჩვენ კი
 განაწირები
 ხალხს სიფრთხილეს ვუბარებთ.
 სისხლში გასვრილ ხელებით
 და ხანძრების დანთებით
 აღარ მოისვენებენ
 რუსი ოკუპანტები.

მტაცებელი

სანამდის ცხოვრების
 მიზანს გაიგებდნენ,
 შეიტკბეს მიზანი
 ტაცების,
 შეტევის,
 ჩვენ გვებრძვის მფლობელი
 ვეება ტაიგების,
 ჩვენ გვებრძვის ქვეყანა
 უსაზღვრო სტეპების.
 მათ ამის შესახებ
 სიმართლეს ვინ ეტყვის,
 ვისაც სძულს ცოფივით
 სიმართლის გაგება,
 ჩვენ გვებრძვის

მფლობელებს
 მიწის და მცირე ზღვის,
 თან დაგვყვა
 წართმევა,
 ჩამოჭრა,
 წაღება.
 ზღვის ქვიშის სადარად
 ბევრი, ბევრზე ბევრი,
 ჩვენ გვებრძვის პატარა,
 ლამაზ მთაგორიანს,
 ფრიალო ფერდობზე
 სიმინდის ყანებიანს,
 თუმცა ჩვენ ვირწმუნეთ
 ნაღდიც,
 გაგონილიც,
 მამული ყველაზე მეტად გვყვარებია.
 ჩვენ ამით ვაჯობებთ
 დიდტყე – დიდსტეპიანს,
 მძაფრი სიყვარულით
 ახლება მიზანი,
 ალგეთის ლეკვები
 კვლავაც იზრდებიან,
 რომ ჯავრი არ ჭამონ
 ვერაგი მტრისანი.

განმეორდა

განმეორდა საშინელი
 ოცდაერთი წელი,
 სუნთქვა გვესმის მაშინდელი
 ხანძარივით მწველი,
 გვებრძვის თათარ – მონღოლივით
 რუსი
 კაზაკ – ოსით,
 გაგონილიც,
 მოგონილიც,
 მეორდება დროში.

ვხედავთ როგორც გამიშვლებულს
 დამცემების ზრახვას,
 მტერი რისხვით გაშეშდება
 თუ ერთობას ნახავს.
 ერთობაა
 ჩვენი მხსნელი,
 გზა ვერავეინ დაწვას,
 მტრის საერთო შერისხვებით
 შევძლებთ ხალხის დაცვას.
 შევძლებთ ქვეყნის გამოყვანას
 სასიკვდილო წრიდან,
 მტერი არა თავმოყვარე
 შხამს ძველივით ღვრიდა.
 ჩვენ ის შხამი ავიცილეთ
 ხვედრი მამა-პაპის,
 გავმაგრდებით,
 გავიცინებთ
 და მივალწევთ ნაპირს.

ფიქრი რუსების საუბრის მოსმენისას

საუბარი რუსობის,
 რუსი ჯარისკაცების,
 სახე უნამუსობის,
 სიბრიყვეთა გაცემის.
 ვილაც ხარბად დაეძებს
 რა აქვს ომში ნადარცვი,
 წამოცმული მკლავებზე,
 ჩამალული ნაცარში.
 ჯიბეებში კოვზები,
 ჯაგრისები, ბეჭდები,
 სმენით ქერა მოზვრების,
 მათ მიზანზე ეჭვდები.
 ვილას ეხმარებიან,
 როცა ყველას ქურდავენ,
 სისხლი შემხმარები აქვთ,
 ბნელზე გადახურდავდნენ.

ამოდენა ქვეყანა
მოგავს ბოლმის იარას,
რალა მათთან შეგვეყარა
ჩვენმა ბედმა ტიალმა.
თუმც თვით შემოგვეყარა
როცა მთებში შერეკეს,
ველარ შეძლო ველარა
სიბრძნით სავსე ერეკლემ.
ძალისძალად მოსული
ცდიდა კრწანისს – მარაბდას,
საქართველო მოსრული
ზიზღს ვერაფრით მალავდა.
ოსტატები გადაწვის
ამართლებდნენ საქციელს,
სახელმწიფო ათას წლის,
გუბერნიად აქციეს.
სურდათ ჩვენი მეფენი
უძვლო ხელქვეითებად,
გვდევდა სულის რეფრენი –
საქართველოს დიდება.
ვერ ვივიწყებთ გაცემულს,
სულ ბოროტი უფრენდა
სისხლით გამოტაცებულ
ნანატრ თავისუფლებას.
სასაკლაო გამართეს,
მხარე დაჭკნა იებად,
ცხრა აპრილი,
ცხრა მარტი,
ასჯერ შურისძიება.
ხალხი მოუდრეკელი
ხსნას ყოველთვის ელოდა,
ჩრდილოეთის კედელი
ქრება საქართველოდან.
ბოლმისაგან მოსრული
ქუხს ღვთიური მთა-ბარი,
აფხაზურიც,
ოსურიც
ჩანს მტერთაგან მღაბალი.

ჩენურმა და სომხურმა
ქარმაც გადაგვიარა
დაბნულმა სოსუმმაც
კუთხე მოსპო მთლიანად.
რუსებს მონად დაუდგა,
მლიქვნელურად,
ქოსურად,
ამ გზას
ვინაც გაუდგა
უკან აღარ მოსულა.
მწარე ფიქრი მომგვარა
ომის საშინელებამ,
რბევამ ყოფილ მოყვარის,
ახლაც,
მაშინდელელებმაც.
იწვის ჩვენი მთა ბარი,
თუმც წვისგანაც ნათლება,
ნახნავი და ნაბარი
ორმაგდება,
ათდება.
მტერმა ბევრი გვარბია,
ჯავრი გაგვეყვა მგლისანი,
ეს ქართველის წარბია
მოზიდული ისარი.
მოჩანს ყინვის ფერდობით
გზები სახავერდონი,
ოლონდ მტკიცე ერთობით,
თანაც ერთადერთობით.

სახეები

სიმწარე ადევს სახეებს,
ტკივილი, დარდი და ვაება,
ნაღმების გრიალში ახვევენ,
რომ გზებს დევნილებად გაებან.
ხალხს ქურდბაცაცები დარევიან
რუსების მორთმეული იარაღით,

წინ ნაღმით დათხრილი შარებია,
შორს კი საქონელი და იალაღი.
ჭაღარასაც არად დაგიდევენ
სიბერეს არ თვლიან ასაკად,
სიტყვისთვის ფეხქვეშ გაგიგდებენ,
ისე ვით საქონელს დასაკლავს.
სახეები გოდებას დაუღარავს,
მათ სულში ბომბების ხმაურია
შრომას უმძიმესს და დაუღალავს
ლიახვის წყალივით ჩაუვლია.
წვავენ ქართულ სოფლებს
გამალებით,
სახლი იალებს და ნახშირდება,
რაც უფრო ახლოა
ტრამალები
ბანდიტთა თარეში განშირდება.
სახეებს ვაება აწერიათ
სარჩოს და ახლობლის
დამკარგავენს,
ეს რა სიმწარეა,
რა წელია,
აწი რას მოხნავენ,
რას დარგავენ.
სახეებს ვუცქერი ეკრანიდან,
ხალხი გამორეკეს ლტოლვილებად,
ყველა შიშისაგან შემკრთალია,
უკვირთ ურდოების მოვლინება.
სახეებს წამება ახატიათ,
ისიც ჩანს
ვაებით რაც კი მალეს,
ეს ის უმძიმესი სახაღია,
მერე რომ სიკეთეს
გავვიძრავლებს.
სახეებს ღიმილი დაკლებიათ,
დამცემებს ვერავინ გაამართლებს,
როდესაც მკვლელები გაქრებიან
უფალი ქვეყანას გაანათებს.

ახდენილი ოცნებები

ახლა ოცნება
 მიტროფანოვ – ზატულინების,
 კიდეც დადიან
 მიტომ მარტო,
 გატრუნულები.
 უკვე დამშვიდნენ დემოკრატი
 სლისკა, გრიზლოვი,
 ტყუილს აფრქვევენ,
 უკვირთ ზიზლი რისგან იზრდება.
 ბოლო მოელო ყეფას მათსას
 ანუ პროგნოზებს,
 ჩაკეტილია აფხაზეთი ახლა ბოქლომზე.
 ადევს პატარა სამაჩაბლოს
 მძიმე ურდული,
 ღუმს საქართველო
 მგლოვიარე და გაქურდული.
 უფრო შორს მიდის ოცნებები
 ცივი მოსკოვის,
 კვლავ გაჰკვივიან უგვარტომო ჟირინოვსკები.
 კვლავ დაძვრებიან,
 კვლავ ხლართავენ,
 და პუტუნობენ,
 ხან ლენინობენ, სტალინობენ,
 ხან პუტინობენ.
 ჩანს მტერი მსხვილი გეგმებიდან,
 მოჩანს მცირედან,
 სურს ნაღმოსნები გააცუროს ოჩამჩირედან.
 კლანჭებს არ უშვებს
 წალენჯიხას, ქურთას, საჩხერეს,
 ველარდაფარულ
 ბოროტ მიზნებს
 თვალწინ აჟღერებს.
 სულ იგონებენ
 ვერაგობას ახალ-ახალებს,
 ორნახევარი საუკუნე არ გაგვახარეს.
 არ გაიხაროს,

ვინაც ხალხის სისხლი დაღვარა,
გამობრუყულმა,
გამჩხერავმა,
ქურდმა,
ახვარმა.

ცისკრისკენ მავალთ
ისევ შავი თალხი გვედება,
რუსეთს კი ლუპავს
მათებურად გამედვედება.
მარტოს, გარიყულს,
ვერ უშველის პოზა ნაწყენის,
მახვილს ვინც იღებს,
უეჭველად
მითვე წარწყმდების.

თამარაშენი

მახსოვს თამარაშენის
მშვენიერი ბალები,
და სახლები ნაშენი
აივნებით,
თალებით.
ლურჯი მთების ბგერები,
ხალხი შრომით ქებული,
ბლებით ვარდისფერებით
სივრცე განათებული.
სად სასახლე მაჩაბლის
იდგა ჟამთან კვეთებით,
არა ვინმეს დაჯაბნით
მხოლოდ კარგის კეთებით.
რწმენა დუღდა ქართველთა
მამაპაპის სადარად,
მაგრამ ველარ გამთელდა
გმირთა კუთხე პატარა.
ყუმბარებით დაფლითეს
მიწაწყალი ქართველთა

ჭირნახულის თაფლის თვე
მძიმე თაღხით გათენდა.
მოსპეს თამარაშენი,
აჩაბეთი, ავნევი,
ვითომ ოსის საშველად
შემოვარდა ამრევი.
მძიმე სევდამ გაახშო
ოქროსფერი ბალები,
ყოვლისშემძლემ დაამხოს
მათთვის კარის გამლები.
ვინც გაუჭრათ როკი და
გზა გაუხსნათ ველურებს,
ბოროტ ძალთა მოკრებით
ზეცა შავად შემურეს.
ხალხი დარჩა ლტოლვილად
იმ არეს და ამ არეს,
ნაფერები, მოვლილი
მიწა იქცა სამარედ.
ასე ექცეთ მომხდურებს,
ქურდებსა და გამცემებს,
სამაჩაბლო ოთხივმხრივ
დალეწეს და გაცელეს.
გლოვობს თამარაშენი,
ტირის ხალხი მამაცი,
რა გვაქვს აღმოსაჩენი –
ურდოებთან დაემარცხდით.
ღმერთი მათაც დაამხობს,
დაყრის კარებშიკეტილს,
რომ უფალმა გვანახოს
გამარჯვება სიკეთის.

ჯორჯ ბაირონის მიერ
ბიბლიურ თემაზე დაწერილი
ლექსების ციკლიდან

იფთაეს ქალიშვილი

რადგან ერის და ღვთის მოთხოვნით – ო, მამაჩემო,
დღეს მხოლოდშობილ შენს ქალიშვილს სიკვდილი ერგო,
რადგან ტრიუმფი შურისგების მოგმადლა აღთქმამ,
მაშ, მკერდს საშენოდ გაშიშვლებულს დაჰკარი ახლა.

და, აჰა, მორჩა, აღარც ვტირი და აღარც ვღელავ,
მაღალმა მთებმაც არ მიხილონ მე ამის მეტად.
თუ საყვარელი ხელი დამდებს სამსხვერპლო ქვაზე,
მაშინ დანაც კი არ გააპობს ტკივილით ჰაერს.

და ამაში კი, მამაჩემო, ეჭვს ნუ შეიტან,
რომ სისხლი ჩემი მოცემული კვალად შენითგან,
ისე წმინდაა, როგორც ლოცვა ცად რომ აღვაველენ
და ბოლო ფიქრი, გულისაგან დარდს რომ აქარებებს.

ისევ მოსთქვამენ სალემისა თუმცა ასულნი,
მსაჯულო-გმირო, შეუძრკალი კვლავაც იყავი,
მე მოვიპოვე გამარჯვება და ჩემს ხსოვნაში
მამა და ხალხი მარად რჩება თავისუფალი.

როდესაც სისხლი ზვარაკისა ძარღვში დაწდება,
როცა ხმა შენთვის საყვარელი ტუჩს დააკვდება,
ღირსებას შენსას ნათელს ჰფენდეს, დე, ხსოვნა ჩემი,
არ დაივიწყო, რომ სიკვდილსაც ღიმილით შევხვდი.

ჩვენ დავსხედით და ვტიროდით ბაბილონის
მდინარის პირად

I

და ჩვენ დავსხედით და ვტიროდით მდინარის პირას
ბაბილონისა და ვფიქრობდით იმ მწარე ხვედრზე,
როდესაც მტერმა აურზაურში ხოცვა-ჟლეტისა
საკერპოები აღაშენა წმინდა მიწაზე.

II

როდესაც სევდით მივაპყარნით თვალნი მდინარეს
თავის ნებაზე ჩვენს წინაშე ლაღად მდინარეს,
მათ დამპყრობლებმა მოითხოვეს სიმღერა ჩვენი,
მაგრამ ვერასდროს იხეიმებს ამ ტრიუმფს მტერი.
დე, ეს მარჯვენა უსარგებლოდ გადიქცეს ტვირთად,
ვიდრე ჩამოჰკრავს წმინდა სიმებს მტრის გასაკვირად.

III

ბზაზე ჰკიდია არფა იგი მტერისა მძევლად,
საღემ, მისი ხმა, დაე, ჟღერდეს თავის უფალად,
იმეერ ჟამის, როცა შენი დიდება ჩაქრა,
სახსოვრად დარჩა მხოლოდ შენი ზღაპრული არფა.
და არასოდეს უფაქიხესს, ჩემს მიერ, ჰანგებს
მტრის უჩვეულო და უცხო ხმა არ დაამძიმებს.

ბნელა ჩემს სულში**I**

უკუნეთა ახლა ჩემს სულში, ო, აამღერეთ სასწრაფოდ არფა,
რადგან მოსმენის სხვა ბგერებისა, აფსუს, არ შემწევს მე ახლა ძალა.
და ბროლის თითებს დართეთ სიმებს შეეხოს ნება
მათი ნაზი ხმა ჩემს სასმენელს ეაღერებდა.

თუ გულისათვის ძვირფასია რწმენა მომავლის,
მონუსხავს ჩემს გულს, ალბათ, ის ხმა აწ და მარადის,
თუ გაიბრწყინოს თვალი უპეში ობოლმა ცრემლმა
იგიცა მოსწყდეს, არ დაენთოს ცეცხლად გონებას.

II

მაშ მიანიჭე სიველურე შენს მელოდიას,
ო, ნუ დაუშვებ მხიარული ჰანგი გაისმას,
მე გეუბნებით, მე მინსტრელო, რომ ახლა ვგოდებ,
დაიფერფლება გული ალბათ, სხვაგვარად თორემ.
უნანავებდა დიდი ხნიდან მას მწუხარება,
იტანჯებოდა უძილობის ხანგრძლივ ღამეში,
და განწირული რომ შეიცნოს საშინელება,
ან დაიმსხვრევა, ან ზეციურ ჰანგს დანებდება.

საულ

ვინც აწ-გარდაცვლილ სულთ მოხმობით უფალს არისხებ,
ბრძანე, გეჩვენოს ღვთის ზრახვათ მაცნე.

"აღილე გვამი, ეგ დაფლული, სამუელ, აღდეგ!"

მისნის აჩრდილი მეუფეო, ჰა, მოიხილე!"

მიწა შეიძრა, გახვეულმა ცისფერ ბურუსში,

შემოიცალა-რა სუღარა, უფერული გახდა ღღის შუქში.

უძრავ მზერაში გაყინული სიკვდილი იდგა,

ხელთ გამხმარ ძარღვზე ჩამომჰკნარი ხორცი ეკიდა.

ფერხნი მისნი კი ელვარებდნენ იქ ძვლის სითეთრით,

ღუნე, უხორცო და აჩრდილის სიცარიელით.

არ შერხეულა ბაგეები, გვამის სიღმიდან,

ვით მღვიმის სიო, ყრუ ბგერები რომ ამოვიდა.

საულ იხილა და დაეცა მიწას ვით მუხა,

ცარგვალი სადღაც გადასერა გრიალით მეხმა.

II

–"რატომ დაირღვა მყუდრო ჩემი ძილის საუფლო?!"

ვინ არის იგი, ვინც სულს მოუხმო?

ნუთუ ეს შენ ხარ?! ო, მეფეო, შეხედე, აჰა!

უსისხლო ნეშტი თუ ვით გაცივდა.

ღღეს მე ვარ ასე, ასე იქნება

შენი სხეული, როს ჩემთან ერთად

სანამ ახალი ღღე დაღამდება

შენც და შენი ძეც იქცევით ამაღ.

კეთილი ყოფა შენი გასტანს მხოლოდ მცირე ღღეს.

შემდეგ ნაწილნი ჩვენს გახრწნილ ძვალთა შეხვდნენ ერთმანეთს.

შენ – შენი მოდგმა – დამდაბლდებით ფერნაკლოვანნი

ბასრი შუბებით შემუსვრილნი, ლახვრით გვემულნი.

ყველა ფხას ხმლისას მომართავენ შენს წინააღმდეგ,

თვით ეგ მარჯვენი წარუძღვება მათ გულისაკენ.

დაეცემიან უსულონი და განძარცვულნი

საულის სახლის – მამა ძენი და სხვა ყოველნი!"

*ინგლისური ენიდან თარგმნა
მაია ნიკოლაძემ*

თარგმანები ლიბურ-ესტონურ-რუსული პოეზიიდან

ალექსანდრ ბლოკი

* * *

ღამეულ ქუჩას, აფთიაქს, ფარანს,
სინათლე დაკრთის უაზრო ფერის,
თუ საუკუნის მეოთხედს ფარავ,
რჩები იგივე, არაფერს ელი.
მოკვდები, ისევ იწყებ ახლიდან,
ძველი ბრუნდება, სხვა რამ არ არი,
ღამე, ყინვისგან ჭავლი გამხმარი,
კვლავ აფთიაქი, ქუჩა, ფარანი.

აუგუსტ სანგი

სიმღერა მკვდარ ფრინველზე

ცივ ზამთრის თოვლში ვიპოვე
პაწაწა ჩიტი მკვდარი,
სულელი, რატომ მოფრინდი,
ადრე ააწყე ქნარი.
პირველს გინდოდა გალობა,
ამან დაგლუპა კიდევ,
რამდენჯერ
დარის წყალობით
გსურდა გაზაფხულს თვლიდე.
გეფიქრა, არ შეებოდი
ამ უსასტიკეს ყინვებს,
მარცხი რომ იყო უღაო
ნეტავი ეთქვა ვინმეს.
ყინვას რას უზამს გალობა,
მას აქვს მოტივე ფორტე,

ველურ ზმუილით მოაშთობს
შენს ხოდაბუნებს,
კორდებს.
ფრინველებს ვერას გაუგებთ.
სურთ იფლურტულონ მალე,
სანუკვარ ტყეთა ჩრდილებში
ბევრი აკლდება ხვალეს.
ჯიუტად,
ახალ გუნდებით
ელტვიან ნაცნობ არყებს,
არ ესმით ძლიერ ყინვებს რომ
დათბობაც უნდა დაყვეს.
ავსებენ ფლურტულ-გალობით
ყველა ფლატეს და კორომს,
შემშურდა შენი გმირობის
ჩიტუნავ, მკვდარო ბოლოს.

იუსტინას მარცინკიავიჩუსი
განცხადებათა დაფა

ნეტავ მაქცია განცხადებათა
ერთ ჩვეულებრივ დაფად,
და საღამოთი, სამუშაო როცა მთავრდება
ერთი ბინიდან მეორეში დამარეკინა სწრაფად!
შეცბუნებული მასპინძლისათვის,
ანუ ცოლ-ქმრისათვის,
შემეთავაზებინა
კონცერტი ბახის,
პეიზაჟების გამოფენა,
ანდა „ჰამლეტი“,

რეჩიტატივი რიხტერისა
თუ „ტრაავიატა“,
„იაპონიის მომღერალი ხმები“.
ძალიან მინდა, რომ სატროფოს ჩემსას
საკუთარივე გემოვნების გამოყენებით
ამოერჩია მისი ფერი,
მისსივე ბგერა და
საყვარელი ზედ სურნელება.
ამ ყმაწვილებს კი, ჯანმაცარ ბიჭებს
შევთავაზებდი ჭიდილს კრივში და
მაგიდას სადმე მყუდრო კაფეში.
ხოლო წყვილს ამას გაბუტულ სახით
შევთავაზებდი გემით ლამაზ გასეირნებას.
ამ წყვილს კი ახლად გამიჯნურებულს
წასასვლელი რომ არა აქვს არსად,
კინოს ბოლო რიგს დაუთმობდი ორ ადგილით,
რომ სიბნელეში დატკბნენ ალერსით.
იმ ყმაწვილს ჩხუბში შარვალდახეულს,
ვისაც სახეში სილაქები არ დაკლებია,
ესკიმოს მივცემ, ან პლომბირს მაინც,
მოხუცებულებისთვის, მარტოკებისთვის,
პარკში ყვავილთა გამოფენას მოვაწყობდი,
ხოლო მინისტრებს
თუ რედაქტორებს,
ან სხვა მოუცლელ ადამიანებს,
როს შაბათობით ამთავრებენ საქმიანობას,
სათევზაოდ ან სანადიროდ დავპატიჟებდი,
რაც ენატრებათ, ხოლო შემდეგ კი
ლექციასაც შევთავაზებდი,
თემა იქნება „გვიყვარდეს ბუნება“...
ო, ახლა ვხედავ გაკვირვებული
თვალთ მამაკაცს აცქერდებიან,

ის კი ლოყაზე გაუპარსავზე
 ხელს ისვამს თითქოს შეცბუნებული,
 - გაპარსვა ჯერაც ადრე არისო, -
 შემდეგ ის ამბობს:
 „თუმცა ცოტა უცნაურია,
 მაგრამ რაკილა ჩვენთან მობრძანდით,
 პირადად დაფა განცხადებების,
 იქნებ ნამდვილად უნდა ველოდოთ
 ჯერ უჩვეულო რაღაც მოვლენებს?“
 აქ ქალბატონი ახურებს უთოს,
 მე კი უფრო შორს მივემართები.

ედუარდას მეჟელაიტისი

ადამიანი

დედამიწაზე ფეხდადგმულს მყარად,
 მე ხელთ მიპყრია მზის ცხელი ბურთი,
 ვდგავარ ამგვარად
 დედამიწას და მნათობს შორის.
 ტვინის ფენები, ტვინის წიაღი,
 წიაღისეულს მაგონებს სიღრმით.
 ვაღნობ და ვიღებ ქვანახშირს მათგან,
 რკინასაც ვაღნობ,
 ვქმნი ხომალდებსა და მატარებლებს,
 ისინი ზღვებს და ხმელეთს სერავენ,
 თვითმფრინავია ფრინველთა მსგავსი,
 რაკეტები კი ელვის ღარია
 ყოველივე ეს მოდის, მოდის, მოედინება
 დედამიწის მსგავს მრგვალი თავიდან.
 მზის ბურთი არის ეს ჩემი თავი,

აფრქვევს სინათლეს, ბედნიერებას,
სიცოცხლეს აძლევს ყველა მიწიერს,
ადამიანებს ასახლებს მასზე,
რომ ვთქვათ უჩემოდ დედამიწა რა იქნებოდა,
არაცოცხალი,
დაფუშული ბურთის მაგვარი,
გზადაბნეული უსასრულო ტრამალებს შორის,
იგი მთვარეში ისე როგორც სარკეში ვნახე,
ძალზე უშნოა ჩამკვდარი სახით
მე მოწყენის ჟამს მიწისგან შექმნეს,
კაეშნის დროს კი
მრგვალი თავი მომიძღვნა მიწამ,
მომიძღვნა თავი,
ძალზე რომ ჰგავს მზესა და მიწას.
დამემორჩილა მიწა, რისთვისაც
ის სილამაზით შევამკე უხვად.
მე მიწამ შექმნა,
მე კი გარდავექმენ, განახლდა იგი,
გახდა ისეთი მშვენიერი და უკეთესი,
როგორც არასდროს არა ყოფილა!
დედამიწაზე მყარად ფეხდადგმულს
ხელთ ცხელი ბურთი მიპყრია მზისა,
ვდგავარ ხიდსავით
დედამიწას და მნათობებს შორის
მზე აცისკროვნებს დედამიწას ისევე ჩემით,
მიწა კი აღის, მალღღება მზეში.
ნაირფერადი კარუსელივით
ბრუნვას იწყებენ მის გარშემო
ეს ქმნილებები,
ქვეყნად ჩემით მოვლენილები,
ნაწარმოებნი ქანდაკებანი.
ჩემს გარეშემო ქალაქებიც კი

ბრუნვას იწყებენ უზარმაზარ სახლებთან ერთად,
მოასფალტებულ მოედნებსაც ვუცქერი მბრუნავთ,
დიდი ხიდებიც, ზედ რომ იტევენ
მანქანებსა და ადამიანებს.
ჩემს გარეშემო ვხედავ ბრუნავენ თვითმფრინავები, ლაინერები...
აქვე ტრაქტორებს, ჩარხებს გავცქერი,
და რაკეტებსაც გარს რომ ბრუნავენ...
მე ვდგავარ ასე.
მშვენიერი, ბრძენი, მაღალი,
ტანდაკუნთული, მხარბეჭიანი,
მიწა მზრდის, მერე მზემდე ვმალდები,
და მზის ღიმილით
ვაცისკროვნებ მთელ დედამიწას,
და სწვდება იგი
ამერ-იმერს,
ჩრდილოეთს, სამხრეთს,
და ვდგავარ ასე:
მე ხომ კაცი ვარ
მე ხომ მქვია ადამიანი!

1962წ.

*ესტონურ-ლიტვურ-რუსული პოეზიის
ნიმუშები თარგმნა ნუგზარ წერეთელმა*

დღემდე გამოუქვეყნებელი პოეტი

ანდრო საბიტოვი ჩემი, გურამ გეგე-შიძის და ბევრი ქართველის ახლო მეგობარი იყო. განსაკუთრებით თბილი ურთიერთობა აკავშირებდა ჩვენგან უღროოდ წასულ დაუვიწყარ ადამიანებთან – რეზო დვალისძე, ბუბი თოფურიძესთან, დუგლას ხომერიკთან და სხვებთან. ანდრო ნატანჯი კაცი იყო, ძირითადად პოლიტიკური მოტივებით მრავალი წლის მანძილზე ციხეში ნაჯდომი, თითქმის სიღარიბეში მარტო მცხოვრები მოსკოვის ცენტრიდან შორს მდებარე თავის ერთოთახიან პატარა ბინაში.

იმ შორეულ ტოტალიტარულ წლებში, როცა შიშით ხმას ძალიან ცოტა ვინმე

თუ იღებდა, ანდრო იყო ნამდვილი დისიდენტი: დღედაღამ დაუფარავად ავინებდა პარტიას, არასოდეს არ მიდიოდა არჩევნებზე, წერილობით ამბობდა უარს მონაწილეობის შესახებ, ლექსებითაც ლანძღავდა მთავრობას, პაწაწა სააბაზანო ოთახში ბრეჟნევის, სუსლოვის და ლიგაჩოვის სურათები ჰქონდა გაკრული, ამ ყოფილ ფუყე ბელადებს განსაკუთრებით ვერ იტანდა. ციხეშიც და თავისუფლებამაც ანდრო ლექსებს წერდა, სადაც საქართველოსა და ქართველების დიდ სიყვარულს გამოხატავდა. იმდენი იწვალა და ირბინა, რომ რუსებს დაუმტკიცა – წარმოშობით ქართველი ვარო და ანდრო თეიმურაზის-ძე სულხანიშვილად იქცა. ასე აღესრულა კიდევ ათი წლის წინათ 1998 წლის 21 სექტემბერს 69 წლის ასაკში. გარდაცვალებიდან ათი წლისთავის მეგობრულ აღნიშვნასთან დაკავშირებით, გთავაზობთ მისი ოთხი ლექსის თარგმანს რუსული ენიდან.

ნუგ ზარ წერეთელი

საქართველოს

სალამი ჩემო საქართველო, ჩემო ძვირფასო,
 მარად შენთან ვარ და ყოველთვის შენთან ვიქნები,
 ვეთაყვანები შენს მიწა-წყალს, კლდეებს პირბასრებს,
 პეშვით მოტანილ მიწასაც კი სულში ვიფრქვევდი.
 ლურჯი ზეცის ქვეშ გადაშლილხარ უნეტარესი,
 გადაპენტილი ზვრებითა და კოხტა ბალებით,
 მტკვარი მიაპობს ვრცელ კალაპოტს მთებთან ალერსით,
 დგება თბილისი გულისა და კარის გამღები.

ჩემში ხარ მუდამ, როგორც თვალში, ისე ფიქრებში,
 თუნდ ერთგულ ძაღლად მე ყოველთვის შენთან ვიქნები,
 თუკი შევძელი მსურს გადიდო ალალ წიგნებში,
 ისე მიყვარხარ აწი ველარ გარდავიქმნები

1970წ.

წერილი მეგობარს

რა ვუყოთ ნუგზარ, შორს რომ წახვედი,
 ძმობას სანატრელ ლექსივით ვწერდით,
 მანძილს ძმობისას თვალთ გაგხედავ
 და თან ყოველთვის გიგულე გვერდით.
 წერილებით თუ ერთად ყოფნისას,
 როცა ვილხენდით თუ ვკამათობდით,
 ვწერდით ღვთიური მუზის მოსვლისას,
 და ძმობას ალალს გულით ვათბობდით.
 ჩემია შენი ჭირიც და ლხინიც,
 შენი წინსვლა კი მუდამ მახარებს,
 სიმხნევეს შენსას დავლოცავ ღვინით,
 გიძღვნი სიკეთეს ახალ-ახალებს.

1971წ.

ჩვენი მომავალი არჩევნებით

არჩევნებია სიყალბით სავსე,
 უკვე არჩეულს ვითომ ირჩევენ,
 ქვეყანა ლამის დაგვემხოს თავზე,
 დღემდე კი ერთი გზაც ვერ გვიჩვენეს.
 ანდა ვის ვირჩევთ – ვილაცა კრეტინს,
 თანაც სულ მარტოს, მეტოქეც არ ჰყავს,
 რით დაგვამცირებთ ამაზე მეტით,
 ცხვრებივით სდევნ პარტიას წამყვანს.
 პარტია ჩვენი კომუნისტური,
 მფლანგველთა, მკვლელთა, მეძავთა კრება,
 ხმათა ას პროცენტს კვლავ გვიდასტურებს,
 პატიოსნების ნიშანიც ქრება.
 მე რომ დამხვრიტონ არავის ავირჩევ,
 არც მონაწილე გავხდები ფარსის,

ჩამოქცეულა რწმენის კარიბჭე
 სოციალიზმის შენობის მსგავსი.
 ასე იქცევა ქვეყანა ვრცელი,
 ღმერთმაც შეუწყოს ხელი დაქცევას,
 სასიხარულოს არაფერს ველით,
 უბედურება აღარ აგვცდება.

1964წ.

პოეზია მოსკოვურად

სულ არ უხდება, როს პროფესიად
 პოეტს ლექსების წერას უთვლიან
 როცა ყვეფი თავს თვლის მესიად,
 ლექსში კი სიტყვის ფართი-ფურთია.
 ზოგს არეგია ანიც, ბანებიც,
 ზოგი არც ეძებს, სვამს და მერე წერს,
 ნატიფი ლექსით ვეთაყვანები
 რუსთაველს, პუშკინს, ბლოკს და წერეთელს.
 მე ვერ შევძელი ბნელის გარღვევა –
 სინათლე ლექსებს ჩემსას ეხილა,
 სიტყვა ნამდვილად აღარ მაღლდება,
 თითქოსდა წელში გადატეხილა.
 გამომცემელი მოიცდის ჩემი,
 ჯერ გზა ეხსნებათ უმაღლეს გვამებს,
 ფართო ქუჩების დაფდაფთა ცემით
 მოსკოვს ეცემა ყინულის ღამე.
 ქალაქს გაზრდია ცოდვების კუზი,
 დუმან უბნები შესაბრალები,
 და მეზიზღება ყოველი რუსი
 შაქრისგან ნახად არყით მთვრალეები.
 სივრცეა მთვარით გაუშუქარი,
 კვლავ თბილისისკენ დამძრავს ფიქრები
 და მენატრება კოხტა დუქანი
 დაწვრილებული ღვინის ჭიქებით.
 ლოთობა დაგშლის ვრცელო რუსეთო,
 სიკვდილის დღემდე გონებას ბინდავ,
 მე კი ვით ყველას – მშვიდი, უსევდო,
 სიცოცხლით სავსე ცხოვრება მინდა.

1980წ.

დაუპიწყარი პიროვნება

15 წლის წინ, 1994 წლის 25 ნოემბრის მეტისმეტად ცივი და ქარიანი ღამით, როდესაც ვაკის რაიონი უკუნეთ სიბნელებში იყო ჩაფლული და მთელ თბილისში ალაგ-ალაგ თუ მოჩანდა სინათლის მკრთალი ციმციმი, ბარნოვის ქუჩაზე მდებარე სახლში, სანთლების ყვითლად მოფარფატე შუქზე გარდაიცვალა თვალსაჩინო ქართველი იურისტი ვალერიან (კუკური) გრიგოლის ძე ასიეშვილი.

ის მაშინ სამოცდაათოთხმეტ წელს სამიოდე თვით იყო გადაცილებული.

რთულზე-რთული პერიოდი იდგა მრავალტანჯულ საქართველოში, არ იყო გაზი, არ იყო ელექტროდენი, გაჭირვებით იმოგებოდა ტალახივით პური, ქვეყანაში სიცივე, სიღარიბე და არეულობა მეფობდა, უძალო სახელმწიფოს ქალაქიდან ალარ გააჩნდა, გაზეთები საშინე-

ლი უსისტემობით გამოდიოდა, 27 ნოემბრის დღით მიტანილი ოჯახის განცხადება მხოლოდ 6 დეკემბერს დაიბეჭდა, ასევე დაგვიანებით გამოქვეყნდა საქართველოს გენერალური პროკურატურისა და იურისტთა კავშირის სამგლოვიარო ნეკროლოგები. ამ მიზეზის გამო ბევრმა ვერც კი გაიგო დიდი ავტორიტეტის მქონე პროფესიონალი იურისტის უდროო წასვლა ამ ცოდვილი სამყაროდან.

ვალერიან ასიეშვილმა სამაგალითო, კაცური ცხოვრების რთული გზები განვლო. ამ გზას უბრალოდ თვალის რომ გადავაგვლოთ, დავრწმუნდებით მის ნათელ, საკუთარი თავით განპირობებულ უხინჯო წარმატებებში. 19 წლისა არც კი იყო შესრულებული, როცა მთელ ოზურგეთში პატიოსნებით, სიკეთითა და ადამიანთა სიყვარულით ცნობილი ოჯახის შვილი მაშინდელი ჯარის რიგებში გაიწვიეს სავალდებულო სამხედრო სამსახურის მოხდის მიზნით. ეს იყო 1939 წელს. ორი წლის სამსახურის შემდეგ მეორე მსოფლიო ომიც დაიწყო და ახალბედა ოფიცერს ფრონტის წინა ხაზზე ბრძოლამ მოუწია. რამდენჯერმე დაჭრილი მხოლოდ შვიდი წლის შემდეგ 1946 წელს დაბრუნდა საქართველოში პოდპოლკოვნიკის ჩინით. იმავე წელს ჩააბარა იურიდიულ ფაკულტეტზე, სწავლა 1951 წელს დაამთავრა და გულმოდგინედ შეუდგა მოწოდებად ქცეული პროფესიის საპასუხისმგებლო გზას: იყო მაშინ მქუხარე 31-ე საავიაციო ქარხნის უფროსი

იურისკონსული, საქართველოს პროკურატურის სამოქალაქო საქმეების სასამართლოებში განხილვის განყოფილების პროკურორი, შემდეგ 10 წლის მანძილზე ამავე განყოფილების უფროსი, ასევე ათი წლის განმავლობაში საქართველოს პროკურატურის საერთო ზედამხედველობის განყოფილების უფროსი, თბილისის ტრანსპორტის პროკურატურის უფროსი, საქსახგრომრეწვის იურიდიული სამმართველოს – არბიტრაჟითურთ სამმართველოს უფროსი, იუსტიციის იმ რანგის მრჩეველი, რაც გენერლის წოდებას უდრიდა.

ამ მშრალი ბიოგრაფიული მონაცემების უკან იდგა ნამდვილად არაჩვეულებრივი, სამაგალითო ადამიანი. „ის იყო კაცი, ვით შეჰფერის კაცსა კაცობა“, – როგორც დიდი ილია ბრძანებდა: საქართველოს დიდი პატრიოტი,

ოჯახის, ახლობლებისა და მეგობრების უსაზღვრო მოყვარული, ყველასთვის კეთილ საქმეთა მკეთებელი, საქმისაღმი თავდადებული ადამიანი, მშობლების, უფროსი დის, ნათესავების ერთგული და ყველა ვითარებისას პატივისმცემელი.

ქალაქ ოზურგეთის ღრმა ცენტრში მდებარე გრიგოლ ასიეშვილისა და ნადია მამეიშვილის ჭეშმარიტად ქართული ოჯახი სამი შვილით ხარობდა, ერთი ქალითა და ორი ვაჟით. უფროსი ქალიშვილის მომდევნო რევაზმა წითელი დიპლომით დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკის ფაკულტეტი, უმაღლესის დამთავრებისთანავე საქართველოს სახელმწიფო ბანკში დაიწყო მუშაობა, 23 წელს გადაცილებული ახალგაზრდა კაცი ოჯახის შექმნასაც აპირებდა და სწორედ ამ დროს ომში გაიწვიეს. ეს მაღალი, კაცურად ლამაზი, ნათელი სახის ქერა ბიჭი საუკეთესო ტანმოვარჯიშეც იყო, აქაც დიდ მომავალს უწინასწარმეტყველებდნენ, მაგრამ განგება სხვაგვარად სჯიდა. ბოლო წერილი და ახალგაზრდა ოფიცრის სურათი ქერჩის მისადგომებიდან მიიღეს მშობლებმა, მერე კაცი გაქრა, ცამ ჩაყლაპა თუ მიწამ არავინ იცოდა.

ვალერიან ასიეშვილი, უკვე ახლობლობით ყველა კუკურის რომ ეძახდა, მთელი სიცოცხლის მანძილზე უფროსი ძმის გაუნელებელ სიყვარულს ატარებდა გულით; დედისა და დის ხშირ თხოვნებზე სადმე მიეწერა წერილი იმის დასადგენად, თუ სად გაქრა მათი ვაჟკაცი, ჩუმდებოდა ან სხვა თემაზე გადაჰქონდა საუბარი. ცნობილმა

მერე რიგში შუაში კუკური ასიეშვილი, პირველ რიგში უფროსი და ალექსანდრა ასიეშვილი და მეუღლე ვალერიან ანთელავა

პროკურორმა, რა თქმა უნდა, იცოდა თავსდამტყდარი უბედურების შესახებ, მაგრამ დედას და დას უმაღავდა, იმედს არ უკლავდა, ისინიც უკანასკნელ ამოსუნთქვამდის ელოდნენ რეზოს დაბრუნებას, ან რაიმე ამბის გაგებას მაინც. ამიტომაც იყო, რომ მთელი ცხოვრების მანძილზე რეზოს სადღეგრძელოს მხოლოდ ცოცხალივით სვამდნენ.

მერე კუკურიმ შუათანა შვილიშვილს სახელად რეზო დაარქვა. რევაზ პაპუაშვილიც გამორჩეული ახალგაზრდა იყო. მაღალმა, ლამაზმა, სასიამოვნოდ შავგვრემანმა ბიჭმა საყვარელი ბაბუის პროფესია აირჩია, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდ-

იულ ფაკულტეტზე ჩააბარა, ბიძისა და პაპის მსგავსად მანაც წარჩინებით – წითელ დიპლომზე დაამთავრა იურიდიული ფაკულტეტი, სექტემბრიდან შეთანხმებისამებრ მუშაობას იწყებდა საქართველოს გენერალურ პროკურატურაში, მაგრამ მოხდა გამოუსწორებელი უბედურება, აგვისტოს თვეში უფროს ძმასთან და მეგობრებთან ერთად დასასვენებლად ზღვაზე წასული ბულგარეთში მოულოდნელად აღესრულა, ნამდვილად დიდი იმედების მომცემი ბიჭიც უდროოდ წავიდა ამ ცოდვილი წუთისოფლიდან, წავიდა 22 წლის ასაკში და ახლა მარადიული ძილით განისვენებს საბურთალოს სასაფლაოზე. ამ დროს ბაბუამისი უკვე აღარ იყო ცოცხალი, თორემ ამხელა დარტყმას, ამხელა ტკივილს მისი ნაჯაფარი გული ვეღარ გაუძლებდა.

ყველა ღირსეული ქართველის მსგავსად კუკური ასიეშვილს დედა ძალიან უყვარდა, თუკი ეცალა, ყოველ შაბათ-კვირას ოზურგეთში დედისაკენ მიიჩქაროდა, დედის ყოველგვარ დავალებას უსიტყვოდ ასრულებდა. სწორედ დედის თხოვნით დაანგრია მაღალ ბელეტაჟზე მდებარე მოძველებული მამაპაპისეული სახლი, იმავე ადგილას კი ორასრთულიანი სახლი ააშენა, მდინარისპირა ლამაზ ეზოს სანიადვრე თხრილები შემოავლო, ხეხილიან-ვენახიანი ეზო შემოლობა, ყველაფერი ისე მოაწყო, რომ მოხუც დედას მინიმალური კომფორტული პირობები მაინც ჰქონოდა.

განსაკუთრებული ძალითა და პატივისცემით უყვარდა უფროსი და, ბავშვების სკოლამდელი აღზრდის

სფეროს დიდი მოამაგე, ცნობილი ქართველი პედაგოგი, რესპუბლიკის დამსახურებული მასწავლებელი, ჩემი მეუღლის უძვირფასესი დედა ალექსანდრა (ფაცაცა) გრიგოლის ასული ასიეშვილი-ანთელავა, ფიზიკურად და სულიერად ლამაზი, ოჯახსა, შვილიშვილებსა, ძმაზე და საერთოდ ყველა ახლობელზე დაუღალავი ზრუნვით, ამ სიტყვის სრული მნიშვნელობით, გადაგებული ადამიანი. მართლა სამაგალითო, საოცარი და-ძმობა ჰქონდათ, ოზურგეთში დედასთან თითქმის ყოველთვის ერთად მიდიოდნენ, ხან მატარებლით, უფრო ხშირად კი მანქანით, როგორც ქალბატონი ფაცაცა აირჩევდა. საქართველოს გენერალური პროკურატურის თვალსაჩინო წარმომადგენელს ოჯახის, ახლობლების, ნათესავების, საკუთარი ყოველდღიური და ყოველწუთიერი საქმის, მოვალეობების გვერდით მეგობრებიც უსაზღვროდ უყვარდა, ბუნებით იყო ერთგული, უღალატო, მხარში მდგომი კაცი, წესიერი თხოვნებისა და კეთილი საქმეების გამკეთებელი. მეგობრებთან გულიან ქართულ ქეიფს არაფერი ერჩინა. ყველა კარგ თუ ტკივილიან თარიღს აუცილებლად აღნიშნავდა. ერთადერთი ქალიშვილის მედეას პირველი შვილის დიმიტრის ანუ დიმას დაბადების დღეს ყოველთვის მაღალ დონეზე იხდიდა. სუფრას გენერალური პროკურატურის თითქმის ყველა ცნობილ მუშაკთან ერთად ნათესავები და მეგობრებიც უსხდნენ, მიდიოდა ჭეშმარიტად ქართული, თბილი, მამა-პაპური ქეიფი. გურულების უძრავლესობის მსგავსად კუკურიც ხალასი, სასიამოვნო, ადამიანური იუმორით

იყო დაჯილდოებული, მის მიერ ამბების მოყოლა და მოსწრებული ხუმრობა მართლაც მთელ სუფრად ღირდა. ამ გონებადამხვილი, განათლებული, ცნობილი იურისტისგან ისეთი სითბო და კეთილგანწყობა იფრქვეოდა, რომ შეუძლებელი იყო მოხიბლული არ დარჩენილიყავით.

დედის გარდაცვალებამაც დამანგრეველი ძალით იმოქმედა მის კეთილშობილ ბუნებაზე. ძალიან ბევრი დარდი დაქონდა გულით, საკუთარ ტკივილებს არავის ახვევდა, კვლავაც ცდილობდა ხუმრობით განემუხტა ცხოვრებისეული მრავალი დამაბული ვითარება. ალბათ ამიტომაც იყო სიგარეტის წევას მოუმატა და მოუმატა. მიუხედავად იმისა, რომ სახელმწიფო მანქანა ყოველთვის ემსახურებოდა, ფეხით უყვარდა ბარნოვის, ამჟამად ირაკლი აბაშიძის ქუჩაზე მდებარე სახლიდან კოსტავას ქუჩამდე ფეხით სიარული, ორი კილომეტრის შესაბამისი მანძილის გავლისას ოთხ-ხუთ სიგარეტს მაინც მოსწევდა. სამსახური ყოველთვის დამაბული ქონდა, უამრავი მომსვლელის მიღება უწევდა, უამრავ იურიდიულ დოკუმენტს ამზადებდა, შემოწმებებს ატარებდა, სიახლეებს ნერგავდა. მიუხედავად ამისა, როცა არ უნდა მისულიყავით, ლამაზ ქართულ სახეზე ღიმილი გადაეფინებოდა, პატარა ბიჭივით წამოხტებოდა, გულითადად შეგხვდებოდათ, საქმის გაკეთებას თუ პასუხს არ დაგიგვიანებდათ.

საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო

კავშირს „საზოგადოება ცოდნას“ იურისტი არ ყავდა, თუმცა უმისობას თითქმის არც ვგრძნობდით, მხარში გვედგნენ ისეთი გამოჩენილი ქართველი სამართალმცოდნეები, როგორებიც იყვნენ შალვა რჩეულიშვილი და კუკური ასიეშვილი. შალიკო უფრო მეტად სისხლის სამართალში მუშაობდა, კუკური კი ცივილისტი, სამოქალაქო კანონმდებლობის უბაღლო მცოდნე იყო, სამსახურში წამოჭრილ ყველა საჭირობოროტო საკითხის შესახებ ვეკითხებოდით, ვუთანხმებდით და ისიც ყოველთვის დაუზარელად, უშურველად გვიხსნიდა, გვიჩვენებდა სწორ გზას.

სიცოცხლის ბოლოს, კერძოდ, 1992-1994 წლებში, ძალიან ხშირად ამბობდა, რომ უნდოდა მშობლიურ ოზურგეთს, საკუთარ სახლკარს დაბრუნებოდა – მეგობრები მთხოვენ, გამგებიდანაც ბევრჯერ თხოვნით დამირეკეს ჩავიდე და რაიონის იურიდიულ საქმიანობას ჩაუდგე სათავეში, ახალგაზრდა კადრებსაც აღზრდი და მგონი უფრო მეტად სასარგებლო საქმეს გავაკეთებ, ვიდრე სამინისტროს ჩინოვნიკურ საქმიანობაში ვაკეთებო.

აღარ დასცალდა, სრულიად მოულოდნელად იჩინა თავი უმძიმესმა ავადმყოფობამ და ზეციური სამყაროს ბინადრებს შეუერთდა. ვალმოხდილი კაცი მარადიული ძილით განისვენებს კუკუის ძველ სასაფლაოზე, წმინდა ნინოს ეკლესიის წინ, საზოგადო მოღვაწეთა პანთეონად დადგენილ ტერიტორიაზე.

საოცარი დამთხვევები არსებობს ამ ცოდვა-მადლით სავსე ქვეყნად. კუკურის საფლავიდან სულ რაღაც თხუთმეტი-ოცი მეტრის დაცილებით, იგივე პანთეონის ტერიტორიაზე, განისვენებს მისი უსაყვარლესი უფროსი და ფაცაცა ასიეშვილი-ანთელავაც. მაღალი ღმერთის განგებით ისინი სიკვდილმაც კი ვერ დააცილა ერთმანეთს. გადატანილ მძიმე უბედურებათა მიუხედავად კვლავ ფეხზე დგას ვალერიან ასიეშვილის ოჯახიც, მისი მეუღლე, შვილი, ორი შვილიშვილი და შვილთაშვილები აგრძელებენ იმ კეთილ გზას, იმ სახელოვან ცხოვრებას, რასაც მყარი საფუძველი ჩაუყარა ჭეშმარიტმა ქართველმა კაცმა, დიდმა პროფესიონალმა, ოჯახის უფროსმა და სწორი გზის გამკვლევმა დაუვიწყარმა ადამიანმა.

ლექსაშვილი დარჩენილი მგზობრობა

2008 წლის 4 ნოემბერს გაზეთ „საქართველოს რესპუბლიკის“ ფურცლებზე გამოქვეყნებული ნეკროლოგებიდან უახლესი მეგობრების მიერ დიდი გულისტკივილით დაწერილი ნეკროლოგი განმეორებით მოგვაქვს, რომ ფართო მკითხველმა კიდევ ერთხელ გაიგოს, ვინ იყო უბრწყინვალესი ადამიანი და საქართველოს საამაყო პიროვნება ზეზვა ლულუნიშვილი.

სანთელი

„ ერთხელ კიდევ მწარე ტკივილივით გაიელვა ჩვენს გონებაში პოეტის ცნობილ-მა სტრიქონმა - „კაცი, რომელიც დააკლდა ქალაქს“. მოულოდნელად ჩვენგან წასული მამულიშვილობის, კაცურკაცობის, მეგობრობის ეტალონი ზეზვა ლულუნიშვილი მართლაც დააკლდა ოჯახს, ახლობლებს, მეგობრებს, ქალაქ თბილისსა და მთელ საქართველოს.

ზეზვა ლულუნიშვილი გამორჩეული პიროვნება იყო, სამშობლოს უსაზღვროდ მოყვარული, ადამიანებისადმი უშურველი სითბოთი განწყობილი, ნიჭით, ღირსებით, პატიოსნებით, სიკეთით სავსე, ყველას დამხმარე და მხარში მდგომი, ერთგული, უღალატო, ჭირსა და ღზინში საიმედო კაცი. ის იყო მთელი თბილისის კოლორიტი, ყველასათვის სასურველი პიროვნება, თბილი და კომუნიკაბელური ადამიანი. იმდენი ახლო მე-

გობარი ჰყავდა მედიკოსთა, მეცნიერთა, ლიტერატორთა, ხელოვანთა, პოლიტიკოსთა შორის, რომ ამ სამწუნსარო ნეკროლოგზე ხელის მომწერებს გაზეთის მთელი ნომერიც ვერ დაიტევდა.

საკუთარი ნიჭით, ფართო თვალსაწიერით, მაღალი კვალიფიკაციით ზეზვა ყოველთვის იდგა ქართული ეროვნული მედიცინის პირველ რიგში, იყო მეოთხე მთავარი სამმართველოს უფროსი, ამიერკავკასიის რკინიგზის სამედიცინო დეპარტამენტის ხელმძღვანელი, საქართველოს კურორტთა საბჭოს თავმჯდომარე და უანგარო მოამაგე, ინტელექტით ცნობილი პარლამენტარი, ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალური უზურუნველყოფის კომიტეტის თავმჯდომარე, სადაც წლების მანძილზე იღწვოდა ხალხის საკეთილდღეოდ, ხალხისათვის საჭირო კანონების მისაღებად. ასეთი მაღალი პოსტების მიუხედავად, იგი რჩებოდა

თავმდაბალ, სამაგალითო, სახელმწიფოებრივ თბილისელ კაცად.

ზეზვა ლულუნიშვილი იყო ღრმა განათლებით, დიდი ინტელიგენტური ბუნებით, ქართული ვაჟკაცური თვისებებით ცნობილი ადამიანი, ჭეშმარიტი ლიდერი, მან ისეთი სისხლსავსე ცხოვრებით იცხოვრა, მარტო ერთს კი არა, ას კაცსაც ეყოფოდა. ხალასი იუმორით, საამაყო ღირსებით, შინაგანი სითბოთი და მომხიბლავი კეთილშობილებით დალდასმულ ადამიანს ოჯახის, მეგობრების გარეშე ერთი დღეც არ უცხოვრია, სიცოცხლის ბოლო დღეც მეგობრებთან გაატარა. ის არასოდეს ყოფილა კარჩაკეტილი თანამდებობის პირი, მეგობრებთან სუფრაზე ყოფნა და საუკეთესო ქართული ტრადიციები ძალიან უყვარდა, იყო ბრწყინვალე თამადა, ყოველთვის სასურველი სტუმარი, ასობით სახელოვანი ქართველის საყვარელი ძმა და მეგობარი. მისი მოწოდება მედიცინა რომ არ ყოფილიყო, უეჭველად დიდი პოეტი იქნებოდა, წერდა მშვენიერ ლექსებს, ხშირად მეგობრებს ლექსად მიმართავდა, ქართულ ხელოვნებაშიც დატოვა საუკეთესო კვალი.

ასეთი მეგობარი, ასეთი პიროვნება დავკარგეთ უდროოდ, ასეთი მეუღლე, მამა და ბაბუა წავიდა ამ ცოდვილი ქვეყნიდან, სხვა სამყაროს შეუერთდა საქართველოს საამაყო შვილი, თუმცა ზეზვა ლულუნიშვილმა ისეთი სახელი, სიყვარული, სიკეთე და აღიარება დატოვა, რომ ასობით წლის მანძილზე შუქურასავით წარუძღვება წინ მის შთამომავლობას, მისი სახელისა და ცხოვრების გამგრძელებლებს.“

ზეზვა ლულუნიშვილს ახალგაზრდობის წლებიდან ვიცნობდი. 19-20 წლისა იგი უკვე მთელ თბილისში ცნობილი კონფერანსიე იყო, პოპულარობით სარგებლობდა ნიჭიერების, ხალასი იუმორისა და ფართო გონებრივი მონაცემების გამო.

ცხადივით შემორჩა ჩემს მეხსიერებას შორეული 1960 წლის გაზაფხული. რეჟისორმა გოგი ჩხაიძემ, პოპულარული ქართველი მსახიობის ვასო ჩხაიძის ვაჟიშვილმა, მუხრანიდან, დედუღეთიდან ჩამოიტანა ლვინო და ნაცნობ-მეგობრები დაბადების დღეზე მიგვიპატიჟა ზემელის უბნის ძველ სახლში. მეგობრულ სუფრას მაშინ ახალგაზრდა უნიჭიერესი მწერალი, უკვე დაბეჭდილი მოთხრობებით პოპულარული გურამ რჩეულიშვილიც ესწრებოდა, ჩვენ ერთად მივედით. მაშინ გურამი შედარებით ნაკლებს სვამდა, საუბრებსა და სადღეგრძელოებში კი აქტიურად მონაწილეობდა. გურამსაც ძალიან მოეწონა ზეზვა, კარგი ბიჭია, მაგასთან ქეიფი ღირსო, თქვა. ალბათ, მაშინდელი ჯერ კიდევ პატარა თბილისის ქალაქური წესების მიხედვით დაძმაცაცდებოდნენ კიდევ, მაგრამ გურამ რჩეულიშვილს აღსასრულამდე საუბედუროდ სულ სამიოდე თვის სიცოცხლე ჰქონდა დარჩენილი, აქ 23 მაისი იდგა, 23 აგვისტოს კი იგი გაგრაში აზვირთებულ ზღვასთან უთანასწორო ბრძოლაში დაიღუპებოდა. შუადღისას დამსხდარი ახალგაზრდა ბიჭები შუალამე გადასული იყო, როცა წამოვიშალეთ. სუ-

ფრას მეგობრებთან ერთად ესწრებოდა ზეზვა ლულუნიშვილი, რომელსაც ჯერ 20 წელიც არ შესრულებოდა. მე ისე მოვიხიბლე ზეზვას ქცევით, კულტურით, შინაგანი სითბოთი, ჭკვიანური საღლეგრძელოებითა და მახვილგონივრული იუმორით, რომ უკვე სრულიად ძალდაუტანებლად ძმაკაცად ვთვლიდი. მერე ახალგაზრდულ ორგანიზაციებში მუშაობის დროს ძალიან ხშირად ვხვდებოდით ერთმანეთს და ჩვენი მეგობრობაც სულ უფრო მეტად მტკიცდებოდა. რომ აღარ გავიმეორო, აქ მინდა მოვიტანო საკმაოდ მოზრდილი ციტატა 2002 წელს გამოსული ჩემი მხატვრულ-დოკუმენტური რომანიდან „სიკვდილი ოცდაათ ლარად.“ მართალია წიგნი ჩემი დაწერილია, მაგრამ ტექსტი მაინც წინწკლებით მომაქვს უკეთესად გამოყოფის მიზნით. ნაწარმოები მესამე პირშია დაწერილი, თითქოს ამ ლიტერატურული ხერხით უფრო შორიდან კრიტიკულად ვუცქერდი საკუთარ თავს:

„ტკივილითა და სინაზით ავსებული წიგნის წერის დროსაც წერილები ხელახლა გადაიკითხა, ნაწილმა მათში უტყუარად ასახული დრო გაახსენა.

ერთ უბრალო ფურცელს წააწყდა, სკოლის ცალხაზიანი რვეულის ფურცელს ზემო კუთხეში შტამპი ერტყა - „თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტი“.

გახსენდა ზუსტად ოცდაცხრამეტი წლის წინანდელი ამბავი. 1963 წელს თბილისის სამედიცინო ინსტიტუტის მიძღვნილი კომისიის წევრი იყო. ასევე იყო ზეზვა ლულუნიშვილიც, უკვე კურსდამთავრებული, ახალგაზრდა 23 წლის ექიმი.

ქართული წერის შემდეგ ისხდნენ მედქალაქის საგამოცდო კორპუსის ჰოლში და სახუმარო ლექსებს წერდნენ. მოილაპარაკეს, ვინ უფრო ჩქარა დაწერდა ერთმანეთზე ნახევრად სერიოზულ, ნახევრად ხუმრობაგარეულ ლექსს. თან ეს ლექსი ხუთ-ექვს სტროფზე ნაკლები არ უნდა ყოფილიყო. დროც ამ მიზნით განსაზღვრული იყო.

ზეზვამ თხუთმეტ-ოც წუთში დაწერა ლექსი. სწორედ ეს ლექსი შეხვდა არქივში. წაიკითხა. მოეწონა. სინანულით გაიხსენა წარსული წლები. გადაწყვიტა ლექსი შეეტანა წიგნში, რადგან იგი ცხოვრების უსასრულოდ შორს დარჩენილ და საუკეთესო წლებს აგონებდა.

ლექსი უსათაურო იყო. მიძღვნის ადგილას ეწერა - „ნუგზარ წერეთელს“ და ამგვარად ჟღერდა:

„წავალ და სევდა არ მომასვენებს
შენი თმების და შენი ფერების,
განვლილ ტრამალებს გადამაჭენებს
ფიქრი უშენო საშინელების.
ზეცას ისევე მოითარეშებს
ბარათაშვილის ფიცხი მერანი,
გჯეროდეს ნაღდი ძმობის გარეშე

ვერ იარსებებს ქვეყნად ვერავინ.
 ჯერ კი ბუდობენ გულში ჭრიჭინათ
 მომაბეზრებელ აზრთა გუნდები,
 და ისე, როგორც ბევრი წლის წინათ,
 ველარასოდეს დაგიბრუნდები.
 აბა რა არის შენში ასეთი,
 აბა რა არის შენში მარადი,
 სულს უნაპირო სევდით ავსების
 ტკივილებისგან ვერ იფარავდი.
 პოდა, ნუ გასცქერ დასეტყვილ შარებს,
 სულგანაბულებს უცხო ლოდინით,
 ეს დაბრუნება და განშორება,
 მხრებზე მაწვეება მძიმე ლოდინით.
 მშვიდობით, ველარ გნახო ეგების,
 ქარებს ვასწავლე სიმღერა ჩემი...
 და სამუდამო განშორებების
 ნავსადგურიდან იძვრება გემი“
 (15.VIII.1963. თბილისი, მედქალაქი).

ლექსის წაკითხვის შემდეგ ერთხელ კიდევ გაიფიქრა, რომ საქართველომ დაკარგა კარგი პოეტი, მაგრამ შეიძინა მაღალი დონის განათლებული ექიმი, სამედიცინო საქმის ორგანიზატორი და პარლამენტარი.

ამ ლექსმა ერთხელ კიდევ გაახსენა ძველი დრო. მართალია, მაშინ შორეულადაც არ ჩანდა თავისუფლება, დამოუკიდებლობა, დამსხვრეული ბორკილები, მაგრამ იყო სულიერი სიძლიერე, მეფობდა ლექსი, სიმღერა, მუსიკა, ქართული სული თითქოს მაშინ უფრო ძლიერად ფეთქავდა, ვიდრე დღეს“.

ზეზვა ღულუნშიღვილზე გულსატკენი მოგონების წერისას პირადი არქივის უჯრები გადავქექე და ფურცელ-ფურცელ გადავათვალიერე, რომ ზეზვას მეგობრულ-სახუმარო ლექსები მეპოვნა. ამ ძეგნისას უცებ წავაწყდი სასტუმრო „ბაქოს“ ერთადერთ ქვითარს. ერთადერთს იმიტომ ვამბობ, რომ ასეთი დოკუმენტი თვის მანძილზე 5-6 მაინც იქნებოდა. საშინლად ტოტალიტარულ საბჭოთა კავშირში უდიდესი გაჭირვებით მოწყობილ სასტუმროში ადმინისტრატორებს წესად ჰქონდა ათი დღის, კვირის თუ ერთი თვის ფული წინასწარ არაფრით არ აეღოთ, რომ საჭიროების შემთხვევაში გამოსახლება არ გაძნელებოდათ. ამიტომ, როგორც ჩანს, ეს ერთი ქვითარი შემთხვევით შემორჩა, თორემ ასეთ რამეს არც შევინახავდი. ამ პატარა ქალაქის ნაგლეჯმა კი გონების ხვეულებში შემონახული მოგონებებით ამავესო.

1972 წელს ჯერ კიდევ ახალგაზრდა ბიჭები, მე ოცდაჩვიდმეტი წლის, ზეზვა კი 32-33 წლისა ბაქოში გაგვგზავნეს რალაც კვალიფიკაციის ასამაღ-

ხარა

ფორმა № 25-19

№ 20 4 მბ

№ 20 - *გეოგრაფიკული*

№ 20

№	ბიზნის სახელი	ბიზნის ტიპი	საზღვარი	კოორდინატი
1.	<i>სა. ადვოკატი</i>	<i>7</i>	<i>7-50</i>	<i>12-13</i>
2.				
3.				
4.				
5.				
6.	<i>სა. ტელ. სადგარი</i>	<i>7</i>	<i>6-65</i>	<i>4-35</i>
7.				
8.				
9.				
10.				

საზღვარი: *12-30*

ბიზნის სახელი: *სა. ადვოკატი*

ბიზნის ტიპი: *7*

საზღვარი: *7-50*

კოორდინატი: *12-13*

ლებელ კურსებზე ერთი თვით. ზეზვამ იწვალა, ნაცნობს დაარეკინა აზერბაიჯანის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმში სასტუმროს მოპოვების მიზნით, თორემ უნდა გვეცხოვრა ნარიმანოვის პროსპექტის ბოლოს მდებარე არცთუ ისე კომფორტული საერთო საცხოვრებლის 12-13 მეტრიან ოთახში და გრძელი დერეფნის ბოლოს დანგრევის პირას მყოფი საერთო სველი წერტილებით გვესარგებლა. მოკლედ სასტუმრო „ბაკიში“ შეეუღდექით ერთ-თვიან ბაქოურ ცხოვრებას – ვსწავლობდით, მთელ ქალაქში ვსეირნობდით, განსაკუთრებით კასპიის ზღვის ვრცელ სანაპიროზე, ვკითხულობდით წიგნებს, ჟურნალ-გაზეთებს, ვუსმენდით ტელეგადაცემებს, ძალიან ხშირად ვწერდით სახუმარო ლექსებს სასტუმროშიც და ლექციებზეც.

მაშინ არც კომპიუტერი იყო, არც ინტერნეტი, არც მობილური ტელეფონი, საათობით ვისხედით უსუფთაო, სიგარეტის სუნით გაჟღენთილ სატელეფონო ოთახებში, რომ როგორმე შინ დაგვერეკა და ოჯახის ამბები გაგვეგო.

ერთობლივი ძალებით ვკმნიდით სახუმარო-სალალობო განმაქიქებელ ლექსებს. ამ ლექსებში იმდენი უწმაწური გამოთქმა და სკაბრეზული ადგილი იყო, რომ აქ მათი მოტანა შეუძლებელია, ამიტომ არქივში ნაპოვნი საერთო ძალით შექმნილი ლექსების ნაწილის სათაურებს მაინც მოვიტან: „რომეო და ჯულიეტას“ ცქერისას კინოთეატრ ნიზამის ღია დარბაზში“; „ფიქრები ამხ. არამაის ასლანის-ძე ასლანოვის ლექციაზე“; „ვანდა „ეტაჟნიცა““; „ფილიპე (ჟორა) მახარაძის რაიკომის პირველ მდივნად არჩევის გამო“; „ორი მტრედის ბალადა“ და სხვა, ძალიან ბევრის შენახვა კი ეტყობა ვეღარ მოვახერხე.

ზეზვა ლექსებს წერდა თავისუფლად, თამამად, ლაღად, გარკვევით ჩანდა, რომ მას პოეზია სისხლხორცეულად უყვარდა. ადრე წიგნის გამოცემა დღევანდელივით თავისუფალი, ყოველგვარ ყურადღებას მოკლებული არ იყო, თორემ ზეზვას ცოტა წამუშავების შემდეგ ლექსების კრებული რომ გამოეცა, ახლა

კაცურ კაცობასა და საკუთარ სასარგებლო საქმეებთან ერთად, საყვარელი პოეტიც იქნებოდა, თუმცა ზეზვა რაღაც განსაკუთრებული ადამიანი იყო, ჩვეულებრივ ყალიბებში ვერ თავსდებოდა, მარტო ერთ სფეროში თავს არ ჩარგავდა, ეს სრულიად არაორდინალური პიროვნება ისე სისხლსაცვსედ ცხოვრობდა, თითქოს უნდოდა ადამიანისათვის განგების მიერ გამოყოფილ ხანმოკლე ცხოვრებაში ყველაფერი მოესწრო, ასჯერ მეტი გაეკეთებინა ვიდრე ეს ერთ კონკრეტულ პიროვნებას ხელეწიფებოდა.

ზოგი რამ შეიძლება გავიხსენო იმ დაუბრუნებლად გამქრალი ცხოვრებიდან. ჩვენს ჯგუფში სწავლობდა აზერბაიჯანის გენერალური პროკურორის უმცროსი ძმა, ქართველებისადმი ძალიან მეგობრულად განწყობილი. ერთ დღეს, ლექციების შემდეგ, ამ ალექპერმა ნათესავთან საპურმარილოდ მიგვიპატიჟა აფშერონის ნახევარკუნძულზე ზღვის პირას მდებარე საკურორტო ადგილ მარდაკიანში. ნახევარი საათის შემდეგ ბეტონის სამმეტრიანი ლობით შემოსაზღვრულ ოთხსართულიან სახლს მივადექით. ეზო იყო ხეხილით და ყვავილნარით დამშვენებული, შუაში დიდი აუზით, რამდენიმე შვლის ნუკრითა და წყალში მოსრიალე გედებით. ფანტასტიკური პურმარილი გაიმართა ზღვისკენ გადამდგარ ფართო აივანზე. ასე თხუთმეტამდის კაცი იყო შეკრებილი. ჩვენი მასპინძელი ბატონი შირალი თურმე ცენტრალური სავაჭრო ბაზის დირექტორად მუშაობდა, უმდიდრესი კაცი ყოფილა, მას ისეთი პატივისცემით ექცეოდნენ, როგორც მაშინდელი აზერბაიჯანის ახალარჩეულ მდივანს ჰქვიდარ ალიევს, მართლაც სახელგანთქმულ პიროვნებას.

დაიწყო თამადის არჩევის პროცესი, ალექპერმა მთხოვა თამადა იყავიო, მე განვაცხადე აქ მთელ თბილისში ცნობილი თამადა გვყავს და როგორ ვითამადალო-მეთქი. ამათმაც ზურგი შემაქციეს და სასწრაფო წესით აირჩიეს ზეზვა. ზეზვამაც გადმოძხედა ირონიაშეპარული გაბრაზებით და მალე საქმეს შეუდგა. ბრწყინვალედ ითამადა, ისეთი დახვეწილი რუსულით წარმოთქვამდა სადღეგრძელოებს, რომ ჩვენი ძმა აზერბაიჯანლები გაკვირვებით შესცქეროდნენ. ხანდახან მეც მიკვირდა საიდან ისწავლა ასეთი სუფთა რუსული, როცა იმერლების უდიდეს ნაწილს რუსული ენა არასოდეს ემარჯვებოდათ, თუმცა ეს იყო პიროვნული ნიჭი, როგორი ნიჭიც მას ყველაფერში გააჩნდა.

მართლა გულიანად დიდხანს ვიქეიფეთ, ეზოშიც გაშალეს პატარა სუფრა, ფეხზე მდგარებმა შევსვით რამდენიმე სადღეგრძელო. ზეზვას და მე ცალკე მანქანა მოგვართვეს კმაყოფილმა აზერბაიჯანელმა მეგობრებმა. ზეზვას თამადაობით დაუფარავად ნასიამოვნებმა დიდბატონმა შირალიმ რაღაც ანიშნა მოსამსახურე ბიჭს, მანაც წამსვე მთარბენინა ორი დიდი პარკი და მანქანაში ჩავვიდო. მთვრალეებისათვის დამახასიათებელი ცხარე კოცნა – პროშტნით დავცილდით ერთმანეთს.

საღამოს 10 საათი იყო, როცა ბაქოში დავბრუნდით, მძლოლმა ამოგვიტანა

საკმაოდ მძიმე საჩუქრები. ჩვენ, რა თქმა უნდა, გვანტერესებდა რა იყო შიგ და დავიწყეთ პარკებიდან მაგიდაზე ამოლაგება. ორივე პარკში ზუსტად ერთი და იგივე ელაგა: ორი ბოთლი წითელი შამპანური, ორი ბოთლი სამარკო კონიაკი, ორი ბოთლი რუსული არაყი „სტარკა“, კილოიანი თუნუქის კოლოფებით შავი ხიზილალა, ჰოლანდიური ყველი, მოხარშული ზუთხის ნაჭრები, ცალკე პარკებით დარჩეული თხილი, ნიგოზი, ნუში და ქიშმიში. ამხელა სიმდიდრის პატრონებს რაღა დაგვაძინებდა, სასწრაფოდ მოვებნეთ იმავე სასტუმროში მცხოვრები, შეკრებაზე ჩვენთან ერთად მყოფი ოთხი ქართველი ამხანაგი და კვლავ ზეზვას თამაღობით რიჟრაჟამდის გულიანად ვიქეიფეთ.

როგორც ჩანს, ამ დაუვიწყარი შეხვედრით შთაგონებულს, შემდეგ წლებში უკვე სხვა მეგობრებთან ერთად მარდაკიანში ყოფნისას, დამიწერია პატარა ლექსი სათაურად „აფშერონის გახსენება“. ლექსი კვლავ ზეზვა ლულუნიშვილს ეძღვნება, ის ვიპოვე 1999 წელს გამოცემულ წიგნში „პატარა ბიჭი ძველი სურათიდან“ და ასე ჟღერს:

მზით გარუჯულ აფშერონს
 მოგონებით დავივლი,
 ლურჯ ნარდარანს ამშვენებს
 მაისობის ყვავილი
 გარდავლილს და დაბინდულს
 მოგონება წამოშლის,
 რაღა უნდა დაბრუნდეს,
 რა აღადგენს ამოშლილს.
 ნეტავ საით წავიდა
 ის მაისის დარები,
 ბრტყელი სახურავიდან
 ასხლეტილი ქარებით.
 სიცხითა და კასპიის
 სივრცეების გადამლით,
 ძველის ხსოვნით ასპირით
 შენახულით ღადარში
 მზით გათანგულ აფშერონს
 მოგონებით დავივლი,
 ლურჯ ნარდარანს ამშვენებს
 მაისობის ყვავილი.

აქვე მინდა აღვნიშნო, რომ ბაქოში ჩვენი ერთოვანი შეკრების დროს შემოთავაზებული სისულელების სწავლას ყოველდღიურ ცხოვრებაში მეთავე აღვივლიც არ ეკავა, ძირითადად ქეიფებითა და თავისუფალ დროს კითხვით ვიყავით დაკავებული, ან ლამაზ გოგონებთან სეირნობით. ბუნებრივია, მაშინ

ძალზე ახალგაზრდებს გოგონებიც გვიყვარდა, აბა ზოგზოგებივით კაცების სიყვარულის მომაკვდინებელი ცოდვის ჩადენას ვინ გაბედავდა. მოკლედ, რამდენიმე დღის შემდეგ მთელი დღე, ანუ 2-3 საათამდე სემინარი გვქონდა, კათედრის გამგე კასუძოვისთვის რაღაც თემები უნდა ჩაგვებარებინა. ჯერ დაუნგრეველი საბჭოთა კავშირი ანუ რუსეთი მბრძანებლობდა და ისეთ საბუღალველ დისციპლინებს გვჩრიდნენ, როგორც იყო პოლიტეკონომია, დიამატი, ისტმატი და სხვა უბედურება. მთელი კურსის ოცდაათამდე მსმენელიდან არავინ არაფერი არ იცოდა და უკვე ბრწყინვალე ნიჭით, ცოდნით, ორატორობით გამორჩეულ ზეზვა ლულუნიშვილს სთხოვეს ძირითადად მას ელაპარაკა და შეკითხვებითაც დაება შეკითხვების მოყვარული კასუძოვი. დაიწყო სემინარი, კასუძოვმა, რომელმაც არც რუსული იცოდა და მგონი არც აზერბაიჯანული, იკითხა ვის გინდათ მოცემული თემის ირგვლივ გამოსვლა ან თუ ვერ გაიგეთ შეკითხვები დამისვით და მე გიპასუხებთო. ზეზვამ ორი-სამი ისეთი მწვავე შეკითხვა დასვა, რომ კასუძოვი თითქმის ორი ლექციის მანძილზე ძლივს იგონებდა სასაცილო არგუმენტებს დამტვრეული რუსულითა და სასაცილო დიქციით. მერე ზეზვა გამოვიდა, რა საკითხი იყო აღარ მახსოვს, მაგრამ დარჩენილი სალექციო დროის მანძილზე ისე ელაპარაკა, დაბნეული კასუძოვი პირდაღებული უსმენდა. ბოლოს ყველაფერი იმით დამთავრდა, რომ პროფესორმა ყველას ხუთები და ოთხები დაუწერა. ასეთი მნიშვნელოვანი შეხვედრით გაოცებულ-გახარებულმა კასუძოვმა ზეზვას ხელი გამოსდო და საუბრით წაიყვანა გრძელი დერეფნის ბოლოს მდებარე საპროფესორომდე, დიდხანს ისაუბრეს, თუმცა ყველაფერი საუბრით არ შემოფარგლულა. იმ დღეს თურმე კასუძოვს ცოლის დაბადების დღე ჰქონდა და აღფრთოვანებულმა ნიჭიერი მსმენელი სახლში მიიპატიჟა. ზეზვასაც სხვა გზა არ ჰქონდა, თვით ბატონი კათედრის გამგე პატიჟებდა, სტუმრებიც ბლომად ყოფილან და გვარიანად უქეიფიათ. ვინაიდან ზეზვას მასპინძელი შეუქია ეს მართლაც საუკეთესო კონიაკი, სუფრის დამთავრების შემდეგ მთვრალ ლექტორს ხუთი ბოთლი კონიაკი ჩაუდევს პარკში, ძალიან გთხოვთ დამავალეთ, ჩემი ცოლის სადღეგრძელო დალიეთო და ზეზვასთვის გამოუტანებია. ჩვენც მეორე დღესვე ბოლო მოვუღეთ საჩუქარს და არც კასუძოვის გაცილებით ახალგაზრდა, ლამაზი ცოლის სადღეგრძელო დაგვიწყებია მის სექსუალურ მონაცემებზე აქცენტის გაკეთებით.

ერთ დღით, როცა ვისაუზმეთ და ჩვენი კურსების შენობისაკენ მიმავალ გზას დავადექით, ზეზვამ მითხრა, ასეთი ქეიფებით ძალიან გავსუქდი, შენც საგრძნობლად გაქვს მომატებული, მოდი დიეტაზე დავდგეთ, მხოლოდ დისცილირებული წყალი ვსვათ, თუ ორ დღეს გავუძლებთ ორ-ორ კილოს დავიკლებთო. მეც დავეთანხმე, მომზადებული ექიმია და ალბათ სწორი მეთოდები იცის-მეთქი. ის დღე ნორმალურად ვიყავით, ღამეც არაუშავს გავათენეთ, მეორე დღეს შუადღიდან სასტიკად მოგვშივდა, უკვე ერთმანეთს ვეუბნებოდით – უცებ ორი დღე არ

უნდა გაგვეკეთებინა, შევჩვეოდით, ჯობია აწი კვირაში ერთდღიანი დიეტა ჩავატაროთ, თორემ ასე ძნელია გაძლებაო. ღამისკენ უფრო გაუსაძლისი გახდა შიმშილი, მაცივარშიც არაფერი გვქონდა, ჩავიქნიეთ ხელი და ჩვენი მეექვსე სართულიდან ჩავედით დაბლა, რომ რამე საკვები გვეყიდა. სასტუმროდან ორმოცდაათი მეტრის იქით ცენტრისაკენ ფართო პროსპექტი მიემართებოდა, შუა პროსპექტზე დიდი, ცნობილი გასტრონომი მდებარეობდა. უკვე მეათე საათი იწყებოდა, ცოტა ხალხი ჩანდა, შევედით და თევზეულის განყოფილებაში დავინახეთ ცივად შებოლილი ზუთხის მოზრდილი ნაჭერი. ასეთი ძვირფასი თევზი მაშინ ხუთი მანეთი ღირდა და ძნელად იშოვებოდა. ჩვენ მთლიანად ავაწონინეთ ღარჩენილი ნაჭერი, ორკილონახევარი გამოვიდა, ყველი, პური, მინერალური წყალიც დაუმატეთ და კბილებაკაწკაწებულები დავბრუნდით ჩვენს ნომერში. სასწრაფოდ გავშალეთ სუფრა, მგლებივით დავეტაკეთ თევზს. ორიოდე საათში თევზისგან მარტო ხერხემალი დარჩა, თან გულაჩუყებულები სადღეგრძელოებს წარმოვთქვამდით და თითო-თითო ლიტრი არაყიც მივირთვით. ცოტა გავიაროთ, თორემ ასე ვერ დავიძინებთო ვთქვით და ისევ ნაცნობ გზას დავადექით. ათი-თხუთმეტი წუთის შემდეგ ცარიელი ეტლიც გამოჩნდა, გავაჩერეთ, ჩავსხედით, გრილი ღამე იდგა, ასე კმაყოფილებმა თითქმის მთელი ცენტრი და მარილის სუნით გაჟღენთილი სანაპიროც მოვიარეთ. მერე ამ დაუვიწყარი შთაბეჭდილებით ავსილმა ლექსიც დავწერე სათაურით „ფაეტონი“ და ზეზვა ღულუნიშვილს მივუძღვენი. ზუსტად ამ სათაურითა და მიძღვნით ლექსი აქაც მინდა მოვიტანო 1990 წელს გამოცემული ლექსების კრებულიდან „უწყვეტი ძახილი“, როგორც იმ შორეული დღის დამადასტურებელი ფაქტი:

განვლილი წლებიც სითბოს იძენენ,
გაიმედებენ სევდამორეულს,
შეგეფეთება ღამით სიძველე
და გაგახსენებს დღეებს შორეულს
ფეხქვეშ გეცლება ცივი ბეტონი,
ძალა დახარჯო გინდა რამეში,
ძველი მეეტლით და ფაეტონით
დახეტილობ ბაქოს ღამეში.
გააქვთ ასფალტზე წკარუნი ნალებს,
ყვინთავს მეეტლე ბედდათარსული,
სხვა სურნელებით გაჟღენთილ ღამეს
უკან მოყვება მთელი წარსული.
გჯერა ცხოვრება არის ზღაპარი,
ცხელი განცდა თუ დარდი გოგოზე,
ხან გეჩვენება რომ წინაპარი
მკვდრეთით აღმდგარი გიზის კოფოზე.

დაგეუფლება ზეცა მაღალი
 დაკიდებული ღრუბლის ფარდებზე,
 შეგაბარბაცებს დარდი ახალი
 განვლილ წლებზე და დამჭკნარ ვარდებზე.
 სანაპიროებს აჩნდებათ დაღად
 ქარის სტვენა და ტალღის ტყლაშუნი,
 და გიხარია, შემოგრჩა რაღაც
 ახალგაზრდული,
 თუნდაც ბავშვური.
 როცა ივიწყებ ნაღდად მოსახდენს,
 ეტლის რწევაში ქრება ვალები,
 ყველა ქუჩას და ყველა მოსახვევს
 გასცქერ მეეტლის მღვრიე თვალებით
 თითქოს წარსულზე სევდამორეულს
 მკერდზე გივლიან ღამის ზვირთები,
 და დაბრუნებულ დღეებს შორეულს
 ფაეტონივით ვეღარ ცილდები.

მრავალი წლის გასვლის შემდეგ, განსაკუთრებით შედარებით ვიწრო მეგობრულ სუფრებზე შეხვედრისას, ვიგონებდით ბაქოში თუ მოსკოვში გატარებულ დღეებს, ვყვებოდით გადამხდარ თავგადასავლებს, რისი ოსტატიც ზეზვა იყო და ჩვენი გულიანი სიცილი აუცილებლად მთელ სუფრას ედებოდა.

პოეზია, ხელოვნება ძალიან უყვარდა, სრულიად ბუნებრივად და ძალდაუტანებლად თავის მეორე პროფესიად თვლიდა. ბევრს კითხულობდა, ქართული, ევროპული თუ რუსული ლიტერატურიდან უამრავი ნაწარმოები იცოდა, ბევრი ლექსის ზეპირად წაკითხვაც უყვარდა. ერთხელ ჩემი დაბადების დღეზე მოსული სწორედ პოეზიაზე ვსაუბრობდით. რომელიღაც ჩემს კრებულში, ახლა ზუსტად აღარ მახსოვს, სხვა ლექსებთან ერთად წაიკითხა ლექსი სათურით „სისხლის აღება“. ჩვეულებრივად იხუმრა – მე მეგონა ნუგზარს სვანურ-ხევსურული სისხლის აღებაზე დაუწყია წერა-მეთქი და დამაინტერესა, თურმე ლექსი წარსულზე, პატრიოტიზმსა და მედიცინაზე ყოფილა, განსაკუთრებით დაბოლოება მომეწონა, კარგი სურათია დახატული, შე კაი კაცო, ეგეთი ლექსი ჩემთვის უნდა მოგედღვნა, შენს საავადმყოფოებში სიარულს და წამლების ზიდვას ვეღარ აუყვდიო. ამაზე ბევრი იხუმრა. მერე როცა ახალ კრებულს ანუ ერთტომეულს სათაურით „რის სიყვარულიც მე მისწავლია“ ვამზადებდი, გამახსენდა ზეზვას რჩევა და ეს ლექსიც შევიტანე, ოღონდ უკვე მიძღვნით. აღნიშნული წიგნი 1996 წელს გამოვიდა.

სისხლის აღება

ზეზვა ლულუნიშვილს
 თენდება დილა სისხლის აღებით,
 გაშინებს შპრიცის სიგრძე და სისხლ...
 აფსუს, ბრძოლებში უზვად დაღვრილო
 მამა-პაპათა გმირული სისხლო.
 შეფარებული საავადმყოფოს
 დროის სირბილის შეგრძნებას კარგავ,
 ღმერთმა სუყველა კარგად გამყოფოთ,
 მებრძოლს კი უკვე არც ერთი არ გავს.
 დღე მოსაწყენი ზუზუნით მიდის,
 შავი ხავერდის ეშვება ფარდა,
 მხოლოდ წარსული, გმირული, დიდი,
 კვლავ დაგვრჩენია ფიქრად და დარდად.
 თუ არა შებმა მამულის მტრებთან,
 თუ არა სისხლი – სხვა რა გვიხსნიდა,
 გუნდი ყორანთა ბოროტად ყეფდა
 გაუმაძღარი ჩვენი სისხლითა.
 ვის დასცდებოდა ვაი და ვიში,
 ვინ შეიმჩნევდა სულით დაცემას,
 როცა მამულის დაკარგვის შიში
 და მოძმის შველა ალომკაცებდათ...
 მე კი უძალომ მშვენიერად ვიცი,
 რომ ველარაფერს ვუშველი მოძმეს,
 და ჩემი სისხლით დასვრილი შპრიცი
 აგდია როგორც მოკლული მოწმე.

გემრიელი, უბოროტო, მოხდენილი ხუმრობა, იცოდა, როგორც ზედმიწევნით
 კულტურულ ადამიანებს შეფერით. ერთხელ, ოცი და ცოტა მეტი წლის წინათ
 მოსკოვში შევხვდით, სასტუმრო „მოსკოვის“ ვრცელ ჰოლში, რა თქმა უნდა,
 წინასწარი მოლაპარაკების შემდეგ. მე ახალი ჩასული ვიყავი, რუხ შარვალზე
 თეთრი არა, მაგრამ უფრო კრემისფერი „სალამანდრის“ ფირმის ფეხსაცმელები
 მეცვა. მე ორ თანამშრომელთან ერთად ვიყავი, ზეზვაც მეგობრებით მოვიდა.
 სადილობამდე ცოტა ადრე იყო, მერე ზეზვამ ხელი გამომდო და გვერდზე
 გამიყვანა - „არ დამიმალე ეგ ფეხსაცმელები სად იშოვე, იქნებ მეც მაშოვნი-
 ნო“. იმ წუთში მივხვდი, რასაც ნიშნავდა ხუმრობა და იმ ფეხსაცმელებს
 მხოლოდ კურორტ მანგლისში დასვენებისას ვიყენებდი.

ერთხელ დაბადების დღეზე ძალიან კარგი საჩუქარი მომიტანა, გერმანული
 წარმოების ორი კალამი კოლოფით, კოლოფში ასევე მოთავსებული იყო პატ-

არა სამელნე ბოთლი და დგუში. იცოდა რომ კარგი კალმები ძალიან მიყვარდა და ყოველთვის ძვირფას საწერ-კალმებს მჩუქნიდა. მერე როცა სუფრა დავიწყეთ ვისკი მოითხოვა, მე ვუთხარი ვისკი რად გინდა, ბრწყინვალე ღვინოა სიღნაღიდან, ტრადიციულ წესიერ ოჯახში დაწურული – მეთქი. არა დღეს ვისკი უფრო მირჩევენიაო, თან მეხუმრა – შე კაი კაცო, ოთხი „მესტა“ საჩუქარი მოგიტანე, შენ კი ამ ორდინალურ ვისკს მინანებო. გამეცინა და წამსვე გამოუტანე ვისკი – აჰა, ძმაო, ერთი „მესტა“ დაგიბრუნე, სხვას რომ მოიტან, მერე სხვა იქნება-მეთქი.

საქართველოს საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურული კავშირის „საზოგადოება ცოდნის“ გამგეობის წევრი იყო, ყრილობის დელეგატადაც აირჩიეს, უნდა წამოსულიყო, მოსკოვს, მაგრამ არ ეცალა. ერთხელ, საღამო ზანს, სამსახურში გამომიარა, ვილაპარაკეთ, მერე თავისი სამსახურებრივი მანქანით ამიყვანა სახლში. ჩემი სამსახურიდან სახლამდე სულ რაღაც 400-500 მეტრია. „რა ჩქარა მივედიო, თქვა, ვერ იქნა ამ ვერას ვერ მოგაცილეთ, ბირჟა ახლოს გქონდა, სკოლაც, უნივერსიტეტიც, ახლა სახლი ზედ სამსახურთან აიშენე, გენო მაქაცარიაც მეზობლად გყავს, მეტი რაღა გინდა ძმაო“, - იცინოდა.

ჩვენი მეგობრული პაექრობა უფრო კარგად ჩანს იმ სახუმარო-საღალბო ლექსებში, რაც სხვათაშორის ზეზვამ დაიწყო და დროდადრო ხან წერილობითი, ხან ზეპირსიტყვიერი ფორმით იჩენდა თავს. 1980 წელს ავად გავხდი, მგონი ზედმეტი წამლებით მოვიწამლე, ჯერ მე-4 სამმართველოს საავადმყოფოში ვიწექი, იქ მაინცდამაინც სწორად ვერ მიმკურნალეს და სახლში გამოსული დაუვიწყარი დიდი მკურნალის ვახტანგ ბოჭორიშვილის დაუინებელი მოთხოვნით სასწრაფოდ ინფექციური საავადმყოფოს სეფსისცენტრში გადამიყვანეს. ზეზვა ხშირად მნახულობდა, თან უბრალოდ მნახულობდა კი არა, ძნელად საშოვარი და ძვირადღირებული წამლებიც მოჰქონდა, რადგან საბჭოთა კავშირში ჩამკვდარი ცხოვრების დროს ნებისმიერი დეფიციტური წამალი ძალიან ძნელად იყო საშოვნი.

ერთ დღესაც მოსულმა წამლებთან და მოსაკითხთან ერთად საღალბო სტილის კარგა მოზრდილი ლექსი მომიტანა. ზეზვას ლექსშიც და ჩემს პასუხშიც, ახლაც, შეძლევა, შეიძლება შეგხვდეთ დიალექტზე გადაკეთებული სიტყვან უხერხული გამოთქმა, ეს შეიძლება დაშვებული ყოფილიყო ლექსის სუბიექტურობის დროს, რაც დასაბეჭდად სულაც არ იყო გამიზნული და მხოლოდ ზეზვას უდროო დაკარგვის გამო მოხდა მათი გამოქვეყნება:

ნ. წერეთელს – პოეტს და ავადმყოფს.

„ნუგზარ აკაკიჩ! ცხოვრება გადაგვიქცეო რაუნდად!
 მამულიშვილო! შენ შიგან სტაფილოკოკებს რა უნდათ?!
 რა უნდათ რითმათ მწოველებს, თვალთ უხილავთ, უჩინართ,
 რომ ასე გაავებულან – მთელი სხეული უჭირავთ!
 მთელი სხეული უჭირავთ, გაუმართიათ მრუშობა ...
 და თვითონ გენტამიცინიც ვერაფერს ველარ უშობა.
 მაგათი დედის შესახებ მრავალი ითქვა ვაგლახნი,
 ანდა რა ასატანია მილიონამდე ჩათლახნი,
 მილიონამდე ასპიტი, მილიონამდე გენია,
 თავაშვებული, მურდალი, ასე რომ შემოგჩენია.
 აკაკიჩ! ეს ყველაფერი, ნაღდად არ არის მარტივი,
 მაგრამ შენც უნდა დაუდგე ყრილობის დელეგაცივით,
 უნდა გვანახო მხნეობა, პარტიულობა და სული,
 მკაცრად ალაგმო ვერაგი, თავხედი, თავზედ გასული.
 უნდა იპოვო მუდმივი სტაფილოკოკთა მკოდავი,
 და, უმაღლესი ნოტივით უნდა აახლო ნოტა, ვით:
 – ეჰა, პატარ ჭირებო, საიდან საით მოსულნო,
 გალაღებულნო სისხლითა და სიხარულით ორსულნო,
 გეყოთ რაც იბაირამეთ, გავიცინეთ და გათავდა,
 თავგასულობას წერტილი, თორემ ზნე აგვითავთავდა.
 ისე განვრისხდით, გავლომდით და ისეთ რამეს ვაპირებთ,
 რომ ყველა თქვენთანების დედას ცალ-ცალკე ვატირებთ!
 მოგსპობთ და დაგასამარებთ, ჩემს ძარღვებს ხელი შეუშვით!
 უარესს გიზამთ! გავიშვებთ მ. ასპისოვის სხეულში!
 ჰოდა, ამგვარი ნოტისგან (ნოტა არ არის ანგალი),
 მაგათ კი არა კარტერსაც დაწყებინებს კანკალი.
 თავს მოუარე, აკაკიჩ! არ მიიყენო ზიანი,
 სასირცხვილოა წერეთელს ნემსებს ურჭობდეს იანი.
 იყავი მაგრად, აკაკიჩ! არ გქონდეს ფიქრი გასავლის,
 ვახტანგი კი არ მოგარჩენს – ლექსის წერასაც გასწავლის.
 რომ დააპირო მანდედან გადაბრძანება სახლშია,
 ცოტა დაფიქრდი, იქნება ჩვენს დროში არვის არ შია,
 მაგრამ შენ მაინც დაფიქრდი, კაცი ხარ – განა მესია,
 პერსონალს ეცი პატივი, როგორც კლინიკის წესია“.

ზეზვა ღულუნიშვილი.
 9.VI.80წ.
 თბილისი.

ზეზვას ლექსი 9 იენისს მოუტანია, მეც დაუყონებლივ დამიწერია პასუხი. მერე პირადად მივეცი თუ გავუგზავნე კარგად აღარ მახსოვს

ზეზვა ლულუნიშვილს – ექიმს, პოეტს და ბიზნესმენს.

ზეზვა გიორგიჩ! მივიღე გამოგზავნილი უსტარი, ვეცი და გადავიკითხე თუმც ვიყავ დანასუსტარი. ნანემსარებიც მტკიოდა და უფულობაც მიჭირდა, მაინც აივსო პალატა შენი ღვთიური ნიჭითა. თუ დამრჩა გადაუხდელი ვახტანგის ხათრით ვალები, რა ვუყოთ, ერთი დროც იყო ყანწებ რო ვატრიალებდი. სანამ შემეძლო ხომ ვცალე ღოქი, ვედრო თუ კოკები, ახლა რას ვიზამ, მომადგნენ თქვენი სტაფილოკოკები! ვითომ ეს ჩემი ბრალია ახლა რომ მავსებთ ტუქსეებით?! რას მიშველიდა მე თენგიზ კონსტანტინიჩის ლუქსები. სადაც მკურნავდნენ კომპოტით, ხაშით, საუზმით, სადილით, თუმც ამ კოკების მოძებნა სულ არ ყოფილა ადვილი. ახლა რომ ვუცქერ კალმისტარს, მგონია მიჩხვლეთს შპრიცივით, ვერ მშველის შენი ნაშოვნი გემოდებ-გენტამიციანი. ამპიცილინზეც ვერა ვარ, სიმართლე გითხრა, ვაცივით, და ახლა ჭკუას მარიგებ ზოგზოგი კაი კაცივით. ველარაფერი ვერ მშველის, ვარ ვით გვაღვაში თავთუხი, უკან იმდენი შემირჭვეს, ხაშის ქვაბივით ავღული. ერთმანეთს უნდა ვუშველოთ, ცოდვა არ უნდა დავიდოთ, რატომ არ გამასინჯვინე ერთხელაც რუბენ დავილოვს?! მე ხომ პატარა აღარ ვარ ნემსებს მირჭობდეს იანი, ახლა დამცინი, როდესაც სიძე ხარ დიპლომიანი? შენი შეტევა კოკებზე გულს იმედივით მოედო, შენ საუცხოო ექიმო, მსახიობო და პოეტო, ეს ორი ნიჭი თანა გღევს ორი ლამაზი წყვილივით, მწამს მედიცინას უარყოფ ბოლოს მენტემაშვილივით. შენს ბოლოთქმაზეც დავფიქრდი, აქ უკვე ძნელი ზღუდეა, ეს კლინიკაა ძმაო თუ ჭიანჭველების ბუდეა?! ამდენი ფული რომ მქონდეს, არც გავხდებოდი ავადა, შენს შეგონებას, გჯეროდეს, საქმე წაუვა შავადა. აქამდე არვინ მაძალებს და ალბათ, კიდევ მომაცდის, თუ ახლა წამლის მაგიერ ცოტა მაყუთსაც მომაწვდი. მიტომ გვასწავლის შოთა და შენც გიცნობ ასეთ გულიანს:

„რასაცა გასცემ შენია, რაც არა, დაკარგულია“.
 უკვე ვამთავრებ და გული მოლოდინისგან მევსება,
 სტაფილოკოკებს რომ მალე შეუღიბინონ ნემსებმა!

*ნუგზარ წერეთელი.
 10. VI. 80 წ.
 თბილისი.*

1981 წელს, უკვე გამოჯანმრთელებულს, შობა-ახალი წელი მომილოცა, თან ზეპირად მითხრა მოძღვნილი ლექსიდან რამდენიმე სტროფი, მერე გადავწერ და დაბადების დღეზე მუდმივ კალამთან ერთად მოგიტანო.

ვერ გავიხსენე ის შეპირებული ლექსი აღარ მოიტანა თუ მე ვერ ვიპოვე არქივში, მე კი დავასწარი და აღრიხანად გავუგზავნე ახალი წლის მისალოცი ლექსი, ამიტომ მომაქვს მხოლოდ ჩემი ლექსი სათაურით - „საახალწლო მილოცვა ზეზვა ღულუნიშვილს“.

ჩემო ზეზვა, სიყვარულით მოგილოცავ ახალ წელსა,
 შენისთანა მეგობარი ვეძებე და ვნახე ვერსა.
 ტელეფონთან ვიჯედი და იმერულად გიძახოდი,
 მაგრამ ვერსად ვერ გევიგე შენი გზა და შენი „ხოდი“.
 გული მქონდა მოგონებით ფიშტოსავით გატენული,
 ქვეყანას ხომ დოუმტკიცე რომ გიყვარდა ატენური.
 სიკეთით და ჯანმრთელობით სულ ატენის ქუჩით გეველოს,
 მეჩვენება ჩემი ყველა სავსე ბოთლი შენთვის მძევლობს.
 ცოტა ხანიც დამაცადე მეგობარო ჩემო ძველო,
 დრო მოვა და ისევ ავწევ სიყვარულის სადღეგრძელოს.
 ჯერჯერობით იმ ძველებურ გაპობაში ვერ გიშველი,
 ამიტომაც დაიხმარე მერაბი და ედიშერი.
 ვით მწოლარე ინფექციურს შენ მოკითხვას ისევ ველი,
 ამ კაფიას გიგზავნის და – გოცნის ნუგზარ წერეთელი.

28. XII. 81წ. თბილისი

სამოცი წლისთავის შესრულებასთან დაკავშირებით, ეს უკვე კარგად მახსოვს, მოვიდა, პიერ კარდენის შესანიშნავი მუდმივი კალამი მაჩუქა ფურცლების საჭრელი ლამაზი დანიტურთ, თან მოსალოცი სალალობო ტექსტიც გადმომცა, რომელიც აქ სრულად მომყავს. „ბატონ ნუგზარ წერეთელს – 60 წლის შესრულების გამო“.

„ამ დიდი იუბილეს ჟამს, ჩვენს უსაყვარლეს ნუგზარის,
 ღულუნიშვილთა ოჯახი სალამს და კოცნას უგზავნის!

მრავალი გვახსოვს ჩვენ შენი ანცობა-სინავარდენი
 ეს შენი წელი სამოცი – ტოლია ასი ამდენის!
 ხარ პოეზიის ავაზა და მეგობრობის ჯავარი,
 თუმცა სხვა არი მთავარი,
 სადაც კი წერა ჭირდებათ, - ყველგან ხარ ნამუშავარი!
 რა არის – სამჯერ ოცია, მეტი კი არა შე კაცო,
 თუ გული გეთანაღრება – კიდევ გაგიხსნით ცეკასო.
 სიკეთის დროშით მთარულს წლები გაკლებენ ვერ-რასა,
 გული ძმაკაცებს აჩუქე და ცოდნა კიდევ ვერასა.
 იქვე დასახლდი... თუმცა რა? ბოზები აქვე არიან...
 თუ გინდა დაგეხმარება ჩვენი გ. მაქაცარია.
 უნდა გაუძლო, რას იზამ, იუბილარო, გენოსენ
 იყავი რაც ხარ! ვინცა ხარ! არ გადინარო გენოსკენ!
 და თუმცა ვაჟკაცს სამოცის უფრო გჭირდება შარდმდენი,
 მე მაინც მინდა გაჩუქო კალამი პიერ კარდენის!
 დაწერე ათი ამდენი! იცოცხლე ასი ამდენი!!!“

ზეზვა ლულუნიშვილი. 2. I. 95, თბილისი

ჩემი პასუხი საკმაოდ დიდი დაგვიანებით არის მიწერილი, იმავე წლის 9 ივნისს, შეიძლება გამეზნა სადმე, ან ახალი წერილის გამოა მიწერილი, თუმცა ამას არაფერი მნიშვნელობა აღარ აქვს. ამიტომ სრულად მომაქვს ზეზვასადმი მიძღვნილი ლექსი.

55 წლის ზეზვა ლულუნიშვილს

ზეზვა! ახალი უსტარი გულს სინარულად მოედო,
 ნიჭით აღსავსე, ბიზნესმენ-ექიმ-მსახიობ-პოეტო.
 უფრო კი მესიამოვნა კალამი პიერ კარდენის,
 თუ არ მომპარეს, როგორაც გვარნერი კოტე ვარდელის.
 ხელს თუ რაიმეს მოკიდებ, პრობლემა უცებ გვარდება,
 იქნება ნიჭი გარგუნა მაგ შენმა პიერ კარდენმა.
 საჩუქრით ჩემი გრძნობები შენდამი უფრო განაზდა,
 რადგან მიძღვენი კალამი შეხამებული დანასთან.
 კვლავაც თუ აღარ მომიძღვნი და დასჯერდები ამასა,
 კარდენის საჭრელს ავლესავ და მკერდს დავიცემ დანასა,
 მერე კი ვერსად იპოვნი მეგობარს ჩემისთანასა,
 გინდა იარო პარიზად, რომად, ატლანტა-დალასად...
 მერსედესით მოქრიხარ და საცა არის მეწვევი,
 სრბოლა იქნება ასწლობით ღვთისა და უფლის შეწვევით
 ჩანს შემართებაც, სიქველევ იმერულ პეწით ნაწერში,
 შენი ორმოცდათხუთმეტი უნდა აღვნიშნოთ ამ წელში.

თუ კალამს კვლავ არ მაჩუქებ იქოურს (არა აქოურს)
 დავჯდები, წვრილად ჩამოვწერ, შენს თავგადასავლებს ბაქოურს.
 სად არაყს სვამდი ლიტრობით, თევზს მიირთმევედი ფუთობით,
 მერე მოწყენილ მეგობრებს სულსა და გრძნობებს უთბობდი.
 სულ მალე, როცა ჩემსავით შენაც დაირტყამ სამოც წელს,
 შენი მიძღვნილი ლექსების ერთტომეული გამოვცეცი.
 თუმც მე რა ვნახე ხერი ლექსებითა და პროზითა,
 ვინც ვერაფერს წერს, დოლარი იმან ბხესავით მოზიდა.
 ასეთი დოლარისტები იქაც და აქაც არიან,
 დოლარის მოვნას ცდილობდა ჩვენი ძმა მაქაცარია.
 რომ შტატებშიაც გაეგოთ ელინას დიდი ტალანტი,
 ნაკლებ ეშრომათ ოჯახში, რასაც აქამდის ვმაღავდი...
 საწყალ ჩვენს გენოს მარადი ძილი ერგუნა ბათუმში,
 ზოგი კი გასცქერს ოთახებს თვალის და კარტის ფათურში.
 გაგრძელდა, თანაც დაძველდა პასუხი შენი უსტრისა,
 როგორაც კაცის კაცურის და კარგი ლექსის მუშტრისა.
 ეს ოხუნჯობა არ არის კახელისა თუ მოლასი,
 დაჯექ, იმდენ ხანს იკითხე, სანამ გახდები ორასის!
 ძმა ნუგზარ წერეთელი

ასე მიდიოდა ჩვენი ცხოვრების წლები, თავის დროზე არც კომპიუტერი
 გვქონდა, არც ინტერნეტი, არც დივიდი, არც ფეშენფართზე, არც შარდენბარსა
 თუ ღამის კლუბებში დავდიოდით, მაგრამ გვქონდა ჭეშმარიტი ქართული სიყ-
 ვარული, პატიოსნება, ერთგულება, ძმობა, მეგობრობა, უღალატობა. ზეზვა იყო
 უერთგულესი მეგობარი, თბილი და სიკეთით სავსე ადამიანი. გურამ რჩეულიშ-
 ვილის ფენომენისა და საოცრად განსნილი გულისა არ იყოს, ზეზვასაც აუ-
 რაცხელი მეგობარი ჰყავდა, ყველას მიაჩნდა, რომ მაინცდამაინც ის იყო უახ-
 ლოესი, უპირველესი მეგობარი, თავად ზეზვას ფართო გაქანების ბუნება იძლე-
 ოდა ახლობლობის საშუალებას.

ასეთი მეგობარი დავკარგეთ სრულიად მოულოდნელად, სამოცდაათ წელს
 ვერმიღწეული სამწუხაროდ, მარადიული სამყაროს ბინადარი გახდა, თუმცა
 იგივე გურამ რჩეულიშვილივით იმხელა სითბო, სიყვარული, სახელი, მოგონებები
 დატოვა, რომ ზეზვას დაკარგვით ჩამომდგარი სიცარიელე არაფრით აღარ
 შეივსება. ამიერიდან იგი მეორე არაფიზიკური ცხოვრებით იცხოვრებს, საყ-
 ვარელ მეუღლესა, შვილებსა, შვილიშვილებსა და ახლობლებში განსახიერდება,
 სახელი კი მარად დარჩება ამ დროებით ქვეყანაზე.

ნუგზარ წერეთელი
6-7 ნოემბერი, 2008წ. თბილისი

შეშისკვავა წითელ მოედანზე

1987 წელს ჩვენ, საქართველოს დელეგატები, ჩავედით მოსკოვში საზოგადოება „ზნანიეს“ მორიგი ყრილობის მუშაობაში მონაწილეობის მისაღებად. ყრილობა ტარდებოდა ყოფილი სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს შენობაში, რომელიც მდებარეობდა მოსკოვის კრემლის ტერიტორიაზე.

ყრილობის მუშაობის დამთავრების შემდეგ დელეგატებისა და სტუმრებისათვის გაიმართა მიღება და ბანკეტი. ეს ღონისძიება ჩატარდა 1987 წლის 28 მაისს ნიკიტა ხრუშჩოვის ინიციატივით კრემლის ტერიტორიაზე აშენებული ყრილობათა სასახლის ბოლო სართულზე. მისაღმებისა და გამოსვლების შემდეგ სტუმრები მიგვიპატიჟეს პურმარილზე, რომელსაც როგორც იტყვიან, ჩიტის რძე არ აკლდა.

უნდა აღინიშნოს, რომ ამ საბანკეტო დარბაზის თითქმის ყველა კედელი იატაკიდან ჭერამდე შეძინული იყო, ეს კი საშუალებას იძლეოდა დაგვე-

ნახა შენობის გარეთ ტერიტორია და მომწვანო-მორუხო ცა.

უეცრად ცაში შევნიშნეთ პატარა თვითმფრინავი, რომელიც კრემლს თავს დასტრიალებდა. ამან კი ძალიან გაგვაოცა, რადგანაც კრემლის თავზე ყველა სახეობის აპარატის ფრენა სასტიკად იყო აკრძალული.

ბუნებრივია გვეგონა, რომ ეს ფრენა ვილაცის ბრძანებით სპეციალურად იყო დაშვებული.

ამასობაში ბანკეტი დასასრულს მიუახლოვდა და სტუმრები ჯგუფ-ჯგუფად ტოვებდნენ ყრილობათა სასახლეს. ჩვენც გამოვედით, გავიარეთ კრემლის ტერიტორია და გავედით მაცხოვრის კარიბჭით წითელ მოედანზე. გავედით თუ არა, დავინახეთ, რომ ჩვენსკენ მოგორავდა პატარა თვითმფრინავი, იგი მსუბუქი სპორტული თვითმფრინავი „სესნა“ გამოდგა, რომელიც გათვალისწინებული იყო პილოტსა და სამ მგზავრზე. სამ სამგზავრო ადგილზე საწვავის სამი ავზი დაემონტაჟებინათ.

მაცხოვრის კარიბჭის იქით მოედანზე თვითმფრინავი ვერ წავიდოდა, რადგან პატარა რკინის ბოძებზე ჯაჭვი იყო გაბმული.

თვითმფრინავიდან გადმოვიდა სპორტულ შარვალსა და წითელ ქურთუკში გამოწყობილი ახალდგაზრდა და გერმანულად გამოგველაპარაკა. სამწუხაროდ, ჩვენ გერმანული არ ვიცოდით. წითელ მოედანზე ხომ

ყოველთვის ბევრი ხალხი და მილიციაც მიმოდიოდა, მაგრამ არავის არ მიუქცევია ყურადღება და ახლოსაც კი არავინ მისულა. აბა ვინ წარმოიდგენდა, რომ ვინმეს შეეძლო დაერღვია საბჭოეთის საჰაერო სივრცე და თვითმფრინავი წითელ მოედანზე დაესვა.

ამასობაში მოგვიახლოვდა საშუალო ასაკის ქალბატონი ჩანთით ხელში, რომელშიც პური ჩაელო. ახალგაზრდა გამოელაპარაკა ამ ქალს, რომელიც, საბედნიეროდ, გერმანული ენის მცოდნე გამოდგა. ამ ქალბატონმა გადმოგვითარგმნა, რომ ყმაწვილი გერმანელი მატიას რუსტი იყო. ახალგაზრდამ გვითხრა, ჩემს სამშობლოში ძმკაცებთან ნიძლავი დავდე, მოსკოვში ჩავფრინდები და თვითმფრინავს კრემლის ტერიტორიაზე დავსვამო. მერე იმ ქალბატონს სთხოვა, ძალიან მშია და ცოტა პური მაჭამეო. სსრ კავშირის და განსაკუთრებით, კი მოსკოვის საჰაერო სივრცე რადარებით რომ დაცული იყო, მატიას რუსტმა კარგად იცოდა. ამიტომ საზღვარი გადაკვეთა ძალიან დაბალ სიმაღლეზე, რომელსაც რადარები ვერ აკონტროლებდნენ.

ასევე ძალიან დაბალ სიმაღლეზე შემოიჭრა მოსკოვის საჰაერო სივრცეში. თურმე, სცადა თვითმფრინავი კრემლის ტერიტორიაზე დაესვა, მაგრამ ვერ მოახერხა და ამიტომ წითელ მოედანზე დაჯდა. არადა ყველა გაცემული იყო, რომ თვითმფრინავი დასვა კუზნეცკის ხიდზე, რომლის თავზე ტროლეებუსების სადენებია გაბმული. მან ისე მარჯვედ დასვა თვითმფრინავი, რომ არც ერთ სადენს არ წამოსდებია.

ამასობაში თვითმფრინავთან უამრავი ხალხი შეგროვდა, რომელთა შორის ერთ-ერთი მილიციელიც იყო. როცა მილიციელი გონს მოეგო, რაცინით ეს ამბავი თავის უფროსობას შეატყობინა.

რამდენიმე წუთში თვითმფრინავი მილიციელების ალყაში აღმოჩნდა. ეტყობა ზემო ინსტანციებში ბოლომდე ვერ გაერკვნენ რა მოხდა, მაგრამ განგაში გამოაცხადეს და რამდენიმე წუთში ხიდთან ჯარისკაცებით სავსე მანქანების კოლონა გამოჩნდა. მატიას რუსტმა ორგანოების წარმომადგენლებს რუკა აჩვენა, რომელზეც მისი ფრენის მარშრუტი იყო აღნიშნული.

ამის შემდეგ პილოტი შავ „კოლგაში“ ჩასვეს და სადღაც გააქანეს დაკითხვის მიზნით, თვითმფრინავს კი დაცვა მიუჩინეს. დამე თვითმფრინავი წითელი მოედნიდან გაიყვანეს.

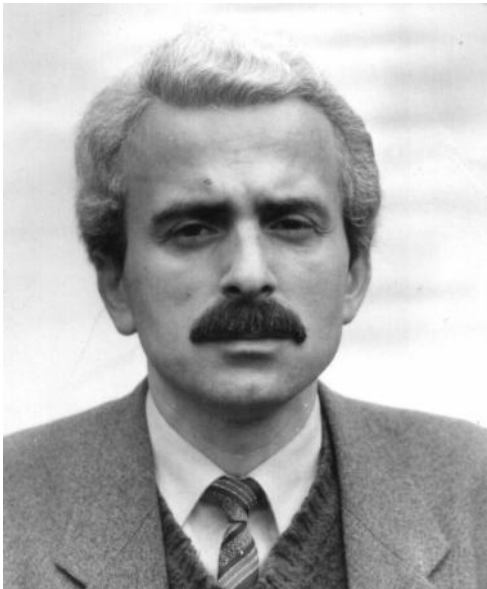
მეორე დღეს გავიგეთ, რომ თანამდებობიდან გაათავისუფლეს სსრ კავშირის თავდაცვის მინისტრი სოკოლოვი.

მატიას რუსტი საბჭოთა კანონებით გაასამართლეს და პატიმრობა მიუსაჯეს.

ამ ფაქტმა დაასამარა მითი იმის შესახებ, რომ სსრ კავშირის საზღვარი ხელშეუხებელი და საიმედოდ იყო დაცული.

მატიას რუსტს გაათავისუფლების და გერმანიაში დაბრუნების შემდეგ გაუჩნდა ახალი იდეა – თვითმფრინავი აშშ თეთრი სახლის წინ დაესვა. მაგრამ ეს იდეა გაურკვეველი მიზეზის გამო ვერ აღასრულა.

საყდარი (სოფელ ერგეს წარსული)

ერგე, მასში შემავალი სოფლებით (ზემო და ქვემო ჯოჯო, ნიკიტაური, კაპანდები), მიეკუთვნება ერთ-ერთ უძველეს დასახლებათა რიგს. სოფ. მდებარეობს ხელვაჩაურის რ-ნში, ბათუმიდან 14 კმ. დაშორებით. გაშენებულია მდ. ჭოროხის მარჯვენა ნაპირას. „ამას ზეით (ბათუმის რ.უ.), ჭოროხის ჩრდილოსავე კიდესა ზედა, არის ერგე,“- გვამცნობს ვახუშტი ბატონიშვილი.

სოფლის წარსულის სხვადასხვა ასპექტის შესახებ შემორჩენილია საინტერესო წერილობითი, ზეპირსიტყვიერი, ტოპონიმური, ნივთიერი მასალები. როგორც ირკვევა, თავის დროზე ერგეს თემში მოქმედებდა ცხრა ეკლესია (საყდარი).

სოფლის ბაშკოს უბანში ადგილს **საყდარს** ეძახიან. ჯერ კიდევ

გასული საუკუნის 50-იან წლებში შემორჩენილი იყო საყდრის ნაშთები. საყდრის სიგრძე უდრიდა 7 მ., სიგანე – 5 მ. კარი აღმოსავლეთით ჰქონდა დატანებული. ნაშენები იყო კირითა და ადგილობრივი კლდის ნახერხი ქვებით. საყდრის ეზოში აღმოჩნდა დიდი ზომის ჭური, რომლის დიამეტრი ყოფილა 120 სმ. ახლომდებარე მაღლობიდან თიხის მიღებით საყდარში შეყვანილი იყო წყალი. არსებობს გადმოცემა: თურმე, მიუხედავად მუსლიმანობის მიღებისა, სოფლის მცხოვრებნი მაღულად მიდიოდნენ საყდარში და ანთებდნენ სანთელს, ასრულებდნენ ქრისტიანულ წესებს. ამის გამო ოსმალო დამპყრობლებს იგი დაუნგრევიათ, მაგრამ ხალხი თავისას არ იშლიდა და საყდრის ნანგრევებზე მაღულად განაგრძობდა სანთლის დანთებას. აჭარის დამსახურებული მასწავლებლის ნიაზ ომერაძის გადმოცემით, თურმე ღრმად მოხუცებული მისი ბებია დუდი ხანუმ ომერაძე ისე მოკვდა, რომ საყდრის ნანგრევებზე დადიოდა და ლოცულობდა.

ქრისტიანულ სალოცავთა სიმრავლით გამოირჩევა ჯოჯოს წყლის ხეობა. ერთ-ერთ უბანს ჰქვია საყდარი. არის დავაკებული ადგილი. მდებარეობს ჯოჯოს წყლის მარჯვენა მხარეს. გადმოცემით აქ არსებულა საყდარი. დღემდე შემორჩენილია მხოლოდ საყდრის საძირკველი. იგი წარმოადგენდა დარბაზული ტიპის ნაგებობას. მოცულობით უდრიდა 20-25 კვადრატულ მეტრს. საყდრის ეზო და მისასვლელი მოპირკეთებული ყოფილა რიყის

ბრტყელი ქვებით. 1956 წელს პროფესორ ი. სინარულიძეს ჯოჯოხელი ალი მიქელაძისგან ჩაუწერია: „ჩემი დიდი ნენე იტყოდა, რომ აქ ძველად ქილისე-საყდარი იყო. ხალხი მაშინ სულ მალლობებზე ცხოვრობდა და ჩანგს რომ დაარტყამდნენ, მოუდოდნენ მოსახლეები.“

უბნის ტერიტორიაზე დასტურდება მარანის არსებობა. აღმოჩენილია ერთად დაფლული ხუთი დიდი ჭური, რაც მიუთითებს იმაზე, რომ ეკლესიას საკუთარი მეურნეობა ჰქონია. საყდართან არსებობდა სამარხი. სოფლის მკვიდრი ტარიელ მიქელაძე მოგვითხრობს: ჩემი ბებია ფაქიზო მიქელაძე გვეტყოდა, ნასაყდრალთან სასაფლაოს არ გაეკაროთ, ავად გახდებითო.

საკითხთან დაკავშირებით საინტერესოა ტერმინ საყდარის ეტიმოლოგია. საყდარი თავისი დანიშნულებით არის შენობა „სადაც ქრისტიანთა წირვა-ლოცვა იმართება, – ეკლესია“ (ქეგლ., 1986:399). ეს უკანასკნელი ბერძნულიდან დამკვიდრებული სიტყვაა (ზ. ჭუმბურიძე, 1978:71). „ეკლესია – შესაკრებელი ტაძარი სალოცავად ღვთისა,“ – განმარტავს ლექსიკოგრაფი ნ. ჩუბინაშვილი (ნ. ჩუბინაშვილი, 1961:209). ჩნდება კითხვა, ბერძნულის გავლენით ტერმინ ეკლესიის დამკვიდრებამდე ქართულში რა სიტყვა გამოიყენებოდა ღვთისმსახურების შენობის აღმნიშვნელად? პროფ. შ. ძიძიგურის გამოკვლევით ქრისტიანულ სამლოცველო შენობას ძველ საქართველოში ეკლესიის გარდა საყდარიც ეწოდებოდა (შ. ძიძიგური, 1982:29). მიჩნეულია, რომ ეს უკანასკნელი აღნიშნული მნიშვნელობით დამკვიდრდა მოგვიანო პერიოდში (შ.

ძიძიგური, 1982:29-30). საკითხის ლინგვისტური, ისტორიულ – ტოპონიმური ანალიზიდან გამომდინარე, ვფიქრობთ საყდარი არის ღვთისმსახურების შენობის აღმნიშვნელი უძველესი ქართული ტერმინი. იგი წარმოსდგება სიტყვისაგან **საყუდარი**. მასში გამოიყოფა ფუძე **ყუდე**. დაერთვის ქართულ ტოპონიმიაში დანიშნულების მაწარმოებელი სა- - არ- თავსართ-ბოლოსართი. „ყუდე“ მეგრული სიტყვაა და ქართულად შეესატყვისება „სახლი“ (ოთ, ქაჯაია, 2002:332). ზემოთქმულის მიხედვით **საყუდარი (საყდარი)** ნიშნავდა განსაკუთრებული დანიშნულების სახლს, სადაც სრულდებოდა ღვთისმსახურება.

სწორედ, ჩვენი წინაპრები, ჯერ კიდევ წარმართობის პერიოდში, თავიანთ სალოცავ სახლებს, სადაც იკრიბებოდნენ და ასრულებდნენ ღვთისმსახურების რიტუალებს, უწოდებდნენ „**საყუდარს**“ ანუ „ღვთის სახლს“. თუ გავითვალისწინებთ სიტყვა „საყუდარი“-ს აგებულებას, იგი ზანურ-ქართული ენობრივი ერთობის პერიოდიდან (დაახ. ძვ.წ. II ათასწლეული) მომდინარე ტერმინად უნდა მივიჩნიოთ. საქართველოში, ქრისტიანობის გავრცელების პირველ ეტაპზე, ქრისტიანულ სამლოცველო სახლებს (შენობებს) დამკვიდრებული ტრადიციის გავლენით ეწოდა საყუდარი ანუ საყდარი. შემდგომ მისი ადგილი დაიკავეს ტერმინებმა: ეკლესია, ტაძარი. ქართული ტერმინი საყუდარი (საყდარის სახით) პარალელურად განაგრძობს არსებობას. ქართველი მემატიანე ჯუანშერი (XI ს.) გვამცნობს: ქართლის მეფე მირის (717-730 წ.წ.) ცხე-

გამოყენებული ლიტერატურა

- 1) თ. ბერაძე, ზღვაოსნობა ძველ საქართველოში, თბ., 1981.
- 2) ი. გოგებაშვილი, დედა ენა, თბ., 1912.
- 3) ი. სიხარულიძე, სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ტოპონიმთა, ტ. I, ბათ., 1958.
- 4) ი. სიხარულიძე, სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ტოპონიმთა, ტ. II, ბათ., 1959.

- 5) რ. უზუნაძე, წინაპართა ნაკვალევზე. გაზ. „აჭარა“ №233, 2003.
- 6) ქართლის ცხოვრება, ტ. I, თბ., 1959.
- 7) ქართლის ცხოვრება, ტ. II, თბ., 1959.
- 8) მ. ქამადაძე, ზემო აჭარის ტოპონიმთა. აჭარული დიალექტის დარგობრივი ლექსიკონი, VIII, თბ., 1992.
- 9) ოთ. ქაჯაია, მეგრულ-ქართული ლექსიკონი, თბ., 2002.
- 10) ქეგლ., თბ., 1986.

- 11) ნ. ჩუბინაშვილი, ქართული ლექსიკონი, თბ., 1961.
- 12) ნ. ცეცხლაძე, შავშეთ-იმერხევის ტოპონიმთა, ბათ., 2000.
- 13) ნ. ცეცხლაძე, ძიებანი ჭოროხის აუზის ტოპონიმთა, ბათ., 2004.
- 14) შ. ძიძიგური, საენათმეცნიერო საუბრები, თბ., 1982.
- 15) აკ. წერეთელი, თხზ. ტ. III, თბ., 1989.

- 16) ი. ჭავჭავაძე, თხზ. ტ. I, თბ., 1987.
- 17) ი. ჭავჭავაძე, თხზ. ტ. II, თბ., 1988.
- 18) ზ. ჭუმბურიძე, როგორ გაჩნდა სიტყვა, თბ., 1978.
- 19) ს. ჯანაშია, შრომები, ტ. III, თბ., 1959.

სოფიო კოკილაშვილი – საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო კავშირის „საზოგადოება ცოდნის“ ლიცენზირებულ-აკრედიტებული ინსტიტუტის ფარმაცევტული ფაკულტეტის პირველი კურსის წარჩინებული სტუდენტია. მომავალი წამალთმცოდნე პოეზიითაც არის გატაცებული. ჩვენს ჟურნალში წარმოდგენილ ერთადერთ ლექსშიც ჩანს მისი სასიამოვნო პოეტური სულისკვეთება, სიყვარულისადმი წმინდა ქალური დამოკიდებულება. ვუსურვოთ ჩვენს მოწინავე სტუდენტს ოცნება და მოლოდინი გამართლებოდეს.

დაგელოდები

დაგელოდები...!

უსათუოდ დაგელოდები...

ნისლი დაბურავს ციდან-ცამდე გადატყორცნილ მთებს.

დაბრუნდებიან თბილ ქვეყნებში თეთრი გედები

და შენს ნაკვალევს წაშლის წყნარი ფოთოლცვენის თვე.

დაგელოდები...!

აიმღვრევა ნათელი დილის,

შენ წახვალ ჩემგან, დაჭკნებიან ყველგან ვარდები.

ცარიელ სივრცეს ამოავსებს შენზე ფიქრები,

დეკემბრის სევდა, დათოვლილი ხეთა ლანდები.

დაგელოდები...!

თვე კვირტობისა სანატრელი მოვა, ვაცალოთ

და დაბრუნდება აისივით წმინდა ნათელი,

რომ ყველა, ყველა გაზაფხული შენ განაცვალო,

რომ კვლავ ამკობდეს ცისკრის ყვავილს სხივთა ფანტელი.

დაგელოდები...!

უსათუოდ დაგელოდები.

საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო კავშირის „საზოგადოება ცოდნის“ ლიცენზირებულ-აკრედიტებული ინსტიტუტის ფარმაცევტული ფაკულტეტის პირველ კურსზე სწავლობს მერი ჯაბიშვილი. იგი წარმოშობით არის ქარელის რაიონის სოფელ ზემო ხვედურეთიდან. მართალია, ზემო ხვედურეთს რუსული ყუმბარები ასცდა, მაგრამ სამაგიეროდ ქვემო ხვედურეთს დაატყდა სასიკვდილო ცეცხლი. მერი ჯაბიშვილს და მის ოჯახს საშინელი გრიადისა და სახლის რყევის გამო დღე და ღამე არ ეძინათ. ომის საშინელების განცდით არის დაწერილი მისი ლექსი, რასაც ჟურნალის ახალ ნომერში ვაქვეყნებთ

არა სისხლისღვრას, შურსა და მტრობას

მე ვარ ქართველი, მაგრამ ვარ ოსიც,
 აფხაზიც ვარ და... ქართველი უფრო,
 არ მინდა ჩვენ რომ საწუთრომ ცუდი
 ურთიერთობა დაგვისაკუთროს.
 დრო სწრაფად მიდის, არ მინდა მოგკვდე,
 არ მინდა ოსმა ძმებმა განმემირონ,
 და არც აფხაზმა მესროლოს ტყვია,
 ანდა წამართვას რუსმა სიცოცხლე,
 რასაც ღვთისაგან წყალობა ჰქვია.
 არ მინდა მე რომ მტრულად მიყურონ,
 წამართვან ქვეყნად ჩემი ადგილი
 მხოლოდ იმისთვის, რომ ქართველი ვარ,
 არ მინდა დედას გული ატკინონ!
 ამას ვერაფრით ველარ დაეუშეებ,
 ჩვენს მიწა-წყალზე მტრობა სუფევდეს,
 თუკი ვერ შევძლებ, ვეცდები მაინც,
 მხარს გავუმაგრებ ასობით რაინდს,
 რათა ჩვენს შორის, ხალხებს შორის მშვიდობა აღდგეს.
 ეს ხომ არ არის მოგონილი ვინმეს ზღაპარი,

ჩვენამდე ქვეყნად ხომ ცხოვრობდნენ მამა-პაპანი,
ერთი ქართველი დედის შვილები,
ტანჯვა-წამებით გამოზრდილები,
ჩვენ ძალზე გვინდა, რომ აწი მაინც
ერთუბრის მიმართ ვიყოთ გულგადაშლილები,
ქართველთან ერთად იყოს ოსიც, აფხაზიც, რუსიც,
რადგან ისინი ძმები იყვნენ დასაბამიდან,
ბოლოს კი სამტროდ, საუბედუროდ
ხელი აღმართეს ათასწლოვან მეგობრობაზე,
არ მინდა ომი, არ მინდა მტრობა,
არ მინდა ჩვენში რომ იყოს გლოვა,
არ მინდა ქართველის, აფხაზის, ოსის
დედა მოსთქვამდეს დაკარგულ შვილზე,
არ მინდა სადღაც უსულოდ ეგდო,
ქართველო კაცო, ოსო თუ ლეკო,
ვისაც სახელად ეწოდება ადამიანი.
არ მინდა ჩვენში რომ იყოს მტრობა,
შურისძიების უწყვეტი გრძნობა,
არ მინდა ბოლმა დაჰქონდეთ გულით,
ვინაც საკუთარ ისტორიას ვერაფრით უვლის.
ჩვენ ვართ, ხალხებო, ახალი ძალა,
ახალი მართლაც თამამი წყობა,
და ამას უკვე ვერავინ მაღავეს,
იმედის თვალთ გავეყურებთ მყობადს.
დიპლომატების ვთამაშობთ როლსაც,
ვცდილობთ, განვიცდით გვეჭირდება ოდეს,
ხალხი მცხოვრები უახლეს დროში
ველარ მიაღწევს ფაშისტურ კბოლეს.
ახლისკენ ლტოლვა ხომ სჯობს ათასჯერ
მსოფლიო ომის განმეორებას?
საკუთარ თავის ნამდვილი ნდობით
და ქართველების დიდი სახელით
გითვლით აფხაზებს, ოსებს და მათთან
მძიმე ჯანღებად შეგროვილ რუსებს:
საჭირო არის გავერთიანდეთ,
გამოვერიდოთ სატანის მახეს,
წლობით დაგროვილ ცოდვების კუზებს
და ბოროტ სიკვდილს ვუთხრათ უარი,

ვირწმუნოთ ძალა ნათელისმცემლის,
 ამით კეთილი ღმერთი ვახაროთ,
 ქალწულ მარიამს შევუშროთ ცრემლი,
 და მის პირშოსთან – უფალ ქრისტესთან
 ვიყოთ მართალნი და ღირსეულნი.
 მამაზეციერს შევთხოვოთ დახსნა.
 შევთხოვოთ შანსი სამოთხის გზისკენ!
 გადავარჩინოთ ერიც და ბერიც,
 რომ ღირსეულებს დაგვეხსნას მტერიც.
 და გადავადლოთ სისხლისღვრის კვერი,
 ხელისუფალიც ისურვებს ამას,
 კარგად მყოფები შევტოვოდეთ ლამაზს,
 შვილებსაც ვზრდიდეთ ერთად ცხოვრებით,
 ყველას ნიჭიერს და ყველას მამაცს.
 ყველას ერთიან გვინდა სიცოცხლე,
 გვინდა შრომა და გვინდა მშვიდობა,
 ყოველთვის მწარედ გვემახსოვრება
 აგვისტოს ზათქი და წყალდიდობა.
 თქვენაც მოგმართავთ ჩვენსავ კალთაში,
 დაფრთიანებულ უმაღურ შვილებს,
 ოსებს, აფხაზებს და თქვენთან აქვე
 თავად რუსებსაც არ გავაწბილებ.
 გავერთიანდეთ სიკეთის გზაზე
 და ავიცილოთ ფრაზა „გრძელდება“,
 არ მინდა ისევ გაგრძელდეს ომი,
 ნგრევა ტკივილით გაგვახსენდება.
 სჯობს განვამტკიცოთ ერთობლიობა
 უარვყოთ ბრძოლებს ვინაც მართავდა,
 ქვეყნად სუფევდეს ნანატრი ნდობა,
 და ვთქვათ ხმამაღლა:
 მორჩა,
 დამთავრდა!

ლონდა ჯოჯუა საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-საგანმანათლებლო კავშირის „საზოგადოება ცოდნის“ ლიცენზირებულ-აკრედიტებული ინსტიტუტის ფარმაცევტული ფაკულტეტის პირველი კურსის სტუდენტია. მის არსებაში ჯერ სიყვარული, ფიქრი და ძიებაა დასადგურებული, ჯერ კიდევ ბოლომდის ვერგათლილი სტრიქონებით ცდილობს საკუთარი გრძნობების წარმოჩენას, ამიტომ ძალიან ბევრი შრომა დასჭირდება, რომ საკუთარი განცდებით დააინტერესოს მკითხველი და მყარად შედგეს იმ რთულ გზაზე, რომლის დასაწყისთანაც ამჟამად დგას.

* * *

ჩემი ლამაზი ოცნება გქვია,
 ეს სიყვარული შენ მოგიძღვენი,
 შენს ფიქრებს ჩემსას შევადრი ვვიან,
 რომ ვპოვო გრძნობის გზა და სიგრძენი.
 შენს თვალებს დიდი სინაზე ავსებს,
 და სილამაზეს აფრქვევს ღიმილი,
 ერთმანეთს შევხვდით ცხოვრების გზაზე,
 ჩიტების ტკბილი ყვირლ-ხივილით.
 ჩემი ოცნება თუ არ ახდება,
 თუ ფიქრი კვლავაც ცრემლად გაჩნდება,
 გრძნობას შევნატრებ მე განახლებას
 და ბრძოლის გარდა სხვა გზა არ მრჩება.

* * *

ნეტავ რას ნიშნავს ჩემი ცხოვრება?
თუ წარმოვადგენ საერთოდ რამეს?
ვითვალისწინებ მე ყველა სიტყვას,
სიტყვას ჩემსას კი ატანენ ქარებს.
ჩემი ცხოვრება ძალზე რთულია,
ათას ფიქრს დარდის გზები უძღვიან,
მინდა ვიცხოვრო მშვიდად და წყნარად,
მაგრამ ეს ყველას არ შეუძლია.
ღმერთმა ამ ქვეყნად რად გამაჩინა
ან რატომ უნდა მერქვას ტანჯული,
ბრძოლა სჭირდება ყოფას ურთულესს
და ამიტომაც იქნებ გავჩუმდი.
სირთულე თითქოს ყველა გზას მიჭრის,
არ ვიცი ბედი რას მექადება,
თვალეში მზერა შემხვდება ბიჭის
ახალ ბრძოლისთვის ვიწყებ მზადებას.
როცა დრო მოვა მონანიების
ანდა განდობის და აღსარების,
ღმერთს მინდა ვუძღვნა ლურჯი იები,
გინდ მომიხუროს იქვე კარები.